

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

"Службени лист АПВ" излази по потреби, на пет језика: српском, мађарском, словачком, румунском и русинском. - Рукописи се не враћају: - Огласи по тарифи.	Нови Сад 31. мај 2006. Број 8	Годишња претплата 2900 динара (аконтација). - Рок за рекламације 15 дана. - Редакција и администрација: Нови Сад, Булевар ослобођења 81. YU ISSN 0353-8427 COBISS.SR-ID 17426178
---	-------------------------------------	---

269.

На основу члана 19. став 4. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС" бр. 47/03 и 34/06) и члана 21. став 1. тачка 2. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ" бр. 17/91),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, уз сагласност Републичке агенције за просторно планирање, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

ОДЛУКУ О ДОНОШЕЊУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА

Члан 1.

Доноси се Просторни план подручја посебне намене специјалног резервата природе Делиблатска пешчара (у даљем тексту: Просторни план) који је саставни део ове Одлуке.

Члан 2.

Просторним планом утврђују се концепције планских решења, режима и услова коришћења, организације, уређења и заштите подручја обухваћеног Просторним планом на територијама општина: Алибунар, Вршац, Бела Црква, Ковин и Панчево.

Члан 3.

Просторни план састоји се из текстуалног дела и графичког приказа. Графички део Просторног плана садржи рефералне карте у размери 1:50.000 и то: основна намена површина и саобраћајна инфраструктура; инфраструктурни системи; природни ресурси, заштита животне средине и природних и културних добара; и рефералну карту у размери 1:100.000 мрежа насеља, функција и јавних служби.

Графичке приказе из става 2. овог члана, израђене у 11 примерака, оверава својим потписом Покрајински секретар за архитектуру, урбанизам и градитељство.

Члан 4.

Просторни план се остварује просторним и урбанистичким плановима, плановима и програмима развоја и прописима и општим актима донетим за његово спровођење.

Члан 5.

Уговор о имплементацији Просторног плана, који је саставни део Просторног плана, закључује Републичка агенција за просторно планирање - Организациона јединица за територију АП Војводине у Новом Саду, Покрајински секретаријат за архитектуру, урбанизам и градитељство, Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој, По-

крајински секретаријат за привреду, Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине, Покрајински секретаријат за образовање и културу, Завод за заштиту природе Србије - радна јединица у Новом Саду, Завод за заштиту споменика културе Панчево, ЈП "Војводина шуме", ШГ "Банат" Панчево и скупштине општина: Алибунар, Бела Црква, Вршац, Ковин и Панчево.

Члан 6.

По један примерак графичких приказа из члана 3. став 2. ове Одлуке чува се трајно у Скупштини АП Војводине, скупштинама општина: Алибунар, Бела Црква, Вршац, Ковин и Панчево, у министарству надлежном за послове просторног планирања и урбанизма, у Републичкој агенцији за просторно планирање и у ЈП за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање "Завод за урбанизам Војводине" Нови Сад, а по два примерка у Покрајинском секретаријату за архитектуру, урбанизам и градитељство.

Аналитичка документациона основа на којој се заснива Просторни план чува се у Покрајинском секретаријату за архитектуру, урбанизам и градитељство.

Члан 7.

Право на непосредан увид у графичке приказе из члана 3. став 2. Одлуке имају правна и физичка лица, под условима и на начин који ближе прописује министар надлежан за послове просторног планирања и урбанизма.

Члан 8.

Просторни и урбанистички планови, планови и програми развоја који се доносе по посебним прописима, прописи и други општи акти ускладиће се са одредбама ове Одлуке у року од 2 године од дана њеног ступања на снагу.

Просторни и урбанистички планови, планови и програми развоја донети до дана ступања на снагу ове Одлуке, примењују се у деловима који нису у супротности са овом Одлуком.

Члан 9.

Текстуални део Просторног плана објављује се у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Члан 10.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 35-1/2006.
Нови Сад, 24. маја 2006. год.

Потпредседник
Скупштине АП Војводине,
Борислав Новаковић, с. р.

**ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ
ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА**

Наручилац активности:

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА
АРХИТЕКТУРУ, УРБАНИЗАМ И ГРАДИТЕЉСТВО**

**Покрајински секретар
Владимир Зеленовић, дипл. инж. маш.**

Носилац активности:

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РЕПУБЛИЧКА АГЕНЦИЈА ЗА
ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ
ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ЗА ТЕРИТОРИЈУ
АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ**

**Директор организационе јединице
за територију АПВ
Др Предраг Шиђанин**

Обрађивач:

**ЈП ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ ВОЈВОДИНЕ,
НОВИ САД**

Е-2161

**Одговорни планер
мр Љубица Протић Еремић, дипл. инж. хорт.**

**Директор
Перица Манојловић, дипл. инж. саоб.**

САДРЖАЈ

УВОД	287	6. ПРАВИЛА КОРИШЋЕЊА, УРЕЂЕЊА И	
1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ	287	ЗАШТИТЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА	309
1.1. ОБУХВАТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	287	6.1. ПРИРОДНА ДОБРА	309
1.2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ		6.1.1. Уређење и коришћење подручја природних	
ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕ-		вредности према утврђеном режиму зашти-	
ДА	288	те	309
1.3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ		6.1.2. Заштита природних добара	310
СТАЊА	290	6.2. КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ПРИРОД-	
1.3.1. Природне карактеристике подручја	290	НИХ РЕСУРСА	311
1.3.2. Становништво	293	6.2.1. Пољопривредно земљиште	311
1.3.3. Мрежа и функције насеља	293	6.2.2. Шуме и шумско земљиште	311
1.3.4. Рурална подручја	293	6.2.3. Лов и ловна подручја	312
1.3.5. Јавне службе и комунална опремљеност на-		6.2.4. Риболов и риболовна подручја	312
сеља	294	6.2.5. Водопривреда	313
1.3.6. Привреда	295	6.2.6. Минералне сировине	314
1.3.7. Шуме и шумско земљиште	296	6.3. РАЗВОЈ И УРЕЂЕЊЕ МРЕЖЕ НАСЕЉА	314
1.3.8. Лов и ловна подручја	296	6.4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И УРЕЂЕЊЕ РУ-	
1.3.9. Саобраћај и инфраструктурни системи	296	РАЛНИХ ПОДРУЧЈА	315
1.3.10. Животна средина	298	6.5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ	
1.3.11. Природна добра	299	ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ	316
1.3.12. Непокретна културна добра	299	6.5.1. Пољопривреда	316
1.3.13. Угроженост подручја од елементарних не-		6.5.2. Шумарство	317
погода	300	6.5.3. Мала привреда, трговина и угоститељство	317
1.4. ОГРАНИЧЕЊА И ПОТЕНЦИЈАЛИ ПОД-		6.5.4. Туризам	318
РУЧЈА ПЛАНА	301	6.6. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ	
		ЈАВНИХ СЛУЖБИ	320
2. ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА	304	6.7. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, РАЗМЕШТАЈ И	
2.1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ	304	КОРИШЋЕЊЕ ИНФРАСТРУКТУРНИХ	
2.2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ	304	СИСТЕМА И ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА	321
2.2.1. Циљеви развоја по појединим областима	304	6.7.1. Саобраћај	321
3. ГРАНИЦЕ ЦЕЛИНА И ПОДЦЕЛИНА		6.7.2. Водопривредна инфраструктура	323
ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ, ЗОНА ЗАШТИТЕ		6.7.3. Енергетска инфраструктура	324
И УТИЦАЈНО ПОДРУЧЈЕ	307	6.7.4. Електроенергетска инфраструктура	327
4. ПОЛОЖАЈ И РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ		6.7.5. Телекомуникациона и РТВ инфраструктура	328
РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕ-		6.8. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	329
НЕ	307	6.9. ЗАШТИТА КУЛТУРНИХ ДОБАРА	330
5. НАМЕНА ПОВРШИНА СА БИЛАНСИ-		6.10. БИЛАНСИ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА	330
МА ПЛАНИРАНИХ НАМЕНА И САДР-		6.11. КОРИШЋЕЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА	
ЖАЈА	308	ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ И	
		ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПО-	
		ГОДА	331
		6.12. УСЛОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ ОБЈЕКТА,	
		УРЕЂЕЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПРОСТОРА	332

6.12.1. СРП Делиблатска пешчара	332
6.12.2. Подручје изван границе СРП Делиблатска пешчара	332
7. ПРОЦЕНА ЕКОНОМСКЕ ОПРАВДАНОСТИ И СОЦИЈАЛНЕ ПРИХВАТЉИВОСТИ ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ, ОБЈЕКТА И ФУНКЦИЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	333
8. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПЛАНА	334
8.1. ЛИСТА ПРИОРИТЕТНИХ АКТИВНОСТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА	334
8.2. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПЛАНА	336
8.3. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПЛАНА	336
УГОВОР О ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПППН СРП ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА	

ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ РЕФЕРАЛНЕ КАРТЕ

Размера

1. ОСНОВНА НАМЕНА ПОВРШИНА И САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА	1:50 000
2. МРЕЖА НАСЕЉА, ФУНКЦИЈА И ЈАВНИХ СЛУЖБИ	1:100 000
3. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ	1:50 000
4. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ, ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА	1:50 000

ТЕМАТСКА КАРТА

1. ЦЕЛИНЕ И ПОДЦЕЛИНЕ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ, ЗОНЕ ЗАШТИТЕ И УТИЦАЈНО ПОДРУЧЈЕ	1:135 000
--	-----------

ПРИЛОЗИ ПЛАНА

- Одлука о изради Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара
- Структура коришћења пољопривредног земљишта по категоријама, 2004. године
- Педолошка карта

УВОД

Изради Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара приступило се на основу Одлуке о изради Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара ("Службени лист АПВ", број 17/03), чији је саставни део Програм израде Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара.

Садржај и основна решења овог Плана утврђени су у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије", број 47/03), Правилника о садржи-

ни и изради планских докумената ("Службени гласник Републике Србије", број 60/03) и Закона о Просторном плану Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 13/96). Законски оквир за израду овог Плана представљају такође Уредба о заштити Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара ("Службени гласник Републике Србије", број 3/02), Закон о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Србије", број 135/04), Закон о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Србије", број 66/91, 67/93, 48/94, 44/95, 53/95 и 135/04), Уредба о заштити природних реткости ("Службени гласник Републике Србије", број 3/93 и 50/93), Закон о културним добрима ("Службени гласник Републике Србије", број 71/94), као и други прописи од значаја за уређење, коришћење и заштиту обухваћеног подручја.

Прву фазу израде планског документа, у складу са Законом, представља Стратегија развоја планског подручја, која је верификована од стране Комисије за стручну контролу и јавни увид дана 16.11.2004. године, односно 18.11.2004. године. Овај документ представља полазну основу за израду Предлога просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара.

За изналажење оптималних планских решења такође је коришћена релевантна информациона, студијска и техничка документација, као и актуелна планска, урбанистичка и друга документација за ово подручје.

У току рада ангажовани су стручњаци из разних области: за област заштите природе из Завода за заштиту природе Србије - Радна јединица у Новом Саду, за област шумарства, лова и риболова из ЈП "Војводинашуме" ШГ "Банат" Панчево, Водопривредног предузећа "Подунавље" Ковин, ЈП "Воде Војводине" Нови Сад, ловачких удружења из Алибунара, Вршца, Беле Цркве, Ковина, Панчева, за област експлоатације минералних сировина, термалних вода и енергетике из Покрајинског секретаријата за енергетику и минералне сировине и са Електротехничког факултета у Београду. Остварена је сарадња са надлежним Одељењима општина Алибунар, Вршац, Бела Црква, Ковин и Панчево, као и са заинтересованим друштвеним организацијама, посебно из области спорта и туризма.

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1.1. ОБУХВАТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Подручје Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара (у даљем тексту План) обухвата укупну површину од 111 196,43 ха, на којој се налазе следеће целе катастарске општине:

- Алибунар, Банатски Карловац, Николинци - општина Алибунар;
- Уља, Избиште, Шушара - општина Вршац;
- Дупљаја, Гребенац, Кајтасово, Врачев Гај, Банатска Паланка са Старом Паланком - општина Бела Црква;
- Дубовац, Шумарак, Гај и Мало Баваниште, Делиблато, Мраморак - општина Ковин;
- Долово - општина Панчево.

Табела 1-1: Површине општина и број насеља на подручју Плана

Р. бр.	Општина	Површина у ха			Број КО		Број насеља	
		укупна	у обухвату	%	укуп.	у обухвату	укуп.	у обухвату
1.	Алибунар	60 135,26	24 085,49	40.05	10	3	10	3
2.	Бела Црква	35 334,13	16 091,79	45.54	20	5	8	5
3.	Вршац	79 994,76	14 901,65	18.63	24	3	24	3
4.	Ковин	73 002,28	44 380,78	60.79	10	5	10	6
5.	Панчево	75 665,00	11 736,72	15.51	12	1	10	1
	Укупно	324 131,43	111 196,43	34,31	76	17	62	18

Табела 1-2: Број становника 2002. године на подручју Плана:

Општине	Број насеља	Број становника
Алибунар	3	10 491
Вршац	3	5 702
Бела Црква	5	4 563
Ковин	6	11 828
Панчево	1	6 835
УКУПНО	18	39 419

Подручје Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара обухвата укупну површину од 34829,32 ха од чега је 34609,32 ха на територији АП Војводине, односно у обухвату овог Плана. Планом се задржавају одредбе Уредбе о заштити Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара ("Сл. гласник РС" бр. 3/2002) у погледу границе Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара и граница режима I, II и III степена заштите за подручје које је у обухвату Плана.

Граница обухвата Плана

Граница подручја обухваћеног Планом утврђена је Одлуком о изради Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара ("Сл. лист АПВ" број 17/2003) и представља саставни део овог документа.

Граница подручја Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара

Граница подручја Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара (у даљем тексту СРП Делиблатска пешчара) је дефинисана Уредбом о заштити Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара ("Сл. гласник РС", бр. 3/2002) (у даљем тексту Уредба). Површина СРП Делиблатска пешчара утврђена Уредбом износи 34829,32 ха. Овим Планом је, у складу са Одлуком о изради Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара ("Сл. лист АПВ" број 17/2003) и њоме утврђеном границом обухвата Плана, третиран део СРП Делиблатска пешчара који се налази на територији АП Војводине и чија површина износи 34609,32 ха. Изван граница обухвата Плана остало је подручје Аде Жилава (92 ха) и део акваторије Дунава (128 ха). Овим Планом се не предлаже измена Уредбом утврђене границе СРП Делиблатска пешчара на територији АП Војводине.

Планом је, у складу са Уредбом, дефинисана и подела на зоне заштите унутар обухваћеног дела СРП Делиблатска пешчара:

1. режим заштите I степена, који обухвата површину од 2261,80 ха (6,53%),
2. режим заштите II степена, који обухвата површину од 8218,59 ха (23,75%),
3. режим заштите III степена, који обухвата површину од 24128,93 ха (69,72%).

1.2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА

ПРОСТОРНИ ПЛАН РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ је основни план вишег реда, чија се решења разрађују овим Планом. Просторни планови општина, који покривају ово подручје, примењени су у деловима који нису у супротности са основним циљевима израде овог Плана.

Основне смернице за **коришћење и уређење шума** и шумског земљишта на основу Просторног плана Републике Србије, односе се на унапређење стања шума и повећање површина под шумама.

Јужно-банатски округ, треба да достигне оптималну шумовитост од 17,9%. У циљу повећања површине под шумама

дају се следеће смернице које ће се реализовати кроз просторне планове:

- утврдити површине за пошумљавање и превођење деградираних земљишта у шумско;
- обезбедити трајност, систематичност и интегралност у газдовању шумама и шумским подручјима;
- извршити бонитирање земљишта ради разграничења земљишта на пољопривредно и шумско.

Према одредбама Просторног плана Републике Србије делови подручја обухваћени Планом припадају различитим **појасевима интензивног развоја**:

- дунавско-савски појас интензивног развоја I значаја;
- појас интензивног развоја II значаја од Београда, преко Панчева, Алибунара и Вршца, до румунске границе;
- појас интензивног развоја III значаја од Вршца до Беле Цркве.

У складу са планском оријентацијом ка полицентричном развоју и размештају активности, насеља Ковин, Алибунар и Бела Црква су сврстани у категорију малих индустријских центара.

Према Просторном плану Републике Србије подручје обухваћено израдом Плана припада **туристичкој регији** Делиблатска пешчара у оквиру Централне туристичке зоне II степена националног ранга. Као водећа туристичка активност је летња рекреација, док су остале излетничке, наутичке, еколошке.

Према Просторном плану Републике Србије планско подручје СРП Делиблатска пешчара припада воћарско-виноградско-сточарском рејону што и није карактеристично за подручје Војводине, где већина простора припада ратарском рејону. Развој **пољопривреде** на *заштићеном природном добру* треба ускладити са установљеним режимима заштите. Смернице развоја пољопривреде на *осишлом пољопривредном земљишту* односе се на:

- чување површина и плодности пољопривредног земљишта упоредо са предузимањем целовитих и ефикасних мера очувања других природних ресурса за потребе дугорочног развоја;
- потпуније искоришћавање компаративних предности појединих подручја за економски рационалну производњу здравствено безбедне хране, како за домаће тржиште, тако и за извоз;
- стварање услова за обнову, опстанак и развој породичних пољопривредних газдинстава на подручјима која су захваћена процесима депопулације;
- подстицање ситних пољопривредних газдинстава у правцу повећања робности, путем интензивне производње поврћа, воћа, гржља, лековитог биља и других производа;
- брзи развој сеоских подручја кроз развојне програме и пројекте са "чистим технологијама";
- побољшање бонитетне структуре обрадивих површина строгом и делотворном заштитом најплоднијих земљишта од преузимања у непољопривредне сврхе.

Основни правци развоја **ловства** су повећање бројности популације ситне и крупне дивљачи, побољшање структуре крупне дивљачи, очување ретких и угрожених врста дивљачи и остале фауне.

Просторни план Републике Србије својом концепцијом у домену **саобраћајне инфраструктуре** је иницирао саобраћајне капацитете који се односе на простор и окружење СРП Делиблатска пешчара.

У оквиру концепта **железничке мреже** Републике Србије, на подручју обухвата Плана егзистираће следеће железничке пруге:

- Београд - Панчево - Вршац - Република Румунија;
- Панчево - Ковин - Смедерево;
- Вршац - Бела Црква.

У оквиру концепта *друмског саобраћаја* планирани су следећи капацитети:

- магистрални пут Панчево - Вршац - Република Румунија;
- регионални пут Р-123 (банатска магистрала) Бала - Сечањ - Делиблато - Ковин - Смедерево;
- регионални пут Р-7 Уља - Бела Црква - граница Румуније.

Концептом *ваздушног саобраћаја* у оквиру гравитационог подручја овог простора егзистираће мањи аеродроми у Панчеву, Ковину, Вршцу и Белој Цркви. Основни капацитет у трансферу путника и CARGO саобраћаја за овај део Србије је аеродром Београд.

Подручје обухвата Плана тангира међународни *иловни* *иуш* реке Дунав, као и канал из система ДТД. Ови потенцијали у домену водног саобраћаја треба да се укључе у систем прерасподеле путника и роба, као и да својим будућим капацитетима (марине, пристаништа и сл.) допринесу афирмацији овог простора кроз омогућавање интегралног превоза свих заинтересованих корисника.

Предметни простор припада банатском регионалном систему коришћења, уређења и заштите **речних вода**. Банатски систем чини већ постојећа мрежа канала хидросистема ДТД, који ће се проширивати на појединим подручјима новим елементима, као и низом постројења за пречишћавање отпадних вода у циљу очувања и унапређења квалитета воде.

Подручје обухваћено овим Планом припада Јужно-банатском регионалном систему за **водоснабдевање** који се ослања на коришћење основне издани, као и алувион регионалног значаја Ковин - Дубовац - Банатска Паланка. Такође, постоји могућност пребацивања одређене количине воде из алувиона са десне обале Дунава. Из овог система вршило би се водоснабдевање насеља у следећим општинама: Ковин, Панчево, Опово, Вршац, Пландиште и Бела Црква.

У снабдевању насеља водом, приоритетно и максимално биће коришћена локална изворишта подземних и површинских вода, а недостајуће количине биће обезбеђиване из великих регионалних система, са ослањањем на изворишта која су законом заштићена од загађења.

Вода за технолошке потребе биће захватана, по правилу, из водотокава.

Смернице у области **енергетике** су:

- повећање производње енергије и ослањање на сопствене изворе засниваће се превасходно на коришћењу лигнита и хидропотенцијала; мањи део ископаног лигнита (највише 10%) биће коришћен за производњу сушеног лигнита и за друге потребе; за веће коришћење угља у индустрији и широкој потрошњи неопходно је повећати капацитете постројења за оплеменивање лигнита и отворити нове руднике са подземном експлоатацијом;
- повећање производње и истражености резерви нафте и природног гаса; интензивирање истраживања нафте и природног гаса; интензивирање истраживања и повећање производње у иностранству (путем концесија);
- побољшање степена искоришћења нафте из постојећих и нових лежишта (применом савремених секундарних и терцијарних метода експлоатације);
- коришћење обновљивих извора енергије, нарочито од 2000., превасходно за задовољавање нискотемпературних топлотних потреба (коришћење за аутономне и локалне сврхе, у оквиру тзв. мале енергетике); приоритет ће имати развој малих система централизованог снабдевања топлотном енерги-

јом (у градским насељима и/или мањим центрима, пољопривредним комбинатима, бањама итд.), на бази коришћења геотермалне енергије, биомасе и целулозних отпадака из пољопривреде; реконструисање/изградња сточних фарми, ради производње биогаса (биогорива); коришћење сунчеве енергије и енергије ветра за специфичне локалне намене;

- побољшање квалитета рада и поузданости постојеће електропреносне мреже и магистралне нафтне и гасне мреже, као и даљи развој тих система/мрежа;
- гасификација градова у Републици Србији, на бази усклађених концепција гасификације и топлификације, у сврху задовољавања потреба широке потрошње;
- рационално коришћење и штедња необновљивих ресурса и произведене енергије и стимулисање примене нових технологија производње енергије, нарочито оних које доприносе рационалном коришћењу, штедњи енергије и заштити животне средине;
- смањење konflikтата између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине (насеља, становништво, земљиште итд.) и предузимање одговарајућих мера за санирање негативних последица (програми рекултивације/ревитализације, отклањање штета итд.);
- изградња 400 kV далековаода Дрмно - Кикинда у области система основне преносне електроенергетске мреже.

Са становишта организације, уређења и коришћења простора Републике Србије, основни циљ је равномернији територијални размештај **становништва** и његово интензивније обнављање, односно повећање удела млађих контингената у емиграционим подручјима и подручјима са високим индексом старења.

Према Просторном плану Републике Србије општине у обухвату Плана припадају подручјима са различитом просечном густином насељености. Општина Алибунар припада подручју са просечном густином насељености мањом од 50 становника на 1 км², општине Бела Црква, Вршац и Ковин подручју са просечном густином насељености од 50-74 становника на 1 км², а општина Панчево подручју са просечном густином насељености од 150-199 становника на 1 км².

Просторним планом Републике Србије утврђена је хијерархијски диференцирана **мрежа градова**, према којој су Панчево и Вршац регионални центри, са припадајућим гравитационим подручјима. Гравитационој зони Панчева припадају, између осталих, насеља општине Ковин и општине Алибунар, а гравитационој зони Вршца припадају насеља општине Бела Црква.

Концепција **развоја села** и унапређења квалитета живљења у сеоским подручјима представља успостављање одговарајућег степена координације и комбинованог развоја пољопривреде и других привредних, услужних и посредничких делатности, од малих индустријских погона, занатства, трговине, сервисних и финансијских услуга, до туризма и домаће радиности.

У Плану су дате препоруке за организацију **јавних служби** према хијерархијском нивоу насеља, које полазе од постојећих мрежа јавних служби и са предпоставком да ће се будући развој у овом сектору прилагођавати економским, институционалним и својинским променама, као и планерским пропозицијама утврђеним Планом.

Према Просторном плану Републике Србије и мерама **заштите животне средине**, које је потребно предузимати у односу на степен загађености, предметни простор припада 8. категорији.

Заштита природних добара обухвата заштиту изузетних и јединствених делова природе, карактеристичних представника појединих екосистема, природних предела око културно-историјских споменика и заштитних зона око заштићених природних добара.

Циљеви заштите биодиверзитета обухватају његово очување, истраживања, праћење стања и одржавање у складу са политиком одрживог развоја. Циљ заштите природних добара је њено приближавање нивоу заштите развијених европских држава. Приоритет у заштити природе у Војводини имају водени токови и обална подручја, као и степска и пешчарска подручја. Просторним планом Републике Србије предлаже се стицање међународног статуса заштите за целину заштићеног природног добра СРП Делиблатска пешчара, односно упис у Светску листу заштићене природне и културне баштине (UNESCO).

Основна начела **заштите културних добара**, а која су од значаја за подручје обухваћено Планом су:

- културна добра штите се интегрално са простором у коме се налазе;
- културна добра третирају се као развојни потенцијал подручја у коме се налазе;
- заштита културних добара је интегрални део развоја друштва;
- наслеђе које из разних разлога није обухваћено режимом заштите, уводи се у тај режим;
- у поступку планирања, мере заштите се предвиђају и за добра која уживају претходну заштиту, као и добра која још увек нису адекватно вреднована и заштићена.

1.3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

1.3.1. Природне карактеристике подручја

Климатске карактеристике

Клима пешчаре класификована је као измењена континентална клима панонског типа, са јасним елементима степске климе. Она припада субхумидној клими сувљег типа.

Вредности појединих климатских елемената дају одређене специфичности Пешчари у односу на окружење.

Средње максималне температуре су ниже за 0,7 - 1,1° С од просечне средње максималне температуре за подручје Војводине, а средње минималне температуре су на Шушари испод нуле од децембра до априла. Апсолутни максимум температуре ваздуха је +40° С, а апсолутни минимум -30° С. Највећи број мразних дана је у јануару и то на простору Делиблато-Гребенац-Банатска Паланка. Од јула до краја септембра индекс суше је испод 20.

У погледу падавина у току године, јуни има максималне количине падавина (96,6 mm Шушара, 94,2 mm Фламунда); минималне количине падавина су у фебруару, изузетно у марту.

Према средњим месечним вредностима релативне влажности ваздуха, највлажнији су месеци децембар и јануар, а најсувији април и септембар.

Просечно трајање сунчевог сјаја износи 2.150 часова.

Присутна је доминација ветрова из два супротна правца: југоистока и северозапада. Из свих осталих праваца ветрови дувају у 122 %. Просечна јачина ветрова, изражена у бофори-ма, износи из правца југоистока 3,8; из правца југ-југоисток 3,5; из правца истока 3,2; из правца исток-југоисток 3,1. Основна карактеристика овог простора је да највећи ветрови нису и најјачи.

Сеизмика

Према карти макросеизмичке рејонизације за повратни период од 50 година, издате од стране Сеизмолошког завода Србије у Београду 1987. године, подручје у обухвату Плана налази се у зони од 7^о МЦС скале. Земљотрес овог интензитета представља релативно ограничавајући фактор развоја.

Геолошке и геоморфолошке карактеристике

Целина СРП Делиблатска пешчара даје изглед засвођене и таласасте греде чије висине постепено расту, идући од југоистока према северозападу. Степенасто издизање приметно је и идући од југозапада према североистоку.

Најнижи појас, који се назива ниски песак, са просечним надморским висинама од 75 до 85 метара, простира се од инундационих терена уз Дунав од Банатске Паланке па до Дубовца. Средњи појас (средњи песак), са просечним надморским висинама од 65 до 100 метара, простира се од трасе поменутог пута до замишљеног појаса који повезује Хатарице са насељем Кајтасово. Појас високог песка, који иде од поменуте линије, има просечно висинске коте од 100 до 135 метара надморске висине.

У обликовању рељефа је доминирао флувијални фактор. У ниском песку дебљине слоја се крећу од 5 до 30 m, у средњем песку од 9 до 50 m, у високом песку од 20 до 100 m, с тим што се у овом појасу на већим површинама, на подлози песка, налази и лес.

Хидрогеолошке карактеристике

У хидрогеолошком погледу јужни Банат представља најсложенији део Војводине што је последица литостратиграфске и тектонске грађе овог терена.

На овом подручју присутно је више геоморфолошких и хидрогеолошких целина, са наглим прелазима једних у друге. Највећи део представља висок терен саме пешчаре, која због готово искључиво песковитог састава суштински представља пространо сабирно подручје.

На највећем делу СРП Делиблатска пешчара основни водоносни комплекс је дебљине 50 метара, и налази се на дубини од 100 до 150 метара. Ова издан исклињава према Дунаву (на дубини од 25 до 50 метара), а исклињавањем у другим смеровима, уклапа се у основни водоносни комплекс подручја јужног Баната (на дубини од 75 до 100 па и 125 метара). Формирана издан, као последица хидрогеолошких одлика песковите средине и постојања водонепропусне подине, има своје природне изливе и изворе по ободу пешчаре, и утиче на њихов режим подземних вода.

Алувијална равна Дунава је у висинском погледу нижа од успорених вода Дунава, а режим подземних вода се формира под утицајем дотицаја подземних вода из залеђа СРП Делиблатска пешчара и Дунава.

На овом подручју се налазе значајни ресурси подземних вода:

- дубоке издани у СРП Делиблатска пешчара;
- издани основног водоносног комплекса на ободу СРП Делиблатска пешчара, посебно југозападно од Вршца;
- издани у алувијалној равни Дунава (од Ковина до ушћа канала Хс ДТД у Дунав), које се прихрањују успореним водама Дунава, и представљају најзначајније потенцијално извориште за регионално водоснабдевање становништва јужног Баната дефинисано Просторним планом Републике Србије и Водопривредном основом Републике Србије.

На ободу СРП Делиблатска пешчара су местимично заступљене артеске издани са самоизливајућим бунарима.

Хидролошке карактеристике јужног Баната

Предметно подручје има специфичне хидрогеографске и хидролошке одлике које се веома разликују од суседних подручја. На подручју СРП Делиблатска пешчара нема никаквих хидрографских облика, осим неколико бара, које се формирају на местима са повишеним нивоом подземних вода. Због ве-

лике пропустљивости тла, атмосферске воде брзо пониру у ниже слојеве, па површински остају без довољно влаге. Песак се током лета и услед дувања кошаје исушује и до 0,5 м дубине и на 4 % влажности. Међутим, близина Тамиша, Караша и нарочито Дунава има велики утицај на ниво подземних вода.

Од природних водотокова доминантан је Дунав, са својим перманентно успореним режимом. Ту је још низводни ток Караша, међудржавни нерегулисани водоток са малим капацитетом миор корита и честим изливањем и плавањем пољопривредног земљишта, низводни ток Нере (по ободу) међудржавне граничне реке са Румунијом, са својим бујичним режимом и израженом ерозијом приобаља.

Ту је и мањи природни водоток Доловачки Бегај, који гравитира водотоку Надел, и који је у више наврата продубљиван и прошириван са неколико кракова.

На подручју обухвата Плана налазе се Белоцркванска језера, настала експлоатацијом шљунка, затим језера на Црној бари (Горње, Велико и Доње) и акумулација Краљевац код Делиблата, а постоје услови за акумулације воде (вишенаменска акумулација) на Доловачком Бегају.

Педологија

Регија Јужни Банат у којој се налази СРП Делиблатска пешчара, карактеристично је подручје чернозема (карбонатни и бескарбонатни са раним знацима забаривања). На подручју СРП Делиблатска пешчара преовлађују у великој мери песковита земљишта.

Делови у којима се СРП Делиблатска пешчара наслања на черноземе чини песковити чернозем. Западно од СРП Делиблатска пешчара, у подручју насеља Долово, значајне су површине под черноземом и ливадском црницом, а у близини насеља Мраморак и Делиблато има знатних површина под ливадском црницом. На потезу између насеља Ковин и Дубовац, уз Дунав, сусрећемо знатне површине под разним варијететима ритских црница (песковитих, заслањених, тешких). Непосредно уз сам ток Дунава, на његовим речним адама и у прибрежју реке Караш преовлађују алувијална земљишта.

Сва земљишта типа чернозема су високих производних потенцијала, осим заслањених и тешких ритских црница. Песковита земљишта су у целини ниских производних вредности.

Подручје обухвата Плана, које захвата простор од 111.196 ха, у педолошком смислу карактерише чак 40 типова, подтипова, варијетета и форми земљишта. Основне карактеристике група земљишта су:

Черноземи (55.172 ха или 49,60%) са својим подтипovima, варијететима и формама заузимају доминантне површине на подручју обухвата Плана. Налазе се првенствено на лесним равнинама и лесним терасама, а само делимично на сувој и оцедитој алувијалној тераси Дунава.

Одликују се релативно дубоким хумусним хоризонтом, веома повољним хемијским, физичким, водно-ваздушним и производним особинама. Ова земљишта су лака за обраду. Највећим делом то су првокласна земљишта за пољопривредну производњу и представљају највеће природно богатство Војводине.

Иницијална земљишта и смеђа степска земљишта и антропогени пескови (31.948 ха или 28,73%) су јако песковита земљишта слабо снабдевана хумусом, азотом и фосфором. На подручју обухвата Плана, услед нижег нивоа подземних вода, она представљају апсолутно шумска земљишта.

Ритска земљишта (9.022 ха или 8,12%) чине групу хидроморфног земљишта. Представљају их ритске црнице и ритске смонице. Веома се разликују по својим хемијским, физичким, водно-ваздушним и производним карактеристикама.

Ритске црнице и ритске смонице су потенцијално плодна земљишта, која захтевају увођење водног режима и примену интензивне агротехнике. У пољопривредној производњи користе се за њивске културе.

Алувијална земљишта (6.494 ха или 5,83%) су формирана у приобаљу река Дунава, Караша и Нере. Карактерише их лакши механички састав и смањена присутност хумуса и биљних хранива. Ова земљишта су лака за обраду, а веома су погодна за гајење повртарских и њивских култура.

Ливадска црница (3.992 ха или 3,59%) се одликује релативно дубоким хумусним хоризонтом, одличном структуром, повољним водно-ваздушним, хемијским и производним карактеристикама. По својим особинама спада у првокласна земљишта на којима се, са пуним успехом, могу гајити све пољопривредне културе.

Слатине (2.381 ха или 2,14%) су дефектна земљишта која су због штетних соли, абсорбованог натријума и лоших физичких карактеристика, више или мање неподобна за биљну производњу. За сада се користе као веома оскудни пашњаци.

Мочварна земљишта (1.729 ха или 1,56%) су превлажена земљишта која се најчешће налазе дуж обала река, бара и језера. Ова земљишта нису погодна за пољопривредну производњу.

Тресетно земљиште (275 ха или 0,25%) се у АП Војводини налази на свега 420 ха, тако да се овај простор може сматрати природном реткошћу.

Смонице (201 ха или 0,18%) се простиру у јужном делу посматраног простора, на ободу границе СРП Делиблатска пешчара. Одликују се дубоким хумусним хоризонтом, тешким механичким саставом. Водно ваздушне особине ових земљишта су незадовољавајуће. Тешка су за обраду. Користе се за њивске културе, делимично за виноградарство и воћарство, али су производни ефекти слабији него на земљиштима виших класа.

Прилоз бр.1: Педолошка карта ППППН СРП Делиблатска пешчара

Флора и вегетација

Разноврсну и богату флору СРП Делиблатска пешчара чини око 900 врста виших биљака, међу којима су многе реткости, реликти, као и врсте чије је распрострањење ограничено на Панонску низију (панонски ендеми) и њено окружење (панонски субендеми). Све ове врсте су од нарочитог научног значаја. Међу врстама, од којих су многе законом заштићене, истичу се оне за које је СРП Делиблатска пешчара једино налазиште у Војводини и Србији. Такве су: банатски божур (*Paeonia officinalis subsp. banatica*), степски божур (*Paeonia tenuifolia*), панчићев пелен (*Artemisia paniculata*), шерпет (*Rindera umbellata*), коцкавица Дегенова (*Fritularia degeniana*) и многе друге.

Већина ових врста, као и пешчарско смиље (*Helichrysum arenarium*), имају популације сведене на границу опстанка и према критеријумима Међународне асоцијације за заштиту природе (IUCN) сврстане су у групу врста у опасности да ишчезну, чије је очување један од приоритета заштите природе. Све наведене врсте, поред клеке (*Juniperus communis*) - јединог самониклог четинара Панонске низије, те пешчарског ковила (*Stipa joannis*) специфичне су за СРП Делиблатска пешчара.

У вегетацији СРП Делиблатска пешчара издваја се више заједница пешчарских, степских, шумо-степских и мочварних типова, чији су просторни, мозаични распоред, а често и јединствена комбинација врста, кључни чиниоци еколошке равнотеже и опстанка живог света. На растреситом, полувезаном песку, са минималним количинама органских материја, развија се, само на овом подручју присутна заједница, која је због тога названа *Festucetum vaginatae deliblaticum*.

Основну степску фитоценозу, флористички најбогатију, са јединственом комбинацијом биљних врста степе представља *Chrysopogonietum rannonicum*, док се у условима интензивне испаше јавља травни покривач ниског типа, који је посебно значајан за опстанак специфичне фауне овог подручја.

Шуме СРП Делиблатска пешчара представљају прелаз између термофилних и мезофилних храстових шума, а посебан печат им даје заједница чији су градитељи пасдрен (*Rhamnus tinctoria* i *Rh. cataretica*) и виргилијански храст (*Quercus virgiliana*), карактеристични само за овај простор.

Фауна

Као раритети у фауни СРП Делиблатска пешчара истичу се, пре свега, врсте степских станишта.

Међу **инсектима** значајна је првенствено ентомофауна голог песка, иницијалних заједница песка, пешчарске и степске вегетације. Утврђен је и знатан број ендема, па чак и родова и врста чије је уобичајено распрострањење у северноафричким пустињама.

Проширењем граница, којим је СРП Делиблатска пешчара обухватио и део Дунава, ритова и дунавских ада, укупна биолошка разноврсност заштићеног природног добра значајно је обogaћена компонентом **ихтиофауне**. У првом реду треба споменути врсте риба од економског значаја, затим врсте које су заштићене као природне реткости, али и неизбежне интродуковане (алохтоне) врсте.

СРП Делиблатска пешчара, са 24 регистроване врсте **водоземаца и гмизаваца**, представља фаунистички веома богато и, истовремено, по биогеографским карактеристикама херпетофауне, јединствено подручје у Европи, које је уз то, због склопа аутохтоних биотопа степског типа и њиховог укупног биодиверзитета, прототип биогенетског резервата.

По **орнитолошким** вредностима СРП Делиблатска пешчара са ширим окружењем, са укупно 171 врстом гнездарица, на првом је месту по значају у Србији. У групи најугроженијих птица наше земље, Европе, па и света су грабљивице, међу којима су на Делиблатској пешчари заступљене многе веома ретке врсте, као што су банатски соко (*Falco harrug*), орао крсташ (*Aquila heliaca*), орао кликташ (*Aquila pomarina*) и многе друге, које се налазе и на светској Црвеној листи. Њихов опстанак директно је условљен очувањем пашњачких површина са текуницом, која представља основ њихове исхране.

СРП Делиблатска пешчара представља посебно повољно подручје за гнезбење многих врста птица из реда певачица, као и врста из редова прилагођених степским и полупустињским условима климе, а посебно се издвајају врсте којима је СРП Делиблатска пешчара најважније, или једно од најважнијих гнездилишта у Војводини и Србији.

На подручју Дубовачког рита и делом аде Чибуклије гнезди се чак 55 врста птица и постоји једна од највећих мешовитих колонија чапљи и корморана у Србији, у којој се гнезди око 700 парова укупно 8 врста птица.

Стрми одсеци преко којих се СРП Делиблатска пешчара наслана на Дунав станиште су једне од највећих колонија ласте брегунице (*Riparia riparia*) у Европи (преко 15000 парова). Пространство Дунава представља значајно средње-европско одмориште птица мочварица на пролећној и јесењој сеоби - просечно се овде задржава око 80.000 птица припадника 25 врста, од чега већину представљају лиске и дивље патке, али често и преко 5000 дивљих гусака и 10.000 корморана.

Тернофауна СРП Делиблатска пешчара у целини, чини укупно 39 врста, при чему обележје фауни дају врсте које припадају степи и шумо-степи. Међу степским представницима се налазе и најзначајније ретке и угрожене врсте, као што су:

нашој земљи једино овде регистрован, степски скоцимиш (*Sicista subtilis*), слепо куче (*Spalax leucodon*), коме је СРП Делиблатска пешчара једно од три преостала налазишта у Војводини и текуница (*Spermophilus citellus*). Слепо куче и текуница налазе се на Црвеној листи угрожених врста света (IUCN, 1996.), са статусом "рањивих врста".

Куриозитет СРП Делиблатска пешчара је и присуство вука (*Canis lupus*), врсте са Црвене листе Европе и заштићене, као природна реткост, на подручју Војводине.

Минералне сировине

Минералне сировине на овом подручју чине: нафта и гас, шљунак, угаљ, опекарска глина и тресет.

Са аспекта коришћења **енергетских извора** (гас, нафта, геотермална енергија) према Просторном плану Републике Србије СРП Делиблатска пешчара спада у подручје високе перспективности. Из тих разлога на предметном подручју планира се извођење истражних радова (истражне бушотине). Међутим, како се ради о веома лабилној средини, према њој се мора трајно обазриво односити и користити је само пажљивим и доследно спроведеним режимом заштите и даље изградње и унапређењем природне средине.

На подручју обухвата Плана лоцирана су гасна, нафтна и лежишта геотермалне воде: "Мраморак", "Тилва" и "Николинци". Ова лежишта имају довољно потенцијала за даљу експлоатацију, како постојећег тако и повећаног интензитета.

Велике залихе **шљунка** се налазе у јужном делу територије општине Бела Црква (највеће у нашој земљи), уз ток реке Нере. Експлоатација траје дуги низ година, што за последицу има стварање познатих белоцркванских језера. Језера на којима је завршена експлоатација шљунка данас представљају атрактивне туристичке локалитете, чија је валоризација, са аспекта туризма, у току.

На Планом обухваћеном подручју се налази део **Костолачко-ковинског лигнитског басена**, као део једног од четири највећа лигнитска басена у земљи. У инундацији Дунава је у току експлоатација угља на површинском копу Ковин, подводним начином откопавања. На истом копу се, поред угља, вади и шљунак. Планира се да се на постојећем локалитету, у небрањеном делу инундације Дунава, настави експлоатација наредних 10 година, имајући у виду да су на потезу Ковин - М. Баваниште - Дубовац, у претходном периоду откривене велике резерве квалитетног лигнита у износу од 270.000.000 t, а који се према резултатима истраживања из 2003/4 године могу проширити на 400.000.000 t. На овом подручју се, изузев објеката за регионално водоснабдевање Баната, у наредном периоду не могу планирати други садржаји, а земљиште ће се користити искључиво у пољопривредне сврхе.

Да би се сагледао евентуални утицај рудника "Ковин" на главни водоносни хоризонт Ковин-Дубовац, потребно је да се ураде одговарајућа хидрогеолошка доистраживања у циљу утврђивања утицаја експлоатације угља на подземне воде на потезу Дубовац - Бела Црква како у инундацији Дунава, тако и у брањеном делу - потенцијалном изворишту и тако провери могућност одрживог коришћења оба минерална ресурса (и не само то већ и шљунка).

Такође, неопходно је урадити и студијска и друга истраживања и анализе, којима ће се утврдити утицај рада рудника на животну средину, са мерама заштите и детаљним програмима праћења тих утицаја.

Опекарска глина се вади на подручју општине Панчево, Алибунар и Вршац, где су лоциране и циглане. Проблем санације и рекултивације након експлоатационог периода је и овде присутан, као и на већини локација на територији Војводине. Сви корисници се обавезују да спроведу рекултивацију дегра-

дираних површина, у складу са важећом законском регулативом.

На посматраном подручју налазиште **тресета** налази се југоисточно од Гаја на потезу према Дубовцу (налазиште "Велики лап"). На овом лежишту су у претходном периоду утврђене и оверене билансне резерве врло квалитетног тресета а процењено је да се на ширем подручју налазе велике количине потенцијалних резерви.

С обзиром да су низијске тресаве по међународним конвенцијама сврстане у приоритетна станишта за заштиту, потребно је извршити детаљна истраживања постојећих тресева са аспекта заштите биолошке разноврсности у циљу сагледавања евентуалне могућности коришћења.

Водни ресурси

Значајне водне ресурсе, на посматраном подручју чине: подземне воде, геотермалне воде и река Дунав.

На овом подручју се налазе значајни **ресурси подземних вода**: дубоке издани у СРП Делиблатска пешчара; издани основног водоносног комплекса на ободу СРП Делиблатска пешчара, посебно југозападно од Вршца; издани у алувијалној равни Дунава (од Ковина до ушћа канала ХС ДТД у Дунав) које се прихрањују успореним водама Дунава.

Према Водопривредној основи Републике Србије алувијон између Ковина и Дубовца представља једно од два највећа **изворишта питке воде** у Србији. Због изузетне важности ресурса, ово подручје се дефинише као потенцијално извориште за регионално водоснабдевање становништва јужног Баната.

Прва систематска и организована истраживања **термоминералних вода** и хидрогеотермалне енергије у Војводини започета су још 1969. године. Производња термоминералних вода и геотермалне енергије у Војводини почиње 1978. године у балнеотерапији и за загревање спортских и пољопривредних објеката. На основу светских и домаћих искустава, оцењује се да би се геотермалне воде Панонског басена Војводине, с обзиром на њене физичко-хемијске и геотермалне карактеристике, могле користити: у пољопривреди за загревање стакленика, у сточарству и живинарству за загревање фарми, у индустрији као технолошка топла вода, у балнеотерапији и спортско-рекреационо-туристичким центрима, за загревање насеља и других објеката, за снабдевање становништва санитарном топлим водом, у рибарству. Највећи проблем у коришћењу су висока улагања и недостатак финансијских средстава.¹⁾ Данас се на посматраном подручју, геотермалне воде користе на територији општине Алибунар, на локалитету Девојачки бунар, за спортско-рекреативне објекте.

Река Дунав је општепознати природни ресурс, чији је значај једнако вредан и у погледу природних карактеристика битних за очување карактеристичне флоре и фауне, за развој туризма, као и за развој водног (путничног и теретног) саобраћаја и повезивање европских земаља.

1.3.2. Становништво

Анализа демографског развоја насеља у обухвату Плана извршена је на основу званичних статистичких података пописа становништва у периоду 1948-2002. године.

Према последњем попису становништва 2002. године у 18 насеља у обухвату Плана живи 39419 становника. Најмање насеље Шумарак (општина Ковин), има свега 180 становника, док је најмногољудније Долово (општина Панчево), са 6835 становника. Дистрибуција становништва према величинским категоријама у ових 18 насеља указује да је просечна популациона величина 2190 становника, од тога је шест насеља мање од 1000 становника, а само два су у категорији од 5001-10000.

Анализа демографског развоја подручја у обухвату Плана указала је да је процес сенилизације захватио становништво. У анализираном периоду дошло је до пада укупног броја становника, повећања контингента старог становништва (екстремно висок индекс старења), веома благог пораста укупног броја домаћинстава и пада просечне величине домаћинства, као последице процеса раслојавања домаћинстава. Просечна величина домаћинства је опадала од 4,1 до 3,2 члана по домаћинству. Радни контингент чини 61,2% укупне популације, а четвртина популације је пољопривредно становништво, од чега је око 60% активно. Образовна структура становништва је неповољна, што се негативно одражава и на активност становништва и ефекте тих активности. У популацији старијој од 10 година 4,6% је неписмено становништво. Од становништва старијег од 15 година без школске спреме је 7,6% и када се томе додају становници са највише завршеном основном школом то износи преко 60% овог контингента.

На основу свега може се оценити да је општа демографска ситуација на посматраном подручју неповољна. Основне структуре становништва су такве да неће обезбедити побољшање демографске ситуације ни у наредном периоду.

1.3.3. Мрежа и функције насеља

Мрежу насеља на подручју у обухвату Плана чини 18 насеља просечне величине 2.190 становника, од тога су само Алибунар (3.431 ст.), центар општине и Банатски Карловац (5.820 ст.) центри сложеније структуре делатности и функција (остало су сеоска насеља).

Остварени демографски и привредни развој насеља није довео до промена у просторној организацији посматраног подручја које обухвата 1.111 km², што је непосредно изражено у густини насељености, просечној величини насеља, променама у величинској и хијерархијској структури насеља, као и у функционалној неиздиференцираности подручја.

На посматраном подручју формирана је мрежа насеља релативно мале густине (на сваких 100 km² налази се у просеку 1,6 насеља), што је испод покрајинског просека (у АП Војводини се налази 2,2 насеља на 100 km²). Просечна величина насеља у АП Војводини износи 4.351 становника, а у насељима посматраног подручја 2.190 становника, што указује на то да је уситњеност насеља и мала густина мреже насеља последица неповољних природних услова за настањивање.

Густина насељености на подручју обухвата Плана износи 29 ст/km², највећа је у делу који припада општини Панчево (58 ст/km²), а најнижу густину имају насеља општине Ковин (27 ст/km²).

Највећи број насеља (6) је у категорији до 1.000 становника. Просечна величина насеља (2190 становника) припада категорији насеља од 1.000-3.000 становника. У насељима од 3.000 - 5.000 становника се налази 43,06 % укупног становништва у обухвату Плана.

1.3.4. Рурална подручја

Настанак и развој насеља на подручју обухвата Плана условљен је природним и створеним чиниоцима, који нису подједнако утицали на одређивање положаја насеља, нити су током историје равномерно утицали на њихов развој. Најбитнији фактори који су били од пресудног значаја за положај насеља су природни фактори: СРП Делиблатска пешчара, река Дунав и пољопривредне површине које окружују СРП Делиблатска пешчара.

¹ Извор података: Информација о могућностима коришћења термоминералних вода на подручју АПВ, ИВ АПВ, новембар 2003.

Анализирајући генетско-морфолошки изглед насеља уочава се специфична урбанистичка структура као последица специфичне генезе, формирана током XVII и XVIII века. Већина насеља је планске композиције геометријског карактера ортогоналне шеме улица, колико то допуштају локални геоморфолошки услови. Ова насеља су у литератури позната као панонска насеља колонизационог типа са извесним одступањима због топографских услова терена, те се унеколико разликују од војвођанских насеља уобичајеног изгледа. Куће у насељима су ушорене и збијене једна поред друге. Улице су праве и широке код већине насеља.

Поред 18 насеља, на подручју обухвата Плана постоје и салаши, који су разбацани по лесним узвишењима и гредама. У атарима насеља јужног обода СРП Делиблатска пешчара постоје веће скупине салаша (Скореновачки рит, Бели брег, Старо село), а неки салаши су претворени у насеља (Сигет у Мало Баваниште и Емануеловац у Шумарак).

Као последица одвијања неке од пољопривредних активности (виноградарство, сточарство) остале су скупине објеката (виноградарске кућице), које су сада напуштене а лоциране су на просторима који и данас носе име Мраморачки, Делиблатски и Дубовачки виногради. Објекти који су служили сточарству су ишчезли, а налазили су се у СРП Делиблатска пешчара, као скупине колиба у којима су боравили чобани.

Процес економске, демографске, социјалне и културне ревитализације руралних подручја би се могао отворити афирмацијом концепта интегралног и одрживог развоја, чије најва-

жније компоненте чине производња биолошки квалитетне хране, развој туризма и мале привреде.

1 Извор података: Информација о могућностима коришћења термоминералних вода на подручју АПВ, ИВ АПВ, новембар, 2003. год.

1.3.5. Јавне службе и комунална опремљеност насеља

Развијеност јавних служби у обухваћеним насељима анализирана је у складу са одредбама Просторног плана Републике Србије. Укупно посматрано, најлошије стање је у области социјалне заштите, јер ни у једном насељу, укључујући и Алибунар, као центар општине, не постоји ни један садржај из ове области. Предшколско васпитање и образовање је заступљено у већини насеља, с тим што је претежно обухваћен предшколски узраст (5 - 7 год.). Основно образовање је заступљено у свим насељима, било да постоји основна школа, или се ученици упућују у суседно насеље, што је усклађено са величином насеља, односно бројем ученика. Здравствена заштита је решена на нивоу општине тако што сви општински центри имају домове здравља, а насеља здравствене станице или амбуланте, са стално или повремено присутним лекаром, што је у директној зависности од величине насеља. Делатност културе је недовољно развијена, мада у већини насеља постоје објекти дома културе; библиотеке су формиране у саставу дома културе или школе. Спортски терени (углавном фудбалска игралишта) такође постоје у скоро свим насељима. Већа насеља имају фискултурне сале уз школске објекте.

Табела 1-3: Приказ јавних садржаја по насељима

Општина - насеље -	Основна школа Сред. школа.	Дечија устан.	Социј. заштита	Здравст. заштита	Апотека	Дом културе	Библиотека	Спорт. терени
АЛИБУНАР								
АЛИБУНАР	++	+	-	+	+	+	+	+
Б. КАРЛОВАЦ	+	+	-	+	+	+	+	+
НИКОЛИНЦИ	+	+	-	+	+	+	+	+
ВРШАЦ								
УЉМА	+	+	-	+	+	+	+	+
ИЗБИШТЕ	+	+	-	±*	+	±	±	+
ШУШАРА	±*	-	-	±*	-	-	-	-
БЕЛА ЦРКВА								
ГРЕБЕНАЦ	+		-	+	+	+	+(шк)	+
ДУПЉАЈА	±*	-	-	-	-	-	-	-
КАЛАСОВО	±*	-	-	-	-	-	-	-
ВРАЧЕВ ГАЈ	+	+	-	+	+	+	+(шк)	+
БАН.ПАЛАНКА	+	+	-	+	+	+	+(шк)	+
КОВИН								
МРАМОРАК	+	+	-	+	+	+	+	
ДЕЛИБЛАТО	+	+	-	+	+	+	+	+
ШУМАРАК	±*	-	-	+	-	-	-	-
ДУБОВАЦ	+	+	-	+		+		+
ГАЈ	+	+	-	+	+	+	+	+
М. БАВАНИШТЕ	±*	-	-	-	-	-	-	-
ПАНЧЕВО								
ДОЛОВО	+	+	-	+	+	+	+	+

Напомена:

* због величине насеља није оправдано формирати укупан садржај у насељу, већ се потребе задовољавају у другом насељу општине.

± постоји објекат који није у функцији.

+(шк) садржај се налази у оквиру школе.

Сагледавајући стање развијености јавних функција у целини, може се закључити да је потребно улагати у сваком смислу у унапређење и развој сваке појединачне делатности, чиме би се подигао здравствени, образовни и културни ниво становништва подручја.

Комунална опремљеност свих сеоских насеља је слична, што подразумева следеће:

- сва насеља имају изграђене водоводе, али је присутан проблем недовољне снабдевености водом, како стамбених делова насеља, тако и радних комплекса и туристичких локалитета;

- неизграђеност система за одвођење отпадних вода (одвођење се врши путем септичких јама, које често нису изграђене по прописима);

- изграђену гасоводну инфраструктуру имају сва насеља општине Алибунар (Алибунар, Банатски Карловац и Николинци);

- изграђену гасоводну инфраструктуру имају сва насеља општине Вршац (Уљма и Избиште);

- у општини Бела Црква ни једно насеље нема изграђену гасоводну инфраструктуру;

- изграђену гасоводну инфраструктуру у општини Ковин има насеље Мраморак, а у општини Панчево има насеље Долово;

- сва насеља имају електроенергетску инфраструктуру и телефонију.

1.3.6. Привреда

Доминантна активност у већини насеља је пољопривреда, док су пратеће функције становања из области терцијарног сектора и друштвених делатности недовољно развијене у односу на потребе становништва. Оваква ситуација утиче на даљу депопулацију ових насеља, као и на преливање значајних средстава у развијене градске центре, у којима ово становништво задовољава велики део својих потреба у области трговине и услужних делатности, као и у области друштвене наградње. Иако су ове тенденције присутне већ дуги низ година, значајнијих друштвених активности (на локалном, регионалном и републичком нивоу), у смислу превазилажења наведених проблема, није било.

Пољопривреда

На простору СРП Делиблатска пешчара доминира пољопривредна производња у условима сувог ратарења.

Доминантне њивске културе су пшеница, кукуруз, соја, сунцокрет, шећерна репа а однос површина мења се из године у годину и условљен је тржишним условима.

Сточарска производња је у константном опадању а постојећи капацитети за смештај стоке су у лошем стању.

Воћарско-виноградарски засади нису заступљени у мери у којој би могли бити с обзиром на погодности простора, а за сада су формиран углавном на уситњеним поседима са доста проређеним и остарелим засадама.

Пољопривредна производња у заштићеним подручјима, у које спада и СРП Делиблатска пешчара, има ограничења, која проистичу из потребе да се она усклади са режимом заштите еколошке целине у којој се одвија. У досадашњој пракси нису искоришћене могућности бављења пољопривредом (сточарством) у оквиру самог СРП Делиблатска пешчара, што је негативно утицало на очување и заштиту природе, а посебно на очување пашњачких површина, које су, због недостатка испаше, претворене у шикаре.

Пољопривреда има највише изражену развојну комплементарност са туризмом, уз вишеструке обостране позитивне утицаје. На основу сагледавања структуре пољопривредних површина према начину коришћења, може се закључити да постојећа структура пољопривредне производње не може значајније утицати на побољшање структуре и квалитета туристичког производа субрегиона.

Шумарство као привредна грана

Једна од функција шума Банатског шумског подручја, у чијем је оквиру и подручје обухваћено изградом овог Плана је и производна функција.

У оквиру ШГ "Банат" Панчево, шуме СРП Делиблатска пешчара у зони III степена заштите се користе углавном као огревно и ситно техничко дрво тврдых лишћара (багрем). Овим се делимично подмирују потребе околног становништва у овим сортиментима. Меки лишћари на површинама ван СРП Делиблатска пешчара се користе као индустријско дрво.

Мањи корисници шума у обухвату овог Плана (водоприреда, пољопривредни комбинати и приватна лица), такође, користе шуме за техничко и огревно дрво.

Пласман дрвених производа се врши у предузећима дрвне индустрије у Панчеву, Кањижи, Забрежју и Сремској Митровици, а постоје и мањи капацитети за резање трупца.

Туризам

Субрегион Јужни Банат има периферан географско-саобраћајни положај у односу на територију Војводине и Србије, са израженом приграничном позицијом. У односу на друге туристички значајне просторно-географске целине на територији Србије, ово подручје има повољан положај према Дунаву и Бјердапској регији, која се сврстава у туристички највредније делове Србије, што може доћи до изражаја у развоју туризма кроз комплементарне односе ове две просторне целине.

У погледу спољашње саобраћајне повезаности (и туристичке доступности) највећи значај има магистрални правац Панчево-Алибунар-Вршац-Румунија (Е-70), кога прати железничка пруга истог ранга, а који се знатним делом поклапа са веома прометним источноевропским туристичким правцем. Овим саобраћајницама је подручје повезано са једном од најфреквентнијих саобраћајница Европе - Коридором 10. Велики значај у туристичкој доступности би могла имати трансевропска дунавска саобраћајница (водени коридор).

Унутрашња саобраћајна повезаност обезбеђена је преко постојећих регионалних (Ковин-Бела Црква, Бела Црква-Вршац) и локалних путних праваца, чија би мрежа морала бити допуњена да би се остварила квалитетна доступност до постојећих и будућих значајних туристичких локалитета, као и међусобна повезаност појединих насеља и обезбедила квалитетна веза са центрима у окружењу (Ковин-Смедерево, Београд, Панчево...).

Разнолика хидрографска мрежа посматраног подручја, у садејству са другим природним елементима и појавама, доприноси укупној туристичкој атрактивности и рекреативној функционалности субрегиона (реке Дунав, Нера, Караш, канал ДТД - ОКМ, мањи водотоци, вештачка језера, забарене површине, извори питке воде, подземне питке и геотермалне воде).

Туристичка вредност природних потенцијала овог подручја је значајна, већ због саме чињенице да СРП Делиблатска пешчара, по својим укупним карактеристикама, представља значајну туристичку вредност. Дински рељеф, специфична клима, разноврсност флоре и фауне, чине овај простор изузетно привлачним за посетиоце разних интересовања.

СРП Делиблатска пешчара са непосредним окружењем је врло атрактивна и погодна за развој еколошког, ловног, риболовног, наутичког и рекреативног туризма. Постојећи и потенцијални туристички локалитети су Девојачки бунар, Чардак, Шумарак, Дубовачки рит, део Подунавља, доњи део долине Караша и туристички локалитети Загајичких брда и Думаче. Сви ови локалитети, изузев Девојачког бунара и Чардака, налазе се на периферним деловима СРП Делиблатска пешчара. Због установљених режима заштите нема услова за изградњу нових туристичких пунктова у оквиру самог СРП Делиблатска пешчара. Стара Паланка, због свог положаја, би могла да преузме улогу носиоца развоја туризма на овом простору, а сва околна насеља би могла да буду укључена у формирање адекватне туристичке понуде.

Мада на овом подручју постоје одређени туристички капацитети, до сада остварени резултати у области туристичке привреде се не могу оценити као задовољавајући.

Остале гране привреде

На подручју обухвата Плана (ван СРП Делиблатска пешчара) индустрија је неравномерно развијена, а делатности терцијарног сектора још увек нису достигле ниво који захтева савремени стандард живљења.

Према Уредби, у СРП Делиблатска пешчара на простору под режимом заштите I степена забрањена је свака делатност (активност) осим научних истраживања и контролисане едукације. На подручју режима заштите II и III степена забрањује се изградња индустријских и других објеката чији рад и постојање могу изазвати неповољне промене квалитета земљишта, воде, ваздуха, живог света и лепоте предела, односно извођење радова који могу нарушити морфолошке и хидролошке карактеристике терена и интегритет простора.

1.3.7. Шуме и шумско земљиште

Мозаичан распоред различитих типова земљишта утиче на појаву различитих типова вегетације. Основни типови шума на подручју СРП Делиблатска пешчара су шуме лужњака са ђурђевком на парарендзинама на песку (лужњак у првом спрату и ђурђевак у приземној флори) и шуме крупнолистног медунца на сирозему и песку до почетне и средње фазе органогене парарендине (пионирске врсте, борови и багрем на плитким земљиштима са мало хумуса).

Вегетацију СРП Делиблатска пешчара чини шумска, жбунаста и травна вегетација. Шумску вегетацију чине багрем, црни и бели бор и у мањој мери липа, храст, топола и остали ли-

шћари. Багремове шуме су најбројније, али и најслабијег квалитета. Већи део борових састојина је страдао у пожару. У алувијалној равни Дунава заступљени су различити типови шума тополе и врбе.

СРП Делиблатска пешчара је под тростепеним режимом заштите. Највећи део површине заузимају шуме у III степену заштите (87,4% од укупне површине шума), а највредније шуме, са аспекта заштите природе, су у I и II степену и чине 12,6% површине.

Шуме ван СРП Делиблатска пешчара су недовољно заступљене, као и шумско земљиште. Шуме се налазе у приобаљу Дунава, уз Основну каналску мрежу (шуме водопривреде) и у оквиру пољопривредних комбината и добара у атару насеља. Незнатне површине шума су у приватном власништву.

У приобаљу Дунава у оквиру ВП "Подунавље" из Ковина се налазе шуме домаћих и ЕА тополя са делимичним учешћем природних састојина врба и тврдих лишћара. Уз Основну каналску мрежу се налазе вештачке састојине домаћих и ЕА тополя, врба, пољског јасена и бреста у виду заштитних појасева. Ове шуме су недовољно заступљене и делимично деградиране.

Недовољна шумовитост окружења СРП Делиблатска пешчара утиче на погоршање микроклиматских услова и смањење приноса у пољопривреди (утицаји ветра и еолске ерозије). Нагли прекид вегетације на граници заштићеног природног добра и окружења негативно утиче и на био-еколошко стање природног добра.

Ваншумско зеленило (линијско зеленило атара и насељско зеленило) је, такође, недовољно развијено. У насељима недостају категорије зелених површина јавног коришћења и заштитно зеленило.

Табела 1-4: Преглед укупних површина шумског земљишта по општинама

Р. бр.	Општина	Ук.пов. дела општине у обухвату Плана (ha)	Укупна површина шумског земљишта у обухвату Плана (ha)			% ук. шумског земљиш.
			остали	приватно	укупно	
1.	Алибунар	24085,48	1667,80	19,42	1687,23	7,01
2.	Бела Црква	16091,79	2225,23	543,67	2768,91	17,21
3.	Вршац	14901,65	2207,71	100,31	2308,03	15,49
4.	Ковин	44380,78	10342,49	62,75	10405,24	23,45
5.	Панчево	11736,72	22,16	0,49	22,65	0,19
УКУПНО		111 196,43	16 465,40	726,67	17 192,08	15,46

1.3.8. Лов и ловна подручја

Већи део СРП Делиблатска пешчара је у саставу ловишта "Делиблатска пешчара". Ловно-риболовни центар "Лабудово окно" је, такође у саставу овог ловишта, а обухвата део Подунавља. Главне гајене врсте дивљачи су јелен обичан, срна, дивља свиња и дивља патка глуvara, које су уједно и врсте трофејне дивљачи. У ограђеном делу ловишта "Драгићев хат" се гаји обичан јелен и дивља свиња.

Сем гајених врста дивљачи у ловишту су заступљени: зец, фазан, пољска јаребица и други сисари и птице, који су ловстајем заштићене врсте, дивљач ван режима заштите и многобројне трајно заштићене врсте (вук, рис, видра, орао, јастреб, соко и друге врсте).

Ловиштем "Делиблатска пешчара" газдује ШГ "Банат" из Панчева. Суседна ловишта насељавају изузев јелена-обичног, исте врсте дивљачи (срна, зец, фазан, пољска јаребица и дивља патка - глуvara). То су ловишта ловачких удружења: "Средњи Банат" на делу територије општине Алибунар, "Вршачка кула" на делу територије општине Вршац, "Нера" на делу територије општине Бела Црква, "Јужни Банат" на делу територије

је општине Ковин и ловиште "Тамиш" које се налази на територији општине Панчево.

Ловно-риболовни центар "Лабудово окно" је, такође, у саставу овог ловишта, а обухвата део Подунавља. У оквиру заштићеног подручја евидентирано је око 50 врста риба, груписаних у 13 фамилија, различитог степена истражености и значаја.

Последњих деценија састав икhtiофауне водених екосистема СРП Делиблатска пешчара је измењен и нарушен променом еколошких услова.

1.3.9. Саобраћај и инфраструктурни системи

На подручју обухвата Плана егзистирају капацитети свих облика саобраћаја преко система путева, железничких пруга, канала ДТД и пловног пута реке Дунав.

Геосаобраћајни положај овог простора је ексцентричан у односу на постојеће друмске саобраћајне капацитете и мреже Војводине и Србије. Путеви из система категорисане и реконструисане *јушне мреже* су:

- М - 1.9 Панчево - Вршац;
- М - 24 Панчево - Ковин;
- М - 7.1. Уља - Бела Црква;
- Р - 123 Ковин - Делиблато - Банатски Карловац;
- Р - 115 Ковин - Бела Црква.

У постојећем стању, путна мрежа није системски формирана и не постоји интегралност повезивања између различитих видова саобраћаја.

Изграђеност постојећих категорисаних путева, који омогућују доступност СРП Делиблатска пешчара из више правца, не задовољава основне критеријуме комфора и нивое саобраћајне услуге, те трасе пролазе кроз насеља. У саобраћајним токовима су присутне све структуре возила, а елементи ових путева не задовољавају основне критеријуме безбедности.

Систем некатегорисаних путева чине приступни и шумски путеви који су утврђени у шумској привредној основи.

Некатегорисани путеви у оквиру СРП Делиблатска пешчара углавном повезују поједине важније локалитете (шумске куће, видиковце - осматрачнице и сл.) и у функцији су заштите од акцидентних ситуација и заштите и одржавања екосистема. Ови путеви имају ограничену проходност, јер су без савремене подлоге, осим пута Шушара - Делиблато, који је, због своје изграђености, попримио и друге, нежељене функције (одвијање јавног саобраћаја). Утврђени систем некатегорисаних путева има полиномну функцију прилаза појединим локалитетима као и функцију заштите у случајевима акцидентне ситуације.

На подручју обухвата Плана постоје капацитети *железничког саобраћаја* који се минорно користе. Изузетак је железничка пруга Београд - Панчево - Вршац - граница (Румунија), која је у путничко-робној експлоатацији, али са експлоатационим карактеристикама далеко испод европских стандарда. Железничке пруге Владимировац - Ковин и Вршац - Бела Црква се не користе, осим повремено као индустријски колосеци. Капацитети железничког саобраћаја, уз модернизацију, представљају добру основу за успостављање интегралног саобраћаја у функцији овог простора.

Водни саобраћај на простору обухваћеном Планом заступљен је преко главног пловног пута реке Дунав и пловног пута канала из система ДТД, али превозни капацитети се користе далеко испод могућности. Водни потенцијали овог простора дају одличне просторне и инфраструктурне могућности за будућу афирмацију.

Ваздушни саобраћај за потребе овог подручја се одвија преко аеродрома Сурчин (за путнички и карго саобраћај), који у потпуности задовољава садашње обиме захтева. Мањи аеродроми на овом простору су лоцирани у Вршцу (за мање авионе), Ковину и Белој Цркви. За потребе пољопривредне авијације постоје полетно-слетне травнате стазе у свим општинама обухваћеним Планом. Постојећа инфраструктура даје добру основу за даљи развој ваздушног саобраћаја.

Водопривредна инфраструктура

Становништво се **снабдева пијаћом водом** организовано, на локалном нивоу. Једино се сва насеља општине Бела Црква снабдевају водом из централног изворишта "Стража".

На ободима СРП Делиблатска пешчара издан је местично артеска (самоизливни бунари), као на пример у општини Алибунар. Сеоска насеља захватају просечно 1-6 l/s, а општински центри од 13 (Алибунар), до 55 l/s на изворишту *Сиража*, за целу белоцркванску општину. У општини Ковин се за становништво захвата 32 l/s, уз додатних 20 l/s за индустрију.

Квалитет подземних вода на подручју обухвата Плана углавном задовољава критеријуме воде за пиће, као и са изво-

ришта "Стража", док је у осталим насељима регистрован повећан садржај гвожђа, мангана или амонијака изнад МДК. Убудуће је на овом подручју довољан први степен прераде сиروه подземне воде до нивоа квалитета воде за пиће (аерација, филтрација и дезинфекција), а у приобаљу Дунава, због пливих нивоа и веће подложности загађењу, други степен (пored наведених мера за први степен потребан је и хемијски третман).

Што се **одвођења воде** тиче, канализациона мрежа за прихват отпадних вода скоро нигде није изграђена, сем делимично у Алибунару и Банатском Карловцу, већ се отпадне воде директно упуштају у водотокове (канале) без претходног пречишћавања, или се упуштају у подземље путем упијајућих бунара. У наредном периоду би требало, у складу са финансијским могућностима, прећи на потпуно механичко и биолошко пречишћавање отпадних вода у насељима.

Системи за **одводњавање пољопривредног земљишта** су бројни, са густом каналском мрежом и многобројним црпним станицама. Задатак ових система је да благовремено одведу вишак воде са пољопривредног земљишта, али често и да прихвате атмосферске воде из мањих насеља.

Најгушћа мрежа и највећи црпни капацитети су на ниском терену у приобаљу Дунава, који је под перманентним утицајем успора Дунава, изазваног браном Ђердап. Ту се налазе и површине под дренажом. Овим системима се потпуно диригује режимом подземних вода на овом заиста угроженом подручју (дотицаји воде и са севера, са СРП Делиблатска пешчара, и са југа, из Дунава). Питање одвођења сувишних површинских и подземних вода са овог подручја има прворазредни приоритет.

Системе заштите од поплава Дунава чине:

- насипи уз леву обалу Дунава (са уставама) и заштитни системи (канал, самоизливни бунари и црпне станице), којима се подвирне и процедне воде успореног Дунава кроз насип прикупљају и препумпавају назад у Дунав);

- десни насип Нера који штити подручје од честих изливања ове бујичне реке;

- насипи уз ХС ДТД штите подручје од диригованог режима ХС ДТД (узводно од уставе Кајтасово) и режима Дунава који се протеже каналом ХС ДТД низводно од уставе Кајтасово.

Велике воде Караша се изливају по подручју без заштите. У зони високог терена је обала углавном заштићена обалоутврдама, а ток се местимично регулише наперима.

Основна ограничења на овом простору везана су за:

- угрожавање успостављеног водног режима на Дунаву (акумулација), на каналу ДТД, рекама Караш и Нера (успор), дренажном систему "Нера-Караш-Кајтасово" и Белоцркванским језерима;

- угрожавање система за наводњавање;

- заштита квалитета воде, како површинских, тако и подземних.

Енергетска инфраструктура

Постојећа **гасоводна мрежа** на подручју обухвата Плана, повезана је у јединствени гасоводни систем Републике Србије. Изграђени су следећи гасоводи:

- МГ-01 ф 323.9 mm Мокрин - Панчево, капацитета 25 000 m³/час;

- гасовод високог притиска Панчево-Тилва, пречника 8", капацитета 10 000 m³/час;

- бушотински гасоводи од бушотина до СОС (сбирно-отпремна станица) Тилва;

- разводни гасовод од МГ-01 до насеља Алибунар, пречника 4", капацитета 2500m³/час;

- разводни гасовод од СОС Тилва до насеља Банатски Карловац и Николинци, пречника 4", капацитета 2500 м³/час;
- разводни гасовод од СОС Тилва до насеља Улма и Избиште, пречника 4", капацитета 2500 м³/час;
- разводни гасовод од гасовода Панчево - Тилва до насеља Мраморак и Долово, пречника 4", капацитета 2500 м³/час.

Постојећи капацитети и изграђеност гасоводне мреже ван СРП Делиблатска пешчара пружају могућност њеног проширења и даље изградње у циљу гасификације свих насеља на овом подручју, што нема утицаја на очување природе у оквиру граница СРП Делиблатска пешчара. Гасоводне инсталације, које се налазе у оквиру самог СРП Делиблатска пешчара немају утицаја на окружење, јер су све инсталације изграђене подземно, тако да се транспорт гаса врши у затвореном систему.

На подручју обухвата Плана не постоје изграђени **нафтови**.

На подручју обухвата Плана лоцирана су следећа **лежишта гаса, нафте, подземне воде**: лежиште "Мраморак", лежиште "Тилва" и лежиште "Николинци".

На подручју обухвата Плана евидентирани су следеће **гасне, нафтне и хидротермалне разрадне и производне бушотине**:

- 14 гасних бушотина које су у производњи (9 у СРП Делиблатска пешчара);
- 5 гасних бушотина које нису у производњи (1 у СРП Делиблатска пешчара);
- 1 нафтна бушотина која је у производњи;
- 1 нафтна бушотина која није у производњи;
- 2 бушотине воде које су у производњи;
- 13 конзервираних бушотина (3 у СРП Делиблатска пешчара);
- 14 негативних бушотина (2 у СРП Делиблатска пешчара).

У границама обухвата Плана хидрогеотермални потенцијали испитани су само на нивоу проспективних истраживања и то северно од потеза Банатско Ново Село-Мали Луг-Парта, где су у протеклом периоду избушене три истражне бушотине на ширем подручју Банатског Карловца и Алибунара.

Туристичка организација "Девојачки бунар" из Алибунара, користи хидротермалну бушотину Db-1/H за отворени рекреациони базен од 1986. године. Бушотина је оптималне издатности 7,4 l/s и температуре воде 24 °C.

Подручје обухвата Плана у погледу снабдевања **електричном енергијом** није јединствено. Поједини делови подручја снабдевају се из разних праваца. На датом простору постоји изграђена преносна мрежа са припадајућим трансформаторима различитог напонског нивоа од 110 kV и 400 kV, дистрибутивна средњенапонска 35 kV, 20 kV и 10 kV, као и нисконапонска 0,4 kV и припадајуће трансформације.

Постојеће капацитете електроенергетске инфраструктуре карактерише неприлагођеност захтевима стално растуће потрошње. Изграђеност преносне и дистрибутивне мреже је задовољавајућа у погледу покривености простора, али не и у погледу капацитета и техничких карактеристика водова и дистрибутивних трансформација.

Снабдевање електричном енергијом потрошача на простору обухваћеном Планом обезбеђено је из трансформација ТС 110/20 kV "Бела Црква", инсталисане снаге 31 kVA, ТС 110/20 kV "Вршац 2", инсталисане снаге 31 kVA, ТС 110/35 kV "Вршац 1", инсталисане снаге 2x20 kVA, ", ТС 110/20 kV "Алибунар", инсталисане снаге 2x31 kVA, ТС 110/20 kV "Ковин", инсталисане снаге 31 kVA, ТС 110/20 kV "Панчево 4", инсталисане снаге 2x31 kVA.

На подручју Делиблатске пешчаре изграђен је 400 kV далековод 453 Панчево - ТЕ Дрмно, као и 110 kV далеководи

151/2 Панчево -Алибунар, 151/3 kV Алибунар - Вршац , 1156 Вршац 2 - Вршац 1, 1002 Вршац - Бела Црква. Ови далеководи чине и део основне преносне електроенергетске мреже за територију АП Војводине.

Већи део преносне мреже је одговарајућег квалитета. Део средњенапонске мреже је грађен за 10 kV напонски ниво, те се мора реконструисати или заменити. Капацитети изграђених трансформација такође су незадовољавајући, те је потребно у наредном периоду повећати инсталисану снагу трансформација и изградити нове капацитете.

Секундарна (нисконапонска) мрежа непосредно напада потрошаче и може се констатовати да она покрива сва насељена места подручја, као и појединачне туристичке локалитете.

Постојећа нисконапонска мрежа је највећим делом ваздушна, кабловски начин напајања углавном је заступљен у већим градским насељима. Реконструкција нисконапонске мреже у насељима је делимично извршена, те је потребно у потпуности иста извршити.

Скоро сви излетнички локалитети у обухвату Плана су снабдевени електричном енергијом. Потребно је повећати сигурност и квалитет напајања.

Јавна расвета у насељима, као и на туристичким локалитетима није потребног нивоа.

Постојећа електроенергетска мрежа са незадовољавајућим карактеристикама, представља сметњу даљем развоју подручја.

Телекомуникациона инфраструктура, којом су обухваћени телекомуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви и примарна мрежа у насељима већим делом, и по квалитету, и по капацитету је на задовољавајућем нивоу. Секундарна мрежа није на задовољавајућем нивоу, велики део је изграђен надземно и недовољног капацитета.

У мањим насељима, још увек није извршена аутоматизација и дигитализација телекомуникационе опреме и система. Спојни путеви између телефонских централа већим делом остварени су оптичким кабловима уз главне путне правце, а мањим делом коаксијалним кабловима и радио-релејном везом. Спојни путеви, који нису остварени оптичким кабловима, су малих капацитета те се телекомуникациони саобраћај одвија отежано.

Месна ТТ мрежа у већини насеља такође није осавремењена, секундарна мрежа је углавном још увек ваздушна.

За потребе система ГСМ мреже мобилних телекомуникација на подручју обухвата Плана изграђене су базе радио-станице, радио-релејне станице и припадајући антенски стубови на следећим локацијама: у Белој Цркви, Алибунару, Вршцу, Улми, Долову, Банатском Карловцу и на локалитету Девојачки бунар.

1.3.10. Животна средина

Утицај човека на унапређење и усмеравање развоја СРП Делиблатска пешчара и његовог окружења је неопходан због основне карактеристике његовог биотопа, односно иреверзибилности еволуције. Дефлациони процеси изазивају нестабилност екосистема и шире дезертификацију земљишта, често уз велике штете.

У насељима свих општина која се налазе у обухвату Плана, присутна је еолска ерозија због мањег процента шумовитости, недостатка заштитног зеленила и неадекватног коришћења пољопривредног земљишта. Недостатак шумског зеленила се може превазићи садњом појасева дрвећа и грмља уз постојеће и планиране путеве, уз каналску мрежу и нарочито пољо-

привредне површине, што би допринело смањењу утицаја ветрова и еолске ерозије.

Неадекватно водоснабдевање насеља је изазвано недостатком воде због угроженог, раније успостављеног режима на Дунаву. Посебно треба обратити пажњу на очување приобалних вода, јер је због изградње Ђердапа изазван успор Дунава, што има за последицу таложење органског и неорганског материјала и чини ове воде неподесним за коришћење у наведеном контексту.

У домену пољопривредне производње, неконтролисана примена хемијских средстава заштите и вештачког ђубрива изазива загађење земљишта, што има утицаја и на квалитет производа.

Експлоатација минералних сировина има негативан утицај на земљиште, првенствено у погледу његовог заузећа, поремећају структуре земљишта, а отварањем позајмишта долази и до промене намене коришћења земљишта.

Ови деградирани простори захтевају рекултивацију, након завршетка експлоатације.

Функционисање регионалног пута, обзиром на обим саобраћаја, има у малој мери негативне рефлексије на околину (у погледу миграција одређених врста фауне и сл.).

Недовољна и неадекватна комунална опремљеност насеља за последицу има загађење свих природних ресурса.

1.3.11. Природна добра

СРП Делиблатска пешчара, са моћним наслагама еолског песка и израженим динским рељефом, те присутним пешчарским, степским и шумским екосистемима, са карактеристичним мозаиком животних заједница и типичним представницима флоре и фауне, представља природни феномен јединствен у Европи. Специфична флора и вегетација обилује раритетима, реликтима, ендемима и субендемима, а међу природним реткостима бројне су и животињске врсте којима је СРП Делиблатска пешчара једино, или једно од ретких станишта код нас. Овај простор, као највећа оаза пешчарско-степске и шумске вегетације која је некада доминирала Панонском низијом, један је од најважнијих европских центара биолошке разноврсности и најзначајније је степско подручје на простору јужнословенских земаља. Као таква, СРП Делиблатска пешчара је и јединствен научни полигон. Истовремено, ово подручје је вековима под утицајем човека, а нарочито за последњих готово двестотина интензивних радова у шумарству, који су у мноштву изменили предеони лик СРП Делиблатска пешчара.

Поред СРП Делиблатска пешчара, у обухвату Плана налазе се и друга значајна природна подручја чије је вредновање, или поступак заштите, у току.

Једно од њих је подручје заштићено Решењем о претходној заштити ("Службени гласник Републике Србије" број 112/2003) бара "Краљевац" са "Вашариштем" и "Обзовиком", интересантан хидролошки феномен, станиште водене флоре и фауне, као и значајно станиште текунице (*Sperthophilus citellus*) - природне реткости и глобално угрожене врсте. Ово природно добро покрива око 160 ha и, уз очување природних вредности, представља идеално место за спортски риболов, туризам и рекреацију, као и извођење едукативних програма у природи.

Као природни наставак СРП Делиблатска пешчара пружају се пашњаци на локалитету Хатарице (са десне стране пута Гај-Дубовац), као и пашњаци на атрактивно заталасаном рељефу Малог песка (с леве и десне стране пута Дубовац-Бела Црква, иза канала). Оба локалитета представљају значајна станишта природних реткости у флори и фауни (гороцвет, текуница, слепо куче, хранидбена подручја и гнездилшта днев-

них птица грабљивица) која уживају посебан статус заштите на основу Уредбе о заштити природних реткости ("Службени гласник Републике Србије" број 50/93 и 93/93). Ови простори треба да се и у будућности користе као пашњаци, без преоравања, пошумљавања и изградње, а могу се веома добро уклопити у специфичну туристичку понуду подручја (посматрање природе, пешачење, јахање, школа у природи и сл.).

У обухвату Плана, нарочито на делу алувијалне равни Дунава, између села Гај и Дубовац, налазе се фрагменти низијских тресави. Оне данас представљају најређе екосистеме Панонске низије. По категоризацији IUCN-е сврстане су међу фрагилне (веома осетљиве) екосистеме, код којих и најмања промена абиотичких и биотичких фактора (нестанак само 1-2 врсте) повлачи за собом њихово потпуно нестајање. Уз то су низијске тресаве центри биодиверзитета, чије је очување обавеза наше земље по Декларацији потписаној у Рио де Жанеиру 1992. године, којом се наша земља обавезала да доследно и на еколошким принципима засновано, спроводи политику очувања биолошке разноврсности на својој територији. Низијске тресаве су, с обзиром на своје порекло, оквир живота реликтних биљних врста, које данас карактеришу високопланинска подручја.

Као типове влажних станишта која се не могу обновити (јер су настала у специфичним условима прошлости) Рамсарска конвенција (на 8-мој конференцији, 2002. године) идентификује тресаве, заједно са мангровама и коралним гребенима, као најрањивије и најугроженије због губитка и деградације станишта, којима су неопходне ургентне приоритетне активности заштите и очувања (Global of Wetland Resources and Priorities for Wetland Inventory). Стога је низијске тресаве на овом подручју нужно очувати као резервоар регионалне и глобалне биолошке разноврсности.

Веома атрактиван предео још очуване природе представља и речица Нера, чије ће ушће бити укључено у будуће Рамсарско подручје. Већ прва истраживања флоре и вегетације овога подручја истичу његов значај за науку и заштиту природе. Стога овај водоток са ритским шумама и ливадама уз њега треба сачувати, уз могућност коришћења за науку и едукацију, као и специјалне видове туризма.

На северо-западном ободу СРП Делиблатска пешчара, уз викенд насеље "Векерле", налази се невелика површина са изузетно густом популацијом степског божура (*Reonia tenuifolia*), врсте која представља природну реткост у Србији, а може се сматрати симболом СРП Делиблатска пешчара. Овај простор треба очувати без изградње, преоравања и пошумљавања, а као такав може допринети туристичкој понуди, нарочито у оквиру садржаја на локалитету "Девојачки бунар".

У односу на природне ресурсе и планове за њихово коришћење (проширење површинског копа угља, формирање пелишта) на подручју Ковин-Дубовац, истичемо да овај простор непосредно налаже на границе СРП "Делиблатска пешчара", ИВА подручје "Рам-Дубовац", као и будуће Рамсарско подручје. Сем тога налази се већим делом у оквиру пројектованих граница Резервата биосфере, у оквиру кога се промовише развој локалних заједница усклађен и заснован на заштити природе (пољопривреда - производња здраве хране, традиционални занати, туризам). Како се наведени простор уз то налази на подручју изворишта подземних вода, његова будућа намена треба да буде водоснабдевање, не само јужног региона, већ и средњег Баната.

1.3.12. Непокретна културна добра

Досадашња археолошка истраживања иако недовољна, показала су да је ово подручје било насељено у преисторијском добу. Археолошка налазишта Старчево, Жидовар и Дупљаја показују трајање култура на тлу Баната још од палеолита. Трагови римске културе такође су видљиви на овом подручју. У периоду од I -IV века ту су живела сарматска племена

на. Велика сеоба народа (IV - IX век) је захватила и подручје јужног Баната. Крајем IX века ово је подручје, иако у оквиру Угарске државе, било поприште политичких и културних утицаја Византије.

Читава територија данашње Војводине се нашла под влашћу Турака падом Баната 1522. године. Као заштита од упада Турака на јужним границама Хабзбуршке монархије образована је војна граница. Јужни Банат је из стратешких разлога требало населити, па је досељавање десетина хиљада породица разних народности спровођено плански, уз врло повољне услове.

Током XVIII века и касније почиње значајнији развој Војводине, па и јужног Баната: почиње изградња великих мелiorационих канала, интензивна градња железничке мреже, формирају се слободни краљевски градови, када почиње и њихов привредни развој...

Простор обухваћен Планом је културолошки и историјски изузетно занимљив. Посебну вредност представља чињеница да се културно-историјски развој одвијао у условима хетерогене етничке структуре.

У археолошком погледу овај простор није довољно истражен јер се сматрао трајним, ненастањеним простором због "негостољубиве" животне средине (дебеле наслагае ситног и лако покретљивог песка и недостатка воде). Према ономе што је до сада познато, стара насеља су основана по ободном делу СРП Делиблатска пешчара, у близини речних токова (Дунава и Караша), на просторима где се данас налазе Дубовац, Кајтасово, Гребенац, Гај.... Трагови постојања насеља датирају још из гвозденог доба и средњег века.

Насеља на овом простору су плански изграђена и сачувана на оригиналној регулационој матрици. Могућност презентације народног градитељства кроз етно-паркове посебно је изражена у селима која гравитирају Белој Цркви и језерима односно обали Дунава.

Као значајни појединачни објекти се издвајају сакрални објекти проглашени за споменике културе, евидентирана културна добра индустријског наслеђа, као и појединачни објекти везани за значајне личности.

Споменици културе су цркве у Долову, Гребенцу и Делиблату изграђене крајем XVII и у XVIII веку. Њихов значај за историју и културу је велики, јер се не ограничава само на верске побуде, из којих су настале, већ се проширује и на културне и економске везе које су ти објекти у средњем веку имали.

Објекти индустријског наслеђа су стари млинови и зграде железничких станица, који су евидентирани као културна добра.

Основни проблем заштите непокретних културних добара је недостатак документације, односно недовољна истраженост простора.

1.3.13. Угроженост подручја од елементарних непогода

Земљотрес

На основу досадашње сеизмичке активности и карте микросеизмичке рејонизације територије Војводине, подручје обухвата Плана угрожено је појавом земљотреса интензитета 7° MCS скале. У случају појаве земљотреса овог интензитета могу се очекивати масовнија тешка оштећења на зградама грађеним од черпића и набоја обзиром на неповољан квалитет грађевинског фонда у насељима. Масовнија лакша оштећења претрпели би објекти изграђени од опеке и префабрикованих материјала.

Насеља, која се налазе на подручју обухвата Плана карактерише мали степен изграђености, са доста неизграђених по-

вршина у свом ткиву и велики проценат зграда грађених не-квалитетним грађевинским материјалима.

Појаве

Подручје је веома карактеристично по својим хидрогеографским и хидролошким одликама. Због велике пропустљивости тла атмосферске воде брзо понире у ниже слојеве па површински остају без довољно влаге. Међутим, близина Тамиша, Караша и нарочито Дунава има велики утицај на ниво подземних вода. Од природних водотока доминантан је Дунав, који на овом делу има изузетно ерозивно дејство на изграђени насип услед успореног (повишеног) водостаја због изградње ХЕ "Бердап" тако да су ниски терени приобаља, који припадају у већем делу КО Гај и мањем делу КО Дубовац, изложени негативном дејству. Низводни ток Караша, са малим капацитетом миор корита, честим изливањем и плавлеењем пољопривредног земљишта и низводни ток Нере са својим бујичним режимом и израженом еолском ерозијом приобаља, такође имају утицаја на ово подручје.

Ово подручје се од поплава штити изграђеним објектима за заштиту од поплава и то одбрамбеним насипом на левој обали Дунава и главним каналом ДТД са диригованим режимом отицања вода, који има задатак да све велике воде које долазе из суседне Румуније (осим вода реке Нере) евакуише у Дунав.

Олујни ветар

Олујни ветар спада у групу опасних хидрометеоролошких појава и то нарочито када удари ветра прелазе 17,2 m/sec или када се јавља у виду пијавице или торнада, што је карактеристично за југоисточни Банат. Ово подручје карактерише велики број дана у току године са доминацијом ветрова из два супротна правца: југоистока и северозапада и стога се сврстава у најугроженије подручје од дејства олујних ветрова у Војводини.

Нестабилност екосистема СРП Делиблатска пешчара изазива песак који покрећу олујни ветрови и који угрожава вегетацију и развој ужег и ширег окружења.

Пожари

Насеља у оквиру обухвата Плана спадају у групу малих насеља сеоског типа, са претежно приземним објектима, великим двориштима и широким улицама, без великих концентрација запаљивог материјала, тако да су могући пожари мањих размера и локалног карактера, без ширих последица.

Екстремни услови у СРП Делиблатска пешчара и досадашње појаве пожара окарактерисале су овај шумски комплекс као један од најугроженијих у нашој земљи. Специфичност овог шумског комплекса је што је изразито осетљив на избијање пожара имајући у виду структуру засада (око 4300 ha или око 26% је под четинарима) и климатске услове (учестали јаки ветрови). Посебан проблем представља непроходност и неприступачност појединим деловима шума. У погледу врсте дрвећа, од четинара је најзаступљенији бор који је уједно и најугроженији, јер су се пожари најчешће појављивали баш на површинама засађеним овим четинаром. Од лишћара најзаступљенији је багрем, који покрива 66% површина шума, а затим топола, црни орах, амерички јасен и липа.

Снежни наноси и њоледице

На основу хидрометеоролошких података и искустава у одбрани од снежних наноса и поледнице на саобраћајницама, на овом подручју евидентирана су тзв. критична места на путевима и железничким пругама. То су деонице магистралног пута М-1/9 (Е-70) Београд-Панчево-Вршац-граница и то на делу пута Владимировац-Алибунар и Николинци-Уља и жељезничка пруга Београд-Вршац на делу Алибунар-Банатски Карловац.

Еруиције нафће и ђаса

Опасностима од ерупције нафте и гаса највише су изложене подручја на којима се налазе нафтна и гасна поља са високим слојним притисцима знатно изнад хидростатичких. На простору СРП Делиблатска пешчара, у потезу од Девојачког бунара према југу ка насељу Шушара, налазе се гасна поља Тилва и Мраморак као и 9 експлоатационих гасних бушотина са пратећом инфраструктуром.

Код активних бушотина, у случају евентуалне ерупције, на угроженост околине утичу многи фактори, као што су климатски услови (годишње доба, ваздушна струјања), конфигурација терена, близина насеља и друго. Такође, у случају ерупције постоји и опасност од пожара већих размера и ширења отровних гасова, што представља непосредну опасност за сав живи свет у околини. У случају ерупције без пожара, околина може бити загађена сланом водом, угљоводоницима, угљен диокси-дом итд.

До неконтролисаних ерупција може доћи и на бушотинама у току истраживања и разраде. Настајање неконтролисаних ерупција гаса може се свести на најмању меру стриктног примене и поштовањем прописаних превентивних мера и њиховим доследним спровођењем у свим фазама рада на бушотини.

Град и суша

Подручје обухвата Плана не спада у подручје угрожено градом, већ је подложно само повременим продорима олујних и градобитних облака. Климатски услови, који имају тенденцију мењања у смислу повећања броја дана са високим температурама без падавина, знатно утичу на појаву суше која највећу учесталост има у вегетационом периоду, када су пољопривредне културе најосетљивије и када су штете од ове непогоде у то време највеће.

1.4. ОГРАНИЧЕЊА И ПОТЕНЦИЈАЛИ ПОДРУЧЈА ПЛАНА

Подручје обухвата Плана представља подручје са значајним развојним потенцијалима у погледу природних ресурса - специфична клима, земљишта са различите видове производње, разнолика хидрографска мрежа, богата и разноврсна флора и фауна у оквиру СРП Делиблатска пешчара. Афирмацијом концепта интегралног и одрживог развоја, чије најважније компоненте чине производња здраве хране, развој туризма и мале привреде, на овом подручју би се могао остварити процес економске, демографске, социјалне и културне ревитализације руралних подручја.

Заштита природе

Као последња и највећа оаза пешчарско-степске и шумске вегетације, која је некад доминирала Панонском низијом, СРП Делиблатска пешчара је један од најважнијих центара биодиверзитета у Србији и Европи. Богатство флоре (око 900 врста, подврста и варијетета) садржи варијетете, реликте, ендеме и субендеме, а међу варијететима фауне истичу се врсте степских станишта.

Природне ресурсе заштићеног природног добра, које је потребно усклађено користити, чине:

- шуме и шумске културе;
- травне површине намењене испаша;
- ловна фауна;
- фауна риба.

Основну вредност заштићеног простора СРП Делиблатска пешчара чине површине под пешчарском и степском вегетацијом. Мозаични распоред различитих екосистема и биодиверзитета су главне особености предеоних вредности СРП Делиблатска пешчара.

Укупна површина под шумама и шумским земљиштем у обухвату Плана је 17 192,08 ha, што чини шумовитост од 15,46%.

У СРП Делиблатска пешчара се налази 16 998,48 ха шума. Највећи део у СРП Делиблатска пешчара заузимају *шуме* у III степену заштите (87,4% од укупне површине шума), док су највредније шуме, са аспекта заштите природе, у I и II степену заштите, а њихова површина износи 12,6%. Шумовитост СРП Делиблатска пешчара износи 48,80%.

На подручју СРП Делиблатска пешчара у шумарству су присутни процеси који доводе до деградације постојећих шума и претварања пашњачких површина у жбунасте. Евидентиран је и недостатак аутохтоних шума.

Простор ван СРП Делиблатска пешчара, а у оквиру обухвата Плана, има шумовитост од 0,93% што указује на нагли прекид шумске вегетације између СРП Делиблатска пешчара и окружења. Одсуство шумске вегетације у окружењу СРП Делиблатска пешчара негативно се одражава на стање заштићеног природног добра и утиче на стварање неповољних микроклиматских услова укупног простора. Последице мале шумовитости окружења СРП Делиблатска пешчара и непостојања ветрозаштитних појасева су олујни ветрови из правца југоистока, еолска и речна ерозија, десертификација земљишта и смањен проток и заштита биљних и животињских врста између међусобно изолованих биотопа.

Дивљач представља значајан природни потенцијал на подручју обухвата Плана, због повољних станишних услова, а укупна површина ловишта износи 33610 ha. У ловишту су заступљене разне врсте гајене крупне и ситне дивљачи и бројне врсте природних реткости. Матични фонд дивљачи са реалним прирастом требало би да обезбеди трајно одржавање економског капацитета ловишта. У том контексту би требало створити услове за:

- заштиту, гајење, лов, уређивање и одржавање ловишта у циљу одржавања еколошке равнотеже у природи;
- трајно одржавање економског капацитета ловишта кроз обнављање и прираст дивљачи главних гајених врста и одржавање стабилних станишних услова;
- побољшање услова станишта и заштиту ретких и проређених врста, на основу посебног програма;
- усмеравање главног вида коришћења дивљачи на ловни и еколошки туризам.

У оквиру заштићеног подручја, евидентирано је око 50 врста *риба*, груписаних у 13 фамилија, различитог степена истражености и значаја. У циљу заштите и унапређења укупног рибљег фонда у наредном периоду неопходно је обезбедити мониторинг услова станишта, односно квалитет и режим вода и предузимати мере на сузбијању негативних појава, тј. вршити заштиту угрожених врста рибе - према међународним и националним критеријумима и стандардима.

Обзиром да СРП Делиблатска пешчара даје могућност развоја традиционалног бављења спортским и привредним риболовом, требало би развијати риболовни туризам и привредни риболов. Будуће газдовање водним ресурсима би требало усмерити на повећање рибље продукције Дунава и плавне зоне.

Становништво

Пројекција укупног броја становника за наредни плански период указује на наставак негативних тенденција, пре свега у старосној структури становника. Процес депопулације, заједно са лошом образовном структуром становништва, свакако представљају ограничавајући фактор развоја подручја.

На основу утврђених биодинамичких карактеристика популације, досадашњих развојних тенденција, планираних ме-

ра демографске политике, као и прогнозираног привредног и укупног друштвеног развоја, у периоду 2002-2022. год. може се претпоставити да ће укупан број становника благо опадаати по просечној годишњој стопи од -0,3 %. То није велики пад, те се квантитет укупног становништва неће много променити, па не треба очекивати да ће то значајније реметити свеукупан развој. Значајнији ће бити утицај квалитета становништва, јер негативан природни прираштај становништва

значи његово старење, а тај поодмакли процес заостраваће проблеме обезбеђивања довољног броја радно способног становништва, попуњавање пензионих фондова и збрињавања остарелог становништва. Тако ће 2022. године, у обухвату Плана, живети око 36920 становника. Просечна величина домаћинства износиће око 3,0 члана по домаћинству, а укупан број домаћинстава биће око 12407.

Табела 1-5: Пројекција становништва, броја домаћинстава и просечне величине домаћинства

Насеље	Број становника		Прос. стопа раста	Број домаћинстава		Просечна величина домаћинства	
	2002.	2021.		2002.	2021.	2002.	2021.
Алибунар	3431	3350	-0,13	1166	1155	2,9	2,9
Б.Карловац	5820	5800	-0,02	1985	2000	2,9	2,9
Николинци	1240	870	-1,9	408	300	3,1	2,9
Б.Паланка	837	690	-1,0	227	200	3,7	3,5
Врачев Гај	1568	1300	-1,0	479	420	3,3	3,1
Гребенац	1017	670	-2,2	340	250	3,0	2,7
Дупљаја	854	700	-1,1	262	220	3,3	3,2
Кајтасово	287	230	-1,2	89	77	3,2	3,0
Избиште	1728	1580	-0,5	548	525	3,2	3,0
Уљма	3598	3350	-0,4	1089	1050	3,3	3,2
Шушара	376	320	-0,8	139	120	2,7	2,7
Гај	3302	3180	-0,2	989	995	3,3	3,2
Делиблато	3498	3370	-0,2	1011	990	3,5	3,4
Дубовац	1283	1150	-0,7	373	350	3,4	3,3
Мало Баваниште	420	335	-1,2	136	115	3,1	3,0
Мраморак	3145	2930	-0,4	1075	1050	2,9	2,8
Шумарак	180	195	0,4	59	65	3,1	3,0
Долово	6835	6900	0,05	2119	2225	3,2	3,1
Укупно	39419	36920	-0,3	12494	12407	3,2	3,0

Мрежа насеља

Насеља на подручју обухвата Плана, чија се величина по броју становника креће у односу скоро 1:40 (Шумарак 180, а Долово 6835 становника), одликују следеће карактеристике: ниска густина насељености (28 становника/km²), мали степен изграђености, доста неизграђених површина у насељском ткиву, што омогућује даљу изградњу у њима и трансформацију ка бољем уређењу и организацији у оквиру постојећих граница. Недостатак станова није видно изражен, па је, поред становања сопствених становника, могуће лакше обезбедити простор за повремену боравак посетилаца заинтересованих за СРП Делиблатска пешчара, под условом осавремењавања.

Објекти социјалних активности и услуга у већини насеља постоје (више у удаљенијим: Алибунар, Банатски Карловац, Долово) и чине језгра која ће се даље развити сходно потребама сопственог становништва и посетилаца усмерених на СРП Делиблатска пешчара.

Привреда

Основне развојне потенцијале на подручју обухвата Плана чине природне и радом створене вредности. Природне погодности представљају основни потенцијал развоја овог подручја, а приоритет треба да буде интензивирање различитих видова туризма и производња здраве хране.

Земљиште које окружује СРП Делиблатска пешчара пружа широк дијапазон могућности за развој разних облика *пољопривреде*.

Основ за развој пољопривреде представљају природни предуслови:

- земљишни фонд солидног квалитета који се може користити за ратарску, повртарску, али и воћарску и виноградарску производњу;

- могућност искоришћавања природних пашњака за узгој крупних и ситних преживара, као и могућност формирања вештачких ливада као крмне базе за ту врсту узгоја стоке;
- могућност вештачког узгоја лековитог биља;
- повољни предуслови за пчеларство.

Подручје обухвата Плана, са расположивим природним, културно-историјским, еколошким и другим вредностима, има добре предиспозиције за развој **туризма**. Веома је повољан положај у односу на београдско туристичко тржиште (највећа удаљеност појединих локалитета не прелази 110 km), које емитује бројну и разноврсну тражњу, а посебно ону која је везана за излетнички, наутички, ловни, риболовни, спортско-рекреативни, еколошки, културни и манифестациони туризам. Значајан удео у туристичком тржишту може да има и тржиште Војводине, северне и централне Србије. Што се тиче иностраног тржишта, у будућности се може рачунати на оне сегменте туристичког производа који ће се формирати на бази наутичких потенцијала Дунава, еколошких и амбијенталних вредности СРП Делиблатска пешчара, могућности лова, као и транспортне позиције подручја.

Инфраструктура

У области **саобраћајне инфраструктуре** постојећи изграђени потенцијали (друмски и железнички) представљају добру основу за наδοградњу, реконструкцију и модернизацију саобраћаја, чиме би се омогућило брз и лак приступ овом подручју из већих градских агломерација.

Вода и водни режим су витални ресурс овог подручја и представљају фактор развоја, али такође и фактор ограниче-

ња за остварење развојних планова на простору општине. Стога, за потребе реализације просторног и урбанистичког планирања, неопходно је сагледати потенцијале водног режима, оствареног степена искоришћења водног потенцијала као и утицаја режима на подручје обухваћено планским актом. У оквиру анализе вода и водних ресурса неопходно је сагледати постојеће стање водопривредних ресурса, објеката, као и целокупне проблематике са дефинисањем планова и смерница развоја водопривреде на предметном подручју у наредном временском периоду.

Хидрографске особености подручја у обухвату Плана, количине вода које протичу и резерве подземних вода, представљају изванредан ресурс и фактор развоја.

У исто време, хидротехничка проблематика која је последица природних хидролошких услова, конфигурације терена, али и значајних људских захвата на измени водног режима, представља и фактор ограничења за остварење развојних планова на подручју. За елиминацију утицаја водотокова на подручју је изграђена веома сложена хидротехничка инфраструктура.

У области **водопривреде** на подручју које је обухваћено Планом, налазе се капитални водопривредни објекти од значаја за водопривреду и становништво које живи на том простору: заштитни објекти за одбрану од поплава, системи за одводњавање и наводњавање, пловни канали, приобаље Ђердапа, природни водотокови, вештачка језера и др.

На подручју обухвата Плана констатована су значајна лежишта питке воде. Водопривредна основа Републике Србије, која је донета 2002. године, указује да приликом израде програма истраживања потенцијалних изворишта посебну пажњу треба посветити намени површина шире зоне и анализи могућности вишенаменог коришћења простора, односно проблему који је у великој мери присутан на подручју Ковин-Дубовац.

Приоритети водопривредног развоја су резервација простора на потесу Ковин-Дубовац-Банатска Паланка за потребе изворишта регионалног водовода, изградња постројења за прераду воде за пиће и главног дистрибутивног правца ка Кикинди, регулација река Нере и Караш, као и регулација водотока Јаруга (али без битне промене тока, односно корита река и водотока) и изградња рибњака на брањеним и небрањеним површинама у складу са Уредбом о заштити СРП Делиблатска пешчара.

У области **енергетске инфраструктуре** постојећи капацитети и изграђеност гасоводне инфраструктуре пружају могућност њеног даљег развоја и проширења, у циљу гасификације свих насеља. Приоритет развоја на предметном подручју је гасификација насеља која још нису добила гас.

Електроенергетски потенцијали на подручју Плана стварају услове за реконструкцију и изградњу електроенергетске мреже као развојног приоритета у овој области.

Коришћење обновљивих извора енергије, хидропотенцијала на већ постојећем водопривредном објекту ХС ДТД Кајтаово, изградњом минихидроелектране.

У области **телекомуникационе и РТВ инфраструктуре** приоритети су изградња нових оптичких каблова, аутоматских телефонских централа, кабловске мреже, система мобилне телефоније и кабловског дистрибутивног система.

Минералне сировине

На подручју обухвата Плана установљене су резерве различитих минералних сировина: угља (лигнит), тресета, шљунка, нафте и гаса и геотермалних вода. Експлоатација ових сировина мора бити у потпуности усклађена са обавезом заштите СРП Делиблатска пешчара.

Коришћење алтернативних облика енергије

Коришћењем алтернативних облика енергије утиче се на раст животног стандарда, очување и заштиту животне средине.

На основу светских и домаћих искустава, оцењује се да би се потенцијали **геотермалних вода** Панонског басена Војводине, с обзиром на физичко-хемијске и геотермалне одлике, могле користити у следећим областима: пољопривреди за загревање стакленика, у сточарству и живинарству за загревање фарми, у индустрији као технолошка вода, у балнеотерапији и спортско-туристичким центрима за загревање објеката, у рибарству и сл.

Енергетски потенцијал **биомасе** је сконцентрисан у отпадима из пољопривреде, шумске и дрвопрерађивачке производње (98% отпади из пољопривреде, 1,5% отпади из шумске производње и 0,5% отпади из дрвопрерађивачке производње).

Због специфичних услова и особина енергетска валоризација биљних остатака пољопривреде рационална је уз ограничење да се врши непосредно сагоревање у стању настанка и прикупљања са минимумом транспорта и манипулације и припреме. Из тих разлога треба тежити коришћењу биомасе у непосредној близини места настанка, у првом реду у циљу задовољења енергетских потреба саме пољопривредне производње.

Биогас се производи и користи првенствено из разлога економичног управљања стајским ђубривом, ради оптимизације дохода по хектару обрадиве површине, заштите човекове средине и радне околине и из потребе снабдевања фарми сопственом енергијом.

Сунчево зрачење може да се користи за добијање топлотних и хемијских извора енергије, за трансформацију у механичку и електричну енергију. Ограничавајући фактор коришћења сунчеве енергије је велика почетна инвестиција, а потребне су и велике површине за инсталацију сунчевих колектора. Коришћење сунчеве енергије треба комбиновати са неким другим видом конвенционалне енергије, због немогућности адекватне акумулације и коришћења током целе године.

Коришћење **енергије ветра** подразумева постављање ветрењача, што представља деликатан и одговоран посао. Стога избору локације претходи низ претходних активности (коришћење метеоролошких података, теренска испитивања, регионална испитивања, верификација локација итд.). Утицај на околину постављања ветрењача су: расположивост земљишта, телевизијске и радио сметње, бука, естетика, утицај на биосферу и остала локална ограничења. Процењивање економичности ветрењача је комплексно. Јединствени параметар с којим се може поредити с осталим изворима енергије је производна цена енергије, односно време отплате инвестиције.

Основна ограничења у коришћењу алтернативних енергетских извора се налазе у захтеву да енергије из ових извора буду конкурентне конвенционалној. Разлози у застоју развоја ових извора леже и у:

- недовољном програмском повезивању научно-истраживачких и производних организација;
- недовољној обавештености инвеститора и одговарајућих државних органа о стању развоја технологија и могућим ефектима супституције, односно смањења енергетских трошкова експлоатације применом ових извора енергије;
- већим инвестиционим трошковима него за класичне системе и одсуством стимулативних мера финансијско-кредитне и пореске политике за њихово коришћење.

Заштита животне средине

Дефлациони процеси, присутни на овом простору су изазвали у одређеној мери нестабилност екосистема и десертификацију земљишта, често уз велике штете.

У насељима свих општина која се налазе у обухвату Плана, присутна је еолска ерозија због мањег процента шумовитости, недостатка заштитног зеленила и неадекватног коришћења пољопривредног земљишта.

Отежано водоснабдевање насеља је изазвано недостатком воде због неадекватно успостављеног режима на Дунаву. Посебан проблем представља очување приобалних вода, јер је због изградње Ђердапа изазван успор Дунава, што има за последицу таложење органског и неорганског материјала и чини ове воде неподесним за коришћење у наведеном контексту.

Недовољна комунална опремљеност насеља за последицу има загађење свих природних ресурса: воде, ваздуха и земљишта.

Непосредно окружење се интезивно користи за ратарску производњу, уз велику примену вештачког ђубрива и хемијских средстава заштите, што негативно утиче на квалитет земљишта, а индиректно и на подземне воде.

Дивље депоније и неадекватно одлагање комуналног отпада по насељима представљају изворе деградације земљишта, а индиректно и подземних вода и ваздуха.

Да би се *ваздух*, као природни ресурс заштитио, потребно је успоставити мониторинг квалитета ваздуха, чији би резултати указали на потребу примене одређених мера, посебно из правца Панчева.

2. ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

2.1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ

Општи циљеви развоја подручја обухваћеног изградом Плана проистичу из усвојених циљева и опредељења просторног развоја Републике Србије и специфичности овог подручја у просторно-функционалном смислу:

- постизање рационалне организације и уређења простора, усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у располагању природним и створеним вредностима и са потребама дугорочног социјалног и економског развоја (Просторни план Републике Србије);

- обезбеђење просторних услова за реализацију концепта трајно одрживог развоја подручја, нарочито у области сфере животне средине, економске и друштвене сфере;

- обезбеђење адекватне превенције, минимизирања, мониторинга и контроле свих облика загађивања;

- дефинисање просторних услова развоја подручја, као дела интегралног управљања у оквиру целокупног система заштите животне средине.

2.2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ

Посебни циљеви су:

- заштита, очување и унапређивање вредних и угрожених и ревитализација деградираних подручја;

- интеграција заштите животне средине у све појединачне, секторске политике и стратегије развоја;

- планирање и одрживо коришћење природних ресурса, доbara и енергије;

- увођење енергетски економичнијих технологија и постепени прелазак на максимално могуће коришћење обновљених природних ресурса;

- подстицање производње и примене технологија које смањују загађивање животне средине и производњу отпада;

- максимално могуће смањење, у складу са достигнутим степеном друштвено-економског развоја, свих активности које имају негативне ефекте на природни систем СРП Делиблатска пешчара.

2.2.1. Циљеви развоја по појединим областима

Становништво

У области демографског кретања основни циљ је успоравање процеса депопулације подручја и спречавање даљег погоршања виталних карактеристика популације.

Мрежа насеља

За будући развој и размештај насеља на подручју обухвата Плана, циљеви су:

- подстицање даљег развоја постојећих насеља, уз усмеравање промена у структури делатности, са циљем да се остваре што повољнији односи између привредних и непривредних делатности;

- коришћење веће могућности комплементарног развоја насеља која се налазе у самој контактної зони са СРП Делиблатска пешчара (Шушара, Дубовац, Шумарак, Банатска Паланка са Старом Паланком) уз усаглашеност са условима заштите и коришћења СРП Делиблатска пешчара;

- смањење разлика у нивоима социо-економске развијености и насељености појединих делова подручја.

Циљеви који се односе на уређење насеља су:

- опремање насеља јавним службама у складу са смерницама датим Просторним планом Републике Србије и осаврењавање постојећих садржаја;

- побољшање комуналне опремљености насеља изградњом нових и реконструкцијом постојећих мрежа инфраструктуре;

- решавање проблема депоновања комуналног и другог отпада у складу са важећим законским прописима.

Привреда

У области привреде посебни циљеви су везани за утврђивање стратегије развоја подручја компатибилне са основним циљевима заштите, развоја и унапређења природног комплекса (заштићени делови природе).

У области **пољопривреде** у СРП Делиблатска пешчара утврђују се следећи циљеви:

- контролисана испаша аутохтоним расама говеда и оваца (уз утврђивање капацитета и начина пашарења) у режиму заштите II степена (на за то одређеним подручјима), и интезивирање испаше у режиму заштите III степена;

- стимулисање традиционалних начина коришћења пољопривредних површина у режиму заштите III степена (виноградство, воћарство);

- редовно кошење травних површина до заснивања пашњака;

- развој пчеларства;

- организовано сакупљање лековитог биља.

За део подручја у обухвату Плана, изван СРП Делиблатска пешчара, циљеви су:

- развој села треба третирати интегрално са организацијом и уређењем сеоског атара;

- пољопривредно газдинство треба да задржи своју базичну функцију у економској и социјалној репродукцији села;

- развој задругарства, јер су, на посматраном подручју као и у другим деловима земље, поседи релативно уситњени.

Циљеви газдовања **шумама** на подручју Плана су:

- заштита, очување и унапређење стања и функција шумских екосистема у складу са принципима одрживог развоја;

- коришћење шума у оквиру рекреативно-туристичких, научно истраживачких, образовно-васпитних и привредних активности у складу са еколошким принципима;

- повећање доприноса шума заштити природних вредности, унапређењу ловства, водоснабдевања, заштити водног и пољопривредног земљишта, производњи здраве хране и др.

Циљеви развоја **туризма**, на подручју обухвата Плана, реализоваће се кроз следеће задатке:

- утврђивање основа за комплексно сагледавање развоја туризма, са циљем обезбеђења његовог интегралног развоја;

- валоризација потенцијала туристичке понуде за иностранци и домаћи туризам;
- организовање заокружене туристичке понуде датог подручја која садржи афирмисане мотиве и омогућава афирмисање нових мотива, посебно екотуризма;
- повећање степена искоришћености капацитета;
- повећање туристичког промета у оквирима које неће угрозити природну и културну баштину, кроз профилисање туристичког производа чији је основни садржај тзв. екотуризам (циклотуризам, стари занати, етно наслеђе...);
- развој туризма ће иницирати развој локалне заједнице, одрживим коришћењем постојећих ресурса и њиховим развојем (здрава храна, стари занати, манифестације);
- организовање, уређивање, заштита и коришћење туристичких локалитета уз примену критеријума и стандарда заштите животне средине, природне и културне баштине;
- стимулисање здравствене и спортске рекреације и едукације деце и омладине.

Инфраструктура

Основни циљеви дугорочног развоја **саобраћајне инфраструктуре**, на подручју обухвата Плана, су:

- утврђивање оптималне саобраћајне мреже која ће опслуживати све садржаје, уз уважавање економских, техничко-технолошких, просторно-функционалних и еколошких критеријума;
- обезбеђење просторних услова за правилно функционисање свих саобраћајних система, у зони или близини подручја СРП Делиблатска пешчара,
- будући план саобраћајне инфраструктуре треба да је установљен на бази стратешких опредељења Републике Србије и АП Војводине;
- динамика реализације планираног саобраћајног система биће заснована на саобраћајно-економским, функционалним и еколошким принципима, где је саобраћајна инфраструктура само иницијални фактор свеобухватног развоја овог подручја.

Циљеви дугорочног развоја **водопривредне инфраструктуре** су:

- рационално коришћење вода, а нарочито вода за пиће;
- изградња фабрике воде регионалног водовода Дубовац - Кикинда;
- приоритет у коришћењу вода има планска рационализација потрошње и вишестрано коришћење вода у технолошким процесима;
- побољшање снабдевања водом свих корисника;
- изградња система за одвођење отпадних вода;
- пречишћавање отпадних вода;
- осигурање повољног режима коришћења и заштите подземних вода;
- санација подручја захваћених еолском ерозијом;
- усаглашавање развоја система водовода и канализације са потребама;
- заштита квалитета подземних и површинских вода;
- заштита насеља, индустријских комплекса и пољопривредних површина од спољних и унутрашњих вода;
- проширење дренажног система поред Дунава и канала ДТД;
- регулација Нере за велике и мале воде;
- регулација Караша за велике воде;
- повишење коте круне насипа и ојачање косина насипа, као мере заштите од поплава.

У области **енергетике** утврђују се следећи циљеви:

- побољшање квалитета рада и поузданости постојеће магистралне гасоводне мреже, као и даљи развој тих система/мрежа;
- даља гасификација насеља, на бази усклађених планова гасификације и топлификације, у сврху задовољавања потреба широке потрошње;
- изградња гасовода за гасификацију насеља Врачев Гај;

- гасификација насеља Гај, изградњом разводног гасовода из правца насеља Ковин уз пут Р-115;
- гасификација насеља Делиблато, изградњом разводног гасовода из правца насеља Мраморак уз локални пут Мраморак-Делиблато;
- даља експлоатација постојећих бушотина (природног гаса, нафте и подземне воде) на целом подручју обухвата Плана;
- изградња истражних и контурно истражних бушотина на простору изван граница СРП Делиблатска пешчара;
- изградња објеката који прате експлоатацију нафте, гаса и термоминералних вода (сабирни системи, приступни путеви и сл.) вршиће се на овим истражним односно експлоатационим просторима;
- рационално коришћење и штедња необновљивих ресурса, штедња произведене енергије и стимулисање примене нових технологија производње енергије, нарочито оних које доприносе рационалном коришћењу, штедњи енергије и заштити животне средине;
- изградња мини-хидроелектране на постојећем објекту ХС ДТД Кајтасово;
- развој и коришћење алтернативних облика енергије као што су геотермална енергија, биомаса, биогас, сунчева енергија, енергија ветра;
- смањење конфликта између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине (насеља, становништво, земљиште итд.) и предузимање одговарајућих мера за санирање негативних последица (програми рекултивације / ревитализације, отклањање штета итд.).

У области **телекомуникационог и РТВ система** утврђују се следећи циљеви:

- обезбеђење потребног броја телефонских прикључака за све кориснике;
- обезбеђење мреже високог квалитета, поузданости и расположивости изградњом јединствене транспортне мреже;
- изградња међумесних телекомуникационих система ПТТ, за осигурање квалитета међумесних веза довољног капацитета;
- увођење мобилних услуга заснованих на радио преносу;
- изградња модерне приступне кабловске мреже, за обезбеђење широкопојасних сервиса;
- развој јавних, комерцијалних и локалних радио и ТВ програма, уз константно праћење и укључивање нових технологија у складу са светским трендовима;
- изградња микроталасних система за дистрибуцију радио и телевизијских програма у сеоским и мањим градским срединама изолованим острвима КДС.

Заштита животне средине

У контексту одрживог развоја овог подручја, а у складу са условима активне заштите, циљеви су:

- заштита и праћење стања биљних и животињских врста, њихових популација и очување биљноштва;
- очување динског рељефа и других пејзажних вредности, које представљају изворне и оригиналне особености овог простора;
- адекватно инфраструктурно опремање насеља и туристичких локалитета, које ће бити у функцији заштите свих природних ресурса;
- коришћење пољопривредног земљишта на адекватан начин (адекватна обрада и законски прописано коришћење хемијских средстава);
- заштита земљишта од дезертификације;
- заштита насеља од еолске ерозије;
- успостављање савременог начина управљања комуналним отпадом, у складу са Националном стратегијом управљања отпадом.

Заштита природних добара

Приоритетни циљеви заштите, коришћења и развоја овог природног добра су базирани на принципима активне заштите

са свим елементима ограничења, начина и обима коришћења који треба да обезбеде очување свих видова установљене биолошке разноврсности. Циљеви су:

- заштита и праћење стања биљних и животињских врста, њихових популација и станишта;
- управљање популацијама природних реткости;
- очување динског рељефа и осталих природних вредности;
- очување разноврсности екосистема биљног и животињског света и мозаичног распореда животних заједница;
- контролисано скупљање биљних и животињских врста;
- одржавање травних површина, нега и обнова аутохтоних лишћара и уклањање борова у складу са режимима заштите;
- ревитализација пожаришта у циљу успостављања травних станишта (отварање позајмишта није дозвољено);
- замена деградираних багровних састојина и потпомагање сукцесије жбунасте у шумску заједницу аутохтоних лишћара;
- научно истраживачки рад и мониторинг, васпитно образовне активности и презентација природног добра;
- сарадња у оквиру националне и међународне мреже заштићених природних подручја,
- заштита биодиверзитета, односно очување генетског, специјског и екосистемског биодиверзитета;
- очување простора ван СРП Делиблатска пешчара - бара "Краљевац" и ушће Нере.

Заштита и коришћење природних ресурса

Посебни циљеви заштите и коришћења **шума и шумског земљишта** су:

- а) на подручју СРП Делиблатска пешчара
 - спровођење тростепеног режима заштите и коришћење шума у складу са режимима заштите;
 - заштита, унапређење и обнова природне средине кроз спровођење биолошких и техничких мера ради спречавања дефлације;
 - нега и обнова аутохтоних лишћара, уклањање затечених борова, где је прописано режимима заштите;
 - спонтана или планска ревитализација пожаришта;
 - замена деградираних багровних састојина и потпомагање сукцесије жбунасте у шумску заједницу аутохтоних лишћара.
- б) на подручју обухвата Плана, ван СРП Делиблатска пешчара:
 - повећање шумовитости укупног подручја у складу са Просторним планом Републике Србије;
 - заштита ширег подручја СРП Делиблатска пешчара од десертификације песком формирањем шумског и ваншумског зеленила управно на правац дувања доминантног ветра;
 - заштита приобаља Дунава од речне ерозије;
 - ширење, повезивање и заштита биљака и животиња кроз стварање вегетацијских коридора између међусобно удаљених биотопа као мера уређивања предела;
 - побољшање микроклиматских услова и позитивних утицаја у области пољопривреде и водопривреде кроз формирање ваншумског зеленила у оквиру саобраћајне инфраструктуре, уз водотоке и у оквиру пољопривредног комплекса (у општинама Бела Црква, Вршац, Алибунар, Ковин и Панчево);
 - заштита појединачних деградационих пунктова (депоније, позајмишта, копови);
 - заштита насеља и изворишта воде од штетних утицаја формирањем заштитног зеленила;
 - уношење аутохтоних врста и смањивање употребе пестицида и вештачких ђубрива;
 - развијање производних функција шума у складу са њиховом основном наменом.

Лов

Посебни циљеви у области ловства у ловишту ЈП "Војводинашуме" и ловачких удружења су:

- заштита, гајење, лов и одржавање ловишта у циљу очувања еколошке равнотеже у природи;

- заштита, лов и коришћење других ловостајем заштићених врста дивљачи, које стално или повремено живе у ловишту;
- трајно одржавање економског капацитета ловишта кроз обнављање и прираст дивљачи главних гајених врста;
- побољшање услова станишта гајених врста дивљачи и заштита ретких, проређених и угрожених врста;
- усмеравање главног вида коришћења туризма на ловни и еколошки (фотосафари), посебно у ловишту ЈП "Војводинашуме" и адекватно опремање простора.

Риболов

Посебни циљеви у оквиру газдовања риболовном фауном су:

- очување и унапређивање стања рибљег фонда, кроз стварање повољнијих услова станишта;
- спровођење газдовања риболовним водама у заштићеном природном добру у складу са прописаним режимом заштите;
- праћење и проучавање популације свих значајних, посебно ретких и угрожених врста.

Минералне сировине

Циљеви у области експлоатације минералних сировина су:

- рационално искоришћавање сировина, уз избегавање раубовања лежишта и деградације других ресурса у непосредној близини лежишта;
- смањење деградације средине у процесу експлоатације минералних сировина;
- санација и рекултивација деградираних земљишта;
- експлоатација лежишта минералних сировина:
- лежиште "Мраморак" (нафта и природни гас),
- лежиште "Тилва" (нафта и природни гас),
- лежиште "Николинци" (нафта и природни гас),
- Ковински угљоносни басен рудник "Ковин" (угаљ и шљунак),
- лежиште "Бачин Брег, Долово" (опекарска глина),
- циглана "Стојиљковић" Уљма, локалитет "круг фабрике" (опекарска глина),
- лежиште "Калварија" (опекарска глина),
- лежиште "Позјалово" (опекарска глина),
- компанија а.д.Шљункара "Бела Црква" Бела Црква, локалитет "Језеро шљункара" (шљунак и песак),
- лежиште "Жарковац" код Ковина (шљунак).

Границе експлоатационих простора дате су према условима добијеним од Покрајинског секретаријата за енергетику и минералне сировине (Реферална карта бр. 4). За потребе проширења експлоатационог простора треба се обратити надлежном секретаријату, које ће тај захтев обрадити и издати решење којим се то одобрава или не, и дефинисати границе експлоатационог простора.

Заштита културних добара

Основне активности везане за заштиту и коришћење културних добара треба да се одвијају у два правца:

1. заштита, неговање и презентација споменика културе и других, евидентираних културних добара;
2. истраживање, откривање и проучавање нових непокретних културних добара, уз поштовање циљева утврђених овим Планом:
 - очување темеља националне културе, као и култура које су постојале пре појаве националних култура, или су се паралелно развијале;
 - организовано развијање свести о значају културног наслеђа за живот и рад, као битног предуслова за очување националног идентитета;
 - реинтеграција непокретних културних добара у савремени животни амбијент;

- развијање службе заштите културних добара, како би до-била улогу активног учесника у обликовању простора;
- заштита културног наслеђа мора бити стална, свеобу-хватна и ефикасна.

3. ГРАНИЦЕ ЦЕЛИНА И ПОДЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ, ЗОНА ЗАШТИТЕ И УТИЦАЈНО ПОДРУЧЈЕ

Подручје обухваћено изградом Плана чине две, у простор-но-функционалном смислу, различите целине (Тематска карта бр. 1):

1. подручје СРП Делиблатска пешчара (34 609,32 ha);
2. утицајно подручје које чини простор између границе СРП Делиблатска пешчара и границе обухвата Плана (76 587,11 ha).

ПОДРУЧЈЕ СРП ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА

На подручју СРП Делиблатска пешчара, установљена су подручја са различитим режимима заштите: режим заштите I степена површине 2261,80 ha, режим заштите II степена површине 8218,59 ha и режим заштите III степена површине 24128,93 ha. Границе појединих режима заштите су дефини-

сане Уредбом (Реферална карта бр. 4, Тематска карта бр. 1).

На подручју СРП Делиблатска пешчара као посебна функционална целина утврђено је ловиште "Делиблатска пешчара", а као подцелина оградени делови ловишта "Драгићев Хат".

Поред овога, Планом су као просторно-функционалне це-лине посебне намене утврђени туристички локалитети Дево-јачки бунар и Чардак, као и постојеће зоне кућа за одмор.

УТИЦАЈНО ПОДРУЧЈЕ

Ово подручје чине пољопривредно земљиште, шумско зе-мљиште, водно земљиште, грађевинска подручја насеља у об-ухвату Плана, зоне кућа за одмор, радне зоне изван насеља и површине под међунасељском и регионалном инфраструкту-ром.

Основну карактеристику овог подручја чини да планиране активности немају негативног утицаја на подручје СРП Дели-блатска пешчара, чиме су у њеном окружењу обезбеђени услови за очување стабилности екосистема овог природног до-бра.

БИЛАНС ПОВРШИНА ПЛАНИРАНИХ ЦЕЛИНА И ПОДЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ, ЗОНА ЗАШТИТЕ И УТИЦАЈ-НОГ ПОДРУЧЈА

Табела 3-1: Биланс површина

Р.бр.	НАЗИВ	Површина у ha
1.	СРП Делиблатска пешчара	34 609, 32
1.1.	ЗОНЕ РАЗЛИЧИТИХ РЕЖИМА ЗАШТИТЕ	
	- режим заштите I степена	2 261,80
1.2.	- режим заштите II степена	8 218,59
	- режим заштите III степена	24 128,93
	ПОДЦЕЛИНЕ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	
	- ловиште "Делиблатска пешчара"	28 942,00
	- ловиште "Драгићев хат"	2 142,00
	- туристички локалитет "Девојачки бунар"	35,50
	- туристички локалитет "Чардак"	17,50
	- зоне кућа за одмор	221,34
2.	УТИЦАЈНО ПОДРУЧЈЕ	76 587,11
	- пољопривредно земљиште и рибњаци	66 603,73
	- шумско земљиште	304,95
	- водно земљиште	462,60
	- грађевински рејони насеља	4 094,96
	- зоне кућа за одмор	726,58
	- радне зоне изван насеља	194,67
	- међунасељска и регионална инфраструктура	3 473,87

4. ПОЛОЖАЈ И РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

СРП Делиблатска пешчара припада просторном комплек-су јужног Баната. Њен геосаобраћајни положај се може сма-трати врло повољним, јер га опслужују четири вида саобраћа-ја, који се међусобно интегрално допуњују, нудећи висок ниво комфора и саобраћајне услуге свим потенцијалним корисни-цима. Да је геосаобраћајни положај повољан показује и њено укључење у систем европског мултимодалног саобраћаја, чији ће се капацитети у будућности имплементирати на овом про-стор.

Систем саобраћајних праваца и путева највишег хијерар-хијског нивоа у оквиру овог простора чине:

- магистрални пут М-1/9 (Панчево - Вршац);
- магистрални пут М-24 (Панчево - Ковин - Смедерево);
- магистрални пут М-7/1 (Зрењанин - Вршац);

- регионални пут Р-115 (Ковин - Бела Црква);
- планирани регионални пут Ковин - Алибунар - Сечањ ("банатска магистрала").

Железнички саобраћај на овом простору је присутан пре-ко међународне пруге Београд - Панчево - Вршац - граница (Румунија), као и преко локалних железничких пруга. Најва-жније железничке станице су у Панчеву, Владимировцу и Вр-шцу.

Водни саобраћај је заступљен преко међународног плов-ног пута реке Дунав, као и преко канала ДТД система ОКМ. На Дунаву егзистира пристаниште у Београду, Панчеву, Кови-ну. Планиран је пристан за мање бродове у Дубовцу и приста-ниште у Старој Паланци.

Ваздушни саобраћај се за кориснике овог простора оба-вља преко аеродрома Београд, као и мањих аеродрома у Вр-шцу, Панчеву и Ковину.

Постојећа и будућа саобраћајна инфраструктура омогућују регионални развој овог подручја, као и његово укључење у европске туристичке дестинације, нарочито ако се успостави интегрално повезивање свих видова саобраћаја.

За планирање насеља, села и руралног подручја у обухвату Плана неопходно је применити јединствен ниво планирања, имајући у виду да насеља која су у обухвату Плана нису економски, организационо, институционално и кадровски способна за обављање комплексних задатака просторног развоја на принципима одрживог развоја.

Обзиром да су природне вредности СРП Делиблатска пешчара добиле и међународну верификацију, регионални аспект развоја планског подручја добио је своју међународну димензију. У том смислу, целокупан комплекс заштите, коришћења и унапређења простора није могуће локализовати само на заштићено подручје и његово најуже окружење.

У складу са посматрањем утицајних фактора, независно од административних граница, утврђено је да је подручје СРП Делиблатска пешчара изложено вишеструким утицајима следећих фактора:

- захтеви међународних Конвенција и пројеката;
- зона утицаја вршачке и белоцркванске општине;
- утицајна зона Београда и Панчева;
- утицај реке Дунав у свом целокупном току (имајући у виду могућа загађења у горњем току);

Укупно подручје обухваћено Планом дели се, према категоријама коришћења земљишта (Реферална карта бр.1), на следеће површине:

Табела 5-2: Основна намена површина

Основне категорије коришћења земљишта	2004. год. ¹		2024. год.	
	ha	%	ha	%
А. Шумско земљиште	17.192,08	15,46	17.303,43	15,56
- у СРП Делиблатска пешчара	16.998,48	15,29	16.998,48	15,29
- изван СРП Делиблатска пешчара	193,60	0,17	304,95 ²	0,27
Б. Пољопривредно земљиште ³	83.588,37	75,17	82.533,69	74,22
- у СРП Делиблатска пешчара	16.064,18	14,45	16.064,18	14,45
- изван СРП Делиблатска пешчара	67.524,19	60,72	66.469,51	59,77
В. Водно земљиште	1.465,60	1,32	1.465,60	1,32
- у СРП Делиблатска пешчара (река Дунав)	1.003,00	0,90	1.003,00	0,90
-изван СРП Делиблатска пешчара	462,60	0,42	462,60	0,42
Г. Непољно земљиште	8.950,38	8,05	9.893,71	8,90
- грађевински рејони насеља	4.094,96	3,68	4.094,96	3,68
- викенд зоне (у СРП Делиблатска пешчара) - (изван СРП Делиблатска пешчара) -	977,92 (221,34) (756,58)	0,88	977,92 (221,34) (756,58)	0,88
- радне зоне изван насеља	194,67	0,18	194,67	0,18
- саобраћајни објекти и коридори (у СРП Дел. пешчара 235,05 ха) - (изван СРП Делиблатска пешчара) -	1.990,57 (235,05) (1.755,52)	1,79	2.653,38 (235,05) (2.418,33)	2,39
- објекти водопривреде (канал, насипи, црпне станице и др.)	909,24	0,82	1055,54	0,95
- рибањаци	-	-	134,22	0,12
- остало непољно земљиште	783,02	0,70	783,02	0,70
УКУПНО (А+Б+В+Г)	111.196,43	100	111.196,43	100

Пољопривредно земљиште заузима и даље највећу површину и она износи 82.533,69 ха односно нешто више од 74% од укупне површине. У планском периоду доћи ће до смањења ових површина највише због изградње планиране саобраћајне инфраструктуре (662,81 ха) и објеката водопривреде (146,30 ха).

- утицај магистралних, посебно међународних путних праваца (друмских, железничких и водних);
- евентуални утицај подручја са десне стране реке Дунав (територија општина Пожаревац и Смедерево), са неповољним утицајима објеката и активности.

Утицај регионалног окружења на простор СРП Делиблатска пешчара стално је присутан и надаље ће, током планског периода, битно утицати на стварање услова и могућност очувања те посебно вредне природне средине.

5. НАМЕНА ПОВРШИНА СА БИЛАНСИМА ПЛАНИРАНИХ НАМЕНА И САДРЖАЈА

Укупно подручје обухваћено Планом износи 111.196,43 ха, од чега СРП Делиблатска пешчара заузима површину од 34.609,32 ха односно 31,12%.

У СРП Делиблатска пешчара установљена су три режима заштите са следећим површинама:

Табела 5-1: Режији заштите у СРП Делиблатска пешчара

Режим заштите	Површина (ha)	%
I степен	2.261,80	6,53
II степен	8.218,59	23,75
III степен	24.128,93	69,72
Укупно СРП Делиблатска пешчара	34.609,32	100

Категорија непољно земљиште ће се повећати у планском периоду за око 0,85 % и имаће учешће у укупној површини од 8,9%. На повећање ће највише утицати реализација планиране инфраструктуре, која износи око 809 ха односно 0,70%, док су остале категорије незнатно заступљене (рибањак 0,12%).

² Подаци добијени од РГЗ - Служба за катастар непокретности општина које се налазе у обухвату Плана

³ У планском периоду повећаће се површине под ваншумским зеленилом

⁴ Површина пољоп. земљ. која се налази изван зона кућа за одмор (викенд зоне) и грађевинских рејона насеља

Шумско земљиште заузима површину од 17.192,08 ha односно 15,46% од укупне површине. Чине га шуме и шумско земљиште у СРП Делиблатска пешчара, приобаљу Дунава, као и у атару које чине мањи засади уз канале, путеве и у оквиру пољопривредних објеката. Највећи део површина налази се у СРП Делиблатска пешчара и износи 16.998,48 ha (15,29% од укупне површине) а само 194 ha односно 0,17% од укупне површине се налази ван СРП Делиблатска пешчара. На планирано повећање, које се односи на подручје ван СРП Делиблатска пешчара, највише утицаја ће имати формирање ваншумског зеленила уз путеве и радне зоне у атару и формирање ветрозаштитних појасева и сл.

Површина грађевинских рејона насеља у обухвату Плана преузета је из важеће просторне и урбанистичке документације тако да укупна површина износи 4.095 ha. Викенд зоне заузимају површину од око 978 ha и представљају постојеће викенд зоне.

6. ПРАВИЛА КОРИШЋЕЊА, УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА

6.1. ПРИРОДНА ДОБРА

6.1.1. Уређење и коришћење подручја природних вредности према утврђеном режиму заштите

Свест о свим угрожавајућим факторима, потреби да се проблеми које са собом носе превазиђу и нужност да се СРП Делиблатска пешчара посматра, пре свега, као заштићено природно добро, са Законом утврђеним обавезама које из тога проистичу за све учеснике у њеној заштити, управљању и коришћењу, условљавају и могуће правце развоја и уређивања овог природног добра.

Очување травних површина, као основног атрибута заштићеног природног добра, могуће је једино, уз њихово одговарајуће коришћење, које је истовремено основа развоја овога подручја и ширег региона.

Делатност везана од давнина за подручје СРП Делиблатска пешчара са ширим окружењем је **сточарство** - традиционално пашарење, данас лоцирано само на ободне пашњаке. Забрана пашарења седамдесетих година, на простору тадашњег СРП Делиблатска пешчара, није довела само до зарастања некадашњих пашњака и стварања данас често непроходних шикара глога (чиме су угрожена станишта многих природних реткости), већ и до постепеног смањивања сточног фонда и напуштања екстензивног узгоја говеда и оваца у околним насељима.

Стога је у будућем газдовању заштићеним природним добром неопходно **стимулисати пашарење** на за то предвиђеним локалитетима (уз одговарајуће напоре државе и локалне управе и учешће свих заинтересованих субјеката), уз утврђивање врсте стоке и капацитета пашњака за сваки појединачни локалитет. У функцији заштите посебних природних вредности - чишћења зараслих травних површина (са позитивним економским ефектом), потребно је увести и прегонску (или повремену стационарну) испашу коза одговарајућих раса. Имајући у виду присуство вука у СРП Делиблатска пешчара, неопходно је обезбедити одговарајуће чување стада као превентива могућих штета (убичајени "самопас" у околини лугарница не би требало да буде начин напасања стоке).

Формирање стада појединих раса стоке (како на ободним пашњацима, тако и на комплексима заштићене природе какви су Корн, Воловска паша или Краван) потребно је остварити у сарадњи са одговарајућим институцијама, а у служби формирања банке гена домаћих раса оваца и говеда.

Екстензивно пашарање, са чобанским настамбама израђеним у традиционалном стилу, уз присуство аутохтоних раса ов-

чарских паса и производња меса и млечних производа са атрибутима здраве хране и употребних предмета у пастирском животу као сувенира, допринело би укупним вредностима заштићеног природног добра и њиховој промоцији и презентацији кроз специјалне видове, па чак и масовни туризам.

Овако комплексно сточарство може представљати основу развоја читавог региона, а посебно интерес локалних заједница који, као битну компоненту резервата биосфере, истиче Севиљска стратегија.

Ловство, пчеларство, коришћење лековитог биља, такође су везани за опстанак изворног мозаичног распореда травних, жбунастих и шумских површина, односно очување и проширивање травних површина - потребних дивљачи, пчеларима за изванредну пчелињу пашу расцветалих ливада, са великим бројем степских врста лековитог и ароматичног биља.

Зоне заштите, режими и мере (просторни распоред зона)

Утврђивањем зона заштите у самом СРП Делиблатска пешчара издвојени су природно највреднији делови простора и одређена намена добијених целина. При зонирању су консултоване и препоруке Севиљске стратегије (M&B - резервати биосфере) и Законски оквир за мрежу резервата биосфере, како би заштита природе и развој целокупног подручја били у пуном складу.

У основи зонирања, кроз **тростепени режим заштите** (у складу са важећим законом), **зоном I степена заштите** обухваћени су простори које треба сачувати као такве - **највредније са аспекта заштите природе**, за које се као обавеза прописује очување, уз предузимање за то неопходних мера.

Међу локалитетима укљученим у зону режима заштите I степена налази се "Црни врх", предео на целина, заштићена непрекидно од 1912. године, са очуваним исконским одликама мозаичног распореда шумских састојина аутохтоних лишћара и травних заједница *Chrysopogon etum panonicum* Stjer. - Ves., i *Festuceto/Potentilletum arenariae* Stjer. / Ves., карактеристичних за подручје СРП Делиблатска пешчара. За ову предеону целину, као и остале просторе у оквиру зоне режима заштите I степена, значајно је присуство многих врста природних реткости, као што су коцкавица дегенова, више врста орхидеја, овчије руно и многе друге. Режим заштите I степена уживају и делови подручја Дунава - Дубовачки рит и ада Жилава, као станиште многих заштићених врста орнитофауне, међу којима посебно треба истаћи глобално угрожене врсте какве су мали корморан, пловка црнка, црни ибис и продавац.

Зоном II степена заштите обухваћени су простори на којима је ради очувања изворних природних вредности потребно предузимати **посебне мере унапређивања** (чишћење од жбуња, одговарајући третман постојећих шумских засада, пашарење).

Више од 50% површина у оквиру зоне режима заштите II степена налази се под исконским пешчарским и степским травним заједницама и пашњацима, највреднијим стаништима за очување биолошке разноврсности читаве Панонске низије, Европе и света. Међу природним реткостима ових простора налазе се и глобално угрожене врсте као што су орао крсташ, степски соко, текуница и слепо куче, као и значајан број пешчарских и степских биљака (пешчарско смиње, степски божур, панчићев пелен - за које Делиблатска пешчара представља једино или једно од ретких налазишта код нас). Значајни комплекси у оквиру ове зоне заштите су: Корн, Брандибул, Краван, Воловска паша, Дубовачки пашњаци, Стеванова равница, Загајичка брда и др.

У **зони III степена заштите**, где се омогућује одвијање велике делатности у функцији развоја, потребно је деловати у циљу повећања укупних вредности заштићеног природног добра (природних, културних, естетских) и тиме обезбедити адекватну заштиту и разумно коришћење.

У оквиру простора под режимом заштите III степена, налазе се највеће површине шума багрема и бора, заједница аутохтоних жбуња, као и водених и мочварних станишта. Ови простори, мада најмање вредни са аспекта очувања специфичне биолошке разноврсности, представљају својеврстан, данашњи оквир природних вредности СРП Делиблатска пешчара.

Зонирањем су, на основу валоризације природних вредности и могућности њиховог очувања и унапређивања, издвојене **просторне целине посебне заштите природе**: **комплекси** у централном делу заштићеног природног добра, и **подручја** на ободним деловима, којима су у највећој могућој мери обухваћене природне вредности и реткости, као и пејсажно-амбијентална богатства целокупног простора. Просторне целине 12 комплекса уживају искључиво режим I и II степена заштите, док се код подручја, поред режима I и II степена заштите појављује, у функцији развоја, и режим III степена заштите.

Остале значајне просторне целине које нису могле бити обухваћене комплексима или подручјима, али је њихово укључивање у зоне режима I и II степена заштите у функцији стварања коридора за очување посебних природних вредности, су појединачне веће травне површине, станишта природних реткости, значајни пејсажи и природни споменици, као и експерименталне површине.

У зони **режима I степена заштите** дозвољено је једино извођење радњи које су неопходне ради очувања и унапређивања природних вредности, као што је спречавање зарастања травних површина и обрастања водених површина, санитарни лов и риболов, као и научно истраживачки рад.

У зони **режима II степена заштите** прописане су, између осталог и следеће потребне, дозвољене и забрањене радње:

- затечене засаде борова неопходно је, након опходње, уклонити - не чистом сечом, већ сечом на пруге у интервалу од неколико година, зависно од величине састојине - како би се омогућио спонтани развој травне вегетације;
- затечене састојине багрема (које углавном представљају мање појединачне површине) треба оставити без икаквих радова - да "заматоре", како би ова алохтона врста временом нестала и уступила место изворној вегетацији;
- пожаришта се или препуштају сукцесији травне вегетације, или се пошумљавају боровима на мањим површинама, у мозаичном распореду, или на пруге (у складу са препорукама датим у "Програму мера за санацију и ревитализацију СРП Делиблатска пешчара након дејства пожара из августа 1996. године");
- дозвољене су радње којима се унапређују природне вредности, научно истраживачки рад, контролисана едукација и специјални видови туризма, контролисан лов, спортски риболов;
- на површинама намењеним очувању травних подручја дозвољена је и неопходна контролисана испаша (уз утврђивање врсте стоке, капацитета, начина пашарења),
- **забрањено је свако пошумљавање** (осим одређених делова пожаришта).

У зони **режима III степена заштите** потребно је, између осталог:

- потпомагање природне обнове и успостављање састојина аутохтоних лишћара;
- садња култура белог и црног бора само на местима где је то неопходно, на мањим површинама, мозаично, нормално на правац кошаве (као мере превентиве од пожара), уз предузимање свих потребних мера неге, како би се успоставио спрат жбуња неопходан за очување и унапређивање биолошке разноврсности СРП Делиблатска пешчара;
- мелиорација деградираних багрових састојина (које чине највећи део шумских површина и све су деградиране);
- стимулисање традиционалних начина коришћења на по-

љопривредним површинама (виноградарство, воћарство) и производња здраве хране;

- стимулисање сточарства, узгој аутохтоних раса домаћих животиња и изградња сточарских објеката у традиционалном стилу (и као основ локалне туристичке понуде),
- стимулисање производње садног и семенског материјала угрожених биљних врста као основе за њихово поновно насељавање на просторе са којих су нестале.

Међу дозвољеним активностима у оквиру ове зоне су, поред наведених и пчеларење, лов, привредни и спортски риболов, контролисано коришћење "споредних шумских производа", развој туристичко рекреативних активности.

У оквиру ове зоне налазе се туристички локалитети Девојачки бунар и Чардак, као и зоне кућа за одмор, које се као изграђене површине задржавају, уз забрану њиховог даљег ширења. Укупна површина туристичких локалитета износи око 53 ha док површина зона кућа за одмор износи око 222 ha (мали део "викенд зоне" код Палфи колоније од око 25 ha, површина од око 55 ha код Девојачког бунара и остале површине код насеља Шумарак, Дубовац и део Мраморачких винограда).

Од **забрањених активности** посебно истичемо следеће:

- пошумљавање травних површина већих од 1 ha;
- замена аутохтоних шума састојина алохтоних врста;
- чиста сеча на великим површинама борових култура;
- уношење алохтоних врста биљака и животиња, без претходно прибављеног мишљења надлежног завода за заштиту природе;
- ширење постојеће мреже саобраћајница;
- ширење постојећих изграђених површина (дозвољена је реконструкција постојећих објеката у границама утврђених зона);
- сви остали радови и активности који су на било који начин у супротности са основном наменом заштићеног природног добра.

Однос површина различитих режима заштите унутар укупног заштићеног природног добра је 30,36 % I и II степена : 69,65 % III степена. Посматрајући учешће појединих биотопова у зонама заштите уочљиво је да је највећи број сањених - производних шума остао ван подручја режима I и II степена заштите, у зони режима III степена заштите.

На тај начин је у пуној мери омогућено газдовање, односно гајење, унапређивање и коришћење шума као природног ресурса. Уредбом о заштити СРП Делиблатска пешчара је такође дата могућност развоја (шумарства, ловства, пољопривреде, туризма) усклађеног са основном наменом природног добра, односно трајно коришћење које промовише и идеја резервата биосфере (UNESCO - M&B).

6.1.2. Заштита природних добара

СРП Делиблатска пешчара је јединствено и непоновљиво огледало историје природе и човековог трајања у њој и, као таква, представља значајни генетски ресурс наше Планете.

Непоновљиве природне вредности, у Европи јединственог геоморфолошког феномена, сврставају СРП Делиблатска пешчара у један од научних полигона, не само националног, већ и светског значаја. Од првих истраживачких радова са почетка прошлог века до данас, многи стручњаци бавили су се Банатском пешчаром у оквиру фундаменталних и примењених наука. О томе сведочи преко 600 библиографских јединица, објављених у стручним и научним часописима и реферисаних на бројним скуповима, међу којима су и три међнародна симпозијума посвећена заштити и унапређивању СРП Делиблатска пешчара.

Поред изузетног научног значаја, СРП Делиблатска пешчара је од непроцењиве вредности за образовање. Постојање

мозаик - комплекса различитих типова екосистема на овом простору, пружа могућност упознавања функционисања природних законитости, настајања природних специфичности и утицаја људског деловања на природу.

Панонске пешчаре, као станишта изузетно богатог и разноврсног живог света, често састављеног од "специјалиста" - специфичних врста биљака и животиња које настају само одређена станишта на песковима, Европска заједница прихвата као приоритете у заштити станишта, уз обавезу њиховог очувања кроз посебне програме. Истовремено, у оквиру програма *LIFE - Natura*, подржавају се мере очувања и обнове природних станишта биљака и животиња. Овај програм треба да допринесе и бољем остваривању *Fauna - Flora - Habitat* смерница, као и смерница за заштиту птица у Европској унији, те да потпомогне изградњу мреже заштићених подручја у оквиру европског програма *Natura 2000*.

Тренутно се у Аустрији реализује *Life - Natura* пројекат, који има за циљ трајно очување и развој последњих фрагмената панонских пешчара, уз тешњу сарадњу и интензивнију размену информација у области заштите природе, пре свега између Аустрије, Мађарске, Словачке и Србије. Уз одговарајућу заштиту на националном нивоу и прекограничну и међудржавну сарадњу, израда овог Плана је још један допринос остваривању постављеног циља.

Међународну верификацију су природне вредности СРП Делиблатска пешчара добиле и њеним укључивањем у листу најзначајнијих станишта птица у Европи. (IBA, N⁰ 038 и N⁰ 039), уз констатацију да је то јединствено и вероватно најзначајније подручје за птице из бивше Југославије на европском нивоу, и да му је стога потребна хитна и адекватна заштита ради очувања аутохтоних станишта и орнитофауне у њима. У границама СРП Делиблатска пешчара данас су издвојена два ИВА подручја: ИВА Делиблатска пешчара, на површини од 38.000 ha (YU16SE) и ИВА "Рам - Дубовац" површине од 12.000 ha (YU34SE). Ово је само потврда националног вредновања подручја - наиме према Атласу птица гнезарица Југославије, издатом 1988. године, географски простор који обухвата СРП Делиблатска пешчара (UTN 50x50 км - квадрат) је сврстан у најбогатије и највредније подручје, са преко 150 врста гнезарица.

Део СРП Делиблатска пешчара који обухвата подручје Дунава, Дубовачког рита, дунавских ада и влажних ливада, као и ушће речица Караш и Нера има, већ и само по својим орнито-лошким вредностима, све атрибуте да буде проглашен као међународно значајно влажно подручје - по Рамсарској конвенцији. Стога је у припреми документација неопходна за уврштење СРП Делиблатска пешчара у листу Рамсарских подручја.

Посебно значајно са аспекта заштите и мудрог коришћења природе је место СРП Делиблатска пешчара у светској мрежи резервата биосфере (UNESCO M&B програм). Наиме, ово заштићено природно добро је, 1997. године, уврштено на националну листу подручја за резервате биосфере и у току је припрема документације за његову номинацију код одговарајуће комисије UNESCO-а. Предвиђено је да граница будућег резервата биосфере "Делиблатска пешчара" обухвати, сем заштићеног природног добра СРП Делиблатска пешчара подручја насеља која се на њега наслањају, а по слободном избору локалног становништва. Стога развој региона усклађен са потребама заштите природе, у складу са Севилском стратегијом, треба да буде један од циљева и овога Плана.

6.2. КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

СРП Делиблатска пешчара је претрпела промене под антропогеним утицајем, што је условило измењену пешчарско-степску вегетацију и смањена је изворна биолошка разноврсност. Због потребе очувања посебних природних вредности овог подручја, неопходна је примена активних мера заштите.

Трајно одрживо управљање и коришћење шумских, биљних, животињских и осталих природних ресурса ће се вршити уз пуно поштовање одредаба из Уредбе, што ће на најбољи могући начин избалансирати потребе шумарства, туризма и других могућих привредних делатности и заштите природе, као и других интереса, посебно у односу на локалну заједницу.

Израда програма управљања природним ресурсима треба да уважи интересе заштите природе, локалне заједнице и постојећих привредних делатности: шумарство, сточарство, ратарство, лов, риболов, сакупљање шумских плодова, итд. Коришћење природних ресурса мора бити на принципу одрживости.

Коришћење минералних сировина на подручју обухвата Плана такође мора бити засновано на принципу одрживости, што подразумева изузетно пажљиве и избалансирани активности у том смислу.

6.2.1. Пољопривредно земљиште

У укупном билансу обухваћених површина, пољопривредно земљиште учествује са око 76,82%. У оквиру пољопривредног земљишта оранице и баште чине 71,89%, а воћњаци и виногради око 1,53%. Највећи део површина под ораницама и баштама налази се на територијама катастарских општина Долово, Улма, Избиште. Најизраженија концентрација површина под воћњацима и виноградима је на деловима територија катастарских општина Николинци, Гребенац, Врачев Гај. Површине под воћњацима и виноградима су уситњене и прилагођене конфигурацији терена, са застарелим и проређеним засадама, док плантажних воћњака и винограда има мало. На овим просторима је присутна изградња воћарско-виноградарских кућа, које често прерастају у викенд-куће, односно стамбене објекте.

Прилоз бр. 2: - Структура коришћења пољопривредног земљишта по категоријама

Из ове табеле јасно се сагледава да се, у катастарским општинама лоцираним у западном делу обухвата Плана, проценат површина под пољопривредним земљиштем креће и преко 90%.

Источни и југоисточни делови посматраног подручја су знатно оскуднији по проценту укупног пољопривредног земљишта и овај проценат у три К.О. не прелази 50%: Банатска Паланка 38,43%, Дубовац 44,08%, Кајтасово 45,94%.

Оваква општа ситуација пружа значајне предуслове за даље унапређење пољопривредне производње.

6.2.2. Шуме и шумско земљиште

Шуме и шумско земљиште СРП Делиблатска пешчара

Од укупне површине под шумама у СРП Делиблатска пешчара од 16.998,48 ха, највећи део површина се налази у III степу заштите (14.866,31 ха) односно 87,4%.

Највредније шуме са аспекта заштите природе су шуме I и II степена заштите (2.132,17 ха) односно 12,6%.

Глобална оријентација у коришћењу шума СРП Делиблатска пешчара ће бити усаглашена са режимима заштите. То подразумева мелиорацију и узгој и заштиту постојећих шума уз фаворизовање аутохтоних лишћара у СРП Делиблатска пешчара.

Газдовање постојећим шумама ће обухватити радове:

- мелиорацију деградираних багрових састојина;
- спонтану и планску ревитализацију пожаришта;
- мере заштите од пожара одржавањем постојећих и просецањем нових просека уз мозаичан распоред шумских култура;

- замену багрових састојина аутохтоним лишћарима и сукцесију жбунасте вегетације у шумску;
- природну обнову аутохтоних лишћара на одређеним локалитетима;
- контролисано сакупљање биљних и животињских врста ради одржавања њиховог оптималног стања;
- заштиту шума (од биљних и ентомолошких болести, дивљачи, стоке и пожара);
- коришћење шума у III степену заштите уз обавезу усклађивања са прописаним режимима и мерама заштите.

Остале шуме и шумско земљиште и ваншумско зеленило

Остале шуме и шумско земљиште се налазе на мањим површинама у непосредном окружењу пешчаре (шуме ШГ "Банат", ПИК Ковин) и уз водоток Дунава и Основну каналску мрежу (шуме водопривреде). Незнатне површине под шумама су у приватном власништву.

Планирани радови на пошумљавању простора изван граница СРП Делиблатска пешчара, а у обухвату Плана, ће обухватити:

- мере неге и заштите постојећих шума које треба подићи на квалитетнији ниво уз максимално очување постојећег шумског фонда;
- формирање нових површина под шумама на шумском земљишту и површинама запуштених пашњака, необрађених, еродираних и на други начин деградираних површина, као и на земљиштима непогодним за пољопривредну производњу (VI, VII и VIII бонитетна класа) користећи првенствено аутохтоне лишћарске врсте;
- формирање ритских шума у форланду и приобаљу Дунава, мањих водотокова и Основне каналске мреже у функцији заштите напаса и одбране од таласа. Шумски заштитни појас поред Дунава подићи у ширини од 50-100м и у функцији заштите од аерозагађења СРП Делиблатска пешчара од пепелишта термоелектрана Дрмно и Костолац. На тај начин ће се повратити еколошка аутохтона багтина биљног и животињског света поред Дунава, који је непосредно повезан са СРП Делиблатска пешчара. У брањеном појасу Дунава и уз Основну и Детаљну каналску мрежу формирати заштитне шуме, које би биле штит од аерозагађења СРП Делиблатска пешчара и насеља и значајан ресурс за развој туризма. Користити аутохтоне мешовите шумске састојине лишћарских врста (домаћа топола, врба, јасен, брест) и друге првенствено аутохтоне врсте лишћара;
- формирање заштитног зеленила уз путеве у оквиру линије експропријације у виду аутохтоних лишћара и шибља на међусобном растојању група које зависи од ранга саобраћајнице, односно брзине одвијања саобраћаја. На тај начин ће се поплатити микроклиматски услови, услови визуелног вођења саобраћаја, повезати међусобно удаљени биотопи и створити вегетацијски коридори за проток биљних и животињских врста;
- формирање ваншумског зеленила у оквиру пољопривредног комплекса ради заштите од ветра и повећања приноса у пољопривреди. У том смислу је потребно формирати пољо-заштитне (ветрозаштитне) појасеве нарочито на територији општина Вршац, Бела Црква, Алибунар, Ковин и Панчево, које спадају у најветровитија подручја у Војводини. Препоручују се вишередни ажурни ветрозаштитни појасеви ширине до 30м на најугроженијим деоницама;
- формирање мањих површина под заштитним зеленилом око депонија комуналног отпада, радних комплекса у атару насеља и подизање ремиза ради пружања заштите дивљачи;
- формирање зелених површина свих категорија у грађевинском рејону насеља која су у обухвату Плана, посебно зелених површина јавног коришћења и заштитног зеленила.

Шумама и шумским земљиштем које припадају банатском шумском подручју у обухвату Плана, газдоваће се на основу Опште основе и посебних основа газдовања шумама. Шумама у приватној својини ће се газдовати на основу Опште основе и програма газдовања. Шумама водопривреде (шуме уз каналску мрежу и Дунав) ће се газдовати на основу Посебних осно-

ва. Основе и програми се односе на десетогодишње газдовање шумама, а њихово спровођење ће се обезбедити кроз годишње извођачке планове уз уважавање Закона о шумама.

Све посебне основе којима се газдује у СРП Делиблатска пешчара треба усагласити са важећом Уредбом о заштити и условима Завода за заштиту природе Србије.

Нове површине под шумама и заштитно - ваншумско зеленило ће се формирати у складу са важећом законском регулативом из области шумарства, водопривреде, пољопривреде и саобраћаја.

За формирање ветрозаштитних и пољо-заштитних појасева у оквиру саобраћајне инфраструктуре и пољопривредног земљишта, обавезна је израда студије која би оценила оправданост подизања ових појасева који би били ван линије путног појаса и заузимали пољопривредно земљиште, на просечно 2% површине територије општине, не рачунајући површине које су у саставу СРП Делиблатска пешчара. Пројектном документацијом ће се одредити типови појасева, њихова ширина, међусобна растојања и конкретан избор врста у складу са условима станишта.

6.2.3. Лов и ловна подручја

У обухвату Плана је целина ловишта "Делиблатска пешчара" којим газдује ЈП "Војводинашуме" ШГ "Банат" из Панчева и делови пет ловишта ловачких удружења из Алибунара, Вршца, Беле Цркве, Ковина и Панчева.

У ловиште "Делиблатска пешчара" планско газдовање, које је у складу са Уредбом, ће бити усмерено на:

- побољшање услова станишта (очување шумо-степских чистина и мешовитих шумских састојина);
- обезбеђење воде у ловишту и изградњу ловно-техничких објеката у ловишту;
- заштиту ретких и проређених врста дивљачи (птице: орао крсташ, банатски соко, мали корморан, црни ибис, пловка црнка и прдавац и сисари: текуница и вук) по посебним Програмима;
- постизање економског капацитета ловишта добром прогнозом динамике развоја популације дивљачи (увећањем матичног фонда уз уважавање реалног прираста дивљачи, губитака и одстрела);
- ограђивање новог дела ловишта у СРП Делиблатска пешчара, у склопу довршења Програма интензивног узгоја јелена и дивљих свиња за узгојни центар "Драгићев хат";
- насељавање дивљачи у ловиште (изградња прихватиштва за фазане и насељавање јелена обичног и дивљих свиња у ограђени део ловишта);
- експерименталну производњу великог тетреба на основу посебног Програма;
- одстрел дивљачи у оквиру ловног туризма и фаворизовање фотосафарија и посматрања птица.

Ловиштем "Делиблатска пешчара" и осталим ловиштима у обухвату Плана се газдује на основу ловних основа и годишњих планова газдовања.

У свим ловиштима ловачких удружења уз спровођење основних планских мера у оквиру газдовања ловиштем биће створени бољи услови за развој ловног туризма.

У ловиштима предвидети:

- изградњу ловно-техничких објеката у зависности од бројног стања дивљачи, а градити их од природних материјала и уклопити у природни амбијент ловишта;
- ограђивање делова ловишта ради интензивног гајења и заштите и лова дивљачи;
- изградњу ловно-производних објеката (прихватиштва за фазане);
- подизање ремиза на оним местима у ловишту где нема природних површина које могу да пруже заштиту дивљачи. Подизањем једногодишњих или вишегодишњих засада на ма-

њим површинама у ловишту створити услове који ће пружити уточиште, заклон и исхрану дивљачи. Једногодишње ремизе заснивати од различитих група једногодишњих биљака (легуминоза, влатастих трава или коренасто-кртоластих биљака). Вишегодишње ремизе подизати од мешовитих вишеспратних дрвенастих врста у зависности од услова средине. Вишегодишње ремизе ће сем стварања бољих услова за заштиту дивљачи, имати економску функцију (кроз пласман дрвне масе) и већу концентрацију дивљачи на малом простору;

- изградњу пролаза за ниску и крупну ловну дивљач у оквиру саобраћајне инфраструктуре ради стварања еколошких коридора за њихово кретање.

6.2.4. Риболов и риболовна подручја

Обзиром да СРП Делиблатска пешчара даје могућност развоја традиционалног бављења **спортским и привредним риболовом**, требало би развијати риболовни туризам и привредни риболов.

Будуће газдовање водним ресурсима треба усмерити на повећање рибље продукције Дунава и плавне зоне.

Ради уређивања подручја риболова неопходно је:

- обезбеђење мониторинга услова станишта, односно квалитета и режима вода;
- предузимање мера на сузбијању негативних појава;
- заштита угрожених врста рибе - према међународним и националним критеријумима - стандардима.

Осим тога, потребно је:

- организовати чуварску службу;
- уредити риболовна места;
- уредити приступе водотоцима.

Све активности у области рибарства у границама СРП Делиблатска пешчара треба да се одвијају у складу са Уредбом о заштити СРП Делиблатска пешчара, програмом заштите и развоја СРП Делиблатска пешчара а ван граница СРП Делиблатска пешчара у складу са важећим риболовним основама за то подручје, на основу Закона о рибарству.

Коришћење риболовне фауне у виду спортског риболова је могуће у режиму II степена заштите, на основу годишњих планова газдовања.

Неопходно је израдити јединствен Средњерочни програм рибарства за риболовно подручје, а након израде овог програма установити могућност комерцијалног риболова.

Посебним програмима испланирати и дефинисати селективни риболов, риболов у научно-истраживачке сврхе и врсте природних реткости. Потребно је одредити капацитет целог подручја, као и појединих зона за спортски риболов и развој спортско-риболовног туризма.

6.2.5. Водопривреда

Основне смернице за развој водопривредне инфраструктуре дефинисане су стратешким документима у области водопривреде: у Водопривредној основи Републике Србије и Европској директиви о водама.

Динамика развоја водопривреде на овом подручју, заснована је на концепту одрживог развоја, уз напомену да је услед малих улагања у ову област, у протеклој деценији готово угрожена функционалност постојећих водопривредних система.

У првој фази реализације Плана (до 2009. год.) треба обезбедити потребну функционалност и поузданост постојећих водопривредних система, као и иницијална улагања за унапређење у области коришћења вода и то:

- елиминацијом узрока евентуалних штета на подручју од штетног дејства вода (санација угрожених сегмената система; обезбеђење оптималног режима одржавања система),

- стварањем предуслова за спровођење смерница у области водоснабдевања (дефинисање изворишта и заштита природних ресурса питке воде),

- обезбеђењем техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области заштите вода од загађења (припрема инвестиционе техничке документације - пројекта насељских канализационих система и избор савремених техничко-технолошких решења постројења за пречишћавање отпадних вода, уређење контролисаног прикупљања и одвода пречишћених отпадних вода);

- обезбеђењем техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у области наводњавања (припрема инвестиционе техничке документације-студија могућности формирања уређених комплекса пољопривредног земљишта са савременим системима за наводњавање).

До краја планског периода, на подручју обухвата Плана треба обезбедити повећање поузданости заштитних система наставком изградње започетих делова постојећих и доградњом нових делова система, као и обезбеђењем техничко-технолошких предуслова за спровођење смерница у свим осталим областима водопривреде.

Проблему очувања приобалних вода на делу изворишта Ковин - Дубовац - Банатска Паланка мора се посветити посебна пажња, јер је успор Дунава услед изградње Ђердапа изазвао таложење материјала органског и неорганског порекла, са знатним количинама тешких метала и стварање услова за еутрофикацију језера са свим негативним последицама по коришћење ових вода. Из тог разлога је простор у приобаљу Дунава на том потесу резервисан за потребе водоснабдевања становништва Јужног Баната. Обзиром да је у току израда студије чији су предмет хидрогеолошки истражни радови на потесу Ковин - Дубовац - Банатска Паланка, тачна микролокација будућег изворишта биће дефинисана према резултатима те студије.

У циљу заштите водних ресурса, на предметном потесу успоставиће се зоне и појасеви санитарне заштите изворишта, у складу са Законом о водама.

У зони непосредне заштите изворишта "Ковин-Дубовац-Банатска Паланка", забрањено је грађење свих врста инвестиционих објеката, осим објеката водоснабдевања, приступ лицима која нису запослена, транспортовање отрова, обрада земљишта уз коришћење ђубрива, пестицида и хербицида, непланско сађење дрвећа, бацање и депоновање отпада и испуштање било каквих отпадних вода.

У ужој зони заштите, поред ограничења наведених за зону непосредне заштите, забрањена је изградња путева, копање канала и извођење земљаних радова, коришћење земљишта на начин који може угрозити исправност и количину воде и загађивање на било који начин подземних и површинских вода.

У широј зони заштите забрањује се: изградња инвестиционих објеката у гранама индустријске производње чије отпадне воде садрже опасне и штетне материје; изградња пратећих објеката (септичке јаме, стаје и сл.) у насељима Гај, Дубовац, Банатска Паланка, без претходно прибављене сагласности и санитарне дозволе; складиштење и употреба отпадних штетних материја; изградња септичких јама и сахрањивање угинулих животиња у близини водотока и канала у широј зони заштите до 50 м; бацање и депоновање отпада; обављање пољопривредне производње без успостављене контроле и надзора хемијског и биолошког састава подземне воде на контролним пунктовима лоцираним у широј зони заштите.

Такође, потребно је успоставити појас заштите око магистралних ценовода од изворишта до постројења за прераду воде за пиће, у ширини од 5 м са обе стране ценовода. У овом појасу забрањује се градња свих врста инвестиционих објеката, осим водопривредних објеката и објеката за водоснабдевање, и постављање уређаја и обављање активности које могу на би-

ло који начин загадити воду и угрозити стабилност функције цевовода.

У области заштите вода од прворазредног је значаја изградња комуналне инфраструктуре и постројења за пречишћавање насељских и индустријских отпадних вода, односно комуналне инфраструктуре и постројења у свим насељима у зони могућег утицаја на ресурсе квалитетних подземних вода.

Одржавање и евентуалне реконструкције постојећих водопривредних система на подручју обухвата Плана морају бити обезбеђени у свим условима коришћења овог простора и у будуће.

Неопходно је стално одржавање система заштите од поплава, према садашњем и будућем, евентуално измењеном, режиму.

Потребно је заштити насељена места Банатски Карловац и Николинци од сувишних површинских вода из залеђа (виших терена).

У циљу регулисања режима, а у оквиру међудржавне сарадње са Румунијом, извршиће се регулација Нере за мале и велике воде и регулација Караша за велике воде.

Предстоји регулација природног водотока "Јаруга" (у оквиру постојећег корита), као дела дренажног система "Нера-Караш-Кајтасово".

Планирана је и санација регулационих грађевина на ушћу канала ХС ДТД у Дунав и заштита обала канала ДТД постављањем каменог набачаја у зони уреза воде.

У циљу повећања, у садашњем тренутку, мале проточности хидросистема ДТД, на већ постојећим објектима хидросистема предвиђа се изградња мини хидроелектрана, и то на постојећем објекту у Кајтасову.

Не планира се значајније проширење система за одводњавање, већ само одржавање (чишћење од замуљења и растиња), и евентуална реконструкција постојећих. Могуће је будуће двонаменско коришћење постојећих система (и за потребе наводњавања).

Реално је очекивати улагања у наводњавање, пре свега због постојећих система за наводњавање, која значајно умањују иницијална улагања у инфраструктуру за довод воде до пољопривредних комплекса. У томе је евидентна предност у односу на друга подручја, где се тренутно граде читави системи водозавхвата и доводних цевовода до комплекса пољопривредног земљишта.

Уређење отворених канала и извођење регулационих радова на подручју обухвата Плана, биће дефинисано израдом одговарајуће пројектно-техничке документације и претходним условима Јавног водопривредног предузећа "Воде Војводине" - Нови Сад.

6.2.6. Минералне сировине

Овим Планом се утврђује да се у СРП Делиблатска пешчара у режимима заштите I и II степена све бушотине за експлоатацију минералних сировина морају затворити (ликвидирати). У границама СРП Делиблатска пешчара забрањује се изградња истражних и контурно истражних бушотина (нафта, природни гас). Ван граница СРП дозвољени су истражни радови односно изградња истражних и контурно истражних бушотина, на одобреном истражном простору од надлежног Покрајинског секретаријата за енергетику и минералне сировине.

Експлоатација лежишта шљунка уз ток реке Нере и даље ће се наставити. До проширења или отварања нових копова, земљиште ће се користити у пољопривредне сврхе.

Планом је предвиђена експлоатација угља на површинском копу Ковин, подводним начином откапавања, уз обавезна хидрогеолошка доистраживања у циљу утврђивања утицаја експлоатације угља на подземне воде и животну средину, са предлогом мера заштите и израдом детаљних програма праћења тих утицаја. На овом простору земљиште се може користити искључиво у пољопривредне сврхе.

Експлоатација глине на постојећим лежиштима ће се и даље наставити уз обавезу санације и рекултивације.

С обзиром да тресаве представљају веома осетљиве екосистеме, који се одликују изузетно великим биодиверзитетом, потребно је извршити детаљна истраживања постојећих тресава са аспекта заштите биолошке разноврсности у циљу сагледавања евентуалне могућности коришћења.

На подручју обухвата Плана, ван СРП Делиблатска пешчара, могу се планирати истраживања и експлоатација подземних вода и геотермалних извора, у складу са Дугорочном стратегијом и политиком развоја геолошких истраживања на подручју АП Војводине.

Геотермалне воде могу се користити ван граница СРП Делиблатска пешчара у радним зонама, у сврху бањског туризма и пољопривредној производњи за загревање пластеника и стакленика, а транспорт се може вршити кроз СРП Делиблатска пешчара уз услове Завода за заштиту природе (свакако ван граница зона под режимом заштите I степена).

6.3. РАЗВОЈ И УРЕЂЕЊЕ МРЕЖЕ НАСЕЉА

Заједнице насеља и подручја њихових интензивних унутрашњих веза одређени су, према поставкама Просторног плана Републике Србије, на основу следећих критеријума:

- значај и улога насеља као центра у мрежи насеља;
- величина насеља;
- степен развијености јавних служби.
- као центар рада;
- степен концентрације радних места;
- зоне интензивних веза (становане - рад).
- зоне интензивних трансформација насеља;
- популационе промене (смер и интензитет промена);
- интензитет промена функционалне структуре.
- морфолошки склоп терена и услови за повезивање насеља;
- правци и зоне традиционалних веза насеља у околном простору;
- принципи уједначеније дистрибуције регионалног развоја.

Овакве заједнице насеља (функционална подручја) произилазе из степена развијености мреже насеља, развојних потенцијала, степена утицаја центара развоја и нивоа интегрисаности просторних структура у регији.

Пројекција мреже насеља на посматраном подручју извршена је на основу комплексног сагледавања постојећих и претпостављених природних и створених услова за насељавање на простору обухваћеном Планом. Најзначајнији елементи у пројекцији су били:

- неразвијеност хијерархије насеља по критеријуму агломерације становништва и изразите функционалне диференцијације;
- непостојање изразите просторне доминације насеља градског карактера;
- топографски положај насеља у односу на рељефно-морфолошке целине;
- просторно-географски положај насеља у односу на саобраћајнице и радне површине.

Просторно-функционална организација подручја урађена је са циљем да се обезбеди:

- рационализација управљања и ефикасније обављање послова из домена свакодневних потреба грађана;

- организација јавних служби усклађенија са потребама, могућностима и интересима локалних заједница;
- ефикасније координирање активности и програма локалних заједница.

Подручје обухваћено Планом, у складу са критеријумима и циљевима, организује се у оквиру 5 општинских функционалних подручја (Алибунар, Бела Црква, Вршац, Ковин и Панчево).

Диференцијација у значају насеља, у мрежи насеља на подручју обухвата Плана довела је до издвајања следећих нивоа (Реферална карта бр. 2):

- засеок (мањи број кућа на локалитетима старих насеља са аутентичном архитектуром) - Бели Брег;
- примарно сеоско насеље (пољопривредна насеља са минималном опремљеношћу јавним услугама и службама, без икаквих спољних функција према суседним насељима) - Дупљаја, Кајтасово, Шушара, Мало Баваниште;
- центар заједнице насеља (пored унутрашње имају развијене и спољне функције према примарним насељима) - Банатска Паланка, Гребенац, Улма, Гај, Дубовац;
- локални центар (насеље највише категорије у регионално-територијалној организацији мреже сеоских насеља обухваћених Планом. Насеља ове категорије имају висок степен опремљености) - Врачев Гај, Избиште, Николинци, Банатски Карловац, Долово, Мраморак, Делиблато;
- општински центар - Алибунар.

Мрежа насеља и центара обухваћених Планом има следећу функционалну диференцијацију насеља:

1. Функционално подручје општине Алибунар обухвата два локална центра Банатски Карловац и Николинци, који гравитирају општинском центру Алибунар.

2. Функционално подручје општине Бела Црква обухвата следећа насеља распоређена у функционалне подцелине:

- примарно сеоско насеље Кајтасово за задовољење основних потреба здравствене заштите и основног образовања гравитира Гребенцу, као центру заједнице насеља, док примарно сеоско насеље Дупљаја гравитира Јасенову, због близине и досадашње ослоњености на ово насеље;
- Гребенац и Банатска Паланка са Старом Паланком, као центри заједнице насеља, гравитирају Врачев Гају који је локални центар и има висок степен опремљености.

3. Функционално подручје општине Вршац обухвата примарно сеоско насеље Шушару, које гравитира Избишту као центру заједнице насеља. Улма, као локални центар са постојећим и планираним јавним службама може да задовољи потребе насеља Шушара и Избиште.

4. Функционално подручје општине Ковин обухвата следећа насеља распоређена у функционалне подцелине:

- примарно сеоско насеље Мало Баваниште и засеок Бели Брег гравитирају Гају, као центру заједнице насеља;
- примарно сеоско насеље Шумарак гравитира Дубовцу, као центру заједнице насеља;
- Мраморак и Делиблато, као локални центри, имају највиши степен опремљености који задовољава потребе.

5. Функционално подручје општине Панчево обухвата једно насеље, Долово које је локални центар, а које гравитира Панчеву, као општинском центру.

6.4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И УРЕЂЕЊЕ РУРАЛНИХ ПОДРУЧЈА

Планирање села и руралних подручја у Србији има основу у планском документу највишег ранга, Просторном плану Републике Србије, према коме концепција развоја наших села и унапређење квалитета живљења у сеоским подручјима полази од начела вишефункционалног/интегралног развоја. Ова концепција подразумева координацију и комбиновани развој пољопривреде и других привредних, услужних и посредничких делатности.

Улога државе у операционализацији овакве концепције развоја села обухвата:

- интегрисање села у социјални, привредни и културни развој;
- повезивање села у систем насеља и комуникација са центрима вишег реда (ревитализацијом постојеће и изградњом нове инфраструктуре);
- интегрисани развој и уређење села и атара;
- активирање локалних развојних потенцијала сеоског подручја заснованих на домаћинству/газдинству као основној производној и социо-културној категорији на селу.

Границе грађевинских рејона су преузете из важеће просторно-планске и урбанистичке документације. Промене граница грађевинских рејона извршиће се преиспитивањем и утврђивањем просторним плановима општина и одговарајућим урбанистичким плановима. Овим Планом се дају смернице да промене граница грађевинских рејона теже оптимизацији насеља у целокупном обухвату Плана.

Изградња на грађевинском земљишту у грађевинским рејонима насеља у обухвату Плана, одвијаће се према условима утврђеним урбанистичким планом одговарајуће регулационе разраде.

Ван грађевинских рејона, на територијама катастарских општина у обухвату Плана, могуће је градити:

- објекте у функцији туризма, на локалитетима и просторима предвиђеним Планом;
- објекте у функцији пољопривреде (економија, машински парк, производња сточне хране, рибаџи и сл.);
- узгајалишта дивљачи са пратећим садржајима;
- мање објекте у оквиру воћарско-виноградских зона;
- куће за одмор у оквиру утврђених викенд-зона;
- објекте путне привреде уз саобраћајнице, у оквиру саобраћајних коридора;
- објекте неопходне за спровођење заштите и коришћења СРП Делиблатска пешчара и других заштићених локалитета;
- објекте везане за заштиту од елементарних непогода;
- објекте у функцији инфраструктурних система.

Изградња на туристичким локалитетима, у оквиру викенд-зона и на новопланираним пољопривредним комплексима ће се обавезно вршити на основу урбанистичких планова одговарајуће регулационе разраде. За остале набројане садржаје, врста урбанистичке разраде зависиће од планиране локације, постојеће опремљености и др.

Изградња ван грађевинских рејона насеља вршиће се према условима утврђеним просторним планом општина, у складу са Законом.

Постојећи салаши се задржавају с тим да је могућа и изградња нових салаша, уколико постоји интерес и економска основа за то. При реконструкцији и изградњи нових салаша морају се поштовати хигијенско-технички услови за организацију пољопривредног домаћинства. Реконструкција и изградња салаша може се дозволити и у циљу стварања простора погодних за културне и уметничке делатности (галерије, уметничке колоније и сл.).

Затечена просторна организација насеља, која се налазе у обухвату Плана, пружа могућност одвијања планираних насељских функција која проистичу из њихове будуће улоге у заштити и коришћењу СРП Делиблатска пешчара.

У наредном периоду треба искористити веће могућности комплементарног развоја насеља која се налазе у контактної зони СРП Делиблатска пешчара, и из тих разлога извршити одређене просторне реконструкције унутар насеља. То су нарочито насеља Банатска Паланка са Старом Паланком (општина Бела Црква), Шушара (општина Вршац) и Дубовац и Шумарак (општина Ковин).

Просторно уређење свих насеља у обухвату Плана, треба да се базира на формирању потпуне комуналне опремљености

насеља (снабдевање водом, одвођење отпадних и атмосферских вода, газификација и квалитетно снабдевање електричном и телекомуникационом инфраструктуром).

Насеља Банатска Паланка са Старом Паланком, Гребенац, Кајтасово, Дупљаја и Врачев Гај (општина Бела Црква)

Туристички локалитети и центар за водни туризам у Старој Паланци, изградња етно-историјског и археолошког парка, укључивање насеља Гребенац и Кајтасово у етно-еколошки пројекат туристичке понуде као и близина Белоцркванских језера, планирани су садржаји који ће допринети развоју не само насеља него и општине Бела Црква, на чијем се подручју налазе наведени садржаји.

Насеља Шушара, Уљма и Избиште (општина Вршац)

Насеље Шушара остварује директан контакт са СРП Делиблатска пешчара, односно граница грађевинског рејона овог насеља се налази на граници СРП Делиблатска пешчара.

За ово насеље је планиран развој сеоског туризма и изградња малих погона за финалну прераду прехранбених производа здраве хране (сушара лековитог биља, џемара, медара) због изузетне близине воћарско-виноградске зоне.

Насеља Уљма и Избиште су већа насеља на чији развој ће највише утицати развој привредних делатности општине Вршац.

Алибунар, Банатски Карловац и Николинци (општина Алибунар)

На подручју општине Алибунар, а у СРП Делиблатска пешчара, налази се туристички локалитет Девојачки бунар, који је од примарног значаја за цео простор у обухвату Плана. Овај локалитет ће и даље остати најфреквентнији туристички локалитет. Планирани даљи развој овог туристичког локалитета (опремање спортско-рекреативним садржајима уз коришћење геотермалног извора као и реконструкција постојеће и изградња планиране инфраструктуре) допринеће развоју не само околних насеља, већ и целог подручја у обухвату Плана.

Такође, планирана траса магистралног полу-ауто пута М-1.9. Панчево-Вршац, као и регионални пут Девојачки бунар-Векерле-Долово допринеће развоју овог подручја кроз транзитни туризам и бољу везу овог дела Јужног Баната са ширим окружењем.

Веома значајно за ова насеља је и могућност развоја повртарске производње, коришћењем геотермалне воде из бушотина за стакленике и пластенике, развој воћарства и виноградарства, изградња планираног рибњака у КО Николинци и др.

Дубовац, Шумарак, Делиблато, Мраморак, Гај и Мало Баваниште (општина Ковин).

Подручје општине Ковин заузима највећу површину у обухвату Плана (~61 %) и развој насеља на овом подручју је у изузетној зависности од реализације планираних мера у области туризма, пољопривреде и експлоатације минералних сировина.

Планом утврђен даљи развој туристичког локалитета Чардак, који се налази у самом СРП Делиблатска пешчара и представља најквалитетнији туристички локалитет, допринеће нарочито развоју насеља Шумарак и Дубовац, у којима је планиран сеоски, културно-манifestациони (планиран је Парк скулптура) и еко-туризам, уз развој традиционалних заната, чији би производи употпунили туристичку понуду, као и развој ловног туризма у атарима ових села.

Велике пашњачке површине су веома погодне за развој сточарства, што ће омогућити изградњу мањих прерађивачких капацитета у радним зонама насеља.

Бара "Краљевац" са "Вашариштем" и "Обзовиком" је значајно природно добро које је планирано за спортски риболов, туризам и рекреацију, а које се налази између насеља Мраморак и Делиблато, и имаће значајан утицај за развој ових насеља.

Велики развојни потенцијал овог подручја представља река Дунав, рудник "Ковин" као и изградња планираних локалних путева и реконструкција постојећих регионалних путева.

6.5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

Просторни размештај привредних капацитета у обухвату Плана има низ ограничења, која проистичу из потребе усклађивања са режимима заштите овог простора. За све пројекте, у смислу Закона о процени утицаја на животну средину, надлежни орган ће, у складу са Законом, утврдити потребу израде Студије о процени утицаја на животну средину.

6.5.1. Пољопривреда

Развој пољопривреде се, због специфичности подручја, мора посматрати двојачко:

- на простору СРП Делиблатска пешчара, као издвојена целина;
- на осталом простору (атарима) у обухвату Плана, као пољопривредно земљиште које се може користити, али тако да не нарушава стабилност укупног екосистема.

Услови за развој пољопривредне производње **на подручју СРП Делиблатска пешчара** утврђени су у складу са планираним режимима заштите.

Подручје под режимом заштите I степена (2261,80 ha), биће искључено из сваке врсте пољопривредне производње и под најстрожијом врстом заштите, што искључује сваку врсту обраде, испаше, пчеларења и сакупљања лековитог биља, све у циљу очувања аутохтоног биотопа.

На подручју под режимом II степена заштите предвиђено је:

- контролисана испаша аутохтоним расама говеда и оваца;
- превођење постојећих ораничних површина у пашњачке;
- до заснивања пашњака редовно кошење травних површина.

На подручју под режимом III степена заштите предвиђено је:

- стимулисање традиционалног коришћења земљишта за производњу без употребе хемијских средстава за заштиту биља и без употребе минералних ђубрива;
- испаша и кошење ливада;
- развој пчеларства.

И поред тога што Просторни план Републике Србије предвиђа различит третман подручја под II и III степеном заштите, предлог за конкретно подручје СРП Делиблатска пешчара био би да се и за подручје под II степеном заштите (8218,59 ha) и за подручје под III степеном (24128,93 ha) не дозволи разоривање, због специфичности матичне подлоге песка. Пољопривреда на овом подручју треба да се базира на сточарској производњи, заснованој на испаша и потрошњи сточне хране добијене кошењем за то подесног травног покривача (са подручја под III степеном заштите). На подручјима под заштитом могуће је гајење аутохтоних раса, као што су подолска раса говеда, виторгог овца и сл., које би представљале велику туристичку атракцију, уз могућност прераде у деликатесне финалне производе од млека и меса заштићеном робном марком. За економски исплативу производњу неопходно је гајење одавно интродукованих производних раса: сименталских (домаће шарено) говеда и оваца расе цигоја, које су добро прилагођене поднебљу јужног Баната и имају солидну производну вредност. Друге расе говеда и оваца треба узгајати физички одво-

јено и ван заштићеног подручја СРП Делиблатска пешчара, да не би дошло до међусобног мешања. Обилна и квалитетна испаша учинила би производњу млека и меса знатно јефтинијом, а корист од ђубрења тла или стварања биомасе има непроцењив значај. У Банатском Карловцу већ постојеће кланице и месна индустрија могу да апсорбују и прераде целокупну производњу. Неопходно је изградити погон за прераду млека и млечних производа, као и смештајне капацитете за зимски смештај стокe.

Велику развојну шансу представља и развој пчеларства на простору под II и III степеном заштите. Биљни покривач СРП Делиблатска пешчара представља специфичну биоценозу, која мед произведен на овом подручју чини деликатесном робом, врхунског квалитета. Производња меда на овом подручју, осим природних предуслова, има и богату традицију. Сваке године у Девојачком бунару одржава се сабор пчелара, а производни потенцијали СРП Делиблатска пешчара процењују се на око милион килограма меда.

Значајне могућности пружа и сакупљање природног лековитог биља и шумских плодова, које такође мора бити праћено подизањем погона за конфекционирање и прераду, у непосредном окружењу СРП Делиблатска пешчара. Природни услови пружају могућност узгоја ретких врста биљака које би се могле пласирати за реинтродукцију на слична станишта у Европи.

Пољопривредна производња **на подручју ван СРП Делиблатска пешчара**, које се налази у непосредном окружењу, ће бити концептирана као и у осталим деловима јужног Баната, с тим што свакако треба више повести рачуна о рејонизацији производње засноване на природним предусловима.

Рајтарсјиво је најзначајнија грана пољопривреде. Поред постојања значајних површина под слатинастим земљиштима, услови за ратарење се могу, генерално гледано, сматрати повољним. Развој пољопривредне производње одвијаће се у смеру постепеног преласка конвенционалне пољопривреде на систем биолошког ратарења, што би, дугорочно посматрано требало да обезбеди брже и лакше укључивање производа пољопривреде на тржиште земаља Европске уније.

С обзиром на природне предиспозиције, компаративне предности овог подручја за развој *воћарсјива и виноградарсјива* и на веома дугу традицију у гајењу воћа и винове лозе, овој грани пољопривреде треба дати много већи значај, обезбеђењем услова, пре свега финансијских, за формирање нових плантажних воћњака и винограда. Досадашње скромне површине под трајним засадима, које заузимају мање од 2% укупних површина, треба sukcesивно повећавати водећи рачуна о избору терена и сортимената. За очекивати је да се преласком на интензивну производњу ван СРП Делиблатска пешчара, у наредном планском периоду формира нових мин. 1000 ха воћњака и винограда. Посебне погодности имају подручја северно и североисточно од СРП Делиблатска пешчара (обухваћена подручја општина Алибунар, Вршац и Бела Црква).

У наредном периоду *површарска производња* ће се одвијати на знатно већим површинама, при чему је акценат на производњи на подручју општине Бела Црква, у долини Нере, затим коришћење стакленика и пластеника (посебно на територији општине Алибунар, где могу да се користе геотермалне воде из бушотина). Производња у затвореном простору омогућиће промене у структури биљне производње, повећање приноса и прихода по хектару, практичну примену најновијих научних и техничких решења у овој производњи.

Релативно мале површине које се користе за производњу поврћа, треба да се повећају за бар 1000 ха, од чега би у наредном планском периоду производњу у стакленицима и пластеницима требало организовати на нових мин 100 ха.

Сточарска производња ће се базирати на искоришћавању природних погодности - велике пашњачке површине и могућ-

ност стварања јаке крмне базе за високу продукцију меса и млека, као и створених услова - у непосредној близини постоје значајни прерађивачки капацитети у области месне индустрије и индустрије прераде млека (Банатски Карловац, Ковин, Вршац, Панчево...). Повећање сточног фонда у СРП Делиблатска пешчара, у режиму заштите II (контролисана испаша) и III степена, вршити узгојем аутохтоних раса говеда и оваца, уз поштовање биолошког капацитета пашњака и ливада.

Обезбедиће се услови за *подизање рибњака* и развој рибарства на подручју обухвата Плана, пре свега у КО Николинци.

У свим насељима обухваћеним Планом постоји интересовање за неконвенционалне видове производње.

У биљној производњи од ненаведених видова најизраженије је интересовање за производњу цвећа како на отвореном простору тако и у заштићеним условима.

Неконвенционални видови анималне производње за које постоји интересовање су:

- узгој фазана у контролисаним условима;
- фармски узгој препелица;
- гајење пужева;
- узгој нутрија, чинчила и кунџа;
- фармско гајење глиста (лумбрикултура);
- фармско гајење дивљачи (јелен, дивља свиња, муфлон);
- узгој пчела.

Као посебни облик производње у пољопривреди издваја се производња на салашима, коју треба подстицати посебним мерама. Овај вид производње подразумева производњу воћа, поврћа, грожда и сточарску производњу на посебно уређеним и изграђеним површинама, ван грађевинских рејона насеља, под условима утврђеним Планом и планском и урбанистичком документацијом којом се у даљој процедури разрађује овај План.

Поред постојећих система за одводњавање и наводњавање, у наредном периоду потребно је обезбедити реконструкцију и осавремењавање постојећих и изградњу нових система.

Очекује се да ће се изградити нови системи за наводњавање на бар 12 000 ха, што је предвиђено аграрним програмом АП Војводине. Избор система вршиће се према специфичностима терена, педолошким карактеристикама и врсти производње.

6.5.2 Шумарство

Сем општекорисних функција шума у планском периоду ће се развијати и њихове производне функције у складу са Актом о заштити, Уредбом о заштити природних реткости, Рамсарском конвенцијом и програмима заштите и развоја СРП Делиблатска пешчара, а према важећим шумским основама.

У СРП Делиблатска пешчара, у режимима I, II и III степена заштите, однос између обраслог и необраслог шумског земљишта се неће мењати. Производне активности у шумарству ће се одвијати само у режиму III степена заштите.

У окружењу СРП Делиблатска пешчара се однос обрасло-необрасло шумско земљиште може мењати повећањем површина под шумама на рачун пољопривредног и шумског земљишта (земљишта VI, VII и VIII бонитетне класе). Све активности у шумарству ће се одвијати у складу са посебним основама газдовања шумама.

6.5.3. Мала привреда, трговина и угоститељство

Поред пољопривреде, која ће и у планском периоду бити најзначајнија привредна делатност, планира се подстицање развоја мале привреде - за производне јединице мањег капацитета које својим функционисањем неће угрожавати животну средину.

Подстицање развоја мале привреде има за циљ да се повећа степен запослености и приход становништва, као и да се подигне степен укупног привредног развоја посматраног подручја.

Развој мале привреде подразумева поред развоја приватног предузетништва и самосталних радњи и читав низ делатности које се могу организовати у оквиру постојећих привредних капацитета и у сеоским домаћинствима.

Избор делатности је релативно широк и може се сврстати у неколико група: сакупљачко- одгајивачке делатности, прерађивачке делатности, занатство и личне услуге и домаћа радиност.

Сакупљачко-одгајивачке делатности се могу организовати у релативно кратком року: прикупљање природног лековитог биља и шумских плодова, гајење лековитог биља, производња печурака, пчеларство, организовано гајење пужева итд.

Избор прерађивачких делатности првенствено треба базирати на пољопривреди (мањи прерађивачки погони), односно извршити избор производа за којима постоји тражња на тржишту.

Развој занатства и личних услуга треба подстицати првенствено у правцу развоја дефицитарних заната, у функцији задовољавања потреба становништва и привреде овог подручја, као и у функцији развоја туризма.

Развој домаће радиности (као основне или допунске делатности становништва) треба да је у сарадњи са носиоцима развоја туризма, како би израда предмета била у функцији развоја туризма.

У политици развоја мале привреде, општине са овог подручја треба да одиграју активну улогу путем потстицања и усмеравања предузетничких иницијатива ка програмима који доприносе бољем коришћењу расположивих природних и створених ресурса, радном ангажовању незапослених, а истовремено имају задовољавајући степен профитабилности и не захтевају велика почетна улагања. Општине треба да припреме оперативне планове развоја мале привреде, којима би се дефинисали конкретни програми, динамика њихове реализације и потстицајни механизми.

У складу са тим одређењем приоритет у развоју капацитета мале привреде имала би насеља у ширем окружењу, значи она која се не наслањају на сам СРП Делиблатска пешчара. Капацитети мале привреде могу се лоцирати на територији читавих насеља, под условом да просторне могућности парцеле то дозвољавају и да својом активношћу (буком, вибрацијама, загађењем воде, ваздуха и земљишта) не утичу негативно на животну средину.

Даљи развој трговине и угоститељства требао би бити усмеравањем на улагања у опремање и изградњу савремених трговинских капацитета и угоститељско-туристичких објеката, што ће бити условљено порастом животног стандарда и куповном моћи становништва.

Просторни размештај капацитета трговине и угоститељства пратиће просторну дистрибуцију становништва и туристичких локалитета.

6.5.4. Туризам⁶

У просторној организацији туризма на подручју обухвата Плана, на основу стратешких приоритета за развој одређених облика туризма издвојене су туристичке зоне, туристичке просторне целине и туристички локалитети.

6 Коришћења Студија: "Оцена потенцијала и стратешких праваца туризма на подручју субрегиона општина Вршац, Бела Црква, Ковин Алибунар и Пландиште" Институт економских наука, Београд, 2003. год.

На основу природних и створених потенцијала, као и њиховог просторног размештаја, на овом подручју се могу успоставити **четири туристичке зоне**:

- А) Туристичка зона СРП Делиблатска пешчара
- Б) Подунавска туристичка зона
- В) Белоцркванска туристичка зона
- Г) Вршачка туристичка зона.

А) СРП Делиблатска пешчара је цела стављена под заштиту, осим туристичког локалитета Девојачки бунар, који је изузет због великог броја изграђених објеката. На југоисточној страни СРП Делиблатска пешчара досеже до саме обале Дунава, али су заштићене површине, због постизања целовите заштите простора, проширене и на нижи приобални део и на дунавску аду Чибуклија. СРП Делиблатска пешчара у целини представља специфичан, атрактиван и високо вредан туристички простор, уз обавезу уважавања ограничења у погледу начина туристичког коришћења и изградње туристичких капацитета.

Основна планирана туристичка активност је разгледање површина СРП Делиблатска пешчара (у оквиру развоја еколошко-образовног облика туризма). Приликом уређења зоне треба поштовати следећа правила:

- уређивање пешачких стаза (основна мера заштите је усмеравање посетилаца на кретање само дуж означених и уређених стаза);
- контролисање броја посетилаца (важно је ограничити број посетилаца у односу на еколошку издржљивост и режим заштите);
- формирање водичке службе (природне вредности биће правилно презентоване путем стручно оспособљене водичке службе);
- организовање чуварске службе;
- уређење зоне вршити према мерама утврђеним Уредбом.

Периферни делови СРП Делиблатска пешчара су, такође, пејзажно разноврсни и атрактивни екосистеми, на којима су формирани **туристички локалитети** Девојачки бунар и Чардак. **Девојачки бунар** је локалитет који ће, уз планско уређење и опремање и настојање да се очувају пејзажно-амбијенталне и еколошке вредности, остати најкомплетнији и најфреквентнији туристички локалитет СРП Делиблатска пешчара. То потврђује и чињеница да су на том локалитету изграђене бројне куће за одмор, али и за становање. Да не би дошло до деградације овог простора, потребно је дефинисати биолошки и еколошки капацитет простора (прихватљив обим и структуру смештајних и услужних капацитета). На овом локалитету је могуће развити квалитетан рекреативно-туристички центар, чија је посебна погодност постојање извора геотермалне воде (која се и данас користи за пуњење отвореног спортског базена).

Локалитет Чардак је, са изграђеним смештајним капацитетима, инфраструктуром, туристичко-рекреативним садржајима, еколошким и амбијенталним вредностима, најквалитетнији туристички локалитет СРП Делиблатска пешчара. Даља развојна оријентација овог локалитета треба да буде његово враћање у туристичке токове, дефинисање оптималне туристичко-развојне функције, укључујући и релевантне сегменте иностраног туристичког тржишта.

Међу значајније потенцијалне **туристичке просторне целине** и локалитете спадају село Шушара, Загајичка брда и Думача, као и атари села Шумарак и Дубовац са ловним теренима.

Село Шушара, са око 350 домаћинстава, једино село које се налази фактички унутар СРП Делиблатска пешчара (мада је изузето из заштићеног подручја) карактеришу аутентични пешчарски екосистеми и привлачни ратарско-виноградарски пејзажи, што су, уз изградњу савремених смештајних, инфраструктурних и комуналних објеката врло респективне претпоставке за формирање туристичке понуде етно-еколошког карактера, у чијој би дугорочној развојној основи били агро-ту-

ризам, односно туристичка понуда савременог руралног типа. Развој туризма у Шушари, али и укључивање у туристичке токове и села Кајтасово и Гребенац, треба да подстакне туристичко активирање атрактивних природних и еколошких предела Загајичких брда и Думаче.

Села Шумарак и Дубовац такође располажу задовољавајућим географским, просторним и еколошким условима, где је могуће планирати и развијати одговарајућу смештајну, рекреативну, еколошку и угоститељску понуду. У туристичке токове се могу укључити и насеља *Делиблајо* и *Мраморак*, која се налазе на југозападном ободу СРП Делиблатска пешчара.

Б) Подунавска џуристичка зона је, по разноврсности физичких структура екосистема и испреплетаности постојећих и потенцијалних функција, најсложеније и еколошки најосетљивије подручје субрегиона. Планом обухваћена просторна целина обухвата део тока Дунава, Дубовачки рит, ритско-мочварни и ливадски простор Лабудовог окна, Стеванску равницу, најнижи део долине Караша и рибарско насеље и пристаниште Стару Паланку, са ушћем Нере. Велике водене и мочварне површине Дунава и богата мочварна вегетација представљају идеално станиште и зимовалиште разних птица и богато риболовно подручје за привредни и спортски риболов. Ова предеоно целина је еколошки добро очувана, вегетацијски и пејзажно мозаична, разноврсна и атрактивна. Главне развојне ослонце чине ловни туризам, привредни и спортски риболов, који се могу организовати и у условима заштићене природе.

В) У оквиру Белоцркванске џуристичке зоне најзначајније туристичке локалитете чине: Банатска Паланка заједно са Старом Планаком; седам белоцркванских језера; доњи део долине Караша, односно Канала ДТД, са вредним природним и еколошким туристичким мотивима и одређеним културно-историјским и етнографским наслеђем; долина реке Нере, са веома атрактивним приобалним пејзажом, што омогућава њено вишеструко туристичко вредновање. Ту је и само насеље Бела Црква, са својим културно-историјским наслеђем и другим вредностима.

Стара Паланка, као старо рибарско насеље, заједно са Банатском Паланком, новијим и већим насељем, представља најперспективнији туристички локалитет овог дела посматраног подручја. Будући развој и уређење подразумева уређење и проширење пристаништа за путничке бродове, изградњу марине, уређење и осавремењавање насеља, изградњу нових туристичких, угоститељских и пословних објеката, са оријентацијом да ово насеље израсте у туристичко-информативни и мали пословно-туристички центар за организовање наутичког, рекреативног, спортско-рекреативног, риболовног и ловног туризма на Дунаву, Нери, каналу ДТД (од места где се река Караш спаја са Каналом) и на југоисточном делу СРП Делиблатска пешчара.

Комплекс Белоцркванских језера обухвата седам језера различите величине, груписаних на релативно малом простору, југозападно од Беле Цркве. Налазе се на доста деградираном и делимично изграђеном простору, међусобно нису повезана, а само два су уређена. Овај локалитет је потенцијално погодан за формирање спортско-рекреативног туристичког центра, са локалним, регионалним и ширим значајем за интегрисање и функционално повезивање највећег дела туристичке понуде ове зоне.

Долина Караша представља малу и узану просторну целину каналисане реке, од њеног ушћа у Дунав до села Дупљаја. Ниски део морфолошки је преобликован праволинијским облицима Канала, са издигнутим и пошумљеним обалама и бројним испресецаним меандрима напуштеног речног корита. Средишни и нешто виши делови (Ледине, Мали песак, атари села Кајтасово, Гребенац и Дупљаја) припадају ниској Пешчари. Због морфолошких, хидрографских и вегетацијских одлика ово подручје представља стимулативан тип предела за рекреативни боравак, излете, лов и спортски риболов на каналу, спортове на води. Поменута села су недовољно уређена и ко-

мунално опремљена, али представљају велики потенцијал за развој сеоског туризма, чиме би се употпунила туристичка понуда ове просторне целине.

У оквиру ове зоне могуће је организовати разне спортове на води (веслање, једрење са малим једрилицама, пливање, ватерполо и др.) и спортове на сувој (атлетски крос, бициклическа такмичења на природним стазама, голф, коњички спортови на ободним деловима СРП Делиблатска пешчара и други спортови који не ремете заштићену природу).

На ширем подручју долине Нере могуће је изградити етно-село, у коме би се на адекватан начин презентовала стара архитектура, народна уметност, обичаји, па и врсте јела и пића.

Г) Вршачка џуристичка зона мањим делом улази у ово подручје - ту је, пре свега, село Шушара, које припада и зони СРП Делиблатска пешчара, док су остала два насеља мање атрактивна.

На основу сагледавања природних и антропогених потенцијала, који условљавају могуће облике туризма, издвојени су туристички локалитети, који се на овом подручју могу сматрати туристичким локалитетима **примарног значаја**. То су:

Девојачки Бунар - на овом локалитету је присутна најшира туристичка понуда, имајући у виду све облике туризма који могу истовремено да се одвијају: еко-туризма, манифестационог, спортског, рекреативно-боравишног и излетничког туризма;

Стара Паланка - овом локалитету посебну предност дају водни потенцијали - Дунав, Нера, Канал ДТД, Лабудово окно, што подручје чини изузетним за развој свих облика туризма везаних за воду: наутички, риболовни, спортски туризам. Стара Паланка има природне предизвице за развој транзитног туризма везаног за водни саобраћај, што подразумева формирање пристана за путничке бродове и марине.

Чардак - као најуређенији и најбоље опремљен локалитет у оквиру СРП Делиблатска пешчара, пружа могућности развоја пре свега излетничког и спортског, а затим и других видова туризма - манифестационог, образовног туризма.

На овим локалитетима потребно је изградити недостајуће смештајне капацитете високе категорије и формирати информативне центре, који ће својом пропагандном делатношћу допринети популаризацији целог подручја.

Белоцркванска језера - локалитет погодан за развој излетничког, спортско-рекреативног и манифестационог туризма. Језера се наслањају на урбано ткиво Беле Цркве и својим потенцијалом на комплементаран начин употпуњују туристичку понуду СРП Делиблатска пешчара.

Локалитети **секундарног значаја** су:

Подручје насеља Дубовац и Шумарак, посебно атрактивни за развој ловног туризма, затим, сеоског, културно-манифестационог и еко-туризма. У атару насеља Шумарак, ван СРП Делиблатска пешчара, за потребе развоја културно-манифестационог туризма планира се формирање Парка скулптуре односно музеја на отвореном, чији ће ближи локалитет и форма бити утврђени израдом урбанистичког плана одговарајуће регулационе разраде (Реферална карта бр. 1). Насеља Дубовац и Шумарак су погодна за развој традиционалних заната са овог подручја чији би производи имали туристички, али и привредни значај.

Подручје долине Караша, са насељима Кајтасово, Гребенац и Дупљаја своје потенцијале заснива на близини Загајичких брда и Думаче, Канала ДТД, Малог песка и излетишта Кремењак и бара Замфира, где је могуће развијати спортски, риболовни, излетнички, рекреативно-боравишни, еко туризам.

Насеље Шушара - због свог положаја у оквиру СРП Делиблатска пешчара и близине атрактивних пољопривредних површина (воћњаци, виногради) је идеално место за развој сеоског туризма, као и за изградњу малих погона за финалну пре-

раду прехрамбених производа из програма здраве хране (мала млекара, сушара лековитог биља, џемара, медара).

На основу примењених критеријума (мотивски, просторни, еколошки, економски, функционални) за ово подручје предвиђен је развој следећих основних облика туризма:

- **транзитни**- посебно потенциран на овом подручју изградњом међународног магистралног пута Београд-Панчево-Алибунар-Вршац-Румунија, за кога се везује већина транзитног путничко-туристичког промета субрегиона и афирмацијом реке Дунав као међународног пловног пута,

- **наутички**- најпрофитабилнији облик туристичког промета - на овом подручју постоје повољни природни и други услови за изградњу марине, пристана за путничке и туристичке бродове, зимовника за мања пловила,

- **спортски**- подручје располаже бројним могућностима за развој овог облика туризма, посебно садржане у природним, а нарочито воденим погодностима (колективни спортови на отвореном или затвореном простору-кошарка, одбојка, ватерполо, спортови на води-веслање, једрење, пливање, атлетски крос у СРП Делиблатска пешчара, бициклизам, голф...),

- **ловни и риболовни**- подручје располаже великим могућностима пружања разноврсних услуга ловцима и риболовцима, домаћим и страним, што може да резултира разноликом и обимном туристичком потрошњом,

- **еколошки**- представља значајну развојну шансу за туризам субрегиона (школе природе и школе у природи, еколошки кампови, екскурзије, стручни и студијски боравци за одрасле, посматрање птица и фото сафари),

- **рекреативно-боравишни**- облик туризма који је већ присутан на овом простору захваљујући природним погодностима, а даљи развој подразумева изградњу нових смештајних и услужних капацитета (мањи хотели, хостели, апартмани, сеоске куће са високим нивоом опремљености, ловачке куће...), подизање нивоа услуга на знатно виши ниво, укључивање локалног становништва у пружање услуга,

- **излетнички и викенд туризам**- најзаступљенији облик туризма данас, а евидентно је да постоје разнолике погодности за његов знатно обимнији и квалитетнији развој;

- **културно-манифестациони**, који ће користити предности богатог културно-историјског и етнолошког наслеђа ширег подручја (Вршац, Бела Црква...), етно-архитектуре, успостављене традиције разних културних и других манифестација ("Лов на сома капиталца", "Карневал цвећа", Сабор пчелара", "Фијакеријада"),

- **сеоски**- као све присутнији и траженији облик, који ће својом понудом у руралном амбијенту понудити туристима све компаративне предности овог простора (здрава храна, домаћа радиност, стари занати, културно-историјски мотиви).

Гранични капацитет броја посетилаца у СРП Делиблатска пешчара утврђен је на основу збира појединачних граничних капацитета различитих режима заштите:

- I степен заштите - око 2350 једновременних корисника;
- II степен заштите - око 12300 једновременних корисника;
- III степен заштите - око 48500 једновременних корисника.

Укупан капацитет резервата би био око 63150 једновременних корисника.

При планирању смештајних капацитета у појединим зонама треба имати у виду:

- значајно просторно преклапање зона (посебно изражено код зоне СРП Делиблатска пешчара и подунавске зоне);
- сезонски карактер туристичке понуде;
- значајно учешће излетничког туризма.

Такође треба имати у виду близину већих центара који већ имају изграђене одређене капацитете, као што су Вршац, Панчево, Ковин и Бела Црква. Највећи проценат смештајних капацитета треба да има белоцркванска зона, а затим зона СРП Делиблатска пешчара (које треба заједно да покривају око 70% потребних капацитета).

Структуру смештајних капацитета треба изменити. На средњи рок, треба настојати да се са садашњих око 20,5 %, учешће основних капацитета повећа на око 30%. Дугорочно посматрано треба тежити да се успостави однос на нивоу 55:45% у корист основних капацитета (хотели, мотели, пансиони, апартмани). Објекте градити уз примену општеприхваћених (ISO) стандарда. Поред тога, неопходно је побољшати квалитет комплементарног смештаја.

Поред смештајних капацитета, нужно је побољшати и структуру угоститељских објеката, тиме што би значајније били заступљени ресторански објекти (данас су заступљене претежно кафане са нижим квалитетом опремљености и услуга). Опремљеност угоститељских објеката такође треба да задовољава међународне стандарде, а имајући у виду претежно сезонски карактер туристичке понуде, потребно је формирати много више капацитета на отвореном простору.

Туристички локалитети треба да буду опремљени и информативним пунктовима, продавницама свакодневне и изузетне куповине (у складу са планираном туристичком понудом).

Уређење насеља ће се вршити на основу урбанистичке документације, при чијој изради треба узети у обзир планиране туристичке садржаје, дате оријентационо у овом Плану и детаљније дефинисане у просторном плану општине.

За све облике туризма неопходно је обезбедити и квалитетан смештај и одговарајуће пратеће услуге. За све постојеће и планиране локалитете обавезна је израда урбанистичког плана одговарајуће регулационе разраде, са претходно јасно дефинисаним програмима у области туристичке понуде и могућих капацитета.

6.6. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ ЈАВНИХ СЛУЖБИ

Организација простора и изградња капацитета намењених услужним делатностима у функцији развоја туризма, одвијаће се уз обавезу обезбеђења услова за реализацију темељних принципа одрживог развоја подручја у обухвату Плана. Овим се подразумева планирано умерено или ограничено коришћење укупних ресурса подручја, уз формирање атрактивног и туристичким потребама примереног туристичког производа.

Јавне службе ће се развијати у складу са критеријумима датим Просторним планом Републике Србије, циљевима развоја мреже насеља и посебним особеностима овог подручја (Реферална карта бр. 2).

Планирана мрежа јавних служби обезбеђује задовољење основних насељских потреба и потреба ширих просторних целина, у складу са планираним нивоом насеља, односно његовим функционалним значајем у мрежи насеља овог подручја.

За примарна сеоска насеља (Мало Баваниште, Шумарак, Кајтасово, Дупљаја и Шушара) планирано је да имају основне садржаје који се односе на основно образовање од 1-4 разреда (ако није могуће у насељу мора имати организовани превоз до школе), затим здравствену заштиту (здравствена станица) и библиотеку.

Насеља опремљена предложеним садржајима и организована тако да могу да обављају предвиђене функције, задовољење захтева рационалне организације и квалитета услуга.

Центри заједнице насеља углавном већ сада имају основне садржаје везано за образовање, здравствену заштиту и културу, док ће се предложеним развојем и размештајем јавних служби функционисање насеља подићи на виши ниво.

Локални центри имају највиши степен опремљености на ниво који заузимају у мрежи насеља.

Сва насеља, без обзира на величину и функционалну диференцијацију, гравитирају својим општинским центрима (Ковин, Панчево, Алибунар, Вршац и Бела Црква).

Поред улагања у постојеће објекте јавних служби потребно је повећати њихову доступност и то формирањем мобилних јавних служби.

6.7. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, РАЗМЕШТАЈ И КОРИШЋЕЊЕ ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА И ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

6.7.1. Саобраћај

Друмски саобраћај

Основу стратешког концепта уређења СРП Делиблатска пешчара у домену саобраћајне инфраструктуре чине планови вишег реда, што се пре свега односи на просторну уређеност околног простора као и ободно успостављање саобраћајних капацитета највиших хијерархијских нивоа, као основе нове саобраћајне матрице овог дела Баната.

Нова успостављена саобраћајна матрица би кумулисала и водила сва даљинска -транзитна кретања ван или на контролисаним деловима простора СРП Делиблатска пешчара. Сва кретања дуж категорисаних путева око СРП Делиблатска пешчара ће бити контролисано вођена, а у будућности и управљана тако да обезбеђују доступност до свих репрезентативних локалитета и садржаја, чиме ће се минимизирати негативни утицаји на стање природне средине СРП Делиблатска пешчара.

Концепт саобраћајне инфраструктуре успоставља нове саобраћајне капацитете и то магистрални пут Београд - Панчево - Вршац, ван насеља, са елементима који омогућују перформансе за полуаутопут, са денивелисаним укрштањима и петљама. Ово би био основни саобраћајни капацитет који би омогућавао доступност из субрегиона, пружајући највиши ниво саобраћајне услуге. Овај саобраћајни капацитет би кумулисао сва кретања у окружењу и имао би просторне везе са свим макросаобраћајним капацитетима (аутопутевима, магистралним и регионалним путевима), али и свим микросаобраћајним капацитетима (локални, некатегорисани и приступни путеви), преко денивелисаних укрштања.

Траса овог магистралног пута је успостављена у циљу афирмације простора СРП Делиблатска пешчара и ширег окружења тј. приобаља Дунава.

Нови саобраћајни капацитети у оквиру обухвата Плана су регионални пут, од магистралног пута М-1.9 код Уљме до Беле Цркве и Румуније, као и сегмент регионалног пута Р-123 из правца Сечња, око СРП Делиблатска пешчара, до Делиблата, Ковина и насеља на Дунаву код Смедерева.

Ови саобраћајни капацитети су нижег хијерархијског нивоа, субрегионалног значаја, али су од релевантног значаја јер се пружају са североисточне и југоисточне стране СРП Делиблатске пешчаре, тако да ће представљати веома важан "прстен" око овог простора готово са свих аспеката. Изградња ових саобраћајних капацитета ће врло афирмативно утицати на цео простор, с тим да ће се иницирати и привредни развој овог подручја. Трасе ових путева су тако просторно обликоване да се иницира заузимање нових површина и земљишта (вођење по "ленијама" и атарски путеви), али и тако да афирмативно утичу и на будућу локалну и некатегорисану мрежу путева.

Постојећи регионални пут Ковин - Гај - Врачев Гај - Бела Црква остаје у постојећем коридору, с тим што се планира реконструкција и побољшање елемената пасивне безбедности.

Сви постојећи категорисани путеви постаће локални путеви, с тим што ће и они бити уклопљени у будућу саобраћајну

матрицу, тако да могу да пруже оптималне услове за афирмацију СРП Делиблатска пешчара.

Планирани локални путеви:

- Р-115 - Банатска Паланка 2,5 км
- Шушара - Гребенац 8,7 км
- Р-115 - Лабудово окно 2,8 км
- Дубовац - Дунав 2,5 км

Планиране бициклическе стазе:

- Бела Црква - Врачев Га 4,6 км
- Р-115 - Стара Паланка 4,4 км

Да би у потпуности сагледали све просторне активности које могу афирмативно утицати на развој овог простора, сагледани су и некатегорисани путеви, како би њихова изградња донела оптималне економске ефекте и пружила могућност заштите од акцидентних ситуација (пожар, олуја, и сл.).

Саобраћајна матрица планираних путева је затворен систем са радијалним правцима, која омогућује доступност СРП Делиблатска пешчара из више праваца.

Ограничавајући фактор који утиче на планирање саобраћајне матрице на подручју обухвата Плана је услов да се у СРП Делиблатска пешчара не може планирати изградња путева, осим шумских путева - просека, како би се спречио пренос пожара.

Такође, ограничавајући фактор за развој путева је и присуство просторних препрека (Дунав, канал ДТД) као и потреба да се постојећи путеви максимално искористе тј. да се минимизира заузимање плодног земљишта у ове сврхе. Просторна присутност других видова саобраћаја такође је делом условљена и концептом друмског саобраћаја јер се тежило оптималном интегралном повезивању свих саобраћајних капацитета који могу имати било ког утицаја на садржаје и функције у оквиру СРП Делиблатска пешчара.

Функција друмског саобраћаја у обухвату Плана је обједињавање свих саобраћајних терминала, станица, пристаништа, марина и сл. у један интегрални систем допрема и отпрема свих потенцијалних посетилаца овог простора, нудећи различит ниво превоза и услуга у зависности од потребе посетилаца. Стварање оваквог система интегралне повезаности ће на ширем нивоу афирмисати потенцијале овог простора, укључивањем СРП Делиблатска пешчара у дестинације тур оператора.

Будући концепт интегралног повезивања СРП Делиблатска пешчара са окружењем подразумева стални, повремени или уговорени превоз до жељених локалитета или унапред утврђених пунктова и станица, као и друмски трансфер до жељеног терминала, уз могућност коришћења више видова саобраћаја.

Туристички локалитети и садржаји морају имати уређени простор за одмор и стационирање возила, уз задовољење свих еколошких критеријума који важе за СРП Делиблатска пешчара.

Бициклическе стазе за немоторна кретања (бицикл крос, триатлон) као и стазе за пешачко кретање (рекреативне и трим стазе) биће прецизније дефинисане кроз даљу разраду овог Плана.

Објекти за снабдевање горивом (бензинске и гасне станице) као и објекти за одржавање техничке исправности возила могу се градити дуж магистралних, регионалних и локалних путева само ако су задовољени критеријуми и услови за очување и унапређење стања животне средине.

Анализа саобраћајних параметара од релевантног утицаја на подстицајни развој појединих локалитета на подручју обухвата Плана.

Анализе постојећих саобраћајних капацитета као прогно-

зе будућег саобраћајног оптерећења у оквиру гравитационе зоне - обухвата Плана, показале су следеће параметре који се могу табеларно исказати:

Табела 6-1: Категорисани путеви у оквиру обухвата Плана (планско решење)

Категорисани пут	Дужина у обухвату Плана (km)	Теоријски капацитет (воз/24 h)	Саобраћајно оптерећење (воз/24 h) 2004.год.	Саобраћајно оптерећење (воз/24 h) 2025.год.	Индекс 2025/2004	Ниво услуге однос ток/капацитет (q/C)
Пут вишег тех. станд. (полу или ауто-пут) Е-70 (9,0м)	18,8	12000	-	7580		"С"
Магистрални пут М-1.9 (државни пут I реда) (7,1 м)	24,7	10000	8310	6800	0,8	"С"
Магистрални пут М-7.1 (државни пут I реда) (7,1 м)	7,6	10000	3270	4790	1,5	"В"
Регионални пут Р-115 (државни пут II реда) (7,0м)	39,2	10000	4120	6280	1,6	"С"

Категорисани пут	Дужина у обухвату Плана (km)	Теоријски капацитет (воз/24 h)	Саобраћајно оптерећење (воз/24 h) 2004.год.	Саобраћајно оптерећење (воз/24 h) 2025.год.	Индекс 2025/2004	Ниво услуге однос ток/капацитет (q/C)
Регионални пут Р-115.1 (државни пут II реда)(6,0м)	6,5	10000	2915	4630	1,6	"В"
Регионални пут Р-123 (државни пут II реда)(6,0м)	6,2	10000	2850	3870	1,4	"В"
Регионални пут Р-125 (државни пут II реда)(6,0м)	7,3	8000	3120	4155	1,3	"А"
Регионални пут М1.9-Долово-Р115 (државни пут II реда)(6,0м)	20,8	8000	-	4880	-	"А"
Општински путеви (локални путеви) (5,0м)	147,8	6000	2460	3810	1,5	"Ц"
Бициклическе стазе (1,6м)	48,9					

Постојећа саобраћајна мрежа задовољава захтеве саобраћаја (у домену транзита) али не задовољава захтеве полазно-доступног карактера до локалитета у оквиру СРП Делиблатска пешчара, јер поједине дестинације прилаза имају продужену трајекторију кретања и то по путевима незадовољавајуће изграђености.

Да би задовољили сва перспективна очекивања иницијалног развоја свих локалитета и подручја мора се обезбедити ниво европских стандарда приступа тј. потребно је обезбедити ниво лаког, брзог, безбедног и комфрног приступа као и ниво високих

саобраћајних услуга до свих локалитета који су у дестинацијама тур оператора. Да би се то обезбедило постоје просторни услови, само треба обезбедити средства за њихову реализацију.

Водни саобраћај

Водни саобраћај је на подручју обухвата Плана заступљен преко главног пловног пута реке Дунав и главног канала из система ДТД. Развој овог вида саобраћаја планиран је изградњом објекта за ове намене у местима Дубовац, Стара Паланка, Кајтасово и Дупљаја, с тим да је обезбеђено њихово повезивање са осталим видовима саобраћаја.

Разрада планираних локалитета за изградњу објеката водног саобраћаја вршиће се урбанистичким плановима одговарајуће регулационе разраде.

Железнички саобраћај

На подручју обухвата Плана железнички саобраћај се миорно користи, осим железничке пруге Београд - Панчево - Вршац која је у путничко-робној експлоатацији али са експлоатационим карактеристикама далеко од европских стандарда. За укључивање овог вида саобраћаја за превоз будућих посе-

тилаца СРП Делиблатска пешчара, пруге треба реконструисати а возове довести на ниво европских стандарда.

Ваздушни саобраћај

Аеродром Београд ће уз интегрално повезивање бити један од пунктова за прихват посетилаца са удаљених дестинација. Клијентела која буде користила сопствене мале авионе за приступ до простора у оквиру СРП Делиблатска пешчара за приступ ће користити аеродром у Ковину, Вршцу и Белој Цркви, а директан контакт са жељеним одредиштем биће омогућен и хеликоптером, с тим да се у оквиру простора Девојачког бунара и насеља Дубовац планирају простори за хелиодроме, обавезно изван граница СРП Делиблатска пешчара.

Изградња планиране саобраћајне мреже путева на подручју обухвата Плана подразумева изградњу саобраћајних капацитета:

- у СРП Делиблатска пешчара,
- на подручју обухвата Плана, изван СРП Делиблатска пешчара.

Основна правила грађења за саобраћајну инфраструктуру подразумевају :

У СРП Делиблатска пешчара

Задржавају се сви постојећи изграђени саобраћајни капацитети и то регионални пут Р-115 Ковин - Бела Црква, пут Делиблато-Шушара који треба да остане некатегорисан пут и да служи потребама СРП Делиблатска пешчара у смислу заштите и презентовања природних вредности некатегорисаних путева Дубовац-Дунав и пут од Р-115 до Лабудовога окна, који ће се модернизовати и постојећа мрежа шумских путева коју треба довести у функцију и редовно одржавати. Наведени саобраћајни капацитети допуњају се новоизграђеним капацитетима (око СРП Делиблатска пешчара), како би се формирао систем

путева који би обезбедио висок ниво доступности из свих правца.

На подручју обухвата Плана, изван СРП Делиблатска пешчара

- све путеве највишег хијерархијског нивоа градити према установљеним саобраћајним капацитетима (аутопут, полуаутопут) и према установљеним трасама, а везе са СРП Делиблатска пешчара остварити преко утврђених локација за денивелисана укрштања;

- сва укрштања ових саобраћајних капацитета са железничком пругом су у денивелацији;

- сва укрштања са атарским путевима ових капацитета су контролисана и вођена путем сервисних саобраћајница до денивелација.

Планирана носивост коловозне конструкције је:

- за магистрални пут - средње тешки саобраћај;
- за регионални пут - средњи саобраћај;
- за локалне путеве - лаки саобраћај.

Нови саобраћајни капацитети који се планирају изван СРП Делиблатска пешчара су за двосмерни саобраћај са две саобраћајне траке, с тим што се планира двосмерни саобраћај са елементима који обезбеђују висок ниво саобраћајне услуге и висок ниво безбедности (пут Девојачки бунар - Векерле - Долово и Шушара - Загајичка брда - Гребенац).

Сви ови путеви ће имати путне елементе који припадају тој категорији пута и биће са једностраним нагибом и са правилним одводњавањем.

Бициклистичке стазе градити ширине од 1,6 м са савременим конструкцијом (бетонске плоче, асфалт) по трасама утврђеним овим Планом. Поред бициклистичких стаза планирати и бициклистичке пунктове и то углавном уз туристичке објекте. Капацитети ових пунктова треба да обезбеде довољан простор за чување и сервисирање бицикла. Обим и садржај пунктова биће ближе одређени даљом разрадом овог Плана, израдом планова нижег реда.

Капацитети за стационирање возила биће грађени на основу планова нижег реда, уз установљени локалитет - Девојачки бунар (изван СРП Делиблатска пешчара), за време јавног масовног окупљања.

У оквиру планова нижег реда дефинисаће се простори за повремено стационирање возила (подлога - стабилизовано тло) у оквиру постојећих зелених површина.

Сви капацитети за стационирање возила се морају градити у ЕКО изведби (свако треће место за дрво), како би се помогао ниво комфора чувања возила и минимизирао негативни утицај стационираних возила на микроклимат, биодиверзитет и животну средину у СРП Делиблатска пешчара.

Остала правила грађења подразумевају:

- укрштање јавних путева са осталим инфраструктурним објектима (водопривреда, енергетика, везе и др.) треба вршити тако да се не омета одвијање саобраћаја, не угрожава стабилност путева, безбедност и режим саобраћаја на путевима;

- код укрштања јавних путева са атарским и осталим земљаним путевима, мора се поштовати услов да се земљани путеви који се прикључују на јавне путеве са савременим коловозом, морају изградити са тврдом подлогом у дужини од најмање 50м за магистрални пут, 40м за регионални пут и 30м за локални пут, рачунајући од ивице коловоза јавног пута и минималне ширине од 5,0 м;

- на местима међусобног укрштања јавних путева, прикључења јавног пута на други пут, обезбеђују се троуглови прегледности чије странице износе 120 м, рачунајући од тачке пресека осовине тих путева, односно осовине железничке пруге;

у троугловима прегледности не смеју се подизати засади, градити објекти или вршити други радови који би ометали прегледност јавног пута;

- у земљишном појасу пута не могу да се граде објекти (стамбени, пословни, помоћни, затим бунари, резервоари, септичке јаме и сл.), осим објеката који служе саобраћају.

6.7.2. Водопривредна инфраструктура

На подручју обухвата Плана развијаће се вишенамени системи, којима се интегрално решавају проблеми коришћења и заштите вода, уређења водних режима и одбране од поплава:

1. регионални системи за обезбеђивање вода највишег квалитета, за насеља и оне индустрије које захтевају воду тог квалитета;

2. регионални системи за коришћење, уређење и заштиту речних вода (тзв. речни системи), којима се подмирују остали корисници, и уређују и штите воде.

Снабдевање водом највишег квалитета оствариваће се развојем регионалних система, из којих ће се снабдевати највећи број насеља и само они технолошки процеси у којима је неопходна вода највишег квалитета.

У перспективи могуће је пребацивање одређених количина воде са Годоминско - Шалиначког изворишта у Јужно-банатски регионални систем, као и коришћење вода Дунава (непосредно или упуштањем у подземље) уколико исте имају одговарајући квалитет. Из овог система вршило би се водоснабдевање насеља у следећим општинама: Ковин, Панчево, Опово, Ковачица, Алибунар, Вршац, Пландиште и Бела Црква. Постоји могућност слања вода из овог система даље на север, у правцу Зрењанина и Сечања.

На основу постављених циљева перспективно реализовати следеће активности: просторно, организационо и правно дефинисање зона водоснабдевања - изворишта ради њихове заштите; дефинисање и резервација простора за трасе будућег регионалног водовода, постројења за пречишћавање воде (ППВ) и постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ), како би се стекли услови комплетног водоснабдевања и третмана употребљених вода; сукцесивно повезивање свих насељских водовода у јединствен систем, којим се остварује висока поузданост функционисања и прописан, стално контролисан квалитет воде; смањивање специфичне потрошње воде у домаћинствима (180 лит/ч/дан) политиком реалних цена воде, мерењем утрошка воде и мерама планске рационализације потрошње; увођење рециклирања и виšekратног коришћења воде у производним процесима; управљачко-информационо осавремењавање будућег регионалног водовода, увођењем мониторинг система, који ће омогућавати праћење динамике потрошње у свим важнијим гранама мреже, као и брзу дијагностику поремећаја и кварова у раду система; и приоритет при изградњи ППОВ имају насеља која највише угрожавају околину и која су највише угрожена: Алибунар, Банатски Карловац, Дубовац, Гај.

До изградње регионалног система за цело подручје, насеља на подручју обухвата Плана ће се и надаље снабдевати водом из локалних изворишта, уз неопходне реконструкције и доградње система (бунари, резервоари, црпне станице).

У циљу заштите вода, у насељима ће се развијати сепарациони канализациони системи, којима ће се посебно одводити фекалне отпадне воде, а посебно атмосферске отпадне воде.

Основни задатак канализационог система је потпуна хидротехничка санитација урбаних простора. Фекални канализациони системи треба да прикупе и одведу ван територије све отпадне воде формиране при употреби и коришћењу. Канализациони системи су у врло уској вези са водоснабдевањем и представљају функционалну и органску целину са њим. Због тога се канализациони системи морају развијати упоредо са развојем система водоснабдевања.

Индустријске отпадне воде по потреби, решавање се посебним системима. Зависно од врсте и типа загађене воде вршиће

се њихово претходно пречишћавање кроз предтретман, па ће тек онда ићи на заједничко пречишћавање са санитарном и атмосферском отпадном водом.

Пре упуштања отпадних вода у реципијент предвиђа се њихово пречишћавање на уређајима за пречишћавање отпадних вода. Карактер реципијента предвиђа, односно захтева висок степен пречишћавања. После пречишћавања на уређајима за пречишћавање отпадних вода, пре испуштања у реципијент, концентрација појединих загађујућих материја у ефлуенту мора задовољавати услове, које прописује надлежно водопривредно предузеће.

Туристички локалитети и центри ће проблем одвођења отпадних вода решавати преко компактних мини уређаја за биолошко пречишћавање или ће се отпадне воде евакуисати у бетонске водонепропусне септичке јаме, које ће се периодично празнити аутоцистернама, ангажовањем надлежне комуналне организације, а садржај одвозити на депонију.

Кишну канализацију конципирати за меродавне услове (временски пресек, урбанизованост простора, рачунска киша итд.), а етапно реализовати тако да се изграђена делом рационално уклапа у будуће решење.

6.7.3. Енергетска инфраструктура

Развој постојеће енергетске инфраструктуре ће представљати основ економског, социјалног и еколошког развоја.

Дефинисани коридори, заштитни појасеви и зоне енергетске инфраструктуре представљају стратешку вредност у правилном гасовођању, уређењу и коришћењу простора, као и заштити самих техничких система.

Табела 6-2: Постојећа гасоводна инфраструктура

Назив	Дужина	Пречник	Капацитет
МГ-01	13 km	ф 323.9 mm	25 000 m ³ /h
Панчево-Тилва	23 km	8"	10 000 m ³ /h
бушотински гасоводи од бушотина до СОС (сабирно-отпремна станица) Тилва	17 km	4"	2500 m ³ /h
разводни гасовод од СОС Тилва до насеља Уљма и Избиште	6 km	4"	2500 m ³ /h
разводни гасовод од гасовода Панчево - Тилва до насеља Мраморак и Долово	8 km	4"	2500 m ³ /h
разводни гасовод од СОС Тилва до насеља Банатски Карловац и Николинци	9 km	4"	2500 m ³ /h
разводни гасовод од МГ-01 до насеља Алибунар	2 km	4"	2500 m ³ /h

Табела 6-3: Планирана гасоводна инфраструктура

Гасовод	Дужина	Пречник	Капацитет
разводни гасовод за насеље Врачев Гај	3 km	4"	2500 m ³ /h
разводни гасовод за насеље Делиблато	3,5 km	4"	2500 m ³ /h
разводни гасовод за насеље Шумарак	2 km	3"	800 m ³ /h
разводни гасовод за насеље Дубовац	9 km	3"	1000 m ³ /h
разводни гасовод за насеље Гај	4,5 km	4"	2500 m ³ /h
разводни гасовод за насеље М. Баваниште	6 km	3"	800 m ³ /h
разводни гасовод за насеље Шушара	6 km	3"	800 m ³ /h
разводни гасовод за насеље Б. Паланка	3,5 km	3"	800 m ³ /h
разводни гасовод за насеље Дупљаја	1 km	3"	800 m ³ /h
разводни гасовод за насеље Гребенац	3 km	3"	800 m ³ /h
разводни гасовод за насеље Кајтасово	1,5 km	3"	800 m ³ /h

Нафтоводна инфраструктура

На подручју обухвата Плана планира се изградња Паневропског нафтовода чија коначна траса није дефинисана.

7 Подаци добијени од Покрајинског секретаријата за енергетику и минералне сировине АП Војводине

Природни гас је еколошки најчистије (спречава се загађење ваздуха) и најекономичније фосилно гориво, које се једноставно и лако транспортује до потрошача. Након почетних инвестиционих улагања у изградњу гасоводне инфраструктуре, коришћење природног гаса ће одмах почети да оправдава почетна инвестициона улагања, што ће се одразити на побољшање животног стандарда и квалитета живота, као и на очување природе и животне средине.

Коришћење алтернативних облика енергије ће знатно утицати на побољшање животног стандарда и заштиту и очување природе и животне средине.

Постојећа и планирана енергетска инфраструктура ће омогућити:

- развој туристичких локалитета Девојачки бунар и Чардак;
- развој потенцијалних туристичких просторних целина насеља Шушара, Делиблато и Мраморак;
- развој Подунавске туристичке зоне;
- развој Белоцркванске туристичке зоне;
- развој општина Алибунар, Вршац, Бела Црква, Ковин и Панчево и свих насељених места у овим општинама;
- развој свих привредних субјеката на овом простору;
- побољшање животног стандарда и квалитета живота и заштите животне средине.

Гасоводна инфраструктура

На подручју обухвата Плана планира се:

- гасификација насеља Гај, изградњом разводног гасовода из правца насеља Ковин уз пут Р-115,
- гасификација насеља Делиблато, изградњом разводног гасовода из правца насеља Мраморак, уз локални пут Мраморак-Делиблато.

на јер предстоји израда прединвестиционе студије нафтовода од границе Румунија - Србија до Трста, кроз Србију⁷. Све активности на избору трасе будућег Паневропског нафтовода потребно је ускладити са Уредбом, уз поштовање прописаних активности у зонама заштите и овим Планом.

Лежишта природног гаса, нафте и подземне воде

Поред експлоатације постојећих лежишта "Мраморак", "Тилва" и "Николинци", на предметном подручју планирају се истражни радови од стране Предузеће НИС Нафтагас-Нови Сад на локалитету Банат-Источна Бачка, истражни простор бр. 1384.

Табела 6-4: Границе истражног простора

Ознака тачака	Х	У
1	5 114 000	7 391 000
2	5 114 000	7 437 000
3	4 998 000	7 450 000
4	4 962 000	7 432 000
5	4 962 000	7 450 000
6	4 996 000	7 432 000
7	4 946 000	7 487 000
8	4 962 000	7 545 000
9	5 014 000	7 391 000
10	5 014 000	7 436 000

По истеку истражног права, НИС-Нафтагас је у обавези да поднесе нови захтев у ком мора да, у оквиру ових граница, дефинише приоритетна подручја за даља истраживања у знатно суженијим границама.

Бушотине

Експлоатација постојећих бушотина (природног гаса, нафте и подземне воде) наставиће се на бушотинама ван граница СРП Делиблатска пешчара, док се све бушотине у СРП Делиблатска пешчара у режимима заштите I и II степена морају затворити.

Изградња низа истражних и контурно истражних бушотина на већ дефинисаном истражном подручју, вршиће се ван граница СРП Делиблатска пешчара.

Евентуална изградња објеката који прате експлоатацију нафте, гаса и геотермалних вода (сабирни системи, приступни

путеви и сл.) вршиће се на овим истражним односно експлоатационим просторима ван СРП Делиблатска пешчара.

Транспорт геотермалне воде се може вршити кроз СРП Делиблатска пешчара уз услове Завода за заштиту природе (свакако ван граница зона под режимом заштите I степена) за потребе бањског туризма и пољопривредне производње за загревање пластеника и стакленика.

Коришћење алтернативних облика енергије

У наредном планском периоду потребно је стимулисати развој и коришћење алтернативних облика енергије као што су геотермална енергија, биомаса, биогаз, сунчева енергија, енергија ветра, чиме би се знатно утицало на побољшање животног стандарда и заштиту и очување природне и животне средине.

Услови за гасоводну и нафтоводну инфраструктуру

Гасоводну мрежу градити на основу главних пројеката у складу са важећим законским прописима.

Гасоводи високог и средњег притиска и објекти у саставу гасовода

Услови за пројектовање, грађење и испитивање гасовода високог и средњег притиска одређени су Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима за међународни транспорт ("Службени лист СФРЈ" број 26/85, са применом до доношења новог важећег прописа).

Уређаји у саставу гасовода високог и средњег притиска, мерно-регулационе станице, компресорске станице, чистачке станице и блок станице/блокадни вентили са издувавањем, морају се лоцирати да задовоље прописана растојања од различитих објеката, дата у наредној табели.

Табела 6-5: Растојања објеката у саставу гасовода од осталих објеката (у метрима, рачунајући од ивице путног појаса)

	Објекти у саставу гасовода					
	Мерно-регулационе станице			Комп. стан.	Блок стан.	чистачке стан.
	У објекту од чврстог материјала		Под надстрешницом и на отвореном			
	до 30.000 m ³ /h	изнад 30.000 m ³ /h	За све капацитете			
Стамбене, пословне и фабричке зграде, радионице и скл. запаљивих матер.	15 m	25 m	30 m	100 m	30 m	30 m
Електро неизоловани надземни водови	Висина стуба далековода + 3,0 m					
Трафо станице	30 m					
Магистрални путеви	20 m	20 m	30 m	20 m	30 m	20 m
Регионални и локални путеви	10 m					
Остали путеви	6 m	10 m	10 m	10 m	15 m	10 m
Водотоци	5 m	5 m	5 m	20 m	5 m	5 m
Шеталишта и паркинзи	10 m	15 m	20 m	15 m	30 m	30 m
Остали грађев. објекти	10 m	15 m	20 m	30 m	15 m	15 m

Код проласка у близини или паралелног вођења гасовода уз друге објекте одстојање не сме бити мање од:

- 10 м од спољне ивице путног појаса магистралних путева,
- 5 м од спољне ивице путног појаса регионалних и локалних путева,

- 1 м (мерено хоризонтално) од темеља грађевинских објеката, уколико не угрожава стабилност објекта,
- 0,5 м од спољне ивице других укопаних инсталација и мелиорационих објеката,
- 10 м од ножице насипа регулисаних водотока и канала.

Удаљеност укопаног гасовода средњег притиска од уличне стубне електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова, али не мања од 0,5 м слободног размака.

Ако се гасовод поставља испод саобраћајнице прокопавањем те саобраћајнице, полаже се у ров на пешчану постељицу и са двоструком антикорозионом изолацијом, према прописима.

Ако се гасовод поставља испод саобраћајнице, бушењем рова испод те саобраћајнице, мора се употребити одговарајућа заштитна цев гасовода.

При укрштању гасовода са саобраћајницама, водотоцима и каналима, угао заклапања њихових оса мора бити између 60° и 90°. За укрштање под мањим углом потребна је сагласност надлежног органа.

Гасоводна мрежа ниског притиска

Технички нормативи за пројектовање и полагање гасовода од ПЕ цеви за радни притисак до 4 бара одређени су од-

Минимална дозвољена растојања

- други гасовод
- водовод, канализација
- ниско и високо-напонски електро каблови
- телефонски каблови
- технолошка канализација
- бетонски шахтови и канали
- железничка пруга и индустријски колосек
- високо зеленило
- темељ грађевинских објеката
- локални путеви и улице
- магистрални и регионални путеви
- бензинске пумпе

Укрштање дистрибутивног гасовода (ДГ) са саобраћајницама врши се уз његово полагање у заштитну цев или канал, изузев ако се прорачуном докаже да то није потребно. При томе се мора обезбедити природна вентилација канала, заштитне цеви или подземног пролаза.

За укрштање и паралелно вођење гасовода са путевима и улицама, потребна је сагласност одговарајућих организација.

Дистрибутивни гасовод се не полаже испод зграда и других објеката високоградње.

Удаљеност укопаних стубова електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова, али не мање од 0,5 м слободног размака.

При полагању дистрибутивних гасовода треба предузети одговарајуће мере заштите постојећих инсталација у радном појасу.

Укрштање и паралелно вођење са другим инсталацијама се пројектује у складу са условима и сагласностима надлежних органа, а на следећи начин:

- пролаз испод путева и улица се изводи у заштитној челичној цеви уз механичко подбушивање на дубини од 1,0 м;
- пролаз испод кућне саобраћајнице се ради раскопавањем или подбушивањем, у складу са дубином рова;
- пролази испод осталих канала и ригола изводе се у заштитним цевима или без њих, раскопавањем или подбушивањем на дубину 1,0 м од коте дна канала.

Код паралелног вођења гасовода у односу на горе наведене објекте примењују се минимална одстојања из важећих прописа уз додатак 1,0 до 2,0 м, у зависности од могућности на терену.

Укрштање и паралелно вођење у односу на укопане инсталације треба пројектовати да се задовоље сви услови власника

говарајућим Правилником ("Службени лист СРЈ", број 20/92).

Гасовод ниског притиска се води подземно и надземно. Када се гасовод води подземно дубина полагања гасовода је 0,6-1,0 м од његове горње ивице. Препоручује се дубина од 0,8 м. Изузетно је дозвољена дубина 0,5 м код укрштања са другим укопаним инсталацијама или на изразито тешком терену, уз примену додатних техничких мера заштите. Локација ровова треба да је у зеленом појасу између тротоара и ивичњака улице, тротоара и ригола, тротоара и бетонског канала. На локацији где нема зеленог појаса гасовод се води испод уличног тротоара, бетонираних платоа и површина или испод уличних канала за одвод атмосферске воде на дубини 1,0 м од дна канала или ригола. Изузетно, гасовод се полаже дуж трупа пута, уз посебне мере заштите од механичких и других оштећења.

Трасе ровова за полагање гасне инсталације се постављају тако да гасна мрежа задовољи минимална прописана одстојања у односу на друге инсталације и објекте инфраструктуре. Вредности минималних дозвољених растојања у односу на укопане инсталације су:

укрштање	паралелно вођење
0,2 m	0,3 m
0,5 m	1,0 m
0,5 m	0,5 m
0,5 m	1,0 m
0,5 m	1,0 m
0,5 m	1,0 m
1,5 m	5,0 m
-	1,5 m
-	1,0 m
1,0 m	0,5 m
1,3 m	1,0 m
-5,0 m	

предметних инсталација. Код укрштања настојати да се гасовод укопа изнад других инсталација, у противном гасовод треба положити у заштитну цев.

Условне и сагласност за прикључење на гасну мрежу је потребно затражити од надлежне комуналне службе.

Бушотине

Услови предвиђени за начин и поступак лоцирања објеката за истраживање и производњу нафте, гаса и термалних вода-бушотина, регулисани су Правилником о техничким мерама и заштити на раду при истраживању и производњи нафте, земних гасова и слојних вода (Службени билтен "Нафтагаса", број 7/83).

Удаљеност бушотине од заштитног појаса пловног канала, далековод, јавних објеката и стамбених зграда износи најмање две висине торња бушотине.

Удаљеност бушотине од ивице појаса путева првог и другог реда мора бити најмање 30 м од осе бушотине, а других јавних саобраћајница, шумских и пољских путева најмање 15 м.

Објекти за експлоатацију нафте, земних гасова и слојне воде не смеју бити удаљени мање од 30 м од ивице јавних објеката и стамбених зграда и 10 м од ивице појаса јавних саобраћајница и заштитног појаса далековод и телефонских линија.

Удаљеност осе бушотине од шума, одређује се зависно од поднебља, подручја, конфигурације терена и врсте шуме.

Удаљеност бушотина рачуна се од средишта осе бушотине, а код осталих објеката и постројења од најистакнутијег дела у правцу мерења.

Поред ових услова мора се поштовати Закон о рударству ("Службени гласник Републике Србије", број 44/95), Закон о

заштити од пожара ("Службени гласник Републике Србије", број 37/88), Закон о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника ("Службени лист СРЈ, број 27/97). Из ових закона неопходно је придржавати се услова везаних за зоне опасности од експлозије (зоне I и II), као и зоне опасности од пожара.

6.7.4. Електроенергетска инфраструктура

На подручју обухвата Плана, потребно је у потпуности ревитализовати преносну мрежу у циљу квалитетног и сигурног снабдевања електричном енергијом потрошача.

Према поставкама планског решења, насеља обухваћена Планом и површине у околини насеља, намењени су туристичко - рекреативним активностима и изградњи кућа за одмор. Сходно томе, предвиђа се пораст потрошње електричне енергије у сваком од појединих насеља, туристичким локалитетима и зонама кућа за одмор у обухвату Плана, посматрано у целини.

Повећањем потрошње електричне енергије постојећих потрошача, домаћинстава и индустрије, изградњом предвиђе-

них туристичко-рекреативних садржаја и кућа за одмор, повећаће се оптерећење постојећих дистрибутивних трафостаница. Зато ће бити потребно повећати инсталисане снаге трафостаница, реконструкцијом постојећих и изградњом нових трафостаница. Од посебне је важности предвидети све потребе у инсталисаној снази и обезбедити их благовремено, како не би дошло до преоптерећења дела мреже и појединих трафостаница, а самим тим и до кварова и прекида у снабдевању електричном енергијом.

Планира се да годишња потрошња електричне енергије до краја планског периода за све потрошаче у обухвату Плана износити око 173,04 GWh, а вршна снага око 26,18 MW. То значи да је потребно око 42 дистрибутивне трафостанице ТС 20/0,4 kV са просечном инсталисаном снагом од 630kVA

Напајање електричном енергијом на подручју обухвата Плана обезбедиће се из трафостаница 110/20 kV, "Панчево 4", "Ковин", "Ковин рудник", "Бела Црква", "Вршац 1", "Вршац 2", "Вршац 3" и "Алибунар", са инсталираним капацитетима трафоа од по 2 X 31,5 MVA.

Табела 6-6: Потрошња електричне енергије на подручју обухвата Плана за плански период

Насеље	Потрошња GWh 2025.год.	Вршна снага MWh 2025.год.	Број трафостаница 630 kVA
Алибунар	15,94	3,62	8
Николинци	2,01	0,46	1
Б.Карловац	23,85	5,42	11
Уљма	17,95	4,08	9
Избиште	4,09	0,93	2
Шушара	0,65	0,15	1
Гребенац	0,89	0,36	1
Дупљаја	1,31	0,30	1
Кајтасово	0,89	0,20	1
Врачев Гај	2,69	0,61	1
Бачка Паланка	3,47	0,79	2
Мраморак	7,23	1,64	4
Делиблато	11,21	2,55	4
Шумарак	0,45	0,10	1
Дубовац	3,04	0,69	2
Гај	6,78	1,54	3
Мало Баваниште	0,54	0,12	1
Долово	14,35	3,26	5

Студијом перспективног развоја преносне мреже 400 kV, 220 kV и 110 kV на подручју Републике Србије, за период до 2020. године", предвиђена је изградња следећих објеката преносне мреже:

далековод 400 kV Дрмно-Киkinда;
трафостаница ТС 400/110 kV Вршац 3, увођење 400 kV "Дрмно-Киkinда", 110 kV далековада "Дебелача-Пландиште" и 110 kV далековада "Алибунар-Вршац 1" у ТС 400/110 kV Вршац 3;
далековод 110 kV рудник Ковин-Бела Црква.

Средњенапонски 35 kV водови прећи ће на 20 kV напонски ниво, а трафостанице 35/10 kV и 35/20 kV задржаће се као 20 kV разводна чворишта.

Целокупна 10 kV мрежа ће се реконструисати за рад на 20 kV напонском нивоу.

Ради побољшања снабдевања насеља електричном енергијом потребно је:

- изградити 20 kV далековод од насеља Алибунар до локалитета Девојачки бунар;
- реконструисати постојећу 10 kV мрежу за прелазак на 20 kV напонски пренос на локалитету Девојачки бунар;
- изградити 20 kV далековод који ће повезати насеља Уљму и Шушару;

- реконструисати постојећу 10 kV мрежу за прелазак на 20 kV напонски пренос у насељима Шумарак, Дубовац, Алибунар, Банатски Карловац, Уљма, Николинци, Избиште и Шушара;

- реконструисати постојећи 10 kV далековод који повезује Банатски Карловац и Тилву, за прелазак на 20 kV напонски пренос;

- изградити 20 kV далековод од насеља Гај до насеља Делиблато;

- реконструисати постојећи 10 kV далековод који повезује насеље Ковин и насеље Дубовац, за прелазак на 20 kV напонски пренос.

Изградњом дистрибутивних трафостаница 20/0,4 kV напонског преноса и реконструкцијом постојећих 10/0,4 kV обезбедити довољно капацитета за све потрошаче.

Нисконапонску мрежу у свим насељима на подручју обухвата Плана, као и ону за потребе туристичких и других локалитета на простору СРП Делиблатске пешчаре, потребно је у потпуности реконструисати и изградити нову за планиране потрошаче.

Електроенергетску инфраструктуру реализовати према следећим условима:

- трафостанице градити као зидане, монтажне бетонске и стубне, за рад на 20 kV напонском нивоу;

- трафостаница монтажно бетонска (зидана), може бити постављена (изграђена) на јавној површини, унутар комплекса, унутар објекта;

- стубна трафостаница може бити изграђена на јавној површини, у линији постојећег надземног вода или ван њега, унутар комплекса, најмање 3,0 м од стамбених објеката;

- високонапонску преносну мрежу градити надземно, по могућности у већ постојећим електроенергетским коридорима, ван заштићених зона на простору, по условима надлежних институција заштите;

- око надземних 400 kV, 220 kV и 110 kV далековаода обезбедити коридор од 50 м са обе стране осе далековаода, а око 20 kV, надземних водова обезбедити коридор од 20 м са обе стране осе далековаода у којем неће бити дозвољена градња, као ни засађивање високог растања;

- надземно укрштање електроенергетских водова са путевима од I - IV реда извешће се постављањем стубова на минималном растојању од 5-20 м од путног појаса у зависности од категорије пута, а минимална висина најнижих високонапонских проводника мора бити 7,0 м;

- укрштање са путем и пругом по могућности извести под углом од 90°, али не мањим од 45°, при чему најмања висина проводника од горње ивице коловоза треба да буде 7 м, а од шина железничке пруге 12м;

- минимална удаљеност електричног стуба при укрштању са електрифицираном пругом треба да буде 15 м, а са обичном од 5-10 м;

- минимална висина најнижих високонапонских проводника мора бити 12,0 м од електрифициране пруге и 7,0 м од обичне пруге;

- електроенергетску мрежу у зонама заштите, туристичким локалитетима, као и зонама за спорт и рекреацију обавезно каблирати;

- каблове полагати у зеленим површинама поред саобраћајница, шумских путева и пешачких стаза, уз удаљеност мин. 1,0 м од коловоза и 0,5 м од пешачких стаза,

- дубина полагања каблова треба да буде најмање 0,8 м;

- електроенергетску мрежу у насељима, у централним деловима, парковским површинама, у зонама са породичним становањем, у радним зонама, као и зонама за спорт и рекреацију обавезно каблирати;

- каблове полагати у зеленим површинама поред саобраћајница и пешачких стаза, уз удаљеност мин. 1,0 м од коловоза и 0,5 м од пешачких стаза;

- на периферним деловима насеља мрежа ће бити ваздушна, грађена на бетонским и гвоздено решеткастим стубовима;

- у центру насеља и парковским површинама, светиљке за јавно осветљење поставити на канделаберске стубове;

- у деловима насеља где је електроенергетска мрежа грађена ваздушно, светиљке јавног осветљења поставити на стубове електроенергетске мреже;

- за расветна тела користити живине светиљке високог притиска или натријумове ниског (високог) притиска како би се добио одговарајући ниво осветљености саобраћајница у складу са препорукама ЈКО-а (Југословенски комитет за осветљење).

При полагању подземне електроенергетске мреже морају се поштовати следећи услови:

- електроенергетске каблове полагати у зеленим површинама поред саобраћајница и пешачких стаза или, уколико за то нема могућности, испод пешачких стаза;

- електроенергетску мрежу полагати најмање 0,50 м од темеља објеката и 1 м од саобраћајница;

- при укрштању са саобраћајницом кабел мора бити постављен у заштитну цев, а угао укрштања треба да буде око 90°;

- при паралелном вођењу енергетских и телекомуникационих каблова најмање растојање мора бити 0,50 м за каблове напона до 10 kV, односно 1,0 м за каблове напона преко 10 kV. Угао укрштања треба да буде 90°;

- паралелно полагање електроенергетских каблова и цеви водовода и канализације дозвољено је у хоризонталној равни при чему хоризонтално растојање мора бити веће од 0,50 м;

- није дозвољено полагање електроенергетског кабла изнад или испод цеви водовода или канализације;

- при укрштању електроенергетских каблова са цевоводом гасовода вертикално растојање мора бити веће од 0,30 м, а при приближавању и паралелном вођењу 0,50 м.

6.7.5. Телекомуникациона и РТВ инфраструктура

За квалитетно одвијање телекомуникационог саобраћаја на подручју обухвата Плана, потребно је изградити квалитетне спојне путеве оптичким кабловским везама, уз све главне и локалне путне правце.

Систем преноса треба да се одвија преко дигиталних аутоматских телефонских централа довољног капацитета, које треба поставити у свим насељима. За свако домаћинство обезбедити по један директан телефонски прикључак, као и довољан број прикључака за све привредне кориснике.

У свим насељима и на туристичким и другим локалитетима, потребно је изградити примарну и секундарну кабловску мрежу.

У свим насељима планирана је по једна поштанска јединица са по једном шалтерском службом. Препоручује се да се у оквиру туристичких локалитета организује продаја разгледница, писама и марака, као и евентуални новчани промет за поштице у оквиру хотелских садржаја, као и постављање поштанског ковчежића.

Потребе за телефонским прикључцима одређене су према планираном броју домаћинстава у насељима, туристичким локалитетима и зонама кућа за одмор.

Табела 6-7: Потребе за телефонским прикључцима

Насеље	бр. дом.	бр.тп.	тп/100ст
Алибунар	1155	1500	44,7
Николинци	300	350	40,2
Б.Карловац	2000	2500	43,2
Уљма	1050	1400	41,7
Избиште	525	650	41,1
Шушара	120	150	46,8
Гребенац	250	280	41,7
Дупљаја	220	250	35,7
Кајтасово	77	100	43,4
Врачев Гај	420	520	40,0
Бан.Паланка	200	300	43,4
Мраморак	1050	1200	40,9
Делиблато	990	1400	41,5
Шумарак	65	80	41,0
Дубовац	350	420	40,0
Гај	995	1300	40,8
М.Баваниште	115	150	44,7
Долово	2225	2800	40,0

- **тп** - телефонски прикључци

- **тп/100 ст** - број телефонских прикључака на 100 становника

Изградњом антениских система и базних станица мобилне телефоније, на локацијама Мраморак, Делиблато, Гај, Дубовац, Банатска Паланка, Врачев Гај, Гребенац, Шушара омогућиће се рад овог система телекомуникација на целом планском подручју.

У свим насељима за квалитетан пријем и дистрибуцију радио и ТВ сигнала, изградити кабловски дистрибутивни систем (КДС).

- **ТТ** мрежа ће се у потпуности градити подземно;

- дубина полагања ТТ каблова треба да је најмање 0,80 м, а на међумесним релацијама 1,2 м;

- ТТ каблове на међумесним релацијама (оптичке каблове) полагати у путним појасевима саобраћајница;

- ТТ мрежу у насељима полагати у уличним зеленим површинама (удаљеност од високог растања мин 1,5 м) поред саобраћајница - на растојању најмање 1,0 м од саобраћајница, или поред пешачких стаза. У случају да се то не може постићи ТТ каблове полагати испод пешачких стаза;

- при укрштању са саобраћајницама каблови морају бити постављени у заштитне цеви, а угао укрштања треба да буде 90°;

- при укрштању са електроенергетским кабловима, најмање растојање мора бити 0,50 м, а угао укрштања треба да буде 90°. При паралелном вођењу са електроенергетским кабловима најмање растојање мора бити 0,50 м за каблове напона до 10 kV и 1,0 м за каблове напона преко 10 kV;

- при укрштању са цевоводом гасовода, водовода и канализације вертикално растојање мора бити веће од 0,30 м, а при приближавању и паралелном вођењу 0,50 м;

- КДС мрежа ће се у потпуности градити подземно;

- дубина полагања каблова за потребе КДС треба да је најмање 0,80 м;

- мрежу КДС у насељима полагати у уличним зеленим површинама (удаљеност од високог растања мин 1,5 м) поред саобраћајница на растојању најмање 1,0 м од саобраћајница, или поред пешачких стаза. У случају да се то не може постићи, каблове КДС полагати испод пешачких стаза;

- при укрштању са саобраћајницама каблови морају бити постављени у заштитне цеви, а угао укрштања треба да буде 90°;

- при паралелном вођењу са електроенергетским кабловима најмање растојање мора бити 0,50 м за каблове напона до 10 kV и 1,0 м за каблове напона преко 10 kV,

- при укрштању са електроенергетским кабловима најмање растојање мора бити 0,50 м, а угао укрштања 90°;

- при укрштању са цевоводом гасовода, водовода и канализације вертикално растојање мора бити веће од 0,30 м, а при приближавању и паралелном вођењу 0,50 м;

- објекти за смештај телекомуникационих уређаја мобилне телекомуникационе мреже и опреме за РТВ и КДС, мобилних централа, базних радио станица, радио релејних станица, као и антене и антенски носачи могу се поставити у оквиру објекта, на слободном простору, у зонама привредне делатности у објекту у оквиру појединачних корисника;

- објекат за смештај телекомуникационе и РТВ опреме може бити зидани или монтажни, или смештен на стубу;

- комплекс са телекомуникационом опремом и антенски стуб мора бити ограђен;

- у комплекс се поставља антенски стуб са антенама, а на тлу се постављају контејнери базних станица;

- напајање електричном енергијом вршиће се из нисконапонске мреже 1 kV;

- до комплекса за смештај мобилне телекомуникационе опреме и антенских стубова са антенама, обезбедити приступни пут мин. ширине 3 м до најближе јавне саобраћајнице;

- слободна површина комплекса се мора озеленети;

- антене се могу поставити и на фасаде постојећих објеката;

- у зонама заштите није дозвољено постављање антенских стубова. Ван заштитних зона стубови се могу постављати по условима надлежних институција заштите;

- за све радио релејне коридоре потребно је изградити елаборате заштите слободних радио релејних коридора.

6.8. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Стратешко опредељење развоја подручја у обухвату Плана усмерено је на реализацију тростепеног режима заштите просторних целина са значајним природним вредностима и на санацију, заштиту и унапређење природних и радом створених вредности животне средине, уз очување изворности и усклађености овог подручја са његовом основном наменом.

У контексту заштите природних ресурса (вода, ваздух и земљиште), предвиђене су одређене мере и активности, чијом реализацијом ће се зауставити њихова даља деградација, а унапредити се квалитет животне средине овог подручја.

У циљу заштите ваздуха од загађења предвиђају се следеће мере:

- унапређење комуналне инфраструктуре у насељима;

- реконструкција и модернизација саобраћајне мреже;

- гасификација насеља;

- формирање заштитног зеленила у виду пољозащитних и ветрозащитних појасева,

- посебно на правцима доминантних ветрова;

- повећање насељског зеленила, посебно категорије заштитног зеленила дуж саобраћајница, комуналних објеката, око радних зона и на деградираним површинама;

- адекватно одлагање комуналног отпада у складу са правилицима и Националном стратегијом управљања отпадом, која подразумева изградњу:

а) регионалних депонија у Панчеву и Вршцу, на које су усмерене предметне општине;

б) трансфер станица;

в) мреже сабирних центара по насељима;

г) одлагање сточних лешева у складу са важећим правилицима и Националном стратегијом управљања отпадом.

- вршење експлоатације минералних сировина уз примену свих мера заштите животне средине у складу са Законом о рударству и условима Завода за заштиту природе;

- санација постојећих и дивљих депонија са рекултивацијом, применом биотехничких мера.

Земљиште, као природни ресурс ће се заштитити следећим мерама и активностима:

- адекватно одвођење отпадних вода у насељима и туристичким локалитетима;

- примена хемијских средстава заштите и агротехничких мера у пољопривреди на подручју изван режима заштите, у складу са позитивним законским прописима;

- адекватно одлагање комуналног отпада, у складу са правилицима и Националном стратегијом управљања отпадом, која је базирана на принципима ЕУ у овој области, која подразумева, осим напред набројаног и санацију постојећих и дивљих депонија са рекултивацијом (биотехничке мере);

- истраживања и експлоатација минералних сировина ће се вршити у складу са Законом о рударству, Законом о геолошким истраживањима и условима Завода за заштиту природе, уз примену свих предвиђених мера заштите животне средине;

- након завршене експлоатације минералних сировина неопходно је извршити санацију и рекултивацију земљишта, у складу са Законом;

- у циљу заштите земљишта од дезертификације унутар СРП Делиблатска пешчара извршиће се шумљавање на свим деградираним локалитетима, у складу са шумско-привредном основом и режимима заштите, врстама које добро вежу тло (бор, багрм и др.);

- на подручју изван СРП Делиблатска пешчара подићи ће се пољозащитни и ветрозащитни појасеви, који ће бити у функцији заштите тла од еолске ерозије.

У циљу заштите *вода* од загађења спроводиће се следеће мере:

- вршиће се снабдевање свих насеља водом високог квалитета;

- изградиће се канализациона мрежа у насељима и вршиће се адекватно одвођење атмосферских вода;

- пре упуштања у реципијент, отпадне воде ће се пречистити до прописаног нивоа надлежног водопривредног предузећа;

- на туристичким локалитетима проблем одвођења отпадних вода ће се решити компактним мини-уређајима за биолошко пречишћавање;

- одвођење отпадних вода из индустријских објеката ће се вршити уз претходно пречишћавање кроз претретман, а затим на заједничко пречишћавање са санитарном и атмосферском отпадом водом;

- око постојећих и планираних изворишта подземних вода неопходно је утврдити зоне и појасеве санитарне заштите, у складу са Правилником о начину одвођења и одржавања зона и појасева санитарне заштите објеката за снабдевање система заштите од поплава;

- обезбедиће се заштита насељених места Банатски Карловац и Николинци од сувишних површинских вода из залеђа;
- извршиће се регулација водотокова Нере, Јаруге и Караша, у оквиру постојећих корита;
- вршиће се редовно одржавање канала за одводњавање;
- током експлоатације минералних сировина, неопходно је спроводити мере заштите вода од загађења, у складу са Законом о рударству;
- вршиће се адекватно одлагање комуналног отпада и сточних лешева, у складу са Националном стратегијом управљања комуналним отпадом.

6.9. ЗАШТИТА КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Услови заштите културног наслеђа односе се на опште одреднице (евидентирание карактеристике-специфичности насеља и локалитета) и посебне услове очувања, одржавања и коришћења, што подразумева очување свих карактеристика на основу којих је утврђено споменичко својство. Услови заштите односе се на све категорије добара.

Општи услови заштите

Општи услови се односе на непокретна културна добра по свим врстама и категоријама:

- очување постојеће уличне матрице и карактеристика просторне организације;
- очување евидентираних визура и непокретних културних добара као реперних објеката.

Посебни услови заштите

Посебни услови заштите одређују елементе очувања, одржавања и коришћења, као и потребне поступке и ограничења, за сваки објекат или локалитет споменичког наслеђа.

Археолошка налазишта

Простор обухваћен Планом у археолошком погледу је неистражен, готово непознат, мада су поједина истраживања показала да постоје трагови насеља из гвозденог доба (X-III век старе ере) и средњег века (XIII-XV век) у северном делу атара Гај и јужни део Мраморка. У атарима насеља Дубовац (Старо село, Слатина) и Банатске Паланке (Ђурица, Рудине) пронађени су остаци вишеслојних насеобина које су трајале од XIII века старе ере до XVI века наше ере, а у атарима Кајтасова (Биркеш) и Гребенца (Скамјел, Велики и Мали град) од XIII века старе ере до XV века нове ере (Реферална карта бр. 4).

Број наведених археолошких налазишта није коначан, с обзиром на мало, готово симболично интересовање за ово подручје.

На свим констатованим археолошким налазиштима потребно је пре предузимања било каквих радова тражити посебне услове заштите од надлежног завода за заштиту споменика културе.

Приликом извођења земљаних радова већег обима (спортски терени, базени) или приликом изградње инфраструктуре у оквиру целог подручја обухваћеног Планом, обавезно је обезбедити праћење ових радова од стране надлежног завода за заштиту споменика културе, а у случају посебно вредних случајних налаза неопходно је извршити заштитна археолошка истраживања у непосредној зони налаза.

Заштита евидентираних археолошких налазишта подразумева обавезу да се, у складу са Законом о културним добрима, у планску и урбанистичку документацију уграде и услови и мере заштите дефинисани од стране надлежног завода за заштиту споменика културе.

Споменици културе

На подручју обухвата Плана налазе се споменици културе који су разврстани у категорије културних добара од великог значаја и културна добра:

Културна добра од великог значаја

1. Српска православна црква преноса моштију Св. Николе "Мала горња" у Долову;
2. Српска православна црква преноса моштију Св. Николе "Велика доња" у Долову;
3. Српска православна црква преношења моштију Св. Николе у Делиблату;
4. Румунска православна црква Вазнесења господњег у Гребенцу;
5. Родна кућа народног хероја Жарка Зрењанина у Избишту;
6. Три надгробна споменика (у порти СПЦ) у Делиблату.

Културна добра

1. Родна кућа композитора Аксентија Максимовића у Долову;
2. Зграда основне школе "Аксентије Максимовић" у Долову;

Заштита споменика културе вршиће се применом следећих услова и мера:

- сву урбанистичку и техничку документацију радити у складу са условима и мерама заштите утврђеним од стране надлежног завода за заштиту споменика културе;
- за све врсте грађевинских интервенција потребно је прибавити сагласност и услове од надлежног завода за заштиту споменика културе;
- црква са околином подлеже највишем степену заштите кроз примену конзерваторских мера и очување аутентичности, карактеристичних елемената архитектуре, габарита, конструктивних и декоративних елемената екстеријера и ентеријера;
- конзерваторско-рестаураторске радове на сликарству могу вршити само овлашћена лица, у складу са Законом о културним добрима;
- споменичка обележја потребно је штитити у изворном облику.

Поред наведених културних добара, на подручју обухвата плана евидентирано је више објеката индустријског наслеђа, као непокретна културна добра, и то су:

- црпна станица у Дубовцу (из 1908. год. у функцији);
- стари млин у Алибуну;
- стари млин у Банатском Карловцу;
- стари млин у Уљми;
- све зграде железничких станица.

Заштита евидентираних објеката индустријског наслеђа подразумева обавезу да се, у складу са Законом о културним добрима, у планску и урбанистичку документацију уграде услови и мере заштите утврђени од стране надлежног завода за заштиту споменика културе.

6.10. БИЛАНСИ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Најзначајније природне ресурсе овог подручја чине:

- **Пољопривредно земљиште** са површином од 82.534 ha, чији квалитет омогућава разноврсну производњу у области ратарства, воћарства, виноградарства и сточарства;
- **Шуме и шумско земљиште** са површином од 17.303 ha, од чега шуме и шумско земљиште у СРП Делиблатска пешчара покривају површину од 16.998,48 ha, а шуме и шумско земљиште изван СРП Делиблатска пешчара 304,95 ha;
- **Реке Дунав, Караш и Нера** као најзначајнији простор за развој туризма на водама;

- **Угаљ** у ковинском делу **Костолачко ковинског лигнитског басена** чије резерве износе 400.000.000 т;

- **Подземне воде** у алувијону Дунава (**извориште Ковин-Дубовац**), које према Водопривредној основи Републике Србије чине основу водоснабдевања Јужног Баната, односно регионално извориште за овај део АП Војводине. Обновљиве годишње резерве подземних вода на овом сектору премашују данашње капацитете готово свих објеката за водоснабдевање у АП Војводини. Процењени потенцијални капацитет овог изворишта у условима природног прихрањивања износи 1.500 l/sec., а у условима вештачког прихрањивања износи и 2.500 l/sec.;

- Истражена и делимично истражена налазишта **гаса**;

- Значајни потенцијали за развој **лова и риболова**;

- **Природни потенцијали** за развој туризма различитих вида категорија, које чине СРП Делиблатска пешчара, природни водотоци и Белоцркванска језера.

6.11. КОРИШЋЕЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље, као и процена угрожености и повредљивости подручја дати су, због поверљивих података, у посебном Анексу, а услови и захтеви који се односе на просторно решење уграђени су у овај План.

Заштита од елементарних непогода

Земљотрес

Мере заштите које су уграђене у просторна решења у овом Плану чине факторе који су од утицаја на смањење повредљивости простора, а уједно и на трансформацију ка бољем уређењу и организацији у оквиру постојећих граница. Овај План даје само оквирне услове за изградњу и организацију насељских површина, јер ће се детаљније разрадити изградом планова нижег реда. Оквирни услови предвиђени Планом су: задржавање степена изграђености парцеле, уз максимални услов до 50%, ограничење густине насељености, систем изградње, спратност објекта, планирање слободних површина за потребе евентуалног измештања и збрињавања становништва. Побољшање квалитета стамбеног и грађевинског фонда у насељима уз већи степен опремљености одговарајућом инфраструктуром искључиво је везано за развој СРП Делиблатска пешчара за потребе еколошког туризма, лова, спортског риболова и друго, што је овим Планом предвиђено.

Грађевинско-техничке мере предвиђају правилан избор локације за објекте, забрану изградње у заштићеним деловима природе, на неподесним теренима као и строго поштовање и примену важећих законских прописа за градњу на сеизмичким подручјима.

Појаве

Постојећи заштитни објекти за одбрану од поплава су у великој мери и сада у функцији, али ради даље и боље заштите неопходно је те објекте реконструисати и грађевинско-техничким мерама побољшати њихову основну сврху.

Регулација реке Нере за мале и велике воде и реке Караш за велике воде уз регулацију природног водотока "Јаруга" као дренажног система "Нера-Караш-Кајтасово" допринеће заштити овог подручја од поплава. Такође, планирано је боље коришћење канала ДТД уз постављање каменог набачаја ради ојачања косина насипа као заштита његових обала.

Олујни ветар

Дендролошке мере се сматрају најбитнијим мерама заштите од олујних ветрова, које се примењују у организацији и уређењу широк простора, заштити насеља и појединих насељских

делова, као и код уређења непосредне околине сваког објекта. Ове мере подразумевају формирање одговарајућих заштитних шумских појасева довољне ширине, планско засађивање високог дрвећа у одређеном распореду и др.

Ради заштите овог подручја од олујних ветрова, Планом је предвиђено формирање пољозащитних појасева у оквиру пољопривредног комплекса (што ће имати утицаја и на повећање приноса), затим формирање заштитног зеленила уз путеве у виду група аутохтоних лишћара и шибља, формирање мањих група заштитног зеленила око депонија комуналног отпада, радних комплекса у атару насеља и подизање ремиза ради заштите дивљачи, као и формирање зелених површина свих категорија у грађевинском рејону насеља.

Грађевинско-техничке мере подразумевају да се код градње објеката на подручјима угроженим од јаких ветрова користи квалитетан грађевински материјал, планира изградња објеката ниже спратности, стриктно примењују важећи прописи који се односе на утицај ветра при пројектовању и изградњи објеката и друго.

Пожари

У циљу заштите шума и шумског земљишта на подручју СРП Делиблатска пешчара планира се реконструкција деградираних и подизање нових шума у III степену заштите као и пошумљавање пожаришта. Засади борових састојина ће се формирати у мозаичном распореду, или на пруге, управно на правац дувања доминантних ветрова, а према Програму санације. Реконструкција и одржавање постојећих противпожарних путева и изградња нових одвијаће се по пројекту предузећа у чијој је надлежности заштита и очување СРП Делиблатска пешчара. У циљу заштите од пожара планира се и изградња објеката (осматрачнице, лугарнице, бунари) и набавка опреме (за одржавање ПП путева, за обнављање радио мреже). Утврђене су границе постојећих викенд зона и туристичких локалитета са забраном ширења у простор СРП Делиблатска пешчара, ради заштите и спречавања даљег нарушавања природних и пејсажних вредности, као и смањења потенцијалних узрочника пожара.

Ради заштите од пожара у насељима је, поред урбанистичких, потребно примењивати и грађевинско-техничке мере заштите од пожара, у складу са прописима о изградњи објеката, електроенергетских и гасних постројења. Обавезно је прилагођавање природних водотокова и уређење сталних црпилишта воде за потребе коришћења гашења пожара.

Снежни наноси и љоледице

Планирани заштитни зелени појасеви уз путеве у виду група лишћара и шибља на међусобном растојању група које зависи од ранга саобраћајнице, а посебно на евидентираним критичним местима, смањиће нагомилавање снежних наноса и тиме омогућити безбеднији ток саобраћаја у зимском периоду.

Заштита пруга се врши постављањем снегобрана на местима усека где је евидентно да може доћи до снежних наноса и прекида саобраћаја (ова мера је у надлежности железнице).

Ерупције нафте и гаса

Редовно спровођење превентивних мера заштите смањује могућност настанка ерупције нафте и гаса. Ове мере се првенствено односе на правилан избор технологије бушења, постројења за изразу бушотина, редовне контроле бушотина и сигурносних уређаја и друго.

И поред предузимања свих мера предострожности и заштите од избијања неконтролисаних ерупција, она се не може потпуно искључити. Интервенција у случају настанка ерупције и санирање последица везана је за предузеће које врши те радове.

Урбанистичке мере се односе на планирање зоне заштите око простора за експлоатацију, односно трасе ценовода. Ова

зона заштите не сме имати никаквих препрека, мора бити стално проходна за приступ тешких возила, а избор врста биљних засада у зони мора бити ограничен на оне чији је корен до 1м дубине, није дозвољена никаква градња.

Град и суша

Уколико дође до настајања градобитних облака, не постоје услови да се непогода спречи а ни знатније ублажи, јер није у потпуности изграђен систем противградне заштите. Из тих разлога, неопходно је као приоритет планирати изградњу система противградне одбране и то на целој територији АП Војводине, у сарадњи са Републичким хидрометеоролошким заводом.

Систем противградне одбране за целу територију АП Војводине омогућиће да се у складу са тим системом, плановима нижег реда разради мрежа објеката и инсталација противградне заштите за подручје обухвата Плана.

6.12. УСЛОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ ОБЈЕКТА, УРЕЂЕЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПРОСТОРА

6.12.1. СРП Делиблатска пешчара

Подручје СРП Делиблатска пешчара стављено је под најстрожи режим заштите (I категорија, природно добро од изузетног значаја) и као такво захтева и строге услове за изградњу објеката и уређење земљишта.

У односу на утврђене режиме заштите I, II и III степена, овим Планом се прописују услови за изградњу, уређење и коришћење простора по зонама заштите.

Зона са режимом заштите I степена

На просторима који се налазе у овој зони није дозвољена изградња објеката и инфраструктуре, осим оне која је утврђена овим Планом.

Зона са режимом заштите II степена

Дозвољене су само оне активности у простору које омогућавају унапређење стања и презентацију природног добра. Дозвољава се уређење одморашта за краће задржавање пешака (туриста) са надстрешницама, столовима и клупама. Ови садржаји треба да су урађени од природног материјала.

Зона са режимом заштите III степена

Простори који се налазе у овом степену заштите могу се опремити само оним садржајима који ће омогућити обилазак и краћи одмор у овој зони. То су надстрешнице, столови, клупе за одмор, видиковци (на одговарајућем локалитету са ког се виде веће шумске површине и простори), брвнаре, путокази, колибе за сточаре и друго.

Такође, дозвољено је у овом простору изградити стазе за бицикле, стазе за јахање, пешачке стазе и сличне садржаје, који могу обогатити понуду еколошког и рекреативног туризма.

Услови за уређење постојећих зона кућа за одмор (викенд зона) у границама СРП Делиблатска пешчара:

- у постојећим зонама кућа за одмор забрањена је било каква изградња нових објеката;
- дозвољена је реконструкција постојећих објеката ради побољшања функционалности и услова коришћења, уз употребу природних материјала (дрво, опека, цреп);
- обавезно је неговање аутохтоне вегетације, а забрањено уношење нових врста, пољопривредних култура и воћа;
- забрањена је изградња ограда на парцели;
- реконструкција и евентуална доградња инфраструктуре дозвољена је само за потребе постојећих објеката.

Услови за уређење постојећих туристичких локалитета у границама СРП Делиблатска пешчара:

- туристички локалитет Девојачки бунар могуће је опремити спортско-рекреативним садржајима који ће се базирати на коришћењу извора геотермалне воде;

- на туристичком локалитету Чардак дозвољена је изградња недостајућих објеката за смештај туриста, са потребним садржајима. Број и капацитет објеката биће утврђен израдом урбанистичког плана одговарајуће регулационе разраде. Објекти се могу градити само унутар постојећих граница овог локалитета, са малом спратношћу, претежно од природних материјала;

- све инсталације инфраструктуре обавезно градити подземно.

Услови за уређење ловишта "Делиблатска пешчара"

Уређење ловишта "Делиблатска пешчара" ће се вршити у складу са важећом ловном основном, годишњим плановима и програмима.

Објекти у функцији лова, који су изграђени без потребне урбанистичке и грађевинске документације, могу се легализовати уз претходно прибављене услове од надлежног завода за заштиту природе и стараоца СРП Делиблатска пешчара и у складу са законом прописаном процедуром.

6.12.2. Подручје изван границе СРП Делиблатска пешчара

На подручју обухвата Плана, изван границе СРП Делиблатска пешчара, утврђују се следећи услови за изградњу, уређење и опремање простора:

Услови за изградњу на грађевинском земљишту

Изградња на грађевинском земљишту, у грађевинском рејону насеља одвијаће се према условима утврђеним одговарајућим урбанистичким планом.

У насељима за која нису донети урбанистички планови изградња ће се одвијати у оквиру постојећих грађевинских рејона у складу са просторним планом општине (уколико су тим планом дати услови) и уважавањем свих услова утврђених овим Планом.

Изградња на грађевинском земљишту изван грађевинског рејона насеља вршиће се према условима утврђеним просторним планом општине, у складу са Законом.

Услови за изградњу кућа за одмор ("викенд куће"), виноградарских кућа и услови за опремање и уређење парцеле

Изградња нових кућа за одмор и рекреацију ("викенд куће") може се одвијати само у оквиру простора који су утврђени за ове намене, на основу урбанистичког плана са одговарајућом регулационом разрадом, у складу са следећим условима:

- површина парцеле на којој се гради "викенд кућа" не може бити мања од 800,00 м²;
- на парцели се може изградити једна "викенд кућа" са помоћним објектом који је у функцији основног објекта (остава, гаража и др.);
- укупна површина свих објеката на парцели износи до 10% од површине парцеле;
- спратност "викенд куће" може бити приземље (П) или приземље и поткровље (П+Пк),
- међусобна удаљеност објеката треба да обезбеди релативну изолованост (визуелну, звучну) али не би требало да буде мања од 10 м;
- "викенд куће" треба да су својим изгледом прилагођене непосредном амбијенту и пејзажу;
- ограда око парцеле потребно је да буде од живе висине до 1,50 м.

Изграђени објекти и извршена парцелација у постојећим зонама кућа за одмор се задржавају у затеченом стању.

У воћарско-виноградарским зонама потребно је поштовати следеће услове:

- парцела на којој се подиже воћњак или виноград, не може бити мања од 2.500 м²;
- на парцели се може градити виноградарска кућа максималне површине 30,00 м²;
- на парцели није дозвољена изградња других објеката.

Услови за изградњу објеката, уређење и коришћење земљишта у приобаљу Дунава

Објекти намењени рекреацији, наутичком туризму (пристаништа, марине), спортском риболову и сл. морају имати неопходне пратеће садржаје и санитарно-техничке уређаје. Архитектонска обрада ових објеката може се третирати слободно, са циљем, да се уклопе у пејзаж.

На просторима који су предвиђени за подизање оваквих објеката, слободан терен се мора користити заједнички, без икаквог ограђивања. На овим теренима вегетација је аутохтона и тај пејзаж треба и даље задржати у његовом изворном облику, не уносећи никакве нове врсте.

За просторе намењене за ове потребе обавезна је израда урбанистичких планова одговарајуће регулационе разраде.

Услови за изградњу објеката привреде

Изван грађевинских рејона насеља, у атарима, могу се градити следећи објекти:

- објекти намењени примарној пољопривредној производњи, у складу са Законом о пољопривредном земљишту;
- објекти намењени преради и финалној обради производа пољопривреде;
- објекти локационо везани за сировинску основу;
- рибњаци;
- објекти намењени туризму;
- објекти за узгој дивљачи;
- други објекти за које се Студијом о процени утицаја покаже да немају негативног утицаја на животну средину.

Изградња наведених објеката вршиће се путем даље разраде овог Плана, кроз израду законом предвиђене урбанистичке документације односно имплементација урађене урбанистичке документације у делу који није у супротности са овим Планом.

У грађевинским рејонима насеља привредне објекте је потребно градити у складу са следећим основним правилима:

- објекте градити у оквиру радних зона или појединачних просторних јединица унутар насељског ткива;
- у радне зоне усмеравати објекте са већим просторним захтевима, са истим или сличним захтевима у погледу инфраструктурне опремљености као и објекте са специфичним локацијским захтевима (потенцијални загађивачи);
- на појединачним локацијама унутар насељског ткива, могу се градити само објекти чија технологија рада и обим транспорта не утичу негативно на остале насељске функције (бука, загађење воде, ваздуха, тла).

Изградња објеката привреде у грађевинским рејонима насеља вршиће се у складу са условима утврђеним одговарајућим урбанистичким плановима насеља, односно просторним планом општине (за она насеља која немају урбанистичке планове).

Услови за изградњу и уређење салаша

Изградња нових салаша дозвољава се на пољопривредним површинама изван грађевинских реона насеља. Општи услови за изградњу салаша су:

- изградња пута са чврстом подлогом (приступни пут);
- снабдевање објеката електричном енергијом;
- подигнута ограда око грађевинског дела салашарског простора;
- одвајање стамбеног, смештајног и баштенског дела од дела намењеног сточарској производњи;
- изградња одговарајућих водоводних инсталација у стамбеном и радном делу намењеном сточарској производњи;

- изградња осочаре;
- уређен простор за одлагање стајњака.

Подизање нових салаша се не дозвољава на подручју заштићеног природног добра, на постојећим и планираним инфраструктурним коридорима, као и на подручјима специјалне намене.

7. ПРОЦЕНА ЕКОНОМСКЕ ОПРАВДАНOSTИ И СОЦИЈАЛНЕ ПРИХВАТЉИВОСТИ ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ, ОБЈЕКТА И ФУНКЦИЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Дугорочно економско заостајање и неповољна социјална структура овог подручја (пре свега због неискоришћених или neodговарајуће коришћених природних потенцијала изузетних вредности) чине га једним од најзаосталијих подручја у АП Војводини.

У том смислу Планом су дефинисане активности и адекватна просторна решења која ће овом подручју у целини, као и појединачним корисницима простора, а не доводећи у питање основни циљ израде Плана (заштита и унапређење СРП Делиблатска пешчара), дугорочно, уз могућност етапне реализације обезбедити услов за бржи и динамичнији напредак.

Основни задатак израде овог Плана је утврђивање циљева и концепције организације, уређења, коришћења и заштите планског подручја на принципима одрживог развоја, а посебно СРП Делиблатска пешчара, као и утврђивање одговарајућих мера и инструмената за реализацију планских решења, која морају бити реално остварљива са аспекта процењених развојних потенцијала подручја.

Економска оправданост и социјална прихватљивост различитих варијанти планских решења тражена је у простору који чине укупни развојни потенцијали подручја на једној страни, затим могућности, пре свега локалне самоуправе, у погледу финансирања реализације планских решења на другој страни и укупних карактеристика становништва као непосредног развојног фактора на трећој страни.

У том смислу као основни развојни приоритети планског подручја утврђени су:

- заустављање депопулације подручја и побољшање биодинамичких карактеристика популације;
- развој туризма, шумарства и пољопривреде као активности компатибилних основним функцијама СРП Делиблатска пешчара;
- побољшање квалитета постојећих и изградња нових инфраструктурних система као битног предуслова подизања укупне атрактивности подручја.

Реализација наведених приоритета представља економски оправдан и социјално прихватљив оквир за елиминисање уочених негативних тенденција у развоју подручја и стварање услова за његов бржи и комплекснији развој.

Утицај планских решења и пропозиција у наведеном смислу, по појединим областима, је следећи:

● **становништво: задржавање становништва у постојећим насељима** захваљујући развоју привреде и подизању комуналног и друштвеног стандарда на виши ниво чиме би се овом становништву компензирале предности живљења у граду;

● **привреда: подизање укупне привредне развијености подручја, повећање степена запослености и прихода локалног становништва** подстицањем развоја пољопривреде, шумарства, лова и риболова, мале привреде, туризма, занатства и угоститељства као области са изузетно вредним природним предусловима који се могу брзо активирати;

● **пољопривреда: стварање услова** за интензивирање пољопривредне производње у свим њеним сегментима, за ужу специјализацију ка неком од планираних видова производње, за могућност повезивањем пољопривредне понуде са туристичким активностима, за повезивање са другим гранама привреде (прерађивачким капацитетима, саобраћај, грађевинарство, туризам);

● **туризам:** активирање постојећих природних и створених предуслова за развој туризма у складу са реалним капацитетом простора;

● **инфраструктура:** обезбеђење просторних услова за реализацију планираног развоја мреже и објеката инфраструктурних система;

● **насеља:** подизање комуналног стандарда у целини, развој јавних служби у складу са планираним нивоом насеља у мрежи насеља подручја, развој привредних капацитета;

● **СРП Делиблатска пешчара:** обезбеђење потребних услова за заштиту, уређење и унапређење подручја на принципима одрживог развоја, уз поштовање свих законских одредаби које регулишу ову област.

8. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПЛАНА

8.1. ЛИСТА ПРИОРИТЕТНИХ АКТИВНОСТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА

Заштита животне средине

Приоритетне активности у планском периоду:

- унапређење комуналне инфраструктуре у насељима;
- гасификација насеља;
- формирање заштитног зеленила у виду пољозащитних и ветрозащитних појасева посебно на правцима доминантних ветрова;

- повећање насељског зеленила;

- одлагање комуналног отпада и сточних лешева ће се вршити у складу са Националном стратегијом управљања отпадом, која је донета од стране Владе Републике Србије, а подразумева изградњу:

- регионалних депонија у Панчеву и Вршцу на које су усмерене предметне општине,

- трансфер станица,

- мреже сабирних центара по насељима,

- система за сакупљање и одлагање отпада животињског порекла преко пунктова за привремено складиштење и кафиерија.

- санација напуштених депонија са рекултивацијом;

- након завршене експлоатације минералних сировина неопходно је извршити санацију и рекултивацију деградираног земљишта;

- вршити заштиту земљишта од десертификације;

- на туристичим локалитетима решити проблем одвођења отпадних вода;

- обезбедити заштиту насељених места Банатски Карловац и Николинци од сувишних површинских вода из залеђа;
- вршити пречишћавање отпадних вода из индустријских објеката;

- вршити заштиту и очување вода на делу изворишта Ковин-Дубовац;

- око постојећих и планираних изворишта подземних вода неопходно је утврдити зоне и појасеве санитарне заштите, у складу са Правилником.

Листа приоритетних активности за период од 2005. године до 2009. године:

- одлагање комуналног отпада и сточних лешева ће се вршити у складу са Националном стратегијом управљања отпадом, која је донета од стране Владе Републике Србије, а подразумева изградњу:

- регионалних депонија у Панчеву и Вршцу, на које су усмерене предметне општине;

- трансфер станица;

- мреже сабирних центара по насељима;

- система за сакупљање и одлагање отпада животињског порекла преко пунктова за привремено складиштење и кафиерија

- санација напуштених депонија са рекултивацијом.

Заштита природних добара

Приоритетне активности у планском периоду:

- очување и ревитализација простора највреднијих са

аспекта биолошке разноврсности у оквиру СРП Делиблатска пешчара - пешчарских, степских и пашњачких површина у склопу зоне режима заштите II степена;

- стимулисање пашарења, уз узгој аутохтоних раса говеда и оваца, на за то одређеним површинама у границама заштићеног природног добра, као и на околним пашњацима у обухвату Плана;

- управљање популацијама природних реткости у оквиру СРП Делиблатска пешчара уз одговарајући мониторинг;

- обезбеђење међународног статуса подручја: резерват биосфере (UNESCO, M&B) и Рамсарско подручје (Конвенција о међународно значајним влажним подручјима) - за део Дунава, ада, ритова и влажних ливада у обухвату Плана;

- развој информативно-пропагандне делатности у циљу укључивања подручја у међународне пројекте заштите и одрживог развоја;

- стимулисање научних истраживања, примењивих у заштити природе и развоја едукативних садржаја на заштићеном природном добру и у његовом окружењу;

- валоризација природних вредности и очување простора ван граница СРП Делиблатска пешчара ("Краљевац", "Мали песак", "Хатарице", подручје водотока реке Нере).

Листа приоритетних активности за период од 2005. године до 2009. године:

- обезбеђење међународног статуса подручја: резерват биосфере (UNESCO, M&B) и Рамсарско подручје (Конвенција о међународно значајним влажним подручјима) - за део Дунава, ада, ритова и влажних ливада у обухвату Плана;

- развој информативно-пропагандне делатности у циљу укључивања подручја у међународне пројекте заштите и одрживог развоја;

- стимулисање научних истраживања, примењивих у заштити природе и развоја едукативних садржаја на заштићеном природном добру и његовом окружењу;

- валоризација природних вредности и очување простора ван граница СРП Делиблатска пешчара ("Краљевац", "Мали песак", "Хатарице", подручје водотока реке Нере и низијске тресаве).

Заштита непокретних културних добара

Приоритетне активности у планском периоду:

- израда документације за све категорије евидентираних непокретних културних добара ради сагледавања постојећег стања и планирања његове даље заштите;

- даље истраживање и евидентирање објеката индустријског наслеђа као непокретног културног добра;

- истраживање археолошких локалитета и старих насеобина по ободу Делиблатске пешчаре ради евидентирања, стварања документације и презентације као културолошко и историјско наслеђе;

- истраживање села која гравитирају белоцркванским језерима и обали Дунава ради израде пројекта етно-историјског и археолошког парка, његове заштите и даље презентације.

Листа приоритетних активности за период од 2005. године до 2009. године:

- израда документације у складу са одредбама Закона о културним добрима за све категорије евидентираних непокретних културних добара ради сагледавања постојећег стања и планирања њихове даље заштите;

- истраживање археолошких локалитета и старих насеобина по ободу СРП Делиблатска пешчара ради евидентирања, стварања документације и презентације као културолошко и историјско наслеђе;

- истраживање села која гравитирају белоцркванским језерима и обали Дунава ради израде пројекта етно-историјског и археолошког парка, његове заштите и даље презентације.

Шуме, шумско земљиште, ваншумско зеленило и ловна подручја

Приоритетне активности у планском периоду:

- у области шумарства спроводити радове на гајењу, кори-

шћењу и заштити шума. Сви радови у оквиру СРП Делиблатска пешчара ће се спроводити у складу са Уредбом о заштити и Општом основом газдовања шумама за банатско шумско подручје и посебним основама;

- у оквиру СРП Делиблатска пешчара планирани су радови на уређивању шума, уређењу, коришћењу и заштити природних добара, научно-истраживачки рад, коришћење других шумских производа, изградња шумских саобраћајница и унапређивање стања ловишта и дивљачи;

- приоритетни радови у шумарству у оквиру СРП Делиблатска пешчара су ревитализација пожаришта, мелиорација шума, пошумљавање и замена састојина аутохтоним шумама у складу са Уредбом о заштити СРП Делиблатска пешчара;

- с обзиром да се важност Опште основе газдовања шумама за банатско шумско подручје односи на период 01. 01. 1998. до 31. 12. 2007. године, потребно је по истеку овог рока приступити изради нове опште основе као и посебних основа;

- на површинама ван СРП Делиблатска пешчара формирати ваншумско зеленило у виду ветрозаштитних и пољозаштитних појасева.

Листа приоритетних активности за период од 2005. године до 2009. године:

- израда студије која би утврдила оправданост подизања ветрозаштитних и пољозаштитних појасева у општинама Вршац, Бела Црква, Алибунар, Ковин и Панчево и израда пројектне документације;

- формирање ветрозаштитних и пољозаштитних појасева, на основу Студије и пројектне документације на подручјима ван СРП Делиблатска пешчара у деловима општина Алибунар, Бела Црква, Вршац, Ковин и Панчево, који су обухвату Плана.

Саобраћајна инфраструктура

Приоритетне активности у планском периоду:

- изградња локалног пута Девојачки бунар-Делиблато;
- изградња локалног пута Р-115 - Дупљаја;
- изградња бициклистичке стазе уз реку Неру;
- изградња бициклистичке стазе Бела Црква - Баваниште.

Листа приоритетних активности за период од 2005. године до 2009. године:

- изградња локалног од пута Р-115 - Банатска Паланка;
- изградња локалног пута Шушара-Гребенац;
- модернизација локалног пута од Р-115 до Лабудовог окна;
- модернизација локалног пута Дубовац-Дунав;
- реконструкција пута Р-115-Гребенац-Кајтасово-Јасеново;
- изградња бициклистичке стазе Бела Црква - Врачев Гај.

Водопривредна инфраструктура

Приоритетне активности у планском периоду:

- снабдевање водом највишег квалитета развојем регионалних система водоснабдевања;
- изградња регионалног изворишта воде на потесу Ковин-Дубовац-Банатска Паланка;
- завршетак изградње канализационог система и уређаја за пречишћавање отпадних вода већих насеља;
- завршетак радова на регулацији реке Нере за мале и велике воде;
- регулација Караша за велике воде.

Листа приоритетних активности за период од 2005. године до 2009. године:

- изградња изворишта воде регионалног водовода на потесу Ковин-Дубовац-Банатска Паланка;
- изградња главног цевоводног правца од изворишта ка Кикинди;
- изградња канализационих система и уређаја за пречишћавање отпадних вода већих насеља (Алибунар, Банатски Карловац), као и за насеља која могу угрожити животну средину простора предвиђеног за извориште (Гај, Дубовац и Банатска Паланка);

- завршетак радова на регулацији реке Нере за мале и велике воде, као и регулација Караша за велике воде;

- извршити додатна истраживања кроз израду студије о утицају Дунава (лева обала) на део простора СРП Делиблатска пешчара на ком није дозвољена израда обалоутврде (према условима Завода за заштиту природе);

- опремање туристичких локалитета Стара Паланка и Белоцркванска језера инсталацијама водовода и канализације и објектима и уређајима за пречишћавање отпадних вода;

- иницијална улагања у системе за наводњавање (оспособљавање каналске мреже за одводњавање и за потребе наводњавања и изградња детаљне каналске мреже).

Енергетска инфраструктура

Приоритетне активности у планском периоду:

- гасификација насеља Врачев Гај (изградња разводног гасовода из правца насеља Ковин уз пут Р-115);

- гасификација насеља Делиблато (изградњом разводног гасовода из правца насеља Мраморак уз локални пут Мраморак-Делиблато);

- експлоатација постојећих бушотина (природног гаса, нафте и подземне воде);

- изградња истражних и контурно истражних бушотина на већ дефинисаном истражном подручју, ван граница СРП Делиблатска пешчара, на основу и у складу са развојним плановима НИС - Нафтагаса;

- експлоатација постојећих лежишта "Мраморак", "Тилва" и "Николинци";

- настављање истражних радова од стране предузеће "НИС Нафтагас", Нови Сад на локалитету Банат - Источна Бачка, истражни простор бр. 1384 према решењу Министарства рударства и енергетике Републике Србије;

- развој и коришћење алтернативних облика енергије.

Листа приоритетних активности за период од 2005. године до 2009. године:

- гасификација насеља Гај изградњом разводног гасовода из правца насеља Ковин уз регионални пут Р-115, као и изградња МРС "Гај" и дистрибутивне гасоводне мреже у насељу;

- гасификација насеља Делиблато изградњом разводног гасовода из правца насеља Мраморак уз локални пут Мраморак-Делиблато, као изградња МРС "Делиблато" и дистрибутивне гасоводне мреже у насељу;

- гасификација насеља Врачев Гај изградњом разводног гасовода и МРС "Врачев Гај" и дистрибутивне гасоводне мреже у насељу;

- проширење капацитета и реконструкција постојеће гасоводне инфраструктуре, ради безбедног транспорта стабилизације снабдевања свих потрошача природним гасом;

- наставиће се експлоатација постојећих лежишта минералних сировина (природни гас, нафта, подземне воде), лежишта "Мраморак", "Тилва" и "Николинци", док ће се бушотине које се налазе у зони режима заштите I и II степена затворити;

пored експлоатације постојећих бушотина, планира се изградња низа истражних и контурно истражних бушотина на дефинисаном истражном простору ван СРП Делиблатска пешчара, чија је динамика развоја до 2009. год. везана за развојне планове НИС-НАФТАГАСА.

Електроенергетска и телекомуникациона инфраструктура

Приоритетне активности у планском периоду су:

Изградња далековода

- далековод 110 kV рудник Ковин-Бела Црква;
- 20 kV далековод од насеља Алибунар до локалитета Девојачки бунар;
- 20 kV далековод од насеља Уљма и Шушара;
- 20 kV далековод од насеља Гај до насеља Делиблато.

Реконструкција далековода

- постојећа 10 kV мрежа за 20 kV напонски пренос на локалитету Девојачки бунар;

- постојећа 10 kV мрежа за 20 kV напонски пренос у насељима Шумарак, Дубовац, Алибунар, Банатски Карловац, Уљма, Николинци, Избиште и Шушара;
- постојећи 10 kV далековод који повезује насеље Банатски Карловац и Тилву, за 20 kV напонски пренос;
- постојећи 10 kV далековод који повезује насеље Ковин и насеље Дубовац, за 20 kV напонски пренос.

Такође, средњенапонски 35 kV водови прећи ће на 20 kV напонски ниво, а трафостанице 35/10 kV и 35/20 kV задржаће се као 20 kV разводна чворишта.

У области телекомуникационе инфраструктуре реализоваће се:

- реконструкција и модернизација постојеће мреже;
- развијање дигиталних мрежа са интегрисаним ISDN; изградња кабловског дистрибутивног система у свим насељима;
- изградња антенских система мобилних комуникација по плановима развоја надлежних предузећа.

Листа приоритетних активности за период од 2005. године до 2009. године:

- далековод 110 kV рудник Ковин-Бела Црква;
- 20 kV далековод од насеља Алибунар до локалитета Девојачки бунар;
- 20 kV далековод од насеља Уљма и Шушара;
- 20 kV далековод од насеља Гај до насеља Делиблато;
- опремање туристичког локалитета Стара Паланка (MBTS 20/0,4 kV, 630 kVA, 20 kV мрежа, јавна расвета, нисконапонска мрежа, телекомуникациона инфраструктура);
- опремање туристичког локалитета Белоцркванска језера (MBTS 20/0,4 kV, 630 kVA, 20 kV мрежа, јавна расвета, нисконапонска мрежа, телекомуникациона инфраструктура).

Пољопривреда

Приоритетне активности у планском периоду су:

- израда одговарајућих планских докумената о могућностима развоја свих видова пољопривредне производње;
- даљи развој пчеларства коришћењем природног потенцијала СРП Делиблатска пешчара и створених услова кроз традицију ове привредне делатности;
- израда пројектне документације за заснивање рибњака на за то погодним теренима уз поштовање режима заштите СРП Делиблатска пешчара.

Листа приоритетних активности за период од 2005. године до 2009. године:

- израда пројектне документације за подизање стакленика и пластеника батериског типа на погодним теренима за ту производњу;
- интензивирање развоја сточарске производње, уз правилан избор раса засноване на испашу и кошењу травног покривача.

Туризам

Приоритетне активности у планском периоду су:

- уређење и опремање туристичких локалитета Девојачки бунар и Чардак уз очување пејзажно-амбијенталне и еколошке вредности, изградња недостајућих смештајних капацитета, формирање информативних центара;
- формирање центра за водни туризам на простору Старе Паланке користећи потенцијал Дунава, Нере, канала ДТД и Лабудовог окна;
- израда етно-еколошког пројекта за туристичку понуду села по ободу СРП Делиблатска пешчара (Шушара, Гребенац, Кајтасово, Дубовац).

Листа приоритетних активности за период од 2005. године до 2009. године:

- уређење и опремање туристичких локалитета Девојачки бунар и Чардак;
- формирање туристичког локалитета у Старој Паланци.

Социјалне активности и јавне службе

Основно образовање: заступљено је у свим насељима било да постоји основна школа, или се ученици упућују у суседно насеље, што је усклађено са величином насеља, односно бројем ученика. Неопходно је побољшати услове за образовање према важећим прописима и стандардима.

Здравствена заштита: побољшање кадровских, организационих и просторних услова за пружање квалитетнијих услуга обавезне здравствене заштите.

Социјална заштита: обезбеђење просторних услова за потпунији обухват деце у предшколском узрасту.

8.2. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПЛАНА

У имплементацији Плана учествују:

- Министарство науке и заштите животне средине Републике Србије,
- Републичка агенција за просторно планирање,
- Покрајински секретаријат за архитектуру, урбанизам и градитељство,
- Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој,
- Покрајински секретаријат за енергетику и минералне силовине,
- Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство,
- Покрајински секретаријат за образовање и културу,
- Завод за заштиту споменика културе, Панчево,
- Завод за заштиту природе Србије - Радна јединица у Новом Саду,
- ЈП "Војводинашуме" ШГ "Банат" Панчево,
- ЈП "Воде Војводине" Нови Сад,
- Скупштине општина Алибунар, Бела Црква, Вршац, Ковин и Панчево.

Средства за финансирање активности на имплементацији Плана обезбедиће се из средстава Републике Србије, АП Војводине, општина Алибунар, Бела Црква, Вршац, Ковин и Панчево, посебних фондова, могућих концесионара, иностраних донатора и спонзора, као и средстава грађана, корисника и инвеститора на подручју обухвата Плана.

8.3. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПЛАНА

Важећи документи

Основни плански документ вишег реда на ком је заснована израда овог Плана је Просторни план Републике Србије чије су одредбе у потпуности испоштоване у смислу просторних решења за ово подручје, основних смерница за коришћење и уређење шума и шумског земљишта, основних начела и критеријума за заштиту природних доbara и заштиту животне средине, концепције развоја села и унапређења квалитета живљења, те дефинисања коридора основних инфраструктурних система. Важећа просторно-планска и урбанистичка документација за ово подручје (просторни планови општина и урбанистички планови), испоштована је у мери у којој не доводи у конфликт са основним циљем израде Плана - заштита, очување и унапређење природних вредности подручја.

Поред наведених докумената, израда Плана заснована је и на водопривредној основи Републике Србије, Програму заштите СРП Делиблатска пешчара за период 2002. година - 2007. година - ЈП "Војводинашуме" ШГ "Банат" Панчево, шумско привредне и ловне основе за ово подручје, као и Дунавске студије.

Нови документи

Даља разрада Плана вршиће се израдом следеће законом предвиђене планске и урбанистичке документације:

1. просторни планови општина (усклађивање постојећих или доношење нових планова у складу са овим Планом);

2. просторно-планска и урбанистичка документација за инфраструктурне коридоре и инфраструктурне објекте планиране Просторним планом Републике Србије и овим Планом (магистрални и регионални путеви, електроенергетски, телекомуникациони и други коридори);

3. просторно-планска и урбанистичка документација за посебно вредне делове простора (бара "Краљевац" са "Вашариштем" и "Обзовиком");

4. урбанистички планови насеља за која се просторним планом општине утврди да их је потребно радити;

5. урбанистички планови одговарајуће регулационе разраде за зоне кућа за одмор, примарне и секундарне туристичке центре, узгајалишта дивљачи, пољопривредне комплексе.

Приоритети у припремању и доношењу просторно-планске и урбанистичке документације до 2009. године имаће:

1. просторни планови општина Алибунар, Бела Црква, Вршац, Ковин и Панчево;

2. урбанистички планови одговарајуће регулационе разраде туристичких локалитета примарног значаја (Девојачки бунар, Чардак, Стара Планака);

3. урбанистички планови одговарајуће регулационе разраде за зоне кућа за одмор у СРП Делиблатска пешчара.

До доношења просторних планова општина примењиваће се усвојени урбанистички планови и то на површинама на којима је започета реализација изградње, а на осталим површинама само у случају када нису у супротности са овим Планом.

Поред наведене документације, овај План спроводиће се обавезним уграђивањем његових одредби у:

- планове и програме јавних предузећа у области инфраструктуре (саобраћај, водопривреда, електропривреда, телекомуникације и др.);

- планове и програме републичких дирекција (за развој, геолошка истраживања, пољопривреду и шумарство, путеве, екологију и др.);

- планове и програме за развој подручја од посебног интереса (зоне заштићених природних и културних добара и др.);

- посебне планове, програме, пројекте и основе за поједине области (уређење пољопривредног и шумског земљишта, рекултивација деградираног земљишта, заштита животне средине и др.).

Разрада овог Плана вршиће се у:

- вишегодишњим и годишњим програмима заштите и развоја СРП Делиблатска пешчара,

- посебним пројектима и програмима за поједине области (уређење земљишта у насељима, уређење пољопривредног и шумског земљишта, стамбена изградња и др.);

- основама заштите, коришћења и уређења пољопривредног земљишта, као документу који се доноси у циљу рационалнијег коришћења пољопривредног земљишта, унапређења животне средине, производње здраве хране и рејонизације пољопривредне производње.

На основу члана 31. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије, број 47/2003) и члана ____ Одлуке о доношењу Просторног плана подручја посебне намене СРП _____ ("Службени лист АПВ", број ____/2006), Републичка агенција за просторно планирање - организациона јединица за територију АП Војводине, Покрајински секретаријат за архитектуру, урбанизам и градитељство, Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој, Покрајински секретаријат за привреду, Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине, Покрајински секретаријат за образовање и културу, Завод за заштиту природе Србије, Завод за заштиту споменика културе Панчево, старалац СРП Делиблатска пешчара ЈП "Војводина шуме" ШГ "Банат" Панчево и скупштина општина Алибунар, Бела Црква, Вршац, Ковин и Панчево закључују

УГОВОР О ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СРП ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА

Члан 1.

Уговорне стране сагласно констатују:

1. да је Скупштина АП Војводине донела Одлуку о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене ("Службени лист АП Војводине", број ____/2006), (у даљем тексту: Одлука), на основу члана 19. став 4. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2003), (у даљем тексту: Закон);

2. да се на основу члана 31. Закона и члана ____ Одлуке, закључује Уговор о имплементацији Просторног плана подручја посебне намене (у даљем тексту: Уговор о имплементацији);

3. да је предмет Уговора о имплементацији, уређивање обавеза уговорних страна у реализацији планских решења за прву фазу спровођења Просторног плана подручја посебне намене СРП Делиблатска пешчара за период до 2009. године.

Члан 2.

Уговорне стране преузимају обавезе из Просторног плана које су утврђене за прву фазу реализације Просторног плана за период до 2009. године.

Члан 3.

Остваривање основног Уговора о имплементацији обезбеђује се анексима Уговора или посебним уговорима о примени за утврђивање приоритета Просторног плана између надлежних секретаријата, општина, јавних предузећа и других учесника у имплементацији Просторног плана.

Члан 4.

Уговорне стране су сагласне да се о извршењу овог уговора стара Републичка агенција за просторно планирање - организациона јединица за територију АП Војводине.

Члан 5.

Уговорне стране су сагласне да сем у случају да дође до различитих ставова у вези са имплементацијом Просторног плана, Извршном већу АП Војводине упуту о томе информације и предложи доношење одговарајућег закључка, у складу са законом.

Предлог Извршног већу АП Војводине у смислу става 1. овог члана, може да поднесе свака од уговорних страна.

Члан 6.

Овај уговор ступа на снагу даном потписивања свих уговорних страна.

Члан 7.

Овај уговор је сачињен у ____ примерка, од којих се по 2 (два) примерка налазе код сваке уговорне стране.

Републичка агенција за просторно планирање-Организациона јединица за територију АП Војводине

Директор

Предраг Шиђанин

Покрајински секретаријат за архитектуру, урбанизам и градитељство

Секретар

Владимир Зеленовић

Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој

Секретар

Проф. др Золтан Ђармати

Покрајински секретаријат за привреду
Секретар

Синиша Лазић

Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство

Секретар

Даниел Поповић

Покрајински секретаријат за енергетику и минералне си-
ровине

Секретар

Драган Сурдучки

Покрајински секретаријат за образовање и културу

Секретар

Золтан Буњик

Завод за заштиту природе Србије, Радна јединица у Новом
Саду

Директор

др Лидија Амиџић

Завод за заштиту споменика културе Панчево

Директор

Тамара Тасић

ЈП "Војводина шуме", ШГ "Банат" Панчево

Директор

Александар Обрадовић

Скупштина општине Алибунар

Председник

Павел Стањо

Скупштина општине Бела Црква

Председник

Богдан Рогач

Скупштина општине Вршац

Председник

Бранислав Дангубић

Скупштина општине Ковин

Председник

Миленко Грујић

Скупштина општине Панчево

Председник

Милан Бабић

УГОВОР О ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ППППН СРП ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА - ПРИЛОГ

БИЛАНС ОБАВЕЗА УГОВОРНИХ СТРАНА У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СРП ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА

Институције/Обавезе	Планови	Програми	Пројекти	Објекти
- Министарство науке и заштите животне средине Републике Србије; - Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој; - Завод за заштиту природе Србије; - ЈП "Војводина шуме"		- Израда Студије за проглашење резервата биосфере и Рамсарског подручја	- Валоризација природних вредности; - Развој информативно-пропагандне делатности; - Реализација научних истраживања кроз израду пројекта	
- Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство; - Општине: Бела Црква, Вршац и Ковин	- План детаљне регулације приобаља Дунава код Старе Паланке за водни саобраћај и туризам		- Реконструкција регионалног пута Р-115 на подручју ППППН	- Изградња локалног пута Р-115 - Банатска Паланка у дужини од 2,5 км; - Изградња локалног пута Шушара - Гребенац дужине 8,7 км, ширине 6 м; - Модернизација локалног пута од Р-115 до Лабудовог окна у дужини од 2,8 км; - Модернизација локалног пута Дубовац-Дунав у дужини од 2,5 км; - Изградња бициклистичке стазе Бела Црква - Врачев Гај у дужини од 4,6 км

Институције/Обавезе	Планови	Програми	Пројекти	Објекти
- Покрајински секретаријат за пољопривреду, водoprивреду и шумарство; - Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој; - Надлежни општински органи; - Надлежна општинска јавна предузећа; - Покрет горана		- Израда Опште основе газдовања шумама за банатско шумско подручје; - Израда посебних основа газдовања шумама у СРП Делиблатска пешчара; - Израда Студије оправданости подизања ветрозаштитних и пољозаштитних појасева у општинама Алибунар, Бела Црква, Вршац, Ковин и Панчево	- Израда Пројектне документације за подизање ветрозаштитних и пољозаштитних појасева на подручјима ван СРП Делиблатска пешчара у деловима општина Алибунар, Бела Црква, Вршац, Ковин и Панчево	- Подизање ветрозаштитних и пољозаштитних појасева у општинама Алибунар: - Бела Црква: - Вршац: - Ковин: - Панчево:
- Покрајински секретаријат за пољопривреду, водoprивреду и шумарство		- Програм развоја аграра Јужног Баната	- Израда техничке документације	- Изградња пластеника и стакленика; - Реконструкција система за наводњавање; - Изградња система за наводњавање; - Подизање трајних засада (воћњаци и виногради); - Реконструкција постојећих фарми; - Изградња фарми; - Изградња рибака; - Реконструкција ДКМ;
- Покрајински секретаријат за пољопривреду, водoprивреду и шумарство - ЈП "Воде Војводине"	- План детаљне регулације изворишта регионалног водовода		- Израда пројектно-техничке документације	- Изградња изворишта Ковин-Дубовац; - Изградња главног цевовода од изворишта према Кикинди; - Изградња канализационог система и УПОВ-а за насеља Алибунар, Б.К. Гај, Дубовац и Б. Паланка - Регулација водотокова Нере и Караша; - Опремање туристичких локалитета инсталацијама водовода и канализације
- Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине			- Израда техничке документације за гасификацију насеља Врачев Гај и Делиблато	- Изградња МРС "Гај", МРС "Врачев Гај" и МРС "Делиблато"; - Гасификација насеља Врачев Гај, (изградња разводног гасовода), гасификација насеља Делиблато (изградња разводног гасовода уз локални пут Мраморак-Делиблато), и гасификација насеља Гај изградњом разводног гасовода из правца Ковина, уз пут Р-115

Институције/Обавезе	Планови	Програми	Пројекти	Објекти
- Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине; - Општине Алибунар, Ковин, Вршац, Панчево и Бела Црква; - Дистрибутер електричне енергије			- Израда техничке документације	- Изградња далековода 110 kV рудник Ковин-Бела Црква; - Изградња 20 kV далековода Алибунар-Девојачки бунар; - Изградња 20 kV далековода Уљма-Шушара; - Изградња 20 kV далековода Гај-Делиблато; - Опремање туристичког локалитета Стара Паланка; - Опремање туристичког локалитета Белоцркванска језера
- Завод за заштиту споменика културе Панчево		- Средњорочни програм уређења предела археолошких налазишта	- Израда документације за све категорије евидентираних културних добара; - Израда пројекта етноисторијског и археолошког парка за простор између белоцркванских језера и обале Дунава	- Истраживања археолошких локалитета и старих насебина по ободу СРП Делиблатска пешчара
- Општина Алибунар	- Просторни план општине; - Урбанистички планови насеља; - Урбанистички планови одговарајуће регулационе разраде за туристички локалитет Девојачки бунар и за викенд зоне		- Израда пројектно-техничке документације за туристички локалитет Девојачки бунар	-Туристички локалитет Девојачки бунар
- Општина Бела Црква	- Просторни план општине; - Урбанистички планови насеља; - Урбанистички планови одговарајуће регулационе разраде за центар за водни туризам код Старе Паланке		- Израда пројектно-техничке документације за центар за водни туризам код Старе Паланке	- Центар за водни туризам код Старе Паланке
- Општина Вршац	- Просторни план општине; - Урбанистички планови насеља			
- Општина Ковин	- Просторни план општине; - Урбанистички планови насеља; - Урбанистички планови одговарајуће регулационе разраде за туристички локалитет Чардак		- Израда пројектно-техничке документације за туристички локалитет Чардак	- Туристички локалитет Чардак

270.

На основу члана 19. став 4. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС" бр. 47/03 и 34/06) и члана 21. став 1. тачка 2. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ" бр. 17/91),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, уз сагласност Републичке агенције за просторно планирање, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

**ОДЛУКУ
О ДОНОШЕЊУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА
ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА
ПРИРОДЕ ОБЕДСКА БАРА**

Члан 1.

Доноси се Просторни план подручја посебне намене специјалног резервата природе Обедска бара (у даљем тексту: Просторни план) који је саставни део ове Одлуке.

Члан 2.

Просторним планом утврђују се концепције планских решења, режима и услова коришћења, организације, уређења и заштите подручја обухваћеног Просторним планом на територијама општина: Пећинци и Рума.

Члан 3.

Просторни план састоји се из текстуалног дела и графичког приказа.

Графички део Просторног плана садржи рефералне карте у размери 1:50.000 и то: посебна намена простора; инфраструктурни системи; мрежа насеља, функција и јавних служби; природни ресурси, заштита животне средине и природних и културних добара.

Графичке приказе из става 2. овог члана, израђене у 8 примерака, оверава својим потписом Покрајински секретар за архитектуру, урбанизам и градитељство.

Члан 4.

Просторни план се остварује просторним и урбанистичким плановима, плановима и програмима развоја и прописима и општим актима донетим за његово спровођење.

Члан 5.

Уговор о имплементацији Просторног плана, који је саставни део Просторног плана, закључује Републичка агенција за просторно планирање - Организациона јединица за територију АП Војводине у Новом Саду, Покрајински секретаријат за архитектуру, урбанизам и градитељство, Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој, Покрајински секретаријат за привреду, Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Покрајински

секретаријат за енергетику и минералне сировине, Покрајински секретаријат за образовање и културу, Завод за заштиту природе Србије - одељење у Новом Саду, Покрајински завод за заштиту споменика културе Сремска Митровица, ЈП "Војводина шуме", ШГ "Сремска Митровица" Сремска Митровица и скупштине општина Пећинци и Рума.

Члан 6.

По један примерак графичких приказа из члана 3. став 2. ове Одлуке чува се трајно у Скупштини Аутономне Покрајине Војводине, скупштинама општина: Пећинци и Рума, у министарству надлежном за послове просторног планирања и урбанизма, у Републичкој агенцији за просторно планирање и у ЈП за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање "Завод за урбанизам Војводине" Нови Сад, а по два примерка у Покрајинском секретаријату за архитектуру, урбанизам и градитељство.

Аналитичка документациона основа на којој се заснива Просторни план чува се у Покрајинском секретаријату за архитектуру, урбанизам и градитељство.

Члан 7.

Право на непосредан увид у графичке приказе из члана 3. став 2. ове Одлуке имају правна и физичка лица, под условима и на начин који ближе прописује министар надлежан за послове просторног планирања и урбанизма.

Члан 8.

Просторни и урбанистички планови, планови и програми развоја који се доносе по посебним прописима, прописи и други општи акти ускладиће се са одредбама ове Одлуке у року од две године од дана њеног ступања на снагу.

Просторни и урбанистички планови, планови и програми развоја донети до дана ступања на снагу ове Одлуке, примењују се у деловима који нису у супротности са овом Одлуком.

Члан 9.

Текстуални део Просторног плана објављује се у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Члан 10.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 35 - 2/2006

Нови Сад, 24. маја 2006. год.

Потпредседник
Скупштине АП Војводине,
Борислав Новаковић, с.р.

**ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА
ПРИРОДЕ ОБЕДСКА БАРА**

Наручилац активности:

Република Србија
Аутономна Покрајина Војводина
Покрајински секретаријат за архитектуру, урбанизам и градитељство

Покрајински секретар
Владимир Зеленовић, дипл. инж. маш.

Носилац активности:

Република Србија
Републичка агенција за просторно планирање
Организациона јединица за територију Аутономне Покрајине Војводине

Директор организационе јединице за територију АПВ

Обрађивач:

ЈП Завод за урбанизам Војводине, Нови Сад

Др Предраг Шиђанин, дипл. инж. арх.

Е-2162

Одговорни планер

Драгана Дунчић, дипл. простор. пл.

Директор
Перица Манојловић, дипл. инж. саоб.

САДРЖАЈ		
УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	343	
1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ	343	
1.1. ОПИС ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	344	
1.2. Обавезе, услови и смернице из планских докумената вишег реда	346	
1.3. Скраћени приказ постојећег стања	347	
1.3.1. Природни ресурси	347	
1.3.2. Становништво	350	
1.3.3. Мрежа и функције насеља	351	
1.3.4. Рурална подручја	351	
1.3.5. Јавне службе	351	
1.3.6. Привредне делатности	351	
1.3.7. Саобраћај и инфраструктурни системи	352	
1.3.8. Животна средина	353	
1.3.9. Природна добра	354	
1.3.10. Културна добра	355	
1.3.11. Угроженост и повредљивост подручја посебне намене од елементарних непогода	356	
1.4. Ограничења и потенцијали подручја Просторног плана	356	
2. ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА	359	
2.1. Општи и посебни циљеви	359	
2.2. Посебни циљеви	359	
3. ГРАНИЦЕ ЦЕЛИНА И ПОДЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ И ЗОНА ЗАШТИТЕ	362	
4. ПОЛОЖАЈ И РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	363	
5. НАМЕНА ПОВРШИНА СА БИЛАНСОМ ПЛАНИРАНИХ НАМЕНА И САДРЖАЈА	363	
6. ПРАВИЛА КОРИШЋЕЊА, УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА	364	
6.1. Уређење и коришћење подручја према утврђеном режиму заштите	364	
6.2. Коришћење, уређење и заштита природних ресурса	365	
6.2.1. Пољопривредно земљиште	365	
6.2.2. Воде	365	
6.2.3. Шуме и шумско земљиште	366	
6.2.4. Лов и ловна подручја	366	
6.2.5. Риболов и риболовно подручје	367	
6.3. Развој и уређење мреже насеља	367	
6.4. Просторни развој и уређење руралних подручја	367	
6.5. Просторни развој и размештај привредних делатности	368	
6.5.1. Пољопривреда	368	
6.5.2. Шумарство	369	
6.5.3. Мала привреда	369	
6.5.4. Туризам	369	
6.6. Просторни развој и размештај услужних делатности и јавних служби	370	
6.7. Просторни развој, размештај и коришћење инфраструктурних система	370	
6.7.1. Саобраћајна инфраструктура	370	
6.7.2. Водопривредна инфраструктура	370	
6.7.3. Енергетска инфраструктура	372	
6.7.4. Електроенергетска инфраструктура	372	
6.7.5. Телекомуникациона и РТВ инфраструктура	373	
6.8. Заштита животне средине	373	
6.9. Заштита природних добара	373	
6.10. Заштита културних добара	374	
6.11. Коришћење и уређење простора од интереса за заштиту од елементарних непогода и акцидентних ситуација	375	
6.12. Услови за изградњу објеката, уређење и коришћење простора	376	
7. ПРОЦЕНА ЕКОНОМСКЕ ОПРАВДАНОСТИ И СОЦИЈАЛНЕ ПРИХВАТЉИВОСТИ ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ ОБЈЕКТА И ФУНКЦИЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	377	
8. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ОБЕДСКА БАРА ДО 2022. ГОДИНЕ	378	
8.1. Листа приоритетних активности за имплементацију Просторног плана	378	
8.1.1. Заштита животне средине	378	
8.1.2. Заштита природних добара	378	
8.1.3. Заштита културних добара	379	
8.1.4. Заштита шума, шумског земљишта и ловних подручја	379	
8.1.5. Инфраструктурни коридори	379	
8.1.6. Привредне активности	380	
8.1.7. Социјалне активности и јавне службе	381	
8.2. Учесници у имплементацији Просторног плана	381	
8.3. Мере и инструменти за реализацију Просторног плана	381	
СПИСАК ГРАФИЧКИХ ПРИКАЗА		
ГРАФИЧКИ ПРИЛОГ		Размера
1. ПРЕДЛОГ ЗА ИЗМЕНУ ГРАНИЦЕ СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ ОБЕДСКА БАРА СА ПРЕДЛОГОМ ИЗМЕНЕ ГРАНИЦЕ РЕЖИМА ЗАШТИТЕ		1 : 50 000
РЕФЕРАЛНЕ КАРТЕ		
1. ПОСЕБНА НАМЕНА ПРОСТОРА		1 : 50 000
2. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ		1 : 50 000
3. МРЕЖА НАСЕЉА, ФУНКЦИЈА И ЈАВНИХ СЛУЖБИ		1 : 50 000
4. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ, ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА		1 : 50 000
ПРИЛОЗИ ПЛАНА		
1. Одлука о изради Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Обедска бара		
2. Мишљење надлежних органа на финалну верзију Стратегије развоја ППППН СРП Обедска бара		
УВОДНЕ НАПОМЕНЕ		
Изради Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Обедска бара приступило се на основу Одлуке о изради Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Обедска бара ("Службени лист АПВ", број 17/03), чији је саставни део Програм израде Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Обедска бара. Садржај и основна решења овог Плана утврђени су у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије", број 47/03), Правилника о садржини и изради планских докумената ("Службени гласник Републике Србије", број 60/03) и Закона о Просторном плану Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 13/96). Законски оквир за израду овог Плана представљају такође Уредба о заштити Специјалног резервата природе Обедска бара ("Службени гласник Републике Србије", број 56/94), Закон о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Србије", број 135/04), Закон о шумама ("Службени гласник Републике Србије", број 46/91, 83/92, 54/93, 60/93, 48/94, 54/96), Закон о културним добрима ("Службени гласник Републике Србије", број 71/94), као и други прописи битни за уређење обухваћеног подручја. У току рада ангажовани су стручњаци из разних области: за област заштите природе из Завода за заштиту природе Србије - Одељење у Новом Саду, за област шумарства, лова и риболова из ЈП "Војводинашуме" ШГ "Сремска Митровица", ЈП "Воде Војводине" Нови Сад, ловачких удружења, за област заштите културних добара из Завода за заштиту споменика културе Сремска Митровица, за област експлоатације минерал-		

них сировина, термалних вода и енергетике из Покрајинског секретаријата за енергетику и минералне сировине и са Електротехничког факултета у Београду. Остварена је сарадња са надлежним Одељењима Општина Пећинци и Рума, као и са заинтересованим друштвеним организацијама, посебно из области спорта и туризма.

За изнајмање оптималних планских решења коришћена је релевантна информациона, студијска и техничка документација, као и актуелна планска, урбанистичка и друга документација за ово подручје.

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

Обедска бара представља специфичан барско мочварни комплекс који карактерише универзалност природних вредности, присутност одређених фактора угрожавања стабилности екосистема и низак ниво опремљености подручја. Имајући у виду садашњи формално правни статус Обедске баре као заштићеног дела природе, њен међународни значај, потребу планског, организованог, стручног и систематског праћења стања и спровођења мера заштите, унапређивања и уређивања, поступак израде и доношења Просторног плана подручја посебне намене специјалног резервата природе Обедска бара (у даљем тексту Просторни план) превасходно мора бити усаглашен са специфичностима самог подручја, као и са његовим укупним значајем који је садржан у верификованим друштвеним опредељењима.

Претпоставке за израду Просторног плана, дефинисане су нарочито:

- међународним статусом, значајем и обавезама у погледу праћења стања, предузимања мера заштите и унапређивања. Обедска бара уписана је у листу мочвара од међународног значаја, што је верификовано њеним стављањем на листу водених станишта од светског значаја по Рамсарској конвенцији 1977. и ратификованој од стране наше земље, као и увршћивањем у списак ИВА подручја 1989. године као једног од најважнијих станишта птица у Европи. Подручје Обедске баре се такође налази и на листи за номинацију као будући Резерват биосфере (UNESCO MaB програм), а у току је упис у Ботанички значајна подручја (IPA). Дефинисањем међународног статуса Обедске баре, отворене су могућности које постоје на међународном плану у смислу експертске и друге помоћи (пројекти UNESCO). На тај начин ће се утврдити услови и могућности за ефикасно спровођење и за реализовање установљених облика међународне комуникације, помоћи и сл. и предложити услови који се морају задовољити у поступку доношења одговарајуће просторно-планске документације;

- опредељењима Просторног плана Републике Србије према којима је за овај простор изузетних природних вредности међународног значаја, неопходно обезбедити одговарајући виши ниво заштите;

- реалношћу ситуације у којој је пракса показала да постојећи начин и ниво заштите није довољан, те да су многе активности на самом локалитету, као и на ширем подручју непримерене међународном значају и вредности које овај простор изузетне природне вредности има.

Суштинска вредност Специјалног резервата природе Обедска бара је очуваност разноликих природних вредности у одређеном културно-историјски и етнолошки вредном амбијенту околине. Овакве вредности подручја указују на могућност коришћења у области науке, културе и образовања, а нарочито кроз специјалне видове туризма (еко-туризам) и угоститељства.

Околиности у којима данас егзистира подручје Обедске баре представљају:

1. Природни услови

Подручје Обедске баре до сада је изучавано превасходно са становишта природних обележја. Међутим, највећи део са знања о тим обележјима резултат су уско-стручног начина посматрања. У таквим условима у ситуацији смо да већину парцијалних са знања о простору тако и схватамо, при чему про-

BLEM дефинисања целине Обедске баре и даље остаје отворен. Сва истраживања која су до сада обављена представљају драгоцене улазне податке за дефинисање интегралног природног комплекса. У условима постојеће интерпретације са знања о природним карактеристикама подручја могао би се стећи утисак да се ради о простом збиру појединих обележја, док је стварно у питању један сложен природни систем са мноштвом међувеза.

Први корак ка потпуном разумевању природних феномена који се сустижу на овом подручју треба да буде усмерен ка повезивању свих познатих чинилаца о природном окружењу. Пут доласка до тог циља подразумева идентификацију свих природних и антропогених утицаја и процеса угрожавања темелних вредности и карактеристика Обедске баре.

Међутим, прави одговори о узроцима и последицама угрожавања ових вредности Обедске баре, траже један нов методолошки приступ који је могуће остварити промишљеним креирањем истраживања у оквиру израде Просторног плана подручја посебне намене специјалног резервата природе Обедска бара.

2. Створени услови

Досадашња истраживачка концентрација на природне услове имала је за последицу да утицаји створених услова на укупне вредности Обедске баре у посматрањима добију секундарни значај.

Тумачење могућих или већ уочених поремећаја природне равнотеже који владају на поменутом подручју није могуће ван са знања о свим чиниоцима затеченог стања. Мада постоји тенденција да се Обедска бара посматра изоловано, у оквиру природним границама дефинисаног подручја, мора бити јасно да и околна насеља, постојећи инфраструктурни, хидротехнички и остали објекти, итекако утичу на квалитет, али и начине коришћења затечених вредности.

3. Активност у простору

Посматрање утицаја активности у простору на подручју Обедске баре до сада се најчешће сводило на оне које се одвијају непосредно у оквиру уобичајено дефинисаних природних граница. Чињеница је, међутим, да управо идентификовање свих активности на најужем и ширем утицајном подручју, њихова класификација и одређивање значаја могу да одреде и начине коришћења који треба да буду у складу са карактером подручја као заштићеног дела природе. Минимум активности које се сада одвијају на овом простору сигурно подразумева оне које су сконцентрисане у оквиру две велике групе - спонтане и усмераване. Свакако да очување и валоризација активности које произилазе из еколошког, научног, васпитно-образовног и туристичког значаја одређују и начине његовог коришћења. Мора се знати да све активности данас захтевају и једну савремену интерпретацију која се не ограничава на њихов сужен избор, нити на административно дефинисање границе. У том смислу све активности и њихови утицаји на подручје Обедске баре морају добити одређену просторну интерпретацију.

4. Еколошки систем

Скуп све три групе услова - природни, створени и активности - чине јединствен оквир функционисања Обедске баре као вишеструко значајног природног резервата. Једно од најважнијих методолошких опредељења просторно-планског односа према подручју свакако је обједињавање свих тих услова и активности, како у односу на валоризацију, тако и у односу на планске претпоставке. Очеvidан недостатак једног броја просторно-планских докумената управо је у том што нису имали синтетички приступ који повезује све појаве у простору. Тражење одговора о узроцима нарушеног система функционисања и формулисања одговора о врсти, начинима и степену стручног, научног и друштвеног ангажовања, представља једно од основних опредељења за израду Просторног плана под-

ручја посебне намене Специјалног резервата природе "Обедска бара".

Долазак до одговора о могућностима и условима просторног развоја произилази из: (а) класификације утицаја природних и радом створених чинилаца, (б) избора критеријума за оцену квалитета подручја и (в) дефинисања секторских и синтетичких негативних и позитивних утицаја на подручје са исказом могућих ефеката.

У методолошком погледу, због низа специфичних утицаја који се на подручју Обедске баре појављују, разликује се и степен детаљности посматрања унутар појединих поглавља. Међутим, начин рада омогућио је да се све секторске оцене интегришу на начин који недвосмислено упућује на потребу истовременог посматрања свих утицаја.

Значај подручја Обедске баре и сазнање о стручним, научним и организационим активностима на изради сличне просторно-планске документације у другим срединама, наметнули су интердисциплинарни рад као једини могућ приступ.

Носилац израде Плана, као и координатор укупног рада био је ЈП Завод за урбанизам Војводине у сарадњи са: Заводом за заштиту природе Републике Србије, одељење у Новом Саду, ЈП "Војводинашуме", ШГ "Сремска Митровица" из Сремске Митровице и Заводом за заштиту споменика културе из Сремске Митровице.

1.1. ОПИС ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Обухват плана

Обухват подручја Просторног плана је одређен деловима општина Пећинци и Рума и то површинама целих катастарских општина са укупном површином од 29.431,25 ха. У општини Пећинци Планом су обухваћене КО Купиново, КО Ашања, КО Обреж и КО Огар, а у општини Рума КО Грабовци.

У обухвату Плана налазе се пет насеља (Купиново, Ашања, Обреж, Огар и Грабовци) са укупно 7.558 становника.

Табела 1. Површине, број насеља и број становника 2002. године на подручју Просторног плана

Општине (КО)	Површина (ха)	Број насеља	Број становника
Пећинци (КО Купиново, КО Ашања, КО Обреж и КО Огар)	22 965,75	4	6 078
Рума (КО Грабовци)	6 465,50	1	1 480
УКУПНО	29 431,25	5	7 558

Граница подручја Просторног плана одређена је границама целих катастарских општина, односно делова територија обухваћених општина.

У обухвату Просторног плана се налази Специјални резерват природе "Обедска бара" у површини од 9.880,43 ха. Заштитна зона Специјалног резервата природе од 19.550,82 ха се својим спољним границама поклапа са границом обухвата Плана. Ове површине се разликују у односу на површине дате Уредбом.

До промене површина Резервата и заштитне зоне у Просторном плану, које се односе на повећање површине Резервата за 60,43 ха и смањење заштитне зоне за 60,18 ха, у односу на Уредбу о заштити СРП "Обедска бара" ("Сл. гласник РС", бр. 56/94) је дошло због:

- предлога Завода за заштиту природе Србије да се у СРП "Обедска бара" укључи рибњак код Обрежа. Предлог спољне границе Резервата је дат у наставку овог поглавља са описом по катастарским парцелама ради лакшег спровођења Плана;

- идентификација граница између режима заштите II и III степена на појединим специфичним локалитетима (поплавна станишта са отвореним воденим окнима и шеварима). Упоредивањем фактичког стања са текстом Уредбе, дошло се до сазнања да нису у сагласности;

- техничких грешака у тексту Уредбе насталих ненавођењем неких парцела или навођењем целих парцела уместо њихових делова што не одговара фактичком стању на терену (у режиму заштите I, II и III степена).

Опис граница Специјалног резервата природе "Обедска бара" I

Почетна тачка описа границе специјалног резервата природе "Обедска бара" налази се у К.О. Грабовци на тромеђи парцеле 2291, локалног пута Кленак - Грабовци, парцела 2636 и границе катастарских општина К.О. Грабовци и К.О. Кленак.

Од тромеђе граница у правцу југоистока прати јужну међу локалног пута Кленак - Грабовци, источну међу парцеле 2076 и јужну границу грађевинског реона насеља Грабовци и јужну међу локалног пута, парцела 2251/2 до границе катастарских општина К.О. Грабовци и К.О. Обреж.

Одавде граница наставља у правцу југоистока јужном међом локалног пута, парцела 1851, која се налази у К.О. Обреж, до тромеђе парцела 1851, 1643 и 1679.

1 Опис границе дат је након усаглашавања са фактичким стањем на терену.

Од тромеђе граница у правцу истока прати северну међу парцела 1679, 1736, 1738, 1472/2 и 1469/2 до границе катастарских општина К.О. Обреж и К.О. Купиново.

Након преласка у К.О. Купиново граница прати спољашњу међу Обедске баре, парцела 3005/2 а затим у правцу југа прати источну међу парцела 3005/1, 2994, 2991, 2987 до северне међе реке Саве, парцела 3631.

Одавде граница у правцу запада прати кроз катастарске општине К.О. Купиново, К.О. Обреж и К.О. Грабовци северну међу реке Саве до границе катастарских општина К.О. Грабовци и К.О. Кленак.

Овде граница мења правац и ка северу прати постојећу границу катастарских општина К.О. Грабовци и К.О. Кленак до почетне тачке описа границе Специјалног резервата природе "Обедска бара".

Површина Специјалног резервата природе "Обедска бара" износи 9880,43 ха.

Подела на зоне заштите

1 - режим заштите I степена који обухвата подручје Дебеле горе, површине 324,93 ха, што чини **3,29** % СРП Обедска бара.

2 - режим заштите II степена који обухвата подручје Грабовачко - Витојевачког острва, Обрешких ширина и Купинске греде, површине од **2536,22** ха, што чини **25,67** % СРП Обедска бара.

3 - режим заштите III степена који обухвата површину од 7019,28 ха која је означена у опису граница, што чини 71,04 % СРП Обедска бара.

Попис катастарских парцела првог и другог степена заштите

Катастарске парцеле у оквиру првог степена заштите, К.О. Купиново:

Целе парцеле: 3007, 3008, 3009, 3010, 3011, 3013, 3014, 3015, 3016, 3017, 3018, 3019, 3020, 3021, 3022, 3023, 3024, 3025, 3026, 3027, 3028, 3029, 3030, 3031, 3122, 3124, 3125, 3126, 3127, 3128, 3129, 3130

Катастарске парцеле у оквиру другог степена заштите, К.О. Купиново:

целе парцеле: 3032, 3033, 3034, 3035, 3036, 3037, 3038, 3039, 3040, 3041, 3042, 3043, 3044, 3045, 3046, 3047, 3048, 3049, 3050, 3051, 3052, 3053, 3054, 3055, 3056, 3057, 3058, 3059, 3060, 3061, 3062, 3063, 3066, 3067, 3068, 3074, 3075, 3077, 3078, 3079, 3080,

3081, 3082, 3083, 3086, 3087, 3088, 3089, 3090, 3092, 3093, 3094, 3095, 3096, 3097, 3098, 3099, 3100, 3101, 3102, 3103, 3104, 3105, 3106, 3107, 3108, 3109, 3110, 3111, 3112, 3113, 3114, 3115, 3116, 3117, 3118, 3119, 3120, 3121, 3173, 3174, 3175, 3176, 3177, 3178, 3179, 3180, 3181, 3182, 3183, 3184, 3185, 3188, 3189, 3191, 3192, 3193, 3194, 3195, 3196, 3197/1, 3198/1, 3199, 3200, 3206, 3208, 3266, 3267, 3277, 3278, 3303, 3304/1.

делови парцела: 3005/2, 3073, 3076, 3085, 3190, 3197/2, 3198/2, 3205, 3207.

К.О. Обреж:

целе парцеле: 1666, 1667, 1668, 1669, 1670, 1671, 1672, 1673, 1675, 1676, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1685, 1686, 1687, 1688, 1689, 1690, 1691, 1692, 1693, 1694, 1696, 1699, 1702, 1707, 1708, 1709, 1715, 1716, 1719, 1720, 1721, 1722, 1737, 1738, 1764, 1765.

делови парцела: 1472/2, 1674, 1677, 1678, 1679, 1695, 1697, 1698, 1700, 1701, 1703, 1706, 1710, 1711, 1712, 1713, 1714, 1717, 1718, 1736, 1739, 1740, 1744, 1774, 1779.

К.О. Грабовци:

целе парцеле: 2076, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2296, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2313, 2315, 2318, 2319, 2320/2, 2323, 2324, 2325, 2335/2, 2337, 2360, 2361, 2364, 2404, 2405, 2406, 2423, 2424, 2430, 2457, 2460, 2461, 2462, 2463, 2472, 2508, 2509, 2510, 2512, 2517, 2518, 2519, 2521, 2522, 2549, 2551, 2560, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2635.

делови парцела: 2079, 2077/1, 2077/2, 2295, 2297, 2299, 2304, 2311, 2312, 2314, 2316, 2317, 2320/1, 2322, 2330, 2333, 2335/1, 2336, 2338, 2339, 2345, 2353, 2363, 2365, 2370, 2398, 2403, 2407, 2422, 2427, 2429, 2431, 2455, 2458, 2471, 2505, 2507, 2516, 2520, 2544, 2550, 2559, 2568, 2569, 2570, 2584, 2635, 2639, 2

1.2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА

Основни плански документ чија се решења разрађују овим Просторним планом је Просторни план Републике Србије. Коришћене су смернице Водопривредне и Шумскопривредне основе чији се изводи не наводе јер су уграђени у текст Просторног плана.

Према одредбама ППР Србије подручје обухваћено изградом Просторног плана СРП Обедске баре до 2004. године припада дунавско-савском појасу интензивног развоја I степена са гравитацијом ка индустријским центрима Шабац и Сремска Митровица, као и војвођанско-подрињско-лимском појасу интензивног развоја (Нови Сад - Рума - Сремска Митровица).

У области развоја становништва основни циљ је равномернији територијални размештај становништва и његово интензивније обнављање, односно повећање удела млађих контингената у миграционим подручјима и подручјима са високим индексом старења, путем комбинованих и усклађених мера демографске политике и политике регионалног развоја. Општине у обухвату Плана припадају подручју са просечном густином насељености мањом од 50 становника на 1 км², а мањим делом подручју са просечном густином насељености од 75-99 становника на 1 км².

Просторним планом Републике Србије утврђена је хијерархиска диференцијација мреже градова према којој су насеља обухваћена Планом усмерена на субрегионални центар Рума и општински центар Пећинци.

Насеља на подручју обухваћеном изградом овог Плана припадају функционалном подручју регионалног система насеља Сремска Митровица (насеља општине Рума, Пећинци, Сремска Митровица, Шид).

Концепција развоја села и унапређења квалитета живљења у сеоским подручјима претпоставља успостављање одговарајућег степена координације и комбинованог развоја пољопривреде и других привредних, услужних и посредничких делатности, од малих индустријских погона, занатства, трговине, сервисних и финансијских услуга, до туризма и домаће радиности.

У Просторном плану су дате препоруке за организацију јавних служби према хијерархијском нивоу насеља, које полазе од постојећих мрежа јавних служби и са претпоставком да ће се будући развој у овом сектору прилагођавати економ-

ским, институционалним и својинским променама, као и планерским пропозицијама утврђеним Планом.

Обедска бара је Просторним планом Републике Србије дефинисана као подручје заштите посебних природних вредности која има међународни статус заштите и уписана је у Рамсарску листу.

Према Просторном плану Републике Србије и мерама заштите животне средине, које је потребно предузимати у односу на степен загађености, предметни простор припада 8. категорији.

Основна начела заштите културних добара, а која су од значаја за подручје обухваћено Планом су:

- непокретна културна добра штите се интегрално са простором у коме се налазе;
- непокретна културна добра третирају се као развојни потенцијал подручја у коме се налазе;
- заштита културних добара је интегрални део развоја друштва;
- наслеђе које из разних разлога није обухваћено режимом заштите, уводи се у тај режим;
- у поступку планирања, мере заштите се предвиђају и за добра која уживају предходну заштиту, као и добра која још увек нису адекватно вреднована и заштићена.

Основне смернице за коришћење и уређење шума и шумског земљишта на основу ППР Србије, односе се на унапређење стања шума и повећање површина под шумама. Сремски округ ће имати највећу шумовитост од 19,8%, што ће чинити његову оптималну шумовитост. У циљу повећања површина под шумама дају се следеће смернице које ће се реализовати кроз просторне планове:

- утврдити површине за пошумљавање и деградиране површине пренаменити у шумско земљиште;
- обезбедити трајност, систематичност и интегралност у газдовању шумама и шумским подручјима;
- извршити бонитирање простора ради разграничења земљишта на пољопривредно и шумско.

Основни правци развоја ловства су повећање бројности популације ситне и крупне дивљачи, побољшање структуре крупне дивљачи, очување ретких и угрожених врста дивљачи и остале фауне.

Просторним планом Републике Србије извршена је рејонизација пољопривредне производње, по којој простор обухваћен овим Планом припада ратарско-сточарском рејону и има изванредне потенцијале за вођење економски ефикасне и разноврсне ратарске, повртарске и сточарске производње.

Развој пољопривреде на *заштићеном природном добру* мора се ускладити са установљеним режимима заштите.

Смернице развоја пољопривреде на *осталом пољопривредном земљишту* односе се на:

- чување површина и плодности пољопривредног земљишта упоредо са предузимањем целовитих и ефикасних мера очувања других природних ресурса за потребе дугорочног развоја;
- потпуније искоришћавање компаративних предности појединих подручја за економски рационалну производњу здравствено безбедне хране, како за домаће тржиште, тако и за извоз;
- стварање услова за обнову, опстанак и развој породичних пољопривредних газдинстава на подручјима која су захваћена процесима депопулације;
- подстицање ситних пољопривредних газдинстава у правцу повећања робности путем интензивне производње поврћа, воћа, грожда, лековитог биља и других производа;
- бржи развој сеоских подручја кроз развојне програме и пројекте са "чистим технологијама";
- побољшање бонитетне структуре обрадивих површина строгом и делотворном заштитом најплоднијих земљишта од преузимања у непољопривредне сврхе.

Према Просторном плану Републике Србије подручје Обедске баре, по својим природним и створеним вредностима од значаја за туризам, припада централној туристичкој зони

другог степена. Основни циљ развоја туризма у наредном периоду треба да буде развој оних облика и врста туризма, који за базу имају природне мотиве везане за реку. Објективно, постоје услови за развој научно-истраживачког, културно-образовног, ловног, риболовног, излетничког, сеоског и транзитног туризма, усмереног ка туристичким атрактивностима Обедске баре.

Простор обухваћен овим Планом припада Сремском регионалном систему за водоснабдевање и ослања се на коришћење воде из савског алувиона на сектору Јарак - Грабовач. Локална изворишта остају у употреби до рационалних лимита.

Предметни простор припада сремском регионалном систему коришћења, уређења и заштите речних вода. Сремски систем ће се убрзано развијати са реализацијом каналских система који треба да омогуће коришћење транзитних вода на подручју Срема, а предвиђа се реализација постројења за пречишћавање отпадних вода свих већих концентрисаних загађивача. Посебно се предвиђа заштита изворишта подземних вода Кленак - Јарак деривацијом и пречишћавањем отпадних вода Сремске Митровице и Руме.

Просторним планом РС у домену саобраћајне инфраструктуре у оквиру гравитационе зоне Специјалног природног резервата Обедске баре планирани су капацитети водног и друмског саобраћаја. У домену друмског саобраћаја планирано је пружање аутопута Е-70, као основног саобраћајног капацитета, који омогућава доступност на највишем нивоу саобраћајне услуге.

У области водног саобраћаја просторни комплекс Обедске баре тангира пловни пут-реку Саву, који својим потенцијалом у потпуности задовољава исказане захтеве за превозом свих потенцијалних посетилаца.

Остали видови саобраћаја нису просторно присутни, већ се налазе у ближејој околини и то железнички саобраћај у Руми и Старој Пазови, а ваздушни преко аеродрома Сурчин у Београду.

Просторним планом РС обухваћена је преносна мрежа 220 kV и 400 kV електроенергетског система, док се мрежа од 110 kV, као и нижег напона обрађује кроз регионалне просторне планове.

Имајући у виду трајање објеката преносне мреже 110 kV, 220 kV и 400 kV, планира се значајни обим ревитализације делова мреже, уз уважавање свих техничких критеријума и перспективе појединих постројења. Тако се планира увођење трансформације 400/X kV у осам постојећих трафостаница 220/X.

У просторним плановима нижег реда биће резервисан простор за далеководне и постројења преносне и дистрибутивне мреже 110 kV.

Развој и унапређење телекомуникационог система у Републици реализоваће се у складу са просторно-функционалном територијализацијом Републике, а на основу утврђених Генералних планова развоја појединих ималаца система веза. Ради ефикаснијег и бржег развоја, као и ангажовања свих потенцијалних извора финансирања, приступиће се даљој монополизацији телекомуникационог система, изградњи нових капацитета, као што су оптички каблови, где год је то могуће и економски оправдано и у интересу Републике, а посебно код изградње транспортне мреже и магистралне кабловске дистрибутивне мреже.

У погледу осигурања простора за потребе телекомуникационог система потребно је осигурати простор за поштанске и телекомуникационе објекте у центру насеља, осигурање коридора за телекомуникационе каблове дуж нових и постојећих путева, а посебно оних који се поклапају са магистралном мрежом, осигурање простора за РР везе.

Са аспекта коришћења енергетских извора (нафта, природни гас и хидрогеотермалне воде) Обедска бара према Просторном плану Републике Србије спада у подручје умерене перспективности.

У области енергетике утврђују се следећи циљеви:

- побољшање квалитета рада и поузданости постојеће магистралне нафтне и гасне мреже, као и даљи развој тих система/мрежа;

- гасификација градова у Републици, на бази усклађених концепција гасификације и топлификације, у сврху задовољавања потреба широке потрошње;

- рационално коришћење и штедња необновљивих ресурса, штедња произведене енергије и стимулисање примене нових технологија производње енергије, нарочито оних које доприносе рационалном коришћењу, штедњи енергије и заштити животне средине;

- смањење конфликта између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине (насеља, становништво, земљиште итд.) и предузимање одговарајућих мера за санирање негативних последица (програми рекултивације/ревитализације, отклањање штета итд.).

1.3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

1.3.1. Природни ресурси

За потребе израде Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Обедска бара урађена је Студија "Стратегија заштите, развоја и уређења Обедске баре" која даје приказ садашњег стања и очуваности природних вредности, односно простора значајних за очување укупног биодиверзитета Обедске баре, као и заштићених природних добара и потенцијалних природних добара значајних за заштиту.

Геоморфолошке и геолошке карактеристике

Обедска бара се налази на сремској, левој страни реке Саве. Пружа се лучно између Обрежа и Купинова, испод одсека лесне терасе. Дужина баре износи 13,5 км, а ширина 750 м. Површина баре је по последњим подацима 7,2 км², али се она због засипања и зарастања у вегетацију стално мења. Дубина корита баре је 12 м, а надморска висина обалног подручја варира између 71 и 73 м.

Алувијална раван је настала акумулацијом флувијалног материјала муља и песка, док су основне одлике њеног рељефа уздигнуте греде и уске уздужне депресије које се наизменично смењују.

Поједине рељефне целине од севера према југу смењују се у сагласности са променом геолошког састава. Постоји, такође, корелација између геолошког састава и нивоа подземних вода, односно нивоа издани и нивоа реке Саве. Подземне воде су везане за песковите и шљунковите слојеве у које су умешани прослојци глине, односно алувијалне наслагае. У зависности од разних геолошких и хидролошких својстава појављује се и различита хидрографија у северном и јужном делу.

Сеизмика

Према карти макросеизмичке рејонизације за повратни период од 50 година, издате од стране Сеизмолошког завода Србије у Београду 1987. године подручје Обедске баре се налази у зони од 6b односно 7hMCS. Земљотрес датог интензитета представља релативно ограничавајући фактор развоја.

Хидрогеолошке карактеристике јужног Срема

У хидрогеолошком погледу јужни Срем, посебно његов западни део, чини јединствену целину са Посавином и Мачвом. На овом подручју истичу се две геоморфолошке јединице вишег реда:

а) алувијална раван Саве (инундациона раван и млађа алувијална тераса) апсолутне висине од 74 - 85 мАНВ;

б) варошка (лесна) тераса издигнута за 2 - 4 м изнад алувијалне равни, која се у благом успону диже до висине око 100 мАНВ.

У подручју јужног Срема укључујући и делове Мачве налазе се два типа издани:

1. слободна издан формирана у горњем делу алевритског комплекса у подручју варошке терасе и

2. субартерске и артерске издани формиране у песковито-шљунковитим наслагама кварталне и горњеплиоценске старости.

Подземне воде

Преглед пијезометара на подручју Обедске баре на левој обали од км 50 до км 94 Саве, показује да је на сектору Обедске баре било интензивних осматрања подземних вода. Осматрања је вршила ХЕ "Бердап" у склопу мера праћења утицаја успора и заштите приобаља од успора. За те потребе је у приобаљу постављена мрежа пијезометара која је повремено обновљана, допуњавана и погушћивана. Последњих година нису вршена обновљања, па је мрежа пијезометара редуктована.

Данас осматрања нивоа подземних вода врши ВП Галовица из Земуна и то само на пијезометру ЛП-130, који је лоциран у близини споја канала Вок са Обедском баром. Он показује велику корелацију са водостајима Саве (дубине 2 до 5 м, и може послужити при изналажењу решења за освежавање воде Обедске баре.

Хидролошке карактеристике подручја

Простор којем припада Обедска бара представља нижи инундациони терен, који заузима највећу површину, налази се између Грабовца и Прогара. Облик баре сличан је потковици, а простире се на територији КО Обреж.

Хидролошки режим Саве у зони Обедске баре

Река Сава се према расположивим подацима у Шапцу осматра од 1923. године. Водни режим Обедске баре је у тесној вези са режимом Саве, која је некада бржа и непосреднија, некада спорија. Режим воде Потковице је сложен. Ако се Потковица посматра као систем или акумулација, онда је улаз у систем - доток у Потковицу. Потковица као акумулација прима воду и трансформише доток по некој својој законитости у отицање - излаз из система.

Доток воде у Потковицу одвија се на следеће начине:

- из Саве кроз канал Ревеницу,
- из Саве кроз канал Вок,
- из Саве подземно,
- из залеђа површински,
- из залеђа подземно,
- од падавина.

Отицање тј. одлажење воде из Потковице одвија се на следеће начине:

- у Саву кроз канал Ревеницу,
- у Саву кроз канал Вок,
- у Саву подземно,
- испаравањем са водене површине,
- евапотранспирацијом биљака.

Хидротехнички циљ ревитализације Обедске баре ће бити управљање водним режимом ради обезбеђења пожељног водног биланса.

Псамолошке одлике Саве и Потковице

Сава је алувијална река која тече кроз сопствени алувион који је нестабилан. У зависности од количине воде која тече коритом, мења се енергија тока, а самим тим и вучна сила воде. Аутоматски са променом - повећањем количине воде, долази до процеса покретања речног наноса, са смањењем количине долази до исталожавања. Савска вода утиче у Потковицу при средњим и високим водостајима, што значи да уноси и знатне количине наноса. Таложње наноса који дође у корито Потковице је један од два основна узрока засипања Потковице.

На сектору Обедске баре, Сава је проносила у зависности од протицаја од минимално 22 кг/сек просечно месечно у августу, до максимално 210 кг/сек просечно месечно у априлу (подаци из мерења 1995. године). Просечна количина за ту годину износи 108,11 кг/сек. Сумарно је то износило у августу 59.000 тона, у априлу 544.000 тона, а сумарно за ту годину око 3.420.000 тона. Просечан проток Саве у Сремској Митровици је износио 1.593 м³/сек, сумарно је протекло 50.237 милиона м³ и пронето је 3.420.000 тона наноса, што износи 0,07 кг/м³.

Према подацима мерења, суспендовани нанос по механичком саставу чини 2% песак, 22 - 36% прашинасти песак и 76 - 62% прашина.

Педолошке карактеристике

Педолошке карактеристике подручја су мозаично изражене, јер се на малом простору сусрећу различити типови земљишта. Очувани чернозем доминира на вишим теренима, док се у депресијама под утицајем подземних вода јавља као карбонатни, безкарбонатни и са знацима забарења. На најнижим теренима развијена је ритска карбонатна црница. Испод хумусног слоја се јавља глеј. Гајњача је формирана на подлози од речног алувијума. На малим површинама лесне терасе јављају се слатинаста земљишта од којих се најчешће среће солоћ. Алувијална земљишта су песковита и иловаста, са варијантом забареног алувијалног земљишта које доминира. У зони Потковице се налазе дебели слојеви барског тресета.

Табела 2: Типови земљишта у СРП Обедска бара

Типови земљишта	Површина у ha	%
Черноземи	820	2,96
Гајњаче	9403	33,91
Алувијална земљишта	9853	35,53
Ритска земљишта	4897	17,66
Слатина	1806	6,51
Ливадска црница	619	2,23
Мочварно глејно земљиште	328	1,18
Укупно	27.726	100,00

Разлика површине исказане у табели 2 и укупне површине обухвата Просторног плана односи се на водене површине реке Саве.

Пољопривредно земљиште

Од укупне површине у обухвату Просторног плана (29 431,25 ha), највећи део чини плодно земљиште - 90,09% (пољопривредно и шумско). Пољопривредно земљиште чини 12 832,95 ha или 46,60%, а налази се највећим делом у заштитној зони резервата. Од ове површине 11 725,51 ha је обрадиво земљиште (39,84%), а 1 107,43 ha (3,76%) необрадиво.

Природне вредности

Природну вредност овог подручја чини Специјални резерват природе "Обедска бара" који је највеће плавно подручје у СЦГ. Карактерише се изузетним богатством биодиверзитета са значајним присуством ретких и угрожених врста од националног и међународног значаја. У њему се налазе бројни осетљиви (фрагилни) екосистеми, посебно влажна станишта, као и прастаре шуме храста лужњака и слатине. Обедска бара има и прастар значај за реку Саву кроз очување и унапређење квалитета речне воде, за мрест риба, репродукцију водоземаца и гмизаваца, као и за опстанак ретких и угрожених акватичних врста биљака.

Уже подручје Резервата представља одсечен меандар, фосилно корито реке Саве, под именом Потковица, који се пружа у дужини од 13,5 км, а просечне је ширине 750 м. Везу између Потковице и Саве при нижим водостајима чини канал Вок на истоку и канал Ревеница на западу подручја, док је при високим водостајима готово цела алувијална равна поплаћена. Цела алувијална равна, која је ширине од 1,7 до 7 км, испресецана је наизменичним гредама и дољама. На гредама расту шуме храста лужњака са јасеном и грабом, док се у дољама налазе углавном лучно повијене баре.

На овом сразмерно малом простору постоји низ различитих природних средина, различитих биотопа, у којима се развио и егзистира разноврстан биљни свет, почев од биљних заједница отворених стајаћих и споро текућих вода, мочвара, влажних ливада и шума, до умерено влажних ливада и шума са високим и јако сложенем организацијом заједнице.

Вегетација је представљена мозаиком шумске, жбунасте, травне, мочварне и водене вегетације. Поред ове мозаичности вегетацијских типова, треба нагласити и велику разноврсност флоре у свим типовима вегетације.

За ово подручје карактеристична је велика разноврсност биљних заједница у свим типовима вегетације. Срећу се различите мочварне и водене заједнице: приобалске, заједнице плитких вода, заједнице водене површине "окана", заједнице мочварних и влажних шума у којима је преко лета суво земљиште итд.

Нужно је подвући и значај жбунастих, шумских, мочварних и ливадских заједница за очување јединствене богате и разноврсне птичије колоније на Обедској бари. Велики број птица зависи од водене и мочварне средине у којима налазе храну, али исто тако и од жбунастих биљака. Такође се многобројне врсте птица гнезде по дрвећу у шумама, а траже храну на многобројним мочварама у читавом подручју Обедске баре.

Комплекс еколошких услова, бујна вегетација и други фактори условљавају да на релативно малом простору живи веома разнолика и интересантна фауна, од које су неке врсте (посебно птичије), ретке не само у нашој земљи већ и шире.

Екосистемски и специјски биодиверзитет Обедске баре представља једну од њених темељних вредности. У оквиру резервата је описано више десетина (око 30) водених и мочварних, шумских и ливадских фитоценоза. Укупно доказано богатство фауне птица је 220 врста, сисара 50 врста са значајним представницима: видра (*Lutra lutra*), шака (*Canis aureus*), дивља мачка (*Felix silvestris*), куна златица (*Martes martes*), водоземаца 13 врста, гмизаваца 12 врста са најзначајнијим представником шарком (*Vipera berus*), риба 16 врста, инсеката преко 250 врста, зоопланктона преко 200 врста, гљива око 180 врста, биљака 500 врста и маховина 50 врста. Нема сумње да је стварна биолошка разноврсност на Обедској бари још већа, што представља изазов истраживачима у даљем реду.

Пространо плавно подручје резервата Обедска бара је природно мрестилиште за велики број савских врста риба и њихова неопходна хранивена база. Посебно значајне врсте риба су штука (*Esox lucius*), чиков (*Misgurnus fossilis*), шаран (*Cyprinus carpio*), караш (*Carassius carssius*), итд.

Посебну пажњу привлачи веома разнолик и богат птичији свет, сконцентрисан на овом сразмерно малом простору, где нарочито природну вредност представља колонија птица мочварица која се формира на Обедској бари скоро сваке године и по чему је Обедска бара позната у целом свету.

БИОЦЕНОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ²

У границама обухвата Просторног плана издваја се подручје Специјалног резервата природе "Обедска бара" и стабла која уживају појединачну заштиту.

Обедска бара је природно добро I категорије, природно добро од изузетног значаја. На подручју резервата установљен је тростепени режим заштите којим се штити еколошка вредност простора и његова биолошка разноврсност. Установљена је заштитна зона резервата која са природним добром чини обухват Просторног плана.

Темељне одлике Обедске баре имају посебне природне вредности од националног и међународног значаја и чине их:

- у знатном степену очуваност, јединственост, изворност и аутентичност природних вредности подручја;

- богатство екосистемског диверзитета и мозаичан распоред шумских, ливадских, мочварних и водених заједница;

- богатство специјског диверзитета, посебно фауне птица, уз присуство великог броја биљака и животиња, ретких, угрожених у националним и међународним размерама.

Нарочито треба истаћи значај мочварних предела Обедске баре са фрагментима влажних ливада и пашњака, као и отворених водених површина (окана).

2 Извод из Студије ППППН СРП "Обедска бара" - стратегија заштите, развоја и уређења, РС Завод за заштиту природе Србије, Радна јединица у Новом Саду, Нови Сад, јун 2004.

СРП "Обедска бара" због својих опште познатих вредности има верификован међународни статус. Укључена је у конвенцију о светски значајним мочварним стаништима (Рамсар 1977.) и у списак подручја од изузетног значаја за птице Европе (ИБА, ИБА-Но 041, 1989. и 2000.). У току је упис у Ботанички значајна подручја (ИПА) као и за Резерват биосфере.

ФЛОРА И ВЕГЕТАЦИЈА

Шири простор Обедске баре припада измењеној природној средини са обрадивим површинама, а природну вегетацију карактеришу остаци шума и мале површине влажних и умерено-влажних ливада до сувих станишта са остацима степе на слатинама.

СРП "Обедска бара" се у вегетацијском смислу налази у шумско-степској зони и карактерише је присуство водене, мочварне, ливадске, слатинасте, коровне и шумске вегетације. Досадашњим истраживањем забележено је 500 биљних врста. Око 25 врста биљака се односи искључиво на водене, а на мочварне 28 врста. Остале биљне врсте представљају коровске, ливадско-шумске и шумске врсте.

Флора Обедске баре

У зони отворених вода (окна) појављује се вегетација потопљених (субмерзних) биљака као што су дрезга и сита. У нешто плићим деловима расте вегетација пливајућих (флотантних) биљака и то: бели и жути локвањ, тестерица, жабогриз. У зони прелаза водених биљних заједница и мочварних појављују се хидро-хелиофите, а то су: трска, сита, иђирот и др.

На подручју Обедске баре сусрећу се представници субендемске врсте биљака, као и биљне врсте реликтног карактера. Група медитеранских биљака представља водене макрофите и мочварне врсте реликтног порекла из терцијара. Из ове групе издвојене су угрожене врсте Црвене књиге флоре Србије. На подручју Обедске баре расте и лековита биљка (иђирот) која је такође у нестајању, па је на "Црвеној листи".

Многе биљке су стављене под заштиту као природне реткости Уредбом о заштити природних реткости ("Сл. гласник РС", бр. 50/93), што подразумева установљење најстрожијих режима заштите њихових станишта.

Шуме и шумско земљиште

Укупне површине под шумама и шумским земљиштем износе 13 680,48 ха (у границама Плана) што чини шумовитост од 46,48%. Највећа пошумљеност је на територијама катастарских општина насеља Купиново, Обреж и Грабовци. У СРП се налази 6.652ха шума и шумских култура што чини шумовитост Резервата од 68%. Покривеност шумом заштитне зоне је 35,8%. Овакав однос између шумског земљишта, тј. шума (обраслих површина) и осталог земљишта чини изузетан природни ресурс овог подручја, који утиче на укупну слику предела, његове микроклиматске и биоценолошке вредности, али остава и могућности за његово одрживо коришћење.

Шумска вегетација

Најзначајнији шумски екосистеми Обедске баре представљени су заједницом храста лужњака са јасеном и брестом. Рецентну вегетацију на малим површинама и фрагментно, чине дрвенасте врсте врба (барска ива), топола, јасен и багремац. На већем простору од дрвенасте вегетације присутни су храст лужњак, јасен, граб, брест, чисте или мешовите састојине са пратећим врстама (подрост) клен, глог, дрен, курика, жешља и др.

ФАУНА ОБЕДСКЕ БАРЕ

Животињски свет у СРП Обедска бара је прилагођен еколошким условима водених станишта. Чине га представници ентомофауне (инсекти), батрахофауне и херпетофауне (водоземци и гмизавци), орнитофауне (птице) и сисара. Поред тога бара је богата и рибом (шаран, караш и штука).

Ентомофауна

У оквиру класе инсеката издвојено је 256 врста сврстаних у 51 фамилију и 8 редова. Најбројнија група је фамилија осолних мува, затим тврдокрилци и стенице.

Највећи број врста су врсте са широким ареалом, међутим један број их је везан за влажна станишта. Многе врсте су угрожене, а неке су издвојене као природне реткости. Поједине врсте су ендемичне, а на овом подручју су откривене и нове врсте за науку (род Псилота). Многе врсте инсеката су, као природне вредности, заштићене Уредбом о заштити природних реткости ("Сл. гласник РС", бр. 50/93).

Батрахофауна и херпетофауна

Водоземци и гмизавци Обедске баре представљају хранидбену базу за многе врсте птица, али и регулатор бројности фауне бескичмењака, нарочито инсеката. На подручју Обедске баре забележено је 13 врста водоземаца и 12 врсте гмизаваца. Велики број ових врста значајан је у међународним и националним размерама. Разноликост врста су условили различити типови станишта. Неке врсте бораве у воденој средини кратко време, док остатак године проводе на околним локалитетима.

Многе врсте водоземаца и гмизаваца су заштићене Уредбом о заштити природних реткости РС ("Сл. гласник РС", бр. 50/93) многе су у категорији угрожених врста, у групи оних чија заштита захтева одређивање посебних области за њихову заштиту (Анекс ИИ Европске уније), као и оних које захтевају строгу заштиту (Анекс IV Европске уније).

Орнитофауна

Укупно богатство фауне птица Обедске баре износи 220 врста птица од чега се у гнездарице сврстава 142 врсте. Садашње стање због евидентних промена предела износи 195 врста од којих су 111 гнездарица. Најчешће птице Обедске баре су црноглава грмуша, зеба, црвендаћ, велика сеница, а најређе су чапља кашикара, жута чапља, мала бела чапља, пловка црнка, орао белорепан, степски соко и црногрла станарица.

Највредније групе птица су птице водених станишта (чапље и роде) и птице грабљивице које су посебно бројне и разноврсне по столетним храстовим шумама. Посебну орнитофауну чине птице из групе птица певачица. Са оваквом разноликошћу орнитофауне Обедска бара представља међународно значајно станиште птица у Европи (IBA YU 09 SE) на површини од 23 000 ха која обухвата резерват и заштитну зону. Многе врсте птица су од посебног међународног значаја и налазе се

на црвеним листама угрожених врста према ИУГН категоријама. Око 120 врста свих птица које насељавају ово подручје проглашено је за природне реткости на основу Уредбе о заштити природних реткости ("Сл. гласник РС", бр. 50/93).

Фауна сисара

Фауна сисара и богатство станишта, од сувих до слатинастих преко барско мочварних, од ливада до шумских комплекса, на Обедској бари пружа услове за опстанак великог броја врста. Од сисара су заступљени бубоједи који су најбројнија група сисара, глодари и месоједи. Многе врсте сисара су Законом заштићене као природне реткости. Присутна је и висока дивљач (дивља свиња, срна и јелен у пролазу).

МИНЕРАЛНЕ СИРОВИНЕ И ХИДРОТЕРМАЛНИ РЕСУРСИ

На ширем подручју Обедске баре утврђене су резерве високоминерализованог тресета. Његов значај би се могао наћи у органској пољопривредној производњи. У циљу његове експлоатације потребно је извршити детаљна геолошка испитивања, како би се дефинисале резерве и квалитет сировине.

На територији обухваћеној овим Просторним планом, на тзв. Хидротермалном пољу Купиново, утврђен је хидрогеотермални потенцијал, са две истражне бушотине. Унутар граница овог поља планира се истраживање и експлоатација хидрогеотермалне енергије и њена примена у пољопривреди за загревање стакленика, у сточарству и живинарству за загревање фарми, у индустрији као технолошка вода, у балнеотерапији и спортско-туристичким центрима, за загревање објеката, у рибарству и сл.

1.3.2. Становништво

Анализа демографског развоја насеља у обухвату Просторног плана извршена је на основу званичних статистичких података пописа становништва у периоду 1948-2002. године. Према последњем попису становништва 2002. године, у 5 насеља у обухвату Плана живи 7558 становника. Једно насеље је из општине Рума (Грабовци), док остала припадају општини Пећинци.

Дистрибуција становништва према величинским категоријама у ових пет насеља указује да је просечна популациона величина 1512 становника, и сва насеља су у величинској категорији од 1001-3000 становника.

Табела 3: Кретање укупног броја становника

Насеља	Година пописа							Прос. стопа раста	
	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	1948/02	1981/02
Грабовци	1434	1712	1742	1728	1594	1487	1480	0,06	- 0,35
Ашања	468	1465	1608	1455	1481	1494	1488	0,03	0,02
Купиново	2182	2162	2220	2057	2002	2006	2047	0,12	0,1
Обреж	1327	1254	1312	1387	1429	1415	1400	0,1	- 0,1
Огар	932	1030	1157	1119	1096	1113	1143	0,38	0,2
Укупно	7343	7623	8039	7746	7602	7515	7558	0,05	- 0,03

Анализа кретања укупног броја становника у обухвату Плана, за период од 1948-2002. године, указала је на тренд већег благоста укупног броја становника, по просечној годишњој стопи од 0,05%, тј. популациона величина има изузетно ниска колебања, те је присутан стагнантни облик демографског развоја.

У периоду од 1948-1961. године расте укупан број становника, док је надаље карактеристичан перманентан пад популације, до последњег Пописа када је забележен незнатан пораст укупног броја становника.

Анализа миграционих кретања извршена је на основу података Пописа 2002. године. Према тим подацима учешће аутохтоног становништва је 61,5%, а највећи број становника досељен је из друге општине, односно републике.

Поред спољних, у насељу су заступљене и дневне миграције. Према попису из 2002. године број запослених у ових пет насеља износи 1531 лице, од чега су чак 58% дневни мигранти.

Структура становништва

Анализа структуре становништва по великим добним групама указује на неповољну старосну структуру становништва са екстремно високим индексом старења од 1,0, који је готово уједначен посматрано по насељима. Половину популације насеља у обухвату Плана чини старије средовечно и старо становништво.

Радни контингент (жене 15-59 год. и мушкарци 15-64 год.) чини 61,9 % укупне популације. Укупан број активних лица је

3282, а општа стопа активности 43,4. Искоришћеност радног контингента је 70,2 %.

Према последњем попису 21,6% од укупне популације је пољопривредно становништво, од чега је 62,2 % активно у пољопривреди.

У 2002. години лица са личним приходом чинила су 15,4 % укупне популације посматраног подручја, а издржавана лица 41,1 % укупне популације. Коефицијент издржаваности (однос издржаваних лица и броја активних) је веома висок 0,95.

Према анализи образовне структуре становништва у популацији старијој од 10 година 4,3 % је неписмено становништво.

Табела 4: Број домаћинстава

Насеље	Година пописа							Прос.стопа раста	
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	1948/02	1981/02
Грабовци	352	444	453	476	455	486	499	0,6	0,4
Ашања	358	360	400	391	435	458	481	0,5	0,5
Купиново	512	541	616	625	632	635	668	0,5	0,3
Обреж	282	293	318	369	399	414	431	0,8	0,4
Огар	223	244	281	293	316	321	323	0,7	0,1
Укупно	1727	1882	2068	2154	2237	2314	2402	0,6	0,3

Изражене негативне демографске тенденције могу бити отежавајућа околност за бржи развој овог подручја у целини.

1.3.3. Мрежа и функције насеља

Мрежу насеља на простору обухваћеном Просторним планом подручја посебне намене СРП "Обедска бара" чини 5 насеља просечне величине 1511 становника.

Остварени демографски и привредни развој насеља није довео до промена у просторној организацији посматраног подручја које обухвата 294 км², што је непосредно изражено у ниској густини насељености, малој просечној величини насеља, незнатним променама у величинској и хијерархијској структури насеља, као и у функционалној неиздиференцираности подручја.

На посматраном подручју формирана је мрежа насеља релативно мале густине (на сваких 100 км² налази се у просеку 1,7 насеља), што је испод покрајинског просека (у Војводини се налази 2,2 насеља на 100 км²).

Просечна величина насеља у Војводини износи 4351 становника, а у насељима посматраног подручја 1511 становника, што указује на то да је уситњеност насеља и мала густина мреже насеља последица недовољно повољних природних услова за настањивање.

Просечна густина насељености износи 25,7 ст/км² већу густину имају насеља је која припадају општини Пећинци 26,4 (ст/км²), а нижу густину има насеље општине Рума 23,1 (ст/км²).

Сва насеља, од највећег насеља (Купиново) са 2047 становника и најмањег (Огар) са 1143 становника, сврстана су у величинску категорију од 1000-3000 становника.

Настанак и развој насеља овог подручја условљен је природним и створеним чиниоцима, који нису подједнако утицали на одређивање положаја насеља, нити су током историје равномерно утицали на њихов развој.

Најбитнији фактори који су били од пресудног значаја за положај насеља су природни фактори: река Сава, геоморфолошке карактеристике и пољопривредне површине које опкољавају Обедску бару.

1.3.4. Рурална подручја

Анализирајући генетско-морфолошки изглед насеља уочава се специфична урбанистичка структура као последица специфичне генезе, формирана током XVII и XVIII века. Већина насеља је планске композиције геометријског карактера ортогоналне шеме улица, колико то допуштају локални геоморфолошки услови.

Анализа образовне структуре становништва према школској спреми показује да трећину становништва старијег од 15 година чини становништво без школске спреме и незавршеног основног образовања. У популацији старијој од 15 година највеће учешће има становништво са завршеним средњим (32,5%) и основним образовањем (29,9%).

Кретање укупног броја домаћинстава је у анализираном периоду (1948-2002.год), имало тренд благог пораста. Просечна величина домаћинства опадала је од 4,3 до 3,2 члана по домаћинству.

Ова насеља су у литератури позната као панонска насеља колонизационог типа са извесним одступањима због топографских услова терена, те се унеколико разликују од војвођанских насеља уобичајеног изгледа. Куће у насељима су ушорене и збијене једна поред друге. Улице су праве и широке код већине насеља.

1.3.5. Јавне службе

Развијеност јавних служби у насељима у обухвату Плана је у директној вези са нивоом развијености подручја, као и бројем и структуром становништва. Укупно посматрано, најлошија је ситуација у области, јер ниједно насеље не поседује ниједан садржај из ове области. Предшколско васпитање је заступљено само обухватом деце 6-7 година. Основно образовање је заступљено у свим насељима, као и здравствена заштита у оквиру амбуланти, или здравствене станице са стално или привремено присутним лекаром. Делатност културе је недовољно развијена, мада у већини насеља постоје домови културе (у доста лошем стању). Библиотеке су формиране у оквиру домова културе или школа. Спортски терени (углавном фудбалска игралишта и терени за мале спортове) постоје у свим насељима.

1.3.6. Привредне делатности

Валоризација привредних активности анализираног подручја указује на недовољно развијено подручје. Подручје које обухвата Просторни план карактерише рурална привреда у којој услови производње још увек нису најповољније решени, привреда која не може да упосли већи број квалификоване радне снаге и коју карактеришу веома споре структурне промене.

Најзначајнија привредна делатност, односно доминантна активност у насељима у обухвату Просторног плана је пољопривреда.

Остварени народни доходак укупне привреде планског подручја није исказан, јер је посматрано планско подручје састављено од делова општина, а статистички подаци о оствареном народном доходу дају се на нивоу општине. Из тог разлога није могуће исказати или процентуално учешће народног дохотка од пољопривреде у укупној привреди планског подручја.

Пољопривреда

Анализом пољопривредних активности у обухвату Просторног плана долази се до закључка да се потенцијали за развој пољопривреде недовољно користе. Пољопривредни објек-

ти (фарме, економска дворишта...) нису у функцији, а структура ратарске производње и сточног фонда знатно заостаје за могућностима подручја.

Површине под њивама и вртovima у обухвату Плана обухватају укупно 11353,00 ha (11336,73+16,27 ha) или 38,57%. Највеће површине под њивама су у КО Ашања (3331,15 ha), а најмање у КО Купиново (1526,97 ha).

Површине под пашњацима (311,23 ha) и ливадама (281,32 ha), заузимају укупно 592,55 ha или 2,01% од укупно посматране површине. У овој категорији КО Купиново је на првом месту са 137,85 ha под ливадама и 73,70 ha под пашњацима.

На посматраном подручју површине под воћњацима и виноград има износе свега 91,20 ha (85,29+5,91) или занемарљивих 0,3%. Овако мале површине под овим културама, искључиво служе за сопствене потребе домаћинства.

Индустрија и терцијарне делатности

Индустрија је неразвијена, а делатности терцијарног сектора још увек нису достигле ниво који захтевају савремени стандарди живљења.

Шумарство

Шумарство представља значајну привредну грану овог подручја. Укупно се под шумама у оквиру обухвата Плана налази 13,680,48 ha (катастарски подаци из 2004. године), што чини шумовитост од 46,48% и значајан шумски потенцијал подручја. Највећи део ових шума је у државном власништву, а у приватном власништву је 48,94 ha. Највећим делом шума газдује ЈП "Војводинашуме", ШГ "Сремска Митровица" 13 168,61 ha, а мањим делом шума Војна установа "Моровић" из Моровића у површини 1727,43 ha (подаци из шумске основе). Ове шуме имају сем општекорисних функција, и функцију производње техничког, целулозног и огревног дрвета.

Производна функција се одвија на површинама шума и шумских култура у оквиру режима заштите III степена СРП "Обедска бара" и његовој заштитној зони према усвојеним посебним основама газдовања шумама у оквиру више газдинских јединица.

Пласман техничког дрвета се врши у предузећа дрвне индустрије у Сремској Митровици, Моровићу, Руми, Хртковцима, Шиду, Београду и Дебелачи.

У производне функције шума спада и производња гљива и лековитог биља, као и узгој и производња ловне фауне, првенствено у ловиштинама којима газдује ЈП "Војводинашуме", а која се налазе на територијама њихових шума.

Туризам

Најзначајније природне и културне вредности на подручју обухваћеном Планом, које су основ за избор праваца развоја и потенцијалних облика туризма су:

Природне вредности које имају велики биолошки и еколошки значај, док се њихова туристичка вредност тренутно не може у довољној мери и на адекватан начин валоризовати због неопремљености простора, и прилагођености простора за туристичке посете. Потенцијално највећу туристичку вредност има богатство орнитофауне, атрактиван и разнолик очуван пејзаж и богатство ловне дивљачи на ширем простору изван строгог резервата.

Од антропогених вредности највећу потенцијалну туристичку вредност има сеоски амбијент насеља Купиново, остаци града Купиника, црква Св. Луке, остаци цркве Мајке Ангелине и појединачни сеоски објекти у околним насељима.

Данас је туризам у стагнацији, а карактеришу га неорганизованост, непостојање туристичке понуде прилагођене захтевима заштите простора, и туристички неопремљен простор. Општа оцена развијености туризма на простору Обедске баре је да садашње стање не одговара потенцијалним могућностима развоја туризма.

Полазећи од основних карактеристика заштићеног простора Обедске баре, оцењује се да постоје основни нормативни предуслови за туристичку валоризацију простора. Општа

туристичка вредност овог простора је потенцијално висока и може имати национални и међународни значај.

Од облика туризма на простору обухваћеном Планом присутни су научно-истраживачки и културно-образовни, а по дужини трајања и начину организованости излетнички и екскурзиони, индивидуални или групни.

1.3.7. Саобраћај и инфраструктурни системи

Саобраћај

Геосаобраћајни положај простора је ексцентричан у односу на постојеће саобраћајне капацитете свих видова саобраћаја у окружењу. Јужну границу Просторног плана чини пловни пут река Сава, али она нема већег значаја на афирмацију овог простора у домену пословања и туризма.

Основни вид саобраћаја који опслужује овај простор је друмски саобраћај преко мреже категорисаних путева/регионалних путева Р-121 Пећинци - Купиново, Р-103 Пећинци - Карловчић и Р-153-а Карловчић - Сурчин и локалних путева Шимановци - Деч - Ашања - Р-121 - и локалног пута Сурчин - Прогар - Купиново. Ови сви путеви су са савременим коловозом и они омогућују доступност при свим временским условима, као и везе са субрегионима преко аутопута Е-70 Београд - Рума.

Изграђеност и постојеће стање категорисаних путева који омогућују доступност Обедској бари не задовољавају основне критеријуме изграђености и лаке доступности, комфора војње, као и нивоа саобраћајне услуге јер трасе пролазе кроз насеља и имају мноштво неодговарајућих елемената од релевантног утицаја на одвијање и безбедност саобраћаја.

Анализе постојеће саобраћајне матрице у окружењу Обедске баре су указале на извесну стихијност и просторну неусклађеност које се односе на:

неповезаност путева различитих нивоа;

недоступност овом комплексу из правца Шапца и Сремске Митровице (непостојање директне везе, већ само заобилазне Шабац-Платичево-Никинци-Брестач-Суботиште-Обреж, због војног полигона) и

превоз путем скеле из правца Централне Србије је због непостојања реда превоза, организован тако да се задовољавају појединачни захтеви (по потреби).

Постојеће тангенцијално пружање регионалног пута и постојање транзитних кретања по ободу природног резервата се негативно одржавају на одрживи развој и заштиту животне средине, нарочито у домену барске фауне.

Непостојање објеката пратеће инфраструктуре (за стационирање саобраћаја свих структура возила у потребном облику) такође утиче на смањење обима индивидуалних и организованих посета.

Остали видови саобраћаја (водни, железнички и ваздушни) иако су својим капацитетима присутни у региону, нису у функцији остварења посета специјалном природном резервату јер не функционише интегрално повезивање укључујући и ову дестинацију у локацију својих кретања.

Водопривредна инфраструктура

Снабдевање водом становништва и индустрије

Снабдевање водом како појединих насеља, тако и пунктова на посматраном простору, врши се из локалних извора, који су већ застарели и при крају су експлоатационог века.

Одвођење вода

Канализациона мрежа за прихват отпадних вода нигде није изграђена, већ се отпадне воде директно упуштају у водотокове без претходног пречишћавања или се за прикупљање и евакуацију отпадних вода и даље користе септичке јаме ограниченог капацитета. У великом броју су изведене од напуштених бунара, чиме се директно угрожава непосредна животна средина и подземље. Заостајање изградње канализације за водоводном мрежом је веома изражено на овом подручју, што доприноси перманентном загађењу животне средине и што је најважније - угрожавању водних ресурса.

У већини насеља постојећа атмосферска канализација не функционише, канали су запуштени и полузатрпани, тако да данас углавном служе као ретензије за атмосферске воде.

Постојећи водопривредни системи

У свим досадашњим активностима корисника простора у широј и ближој околини Обедске баре, спровођене су активности у правцу мењања начина коришћења простора, стварањем што повољнијих услова коришћења потенцијала, пре свега земљишта и воде, у коју сврху су изграђени разни водопривредни системи.

Системи заштите од поплава реке Саве

1. Насип од Прогара до Купинова високим тереном:

Леви насип Саве од Прогара до Купинова деонице од км 51+279 до км 54+300 и од км 55+470 до км 56+900 са котом круне у нивоу стогодишње велике воде;

Насип према Обедској бари од км 6+998 до км 8+884 са заштитним зидом висине 0,9 м.

Системи за одводњавање пољопривредног земљишта

Одвођење воде са површина инундационе равни се парцијално спроводи, са циљем да се освоје нове површине за пољопривредну производњу. У ту сврху су изграђени системи за одводњавање на сливовима Криваја, Врањ, Ј1 и на делу слива Прогарска Јарчина, чији преглед је дат у следећој табели:

Табела 7: Системи за одводњавање

Ред. бр.	Слив	Реципијент	Начин одводње	Хидро-модул система	Површина под дренажом	Дужина каналске мреже (м)		
						Главна	Секундарна	Укупно
1	Прогарска Јарчина	Сава	Ц.С.	1,097	1.400	38.400	431.110	469.510
2	Крчевине	Обедска бара	Гравитација	0		2.075	1.700	3.775
3	Криваја	Обедска бара	Гравитација	1,16		12.600	64.400	77.000
4	Врањ	Сава	Ц.С.	0,542	160	39.800	341.299	381.099
5	J-1	Инундација		0		3.100	12.460	15.560
Укупно:						95.975	850.969	946.944

Електроенергетска инфраструктура

Снабдевање електричном енергијом потрошача на простору обухваћеном Планом обезбеђено је из трансформатора ТС 110/20 kV "Пећинци", инсталисане снаге 31 kVA.

На подручју Обедске баре изграђен је 400 kV далековод бр.409/2 РП Обреновац (Младост) - СР.Митровица 2,406/1и 450 Обреновац (РП Младост) - Нови Сад 3, као и 220 kV далековод 217/1 Обреновац 1 - Нови Сад 3. Ови далеководи чине и део основне преносне електроенергетске мреже за територију АП Војводине.

Постојеће капацитете електроенергетске инфраструктуре карактерише неприлагођеност захтевима стално растуће потрошње. Изграђеност преносне и дистрибутивне мреже је задовољавајућа у погледу покривености простора, али не и у погледу капацитета и техничких карактеристика водова и дистрибутивних трансформатора.

Већи део преносне мреже је одговарајућег квалитета. Део средњенапонске мреже је грађен за 10 kV напонски ниво, те се мора реконструисати или заменити. Средњенапонска 20 kV мрежа на простору обухваћеном Планом је углавном надземна, на дрвеним, бетонским и гвоздено решеткастим стубовима, сем кратких кабловских деоница и напаја се енергијом из два правца. Један правац напајања је Никинци-Платичево-Витојевци-Грбовци, а други правац је Пећинци-Суботиште-Доњи Товарник-Огар-Обреж-Купиново-Ашања. Од Ашање постоји далековод 20kV, у правцу Деча и Шимановаца, тако да постоји могућност резервног напајања за овај део простора.

Телекомуникациона и РТВ инфраструктура

Телекомуникациона инфраструктура којом су обухваћени телекомуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви и примарна мрежа у насељима, већим делом и по квалитету и по капацитету није на задовољавајућем нивоу. Секундарна мрежа није на задовољавајућем нивоу, велики део је изграђен надземно и недовољног капацитета.

У мањим насељима, још увек није извршена аутоматизација и дигитализација телекомуникационе опреме и система. Спојни путеви између телефонских централа већим делом нису остварени оптичким кабловима, те су малих капацитета и телекомуникациони саобраћај се одвија отежано.

Спојни путеви ка надређеним централама Платичево-Витојевци-Павловци, Доњи Товарник-Огар-Обреж, Обреж-Купиново-Ашања, реализовани су бакарним кабловима.

За потребе система ГСМ мреже мобилних телекомуникација на простору Обедске баре нема изграђених базних радиостаница, радио-релејних станица и припадајућих антенских стубова.

Енергетска инфраструктура

Гасоводна и нафтоводна инфраструктура

Постојећа гасоводна мрежа на подручју Обедске баре, повезана је у јединствени гасоводни систем Републике Србије.

На подручју Обедске баре изграђен је разводни гасовод средњег притиска за гасификацију насеља Грбовци.

На подручју обухвата Плана не постоје изграђени нафтоводи.

Лежишта енергетских извора

Предпоставља се да на овом подручју постоје потенцијална лежишта енергетских извора (нафта, природни гас и хидрогеотермалне воде), чији су потенцијали утврђени низом истражних радова.

У експлоатацији је хидротермално поље Купиново, са својим бушотинама.

Бушотине

На подручју обухваћеном изградом Плана избушене су до сада три хидротермалне бушотине Куп-1/х и Куп-2/х и Куп-3/х.

Бушотина Куп-1/х је избушена у центру Купинова, а Куп-2/х за потребе ПД "Купиново", док се Куп-3/х налази у атару истог насеља.

1.3.8. Животна средина

Простор обухваћен изградом Просторног плана покрива површине са значајним природним вредностима, потенцијално угрожене просторе и деградиране површине.

Најзначајнији фактори угрожености екосистема СРП Обедска бара су неповољне промене водног режима, процес еутрофизације воде, зарастање, исушивање и нестајање влажних станишта, смањење слободних водених површина, влажних ливада, што има за последицу смањење броја птица гнезарица. Уочљиве су промене режима вода (због мелиорационих захвата на околном пољопривредном земљишту, изградње водозахвата, копања - бушења рени бунара на обали реке Саве и подизања одбрамбеног насипа). Присутна је и појава сушења старих састојина храста лужњака у режиму заштите I степена као последица престарелости састојина храста.

Дуготрајан утицај човека је изражен кроз коришћења земљишта, шума, сточарство, лов и риболов.

Обедску бару и остале мање барске површине плави река Сава у време високих водостаја, што одржава водене површине на заштићеном локалитету неопходне за опстанак изворних екосистема. На месту уласка савске воде у бару, нема изграђеног хидротехничког објекта, који би контролисао доток воде, што угрожава стабилност екосистема на простору Обедске баре која директно зависи од квалитета воде реке Саве.

Део простора северно од Саве, у заштитној зони Резервата, користи се за интензивну ратарску производњу, уз примену вештачког ђубрива и хемијских средстава, што може изазвати деградацију квалитета подземних вода, а индиректно и вода Обедске баре.

Изнад предметног простора дувају ветрови из правца исток-запад, југоисток-северозапад и северозапад-југоисток. Ветрови из правца северозапада доносе релативно чист ваздух јер на том потезу нема загађивача, а ветрови из правца југоистока доносе ваздух изнад термоелектрана "Обреновац 1"; "Обреновац 2" и у Лазаревцу, који представљају изворе могућег загађења ваздуха. Према извршеним мерењима параметара, који карактеришу квалитет ваздуха, измерене концентрације не прелазе GVI, али одређени пункт загађења представљају депоније пепела, који се под ударима ветра развејава и преноси у околину.

Изградња мелиорационих система и каналске мреже изазвала је исушивање трстика, бара и водених огледала, што је утицало на измену биоценотске заједнице јер су нестали делови флоре и фауне, који представљају основну исхрану орнитофауне.

Подизањем нових шума, посебно брзорастућих топола, није постигнут велик допринос у повећању еколошких вредности на предметном простору. Подизање засада топола утиче на смањење биодиверзитета и естетских вредности простора.

Изградња насипа дуж реке Саве утицала је на смањење водених огледала и барских површина, тј. неопходног простора за исхрану орнитофауне.

Комунална неопремљеност насеља и неконтролисана изградња викенд објеката изазивају деградацију природних вредности овог подручја.

Извор загађења представља и директно упуштање отпадних санитарних и атмосферских вода у Обедску бару, јер у насељима није изграђена канализациона мрежа.

Пунктове деградације предметног подручја представљају неуређене депоније и неконтролисано одлагање комуналног отпада.

1.3.9. Природна добра

На подручју обухваћеном изградом Плана налазе се следећа заштићена добра:

1. Специјални резерват природе "Обедска бара"

СРП "Обедска бара" представља природно добро II категорије од изузетног значаја, према Правилнику о категоризацији заштићених природних добара ("Сл. гласник РС", бр. 30/92). Некада чувени орнитолошки резерват и краљевско ловиште, а данас Специјални резерват природе односно мочварно-шумско подручје у јужном Срему, због својих аутентичних вредности, има верификован и међународни статус.

Екосистемски и специјски биодиверзитет представљају један од њених темељних вредности. У оквиру Резервата је до сада евидентирано више десетина (око 30) мочварних, шумских и ливадских фитоценоза. На подручју резервата је успостављен тростепени режим заштите, са дефинисаним активностима и мерама заштите, којима се омогућује одрживо коришћење природних ресурса.

Многе биљке (13 биљних таксона) су стављене под заштиту као природне реткости Уредбом о заштити природних реткости ("Сл. гласник РС", бр. 50/93), што подразумева најстрожији режим заштите њихових станишта. Поједине биљке су у фази нестајања, па се као угрожене врсте налазе на листи Црвене књиге флоре Србије.

У оквиру ентомофауне, поједине врсте су такође издвојене као природне реткости. Фауна водоземаца и гмизаваца обилује врстама које су заштићене као природне реткости Уредбом о заштити природних реткости Србије (водоземаца - 10 врста, а гмизаваца 8 врста) и обухваћене су Аппех-ом II Европске уније и Аппех-ом IV Европске уније (захтевају строжију заштиту).

У погледу орнитофауне, Обедска бара је међународно значајно станиште птица у Европи (IBA YU 09SE), на површини од 23.000 ха, која обухвата и заштитну зону. Многе врсте птица су од међународног значаја и налазе се на црвеним листама угрожених врста према IUCN категоријама, а више од 2/3 свих птица које насељавају ово подручје проглашено је за природне реткости у Србији ("Сл. гласник РС", бр. 50/93).

На подручју Обедске баре и већи број сисара представља природне реткости (сви бубоједи, текуница, дивља мачка).

2. Стабло црне тополе (Populus nigra)

Налази се у Доњем Срему, између Купинова и Прогара, на локалитету Белило-Јасенска. Стабло је заштићено као природни споменик-ботанични (09. 06. 1980.год.), високо је и правилно формирано и релативно доброг здравственог стања.

3. Стабло беле тополе (Populus alba)

Налази се на истом локалитету Јасенска, у шуми, високо је 32-35м, са пречником око 1м и доброг здравственог стања.

1.3.10. Културна добра

Остаци насељавања подручја Обедске баре евидентирани су од периода млађег каменог доба. Велики број остатака везује се за винчанску и старчевачку културу. Такође, забележени су остаци из периода Римске цивилизације и то архитектонски остаци вила, насеља са некрополама и пољопривредних добара.

Од тада до данас ово подручје је пролазило кроз различите периоде (од развоја, стагнације, опадања). Релативна изолваност и неискоришћавање локације близине великих центара на једној страни, као и природних потенцијала подручја, условила је депопулацију и опадање активности, односно са аспекта заштите споменика културе, само физичко задржавање старих објеката етно-архитектуре без њиховог одржавања и функције.

Укупно стање културне баштине на простору Обедске баре је готово алармантно. Минимална улагања у објекте са-

кралне архитектуре нису допринела побољшању његовог укупног стања, односно утицала су само на њихово физичко и функционално одржавање.

Објекти сакралне архитектуре

На посматраном подручју као најзначајнија издваја се црква Св. Луке из 15. века, са иконостасом Јакова Орфелина из 1780. године, која представља редак пример овог типа архитектуре сакралних објеката у Срему.

Црква Преображења у Обрежу и Црква Св. Духа у Купинову (данас црква у фази обнове) представљају карактеристичне примере црквене архитектуре за период свог настанка, (друга половина 18. и почетак 19. века).

Остаци **манастира Обед**, односно **Црква мајке Ангелине**, третирана је двојачко и као сакрални објекат и као археолошки локалитет. У својим претходним разматрањима служба заштите је покушала да дефинише оквире њене будуће обнове као реконструкцију предпостављеног првобитног стања. Објекат завређује целовит третман, од фазе истраживања до фазе реконструкције по посебним условима заштите, а у контексту интегралног посматрања његове специфичне локације и односа према природним вредностима непосредног окружења.

Објекти грађанске архитектуре

Ови објекти налазе се као ретки примери у архитектури подручја. Представљају потврду одређених фаза у развоју и изградњи подручја (период Војне границе), а потом обнове након разарања у Првом светском рату или присуство врло значајне делатности у подручју - шумарства, као управне зграде шумских газдинстава нпр. у Огару и Купинову.

Објекти народног градитељства

Објекти народног градитељства представљају карактеристичне примере примене дрвета у архитектури кућа и помоћних објеката на територији Срема, односно врло специфично у делу јужног Срема. Дрво се користи не само као конструктивни део објекта, него и као део декорације на фасадама. Декоративни елементи са флоралним мотивима коришћени су на стамбеним, али у још већој мери на пољопривредним објектима, амбарима и котовбама, који најчешће представљају и најдоминантније објекте окућнице.

Објекти етно-архитектуре јављају се појединачно и у оквиру две целине у Грабовцима, као мањи низ задружних кућа са помоћним објектима, и у Купинову као репрезентативна целина етно-села од 10 окућница око цркве Св. Луке.

Зоне заштите непокретних културних добара у оквиру посматраног подручја су:

А. Зона примарне заштите - део насеља Купиново

Б. Зона секундарне заштите - преостали део подручја обухваћен Планом.

А. Зона примарне заштите обухвата део села Купинова као зону са највећом концентрацијом културних добара, односно као амбијент са посебним просторним и градитељским особинама. Зону примарне заштите чине две физички одвојене структуре - део села Купинова око цркве Светог Луке и остаци средњовековне трвђаве са окружењем. У састав зоне улазе следећа културна добра:

1. Српска православна црква Светог Луке - Непокретно културно добро од изузетног значаја;
2. Етно -парк - просторно-културно-историјска целина са 10 окућница - Непокретно културно добро од великог значаја;
3. Кућа и окућница Бранка Мацаревића бр.133 - Непокретно културно добро од великог значаја;

4. Трвђава Купиник - Непокретно културно добро од великог значаја;

5. Локалитет "Порта Српске православне цркве Св. Луке" - археолошки локалитет - евидентирана непокретност;

6. Остаци манастира Обед, односно Црква мајке Ангелине-у фази истраживања.

Б. Зона секундарне заштите обухвата преостали део подручја обухваћен Планом са дисперзним и готово уравнотеженим распоредом присутних културних добара. Концентрација добара се повећава у зони насеља, односно можемо рећи да су археолошки локалитети готово равномерно идентификовани у посматраном подручју.

1.3.11. Угроженост и повредљивост подручја посебне намене од елементарних непогода

1. Земљотрес

На основу досадашње сеизмичке активности и карте микросеизмичке рејонизације територије Војводине, подручје Просторног плана угрожено је појавом земљотреса интензитета 6h MCS и 7h MCS. Земљотресом јачине 6h MCS, који се сматра као слабији земљотрес са лакшим последицама (оштећењима), угрожено је више од 2/3 површине подручја. У случају појаве земљотреса овог интензитета, оштећења би претрпели објекти који су изграђени од необрађеног камена, од черпића и набоја. Такође, оштећења би претрпели и неки објекти изграђени од опеке, великих блокова или префабрикованих материјала, али то би била лакша оштећења и то појединачна, што је искључиво условљено квалитетом градње таквих објеката. Појава земљотреса јачине 7h MCS могућа је на делу подручја око насеља Купиново ка југоистоку према реци Сави. У случају појаве земљотреса овог интензитета, могу се очекивати масовнија тешка оштећења на објектима од черпића и набоја, као и необрађеног камена, док би лакша оштећења, али такође масовнија претрпели објекти од опеке, префабрикованих блокова и објекти са делимично дрвеном конструкцијом.

2. Поплаве

Изливањем реке Саве из свог корита нису у великој мери угрожена насеља која се налазе у границама обухвата Плана. Садашњи систем заштите од поплава чини делимично изграђен насип од Прогара до Купинова и насип према Обедској бари од км 6+998 до км 8+884. Деоница од Купинова према Обрежу је најважнија за саму Обедску бару и на том делу се не планирају неки већи радови јер је став да Обедску бару не треба бранити од поплава изградњом насипа већ да одбрамбену линију чини природна висока обала.

3. Олујни ветар

У односу на правац и честину ветрова, подручје Обедске баре нема повољан положај и спада у врло ветровито подручје. Најчешћи је источни ветар, а затим западни, североисточни и југозападни ветар. Сем ужег подручја Обедске баре коју окружују природни шумски комплекси као што су "Обрешке ширине", "Купински кут", "Белило-Јасенска" и "Матијевица-Кадоница", на осталом подручју је веома слабо заступљено ваншумско и комунално зеленило. Не постоје пољозащитни појасеви, дрвореди поред путева су веома ретки, а зеленило у насељима је слабо развијено што доводи до закључка да је заштита од олујних ветрова веома слаба и да се одговарајућим планским мерама мора побољшати. Мора се напоменути да на очување Специјалног резервата природе "Обедска бара" неповољан утицај могу да имају и термоелектране "Обреновац 1" и "Обреновац 2" које се налазе на правцу дувања југоисточног ветра који могу да донесу аерозагађења на поменути заштићени простор. Такође, и термоелектрана код Лазаревца која се налази на правцу дувања овог ветра представља извор могућег загађења ваздуха. Међутим, и поред ових потенцијалних опасности, на простору Обедске баре се не врше мере-

ња загађења ваздуха, концентрације штетних гасова, као ни анализа квалитета атмосферских падавина.

4. Пожари

Насеља у обухвату Просторног плана су у групи малих насеља сеоског типа са претежно приземним објектима, великим двориштима и широким улицама и без великих концентрација запаљивог материјала. Могући су пожари локалног карактера и мањих размера.

5. Снежни наноси и пољедеце

Обзиром да путеви који повезују насеља у окружењу Обедске баре нису оптерећени великим саобраћајем, снежни наноси на путевима нису евидентирани као елементарна непогода која би зауставила саобраћај и изазвала веће последице.

6. Град и суша

Подручје Просторног плана не спада у изразито градобитно подручје, већ је подложно само повременим продорима олујних и градобитних облака. Климатски услови, који имају тенденцију мењања у смислу повећања броја дана са високим температурама без падавина, знатно утичу на појаву суше која највећу учесталост има у вегетационом периоду када су пољопривредне културе најосетљивије и када су штете од ове непогоде у то време највеће.

1. 4. ОГРАНИЧЕЊА И ПОТЕНЦИЈАЛИ ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Обедска бара представља подручје са значајним развојним потенцијалима у погледу изузетно богатог екосистемског и специјског диверзитета као темеља **природних вредности**, затим хидролошких особености, значајног шумског фонда, хидротермалних потенцијала, квалитетног пољопривредног земљишта и разноврсности понуде туристичких мотива. **Створене вредности** развојних потенцијала налазе се у пољопривреди, саобраћајним ресурсима, инфраструктури и непокретним културним добрима.

Велико **плавно подручје** Специјалног резервата природе Обедска бара, које износи готово 10.000 хектара, има велики хидролошки значај за читав Доњи Срем. И поред обимних хидромелиоративних радова у другој половини XX века на ланом платоу, алувијална равна Резервата значајно утиче на позитивно кретање нивоа подземних вода. Овај простор је од посебног значаја за водоснабдевање Београда и околних насеља. Захваљујући великом плавном подручју, Обедска бара има велики значај за одбрану од поплава насеља и обрадивих поља низводно од Резервата, а такође значајно смањује снагу матице реке и степен ерозије обала. Широка плавна зона Обедске баре, са густом вегетацијом посебно од трске и рогоза, представља веома добар фитофилтер за савску воду коју знатно прочишћава и уједно акумулира велике количине наноса које долазе реком при високим водостајима.

На овом сразмерно малом простору постоји низ различитих природних средина, различитих биотопа, у којима се развио и егзистира **разноврстан биљни свет**, почев од биљних заједница отворених стајањих и споро текућих вода, мочвара, влажних ливада и шума, до умерено влажних ливада и шума са високим и јако сложеном организацијом заједнице.

Комплекс еколошких услова, бујна вегетација и други фактори условљавају да на релативно малом простору живи веома разнолика и интересантна **фауна**, од које су неке врсте (посебно птичије) ретке, не само у нашој земљи, већ и шире.

Нужно је подвући и значај жбунастих, шумских, мочварних и ливадских заједница за очување јединствене богате и разноврсне птичије колоније на Обедској бари. Веома је разнолик и богат птичији свет, сконцентрисан на овом сразмерно малом простору, где нарочито природну вредност представља колонија птица мочварица која се формира на Обедској бари

скоро сваке године и по чему је Обедска бара позната у целом свету.

Основни потенцијал Обедске баре, који чини да овај простор има посебну природну вредност су:

- делимична очуваност и разноврсност орографских и хидрографских ритских облика;
- очуваност изворних биљних заједница и разноврсност фауне (посебно орнито), разноврсност и богатство природних појава и облика и њихова међусобна повезаност и преплетаност;
- изворне, природне вредности ритских станишта, која су свуда у свету у нестајању.

Обедска бара поседује јединствен сплет природних и **културно-историјских вредности** на релативно малом простору, што је чини додатно атрактивном за развој еколошког и других видова одрживог туризма. На источном краку њене потковице постоје рушевине средњовековног утврђења Купиника из 1388. године, остатака манастира Обед из 1501. године, црква Св. Луке на рубу Купинова из 1451. године као и етно-комплекс састављен од групе старих кућа. Осим цркве Св. Луке и етно-комплекса, остале локације се за сада не налазе у стању које омогућава туристичке посете. Рестаурацијом средњовековног утврђења и манастира и ревитализацијом њихове околине, било би омогућено потпуно сагледавање природних и културно историјских вредности овог дела Обедске баре и стављање у функцију једне од најатрактивнијих зона за развој еколошког туризма.

СРП Обедска бара у складу са својим потенцијалима може да буде основна компонента будуће успешне егзистенције становништва, да пружи реалне услове за развој еко-туризма, рекреације, едукације, стручног усавршавања и реализације истраживачких програма.

Јасно је да се вредности Обедске баре у погледу туристичке валоризације могу оценити као велике на плану садржајности простора, вредности природне и културне баштине и делом приступачности дестинације.

У радијусу од 100 км од посматраног подручја налазе се Београд (51 км од Обрежа) и Нови Сад (80 км од Обрежа), два највећа туристички подручја у Србији. Поред тога у истом радијусу су Сремска Митровица и Шабац. Ободним деловима општине Пећинци пролазе најважније саобраћајне магистрале: аутопут и железничка пруга Београд-Загреб, пут Београд-Нови Сад и Нови Сад-Шабац. Београдски аеродром Сурчин налази се на ободу ширег простора Обедске баре. Река Сава је такође значајна саобраћајница, пловна читавим током кроз Срем.

Изузетна садржајност простора и његова раритетност која се огледа како у разноврсности биљног и животињског света, присуству угрожених биљака и животиња, нарочито птица, али и у богатству споменика културе чини простор Обедске баре потенцијално туристички врло вредним подручјем. Вредност се повећава у условима када се туристички производи креирају у односу на тражњу која се окреће ка индивидуалном госту, већој садржајности и разноврсности садржаја боравка, враћању природи и културним вредностима који нису само интересовање за споменике културе већ и за етнолошко наслеђе, старе занате и локалне манифестације и обичаје.

Највећи проблем досадашњег развоја **туризма** на Обедској бари је у томе што нису јасно дефинисани носиоци развоја туризма, што корисници тог простора не носе конеквенце недовољног или неадекватног коришћења простора за потребе туризма, као и то што нису постојале озбиљне активности везане за развој туризма на Обедској бари, јер савремено туристичко тржиште захтева конкретне и атрактивне програме развоја.

Хотел "Обедска бара" у Обрежу располаже са 34 лежаја, рестораном, два салона, терасом и паркингом. Поред хотела је

приступ Обрешком окну-Језеру, тако да је могуће изнајмити чамац, водича, узети риболовну дозволу (дневну или годишњу).

Реално, културно-историјско наслеђе ширег простора Специјалног резервата природе Обедска бара изузетне је вредности, али у исто време није туристички валоризовано. Већина споменика културе није ни припремљена за туристичке посете (археолошка налазишта, амбари са котобањама, неки сакрални објекти по селима), а не постоји ни музејска поставка која би на једном месту дала бер делимични увид у етнолошко наслеђе (куће, амбари са котобањама), што би уз археолошку поставку могло да представи увид у богатство културно-историјског наслеђа посматраног подручја.

Ограничење развоја туризма ширег простора Обедске баре са којим се сусреће и овај План је непостојећа стратегије развоја подручја која би подразумевала јасан модел развоја, одговарајуће фондове, законску регулативу, носиоце и фазе развоја, контролу остваривања плана и јавност у раду-како предвиђа велики број декларација, препорука које се примењују у Европи.

Резултат планирања без постојања економских модела, правне регулативе, интересног повезивања привредних субјеката и великог утицаја локалне заједнице, доводи до резултата који су сада на делу. Туристички промет на Обедској бари опада. Региструју се, поред научно истраживачких група и кампова, екскурзиони токови. Током године буде до 20.000 посетилаца - ђака, а од тог броја само се 2 000 ђачких оброка послужи у хотелу "Обедска бара". И поред тога што лов на подручју Обедске баре има дугу традицију, не може се рећи да спада у посећенија ловишта на подручју Војводине.

Табела 8: Преглед броја становника и домаћинстава по насељима:

Насеље	Број становника		Индекс	Прос. стопа раста	Број домаћинстава		Просечна величина домаћинства	
	2002.	2022.			2002.	2022.	2002.	2022.
Грабовци	1480	1465	98,99	-0,05	499	505	3,0	2,9
Ашања	1488	1475	99,13	-0,05	481	492	3,1	3,0
Купиново	2047	2130	104,05	0,2	668	710	3,1	3,0
Обреж	1400	1370	97,86	-0,1	431	442	3,3	3,1
Огар	1143	1205	105,42	0,3	323	365	3,5	3,3
Укупно	7558	7645	101,15	0,06	2402	2514	3,2	3,0

Главне **привредне делатности** на подручју СРП Обедска бара су шумарство и пољопривреда, потенцијално и туризам. **Шумарство** као облик коришћења доминира унутар Резервата, а пољопривреда у заштитној зони.

Шуме у оквиру обухвата чине значајан природни и привредни потенцијал подручја. Карактерише их, посебно оне шумске заједнице у оквиру Резервата, богатство биљних и животињских врста. Основне функције шума су заштитна и едукативна, научно- истраживачка, функција обнове и развоја дивљачи, али и производна.

Укупна површина под шумама и шумским земљиштем у обухвату Просторног плана (Резерват и његова заштитна зона) је 13.680,48 ха (катастарски податак) што чини шумовитост 46,48%. У Специјалном резервату природе у режимима заштите I, II и III степена се налази 6.652 ха шума и шумских плантажа (7 539 ха укључујући и шумско земљиште), што чини шумовитост Резервата од 68%.

Шумовитост заштитне зоне Резервата од 35,8%, указује на веома повољан однос обрасло-необрасло земљиште. Шуме заштитне зоне, иако чине знатну процентуалну заступљеност у односу на укупну површину, су неравномерно распоређене, и слабо међусобно повезане заштитним зеленилом које би чинило вегетацијске коридоре за проток биљних и животињских врста.

Изграђеност и постојеће стање **саобраћајне инфраструктуре**, односно категорисаних путева који омогућују доступност Обедској бари, не задовољавају основне критеријуме изграђености и лаке доступности, комфора вожње као и нивоа саобраћајне услуге, јер трасе пролазе кроз насеља и имају мноштво неодговарајућих елемената од релевантног утицаја на одвијање и безбедност саобраћаја.

Постојећи саобраћајни потенцијал мреже се лако може модификовати изградњом и доградњом појединих сегмената, како би смањењем дужине рута приступа утицали на повећање броја посетилаца из градских агломерација.

Присуство водног саобраћаја у блиском окружењу Обедске баре је сада неискоришћени потенцијал који у будућности треба да прерасте у један од основних потенцијала, нарочито ако се жели да Обедска бара постане значајна туристичка дестинација.

Општа **демографска** ситуација на посматраном подручју је неповољна. Основне структуре становништва су такве да неће обезбедити побољшање демографске ситуације ни у наредном периоду.

На основу утврђених биодинамичких карактеристика популације, досадашњих развојних тенденција, планираних мера демографске политике, као и прогнозираног привредног и укупног друштвеног развоја, у периоду 2002-2022. год. за посматрана насеља је прогнозирана стагнација укупног броја становника, тако да ће 2022. године у насељима у обухвату Плана живети 7645 становника. Просечна величина домаћинства износиће 3,0 члана по домаћинству, а укупан број домаћинстава биће 2514.

Основна ограничења која угрожавају природне вредности су:

- недовољна компатибилност и усклађеност између програма заштите природних добара у СРП и програма/планова рада у шумарству;
- угроженост локалитета Дебела гора-Велика греда (темељни природни феномен), због посете туриста уместо у режим заштите I степена стављен је у режим заштите III степена;
- у неким случајевима развој интензивног шумарства, посебно подизање плантажних засада клонских топола, на местима где су раније биле влажне ливаде и пашњаци;
- изостанак обнављања старих природних шума са храстом лужњаком (условљен променом нивоа подземних вода, масовним присуством питомих свиња и надирањем агресивних врста дрвећа - јасен, жешља, клен, топола).

Шуме, на чијим територијама се налазе **ловишта**, идеална су станишта за узгој крупне дивљачи (јелен, срна, дивља свиња) и ситне дивљачи (зец, дивља патка, фазан, јаребица). У ловишту "Купиник" организациони фактори управљања ловиштем, као и присуство домаће стоке су довели до ометања раста на узгоју дивљачи, па и смањења броја јелена и дивље свиње. Ово ловиште обухвата већи део СРП "Обедска бара". У режиму заштите I степена искључен је лов, док је у режиму заштите II степена дозвољен санитарни лов у циљу очувања

бројности животиња (спречавања заразних болести). У ловишту "Каракуша" је ограђени део (у површини од 2257,12 ха) и фазанерија, а део овог ловишта се налази у обухвату Просторног плана.

У обухвату Просторног плана су и ловишта ловачких удружења "Обедска бара" на територији општине Пећинци и "Срем" на територији општина Рума и Пећинци. У овим ловиштима, сем јелена, присутне су већ поменуте врсте као гајена дивљач. У свим ловиштима сем гајених врста дивљачи и ловостајем заштићених врста, присутне су и трајно заштићене врсте дивљачи и дивљач ван режима заштите.

Риболовна фауна је заступљена са 16 врста у сва три степена заштите. Врста *Misquurnus fosillus* се налази на списку природних реткости. Присуство ихтиофауне има економски значај, али и значај у очувању генофонда рибљих врста.

У области **пољопривреде** развојне потенцијале чине:

- здрава еколошка средина, која преовлађује у окружењу Обедске баре;
- повољни климатски услови за развој пољопривреде континенталног типа;
- солидна педолошка основа за развој земљорадње;
- могућност развоја сточарства базираног на пашњачким потенцијалима, аутохтоних врста;
- развој Обедске баре као туристичког подручја, са могућношћу да се значајан део пољопривредних продуката утроши на том подручју.

Осим природних, постоји и више просторних и демографских карактеристика, које представљају одређену предност у односу на друге локације:

- повољан однос обрадивих површина и пољопривредног становништва;
- релативна близина Београда као значајног конзумента пољопривредних продуката;
- могућност да се део производа валоризује кроз туристичку понуду.

Пољопривредна производња у заштићеним подручјима у какве спада и Обедска бара има низ ограничења, која проистичу из потребе њеног усклађивања са режимом заштите еколошке целине у чијем окружењу се одвија.

Основни проблеми и ограничења **делатности секундарног и терцијарног сектора** су:

- неразвијена индустрија (пар капацитета радно - интензивног карактера);
- незапосленост;
- престанак рада неких предузећа (погона);
- проблеми у процесу приватизације;
- стагнација мале привреде и услужног занатства;
- недостатак савремених трговинских капацитета и недовољан магацински простор;
- лоша опремљеност угоститељских објеката, низак ниво услуге, као и недовољна искоришћеност јединог смештајног капацитета

Водопривредна инфраструктура

На делу водног подручја који је обухваћен Просторним планом подручја посебне намене СРП "Обедска бара" налазе се капитални водопривредни објекти, од значаја како за водопривреду, тако и за становништво које живи на том простору.

Хидролошке особености подручја Обедске баре представљају истовремено и потенцијал и ограничење за заштиту и коришћење вода и водотока. Те особености су заслуга утицаја човека, чиме је битно поремећен водни режим баре.

Човек својим активностима угрожава Обедску бару по разним основама. Те активности би се могле сврстати у неколико категорија:

1. Промена водног режима површинских и подземних вода:

- режим површинских вода се мења изградњом канала за одводњавање залеђа Обедске баре. Воде које падну на слив бивају прикупљане и брзо спроведене каналима у Саву, а део воде који се инфилтрира у земљиште и подземно прихрањује инундацију Саве се смањује;
- површинске воде у инундацији стварају баре, ометају узгој шума и отежавају пролаз кроз инундацију, зато се исушују системом канала и природни режим се прилагођава технологији узгоја шума;
- на неким местима се ограничава течење воде кроз баре;
- подземне воде су угрожене захватима из подземља. То доводи до промене струјне слике у подземљу и до промене режима, а у оквиру промене режима - до примене нивоа воде;
- системи за одводњавање омогућује промену намене површина и запоседање до сада незапоседнутих површина за привредну делатност;
- 3. Изградња објеката и постројења која непосредно или посредно мењају ужу или ширу околину Обедске баре.
- 4. Примена разних хербицида и пестицида у пољопривреди и шумарству.
- 5. Разним привредним и другим активностима које нарушавају природно стање (слободни узгој свиња унутар Потковица, коришћење шума, обрада пољопривредних површина у зони заштите Обедске баре).

Основна ограничења на овом простору везана су за изградњу хидротехничких објеката за одводњавање, сливова Врањ, Криваја (Обреж) и Прогарска јарчина чиме је трајно исушено на хиљаде хектара некада замочвареног и забареног земљишта на којем се данас одвија интензивна пољопривредна производња. Овим радовима је поремећен јединствен екосистем и нарушена је равнотежа између простора Обедске баре и њеног непосредног окружења, што је довело до нестајања бара и трстика, исушивања појединих водених површина, а самим тим и нестајања дела флоре и фауне које представљају важну карику за одржање и исхрану орнитофауне на посматраном простору. Свака даља промена устаљених хидролошких карактеристика на овој врсти заштићеног дела природе изазвала би катастрофалне последице и директно би угрозила стабилност укупног екосистема и може се рећи да би у том случају цео заштићени део простора био изложен трајној деградацији његових природних темељних вредности.

Уређење насељских територија Обрежа и Купинова и њихова комунална опремљеност је на таквом нивоу да не обезбеђује активну заштиту контактних површина са Обедском баром.

Посебан проблем представља непостојање система за одвођење отпадних и атмосферских вода које се данас директно упуштају у Обедску бару или се процеђују у подземље путем непрописно изведених септичких јама и копаних бунара.

Електроенергетска и телекомуникациона инфраструктура

Постојећа електроенергетска и телекомуникациона мрежа уз потребно увећање капацитета и ревитализацију омогућиће квалитетно и сигурно напајање електричном енергијом и одвијање телекомуникационог саобраћаја на планском простору.

Енергетска инфраструктура

Постојећи капацитети и изграђеност гасоводне мреже на подручју Обедске баре, пружају могућност њеног проширења и даље изградње у циљу гасификације свих насеља на овом подручју.

Хидрогеотермална енергија

Према подацима Покрајинског секретеријата за енергетику и минералне сировине хидрогеотермални потенцијали ис-

питани су само на нивоу проспективних истраживања и то на Хидротермалном пољу Купиново.

На основу светских и домаћих искустава, оцењује се да би се геотермалне воде Панонског басена Војводине, с обзиром на физичко-хемијске и геотермалне одлике, могле користити у следећим областима: пољопривреди за загревање стакленика, у сточарству и живинарству за загревање фарми, у индустрији као технолошка вода, у балнеотерапији и спортско-туристичким центрима, загревање објеката, у рибарству и сл.

Минералне сировине

На ширем подручју Обедске баре установљене су резерве високотермализованог тресета. У фази ревитализације - измуљивања Обедске баре би се могла обављати експлоатација тресета и његовог коришћења у пољопривредној производњи. У циљу дефинисања резерви и квалитета сировине, на читавом подручју са појавом тресета, могућа су детаљна геолошка истраживања.

Заштита природе и животне средине

Подручје Обедске баре се налази под непрестаним утицајем различитих фактора, који доводе до деградације природних вредности.

Под антропогеним утицајем (мелиорациони радови, подизање плантажних засада клонских топола, претварање шумског земљишта у пољопривредно, градња рени бунара, непланско ширење насеља) убрзавају се процеси природне сукцесије - зарашћивање мочварног биотопа, што може изазвати његов нестанак са свим природним вредностима.

Водена огледала Обедске баре и осталих мањих барских простора плави река Сава у време високих водостаја, што позитивно утиче на водене површине због одржавања целокупног живота овог специфичног простора. Овај позитивни ефекат плавења је умањен због сталне загађености воде реке Саве, која би требало да припада II категорији чистоће воде, међутим степен чистоће воде варира и креће се између II и IV категорије, што негативно утиче на стабилност и очуваност еко-система Обедске баре.

Изградњом мелиорационих система, основне и детаљне каналске мреже, заустављен је процес прекомерног влажења земљишта, што је изазвало промене у екосистему: трстици и баре су нестали, водена огледала су исушена, нестао је део флоре и фауне и измењен је ланац исхране, што се негативно одражава на орнитофауну.

Због наведених разлога неопходно је успоставити оптималан режим вода тј. створити хидрауличну везу Обедска бара - река Сава, користећи савремена хидрорешења.

Процеси деградације природних вредности су изазвани различитим факторима, при чему је процес зарашћивања - еутрофикација најважнији. Зараштање водених површина је проузроковало смањење слободних водених површина, а закоровљавање површина под травном вегетацијом (влажне ливаде, слатина) довело до њиховог смањења. Посебан проблем представља "гушење" водених огледала трском, која их својом великом биомасом и продукцијом исушује, што захтева контролисано коришћење ове биљне врсте.

Екстензивно сточарство (гајење свиња) није прилагођено заштити и очувању највреднијих природних шумских екосистема (зоне под режимом заштите I и II степена).

Због зараштања водених станишта и случајева рибокрађе смањене су могућности за мрест и обнављање рибљег фонда.

Недостатак одговарајућих пројеката и средстава за адекватно управљање заштићеним природним добром од међуна-

родног значаја су неки од фактора који отежавају заштиту природних вредности Резервата.

Непосредно окружење северно од реке Саве, интезивно се користи за ратарску производњу, уз велику примену вештачког ђубрива и хемијских средстава заштите, што негативно утиче на квалитет подземних вода, које се крећу до реке Саве. Индиректно, ове промене утичу и на квалитет подземних вода Обедске баре.

Примена вештачких ђубрива и пестицида у пољопривредној производњи, путем оцедних вода поспешује еутрофикацију и изазива деградацију водених екосистема у резервату.

Дивље депоније и неадекватно одлагање комуналног отпада по насељима представљају изворе деградације земљишта, а индиректно и подземних вода и ваздуха.

Изнад простора Обедске баре дувају ветрови из праваца југоисток-северозапад и северозапад-југоисток. Ветрови из правца северозапада доносе чист ваздух јер у непосредној близини нема лоцираних већих загађивача, али из правца југоисток доносе ваздух са простора термоелектрана "Обреновац 1" и "Обреновац 2", који може бити оптерећен аерозагађивачима, који настају сагоревањем угља. Термоелектрана у Лазаревцу такође представља потенцијални извор загађења ваздуха, што може изазвати појаву киселих киша и засипање тла, флоре, фауне и воденог огледала пепелом, о чему до сада нема егзактних показатеља.

2. ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

2.1. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ

1. Општи циљеви

Општи циљеви развоја подручја обухваћеног изградом Плана проистичу из усвојених циљева и одређења просторног развоја Републике и специфичности овог подручја у просторно-функционалном смислу:

- постизање рационалне организације и уређења простора, усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у располагању природним и створеним вредностима и са потребама дугорочног социјалног и економског развоја (Просторни план Републике Србије);

- обезбеђење просторних услова за реализацију концепта трајно одрживог (уравнотеженог) развоја подручја, нарочито у области сфере животне средине, економске и друштвене сфере;

- обезбеђење адекватне превенције, минимизирања, мониторинга и контроле свих облика загађивања;

- дефинисање просторних услова развоја подручја, као дела интегралног управљања у оквиру целокупног система заштите животне средине.

2.2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ

Као посебни циљеви наводе се:

- заштита посебно вредних, угрожених и деградираних подручја;

- интеграција заштите животне средине у све појединачне секторске политике и стратегије развоја;

- планирање и одрживо коришћење природних ресурса, добара и енергије;

- увођење енергетски економичнијих технологија и постепени прелазак на максимално могуће коришћење обновљивих природних ресурса;

- подстицање производње и примене технологија које смањују загађивање животне средине и производњу отпада;

- максимално могуће смањење, у складу са достигнућим степеном друштвено-економског развоја, свих активности које имају негативне ефекте на природни систем;

- развој и уређење села треба третирати интегрално са организацијом и уређењем сеоског атара као простора непосредних развојних услова и ресурса сеоских насеља.

Циљеви развоја по појединим областима

Становништво

Основни циљ даљег развоја становништва односи се на успоравање процеса депопулације подручја и спречавање даљег погоршавања виталних карактеристика популације.

Мрежа насеља

Основне циљеве и смернице за будући развој и размештај насеља на подручју Обедске баре сачињавају:

- уравнотежен популациони раст по појединим насељима, те постизање оптималне густине насељености у насељима у зависности од укупних потенцијала окружења;
- подстицање даљег развоја постојећих насеља, уз усмеравање промена у структури делатности, са циљем да се остваре што повољнији односи између привредних и непривредних делатности;
- повећање нивоа социо-економске развијености подручја;
- подстицање развоја сеоског туризма и развоја терцијарних делатности, посебно у области снабдевања и пружања услуга за задовољавање разноврсних потреба становништва и посетилаца (туриста).

Привреда

Циљ израде Просторног плана у области привреде је утврђивање стратегије развоја подручја компатибилне са основним циљевима заштите, развоја и унапређења природног комплекса (заштићени делови природе, заштитна зона). Развојни циљ, у привредном смислу, је валоризација природних погодности, на осовини пољопривреда - шумарство - туризам, уз очување и унапређење еколошких вредности подручја.

Полазећи од расположивих ресурса производње најважнији привредни потенцијали, као основа будућег развоја су пољопривредно земљиште, шуме и природне и антропогене вредности подручја Обедске баре, које су данас недовољно искоришћене за развој туризма. Сходно томе, развојни циљ овог подручја требало би да буде динамичнији развој туризма, у односу на остале привредне гране.

У циљу повећања степена запослености и прихода становништва треба подстицати развој мале привреде. Да би се достигао ниво који захтевају савремени стандарди живљења неопходан је развој и изградња капацитета терцијарних делатности (трговине, угоститељства, занатства).

Пољопривреда

У области пољопривреде основни задатак је изналажење могућности за остварење одрживог развоја пољопривреде у непосредној близини осетљивог екосистема Обедске баре.

Због изузетних природних вредности Обедске баре, које указују на јединственост подручја у националним, али и међународним размерама, циљеви Просторног плана у области пољопривреде су:

- да изврши заштиту природних вредности и усклади могућности пољопривредне валоризације подручја и очување јединственог екосистема;
- да уравнотежи развој насеља обухваћених Планом кроз максимално коришћење дозвољених видова пољопривреде и непољопривредних делатности;
- да обезбеди очување и оптимално коришћење земљишта предвиђеног за пољопривреду и сачува га од свих врста деградације (заслањивања, претерана употреба хемијских средстава, као и промена намене пољопривредног земљишта);
- потпуно искоришћавање компаративних погодности подручја за економски исплативу производњу здраве хране;
- смањивање разлика у интензитету пољопривредне производње међу различитим типовима газдинстава и деловима посматраног подручја.

Шумарство

Општи циљеви газдовања шумама на подручју Просторног плана су:

- заштита, очување и унапређење стања и функција шумских екосистема у складу са принципима одрживог развоја;
- коришћење шума у оквиру рекреативно-туристичких, научно-истраживачких, васпитно-образовних, привредних и др. активности у складу са еколошким принципима и режимима заштите специјалног резервата природе и
- повећање доприноса шума заштити природних вредности, унапређењу ловства, водоснабдевања, заштити водног и пољопривредног земљишта, производњи здраве хране и др.

Посебни циљеви у области шумарства на подручју Специјалног резервата природе су:

- спровођење тростепеног режима заштите, посебно у трајно усклађеном коришћењу и обнови шума;
- усаглашавање интереса шумарства са осталим корисницима;
- усаглашавање шумских основа са програмима заштите и развоја овог подручја, Актом о заштити
- Резервата, Уредбом о заштити природних реткости РС и Рамсарском конвенцијом;
- замена шумских култура у деловима резервата аутохтоним врстама;
- очување садашњег односа површина под шумама, чисти нама, барама и ливадама;
- очување стабала на којима се гнезде ретке птице грабљивице и црне роде, како би се поспешили услови за опстанак угрожене фауне птица.

Посебни циљеви у области шумарства и ваншумског зеленила у заштитној зони Специјалног резервата природе су:

- развијање производних функција шума у складу са њиховом основном наменом;
- ширење, повезивање и заштита биљака и животиња кроз стварање вегетацијских коридора између међусобно удаљених биотопа, као мере уређивања предела;
- побољшање микроклиматских услова и позитивних утицаја у области пољопривреде и водопривреде кроз формирање ваншумског зеленила у оквиру саобраћајне инфраструктуре, уз водотоке и у оквиру пољопривредног комплекса;
- заштита појединачних деградационих пунктова (депоније, позајмишта, копови), изворишта вода и насеља од штетних утицаја имисија, формирањем заштитног зеленила;
- уношење аутохтоних врста и смањење употребе пестицида и вештачких ђубрива.

Лов и риболов

Посебни циљеви у области ловства у ловишту ЈП "Војводинашуме" и ловачких удружења су:

- заштита, гајење, лов и одржавање ловишта у циљу очувања еколошке равнотеже у природи;
- заштита, лов и коришћење других, ловостајем заштићених, врста дивљачи које стално или повремено живе у ловишту;
- трајно одржавање економског капацитета ловишта кроз обнављање и прираст дивљачи главних гајених врста;
- заштита ретких, проређених и угрожених врста (колоније птица мочварица, орлови белорепа, црне роде и др. врсте);
- усмеравање главног вида коришћења туризма на ловни и еколошки (фотоасафари), посебно у ловишту ЈП "Војводинашуме";
- развијање комерцијалног лова одстрелом дивљачи и продајом меса и трофеја у зонама заштите специјалног резервата где је то дозвољено;
- побољшање природних станишта посебно у режиму заштите I и II степена Резервата и адекватно опремање ловишта;
- усаглашено газдовање свих ловишта с обзиром на неограничено кретање дивљачи,
- стварање услова за обављање научно-истраживачког рада у ловишту "Купиник".

Општи циљеви у оквиру газдовања риболовном фауном су:

- очување и побољшање рибљег фонда кроз стварање повољнијих природних услова за континуирану рибљу продукцију и обезбеђење користи од риболовних ресурса, у складу са природним могућностима овог подручја;

- газдовање риболовним водама у заштићеном добру спроводити у складу са прописаним режимима заштите;

- праћење и проучавање популације свих значајних, посебно ретких и угрожених рибљих врста.

Туризам

Основни циљ израде Просторног плана је обезбеђивање просторних услова за ревитализацију, заштиту и одрживи развој туризма. У складу са тим потребно је:

- дефинисати носиоце развоја туризма Обедске баре како би организација, уређење и опремање простора Обедске баре били у функцији развоја одрживог туризма;

- опредељење за оне облике туризма, односно такав туристички производ који је конкурентан на туристичком тржишту;

- ускладити просторни размештај локалитета са постојећим објектима и расподелом ресурса, тако да се локалитети налазе на лако доступним локацијама;

- одредити се за оне активности које воде развоју следећих облика туризма: еколошко-образовни, културно-манifestациони, спортско-рекреативни, лов и риболов, излетнички и сеоски.

Заштита природе и животне средине

Приоритетни циљеви заштите природног феномена Обедске баре базирани су на принципу активне заштите у складу са утврђеним режимима, односно са ограниченим начином и обимом коришћења, који ће обезбедити очување биолошке разноврсности и оптимално одржавање основних биолошких функција:

- успоставити оптималан функционални режим вода, повећавањем Обедске баре са реком Савом, каналима Вок и Ревеница и изградњом адекватних хидротехничких објеката;

- очување барско-мочварног комплекса Обедске баре у целини, у погледу природних хидролошких услова и типичног вегетацијског покривача и унапређење станишних услова једног од последњих ритско-плавних подручја реке Саве;

- заштита специфичних типова акватичне, мочварно-барске, влажно ливадске вегетације, аутохтоних шумских састојина, популација ритских угрожених врста флоре (нарочито вегетације на влажним ливадама) и фауне (посебно птица мочварница);

- подизање аутохтоних састојина на површинама на којима станишни услови то дозвољавају;

- усклађивање дозвољених видова коришћења природних ресурса (шумарство, лов, риболов и сточарство) у складу са режимом заштите и очувања овог простора.

У заштитној зони, у контексту заштите природних ресурса, неопходно је реализовати следеће циљеве и задатке:

- одвођење отпадних вода решити изградњом канализационе мреже и њиховим пречишћавањем на одговарајућим уређајима;

- решити проблем система за одводњавање пољопривредног земљишта у заштитној зони (реципијент-река Сава);

- коришћење пољопривредног земљишта вршити уз контролисану примену хемијских средстава заштите и вештачког ђубрива;

- формирање ваншумског зеленила у виду пољоштитних појасева и дуж инфраструктурних коридора;

- вршити заштиту и очување вредних биоценозских заједница;

- адекватно одлагати комунални отпад и вршити елиминацију сточних лешева, у складу са Националном стратегијом управљања отпадом и важећим правилницима,

- експлоатацију минералних сировина вршити у складу са Законом о рударству.

Саобраћајна инфраструктура

У области саобраћајне инфраструктуре постављају се следећи циљеви:

- план саобраћајне инфраструктуре на простору обухваћеном израдом Плана треба да буде успостављен на бази стратешких опредељења датих у оквиру Просторног плана Републике Србије;

- увођење дестинације "Обедска бара" у систем понуде Новог Сада, Београда, Сремске Митровице кроз обезбеђење оптималних услова разних прилаза (водом и друмом) кроз изградњу и реконструкцију путева свих нивоа, као и успостављањем капацитета који ће омогућити и прилаз преко пловног пута реке Саве;

- укључивање потенцијала пловног пута реке Саве у домен путничког превоза заинтересованих комитената;

- утврђивање оптималне саобраћајне мреже категорисаних и некатегорисаних путева у окружењу Обедске баре, уз уважавање свих просторно-функционалних и еколошких критеријума за одржавање еколошких карактеристика одрживог развоја овог специфичног простора;

- усмеравање развоја саобраћајне инфраструктуре у оквиру овог простора како би се остварила противпожарна заштита, као и еколошка заштита биодиверзитета;

- формирање система пешачких и бициклистичких стаза и на тај начин приближити природне вредности Обедске баре.

Водопривредна инфраструктура

Циљеви дугорочног развоја водопривредне инфраструктуре на подручју Обедске баре су:

- регулација корита Обедске баре;

- санација источног лука корита Обедске баре (корито баре и канал Вок);

- продубљивање западног лука Обедске баре - Ревенице ради омогућавања дотока воде у бару;

- резервација простора за потребе будућег изворишта за регионално водоснабдевање становништва;

- рационално коришћење вода, а нарочито вода за пиће;

- приоритет у коришћењу вода има планска рационализација потрошње и вишестрано коришћење вода у технолошким процесима;

- побољшање снабдевања водом свих корисника;

- изградња система за одвођење отпадних вода;

- пречишћавање отпадних вода;

- осигурање повољног режима коришћења и заштите подземних вода;

- усаглашавање развоја система водовода и канализације са потребама корисника;

- заштита квалитета подземних и површинских вода;

- заштита насеља, индустријских комплекса и пољопривредних површина од спољних и унутрашњих вода.

Електроенергетска инфраструктура

- обезбедити квалитетну и сигурну испоруку електричне енергије диктирану потрошњом у наредном периоду за све потрошаче на подручју;

- у потпуности ревитализовати преносну мрежу;

- обезбедити коридоре за нову преносну мрежу;

- обезбедити довољно капацитета;

- реконструисати постојећу 10 kV мрежу и изградити нову 20 kV у складу са променом трансформације електричне енергије, тако да сва насеља, туристички центри и остали локалитети туристичко рекреативне намене и експлоатације, буду повезани мрежом од 20 kV. Нисконапонска дистрибутивна мрежа, преко које се директно снабдевају сви потрошачи на овом подручју, треба да се усклади са овим променама;

- изградити нове и реконструисати постојеће трансформационе станице на 20/0,4 kV, у складу са захтевима реконструисане дистрибутивне мреже;

- у насељима, туристичким и рекреационим пунктовима изградити квалитетну спољну расвету по захтевима ЈСО;

- изградња електроенергетске мреже у режимима заштите, мора бити прилагођена и диктирана истим.

Телекомуникациона и РТВ инфраструктура

- обезбедити потребан број телефонских прикључака за све кориснике (домаћинства у насељима и привредне субјекте);

- обезбедити мрежу високог квалитета ,поузданости и расположивости изградњом јединствене транспортне мреже;
- изградити међумесни телекомуникациони систем ПТТ, за осигурање квалитета како међумесних веза довољног капацитета, тако и међународних;
- положити оптичке каблове и омогућити савремен систем преноса;
- заменити дотрајалу опрему и модернизовати мрежу, да би се обезбедило поузданије и квалитетније функционисање телекомуникационог система ПТТ и услови за увођење савремених услуга;
- увести нове телекомуникационе услуге увођењем оптичких каблова у месне мреже;
- увести мобилне услуге засноване на радио преносу;
- изградити модерне приступне кабловске мреже, за обезбеђење широкопојасних сервиса;
- развој јавних, комерцијалних и локалних радио и ТВ програма, уз константно праћење и укључивање нових технологија у складу са светским трендовима;
- осигурање коридора за телекомуникационе каблове дуж свих нових и постојећих путева, а посебно дуж магистралне мреже;
- осигурање коридора за РР везе;
- изградња микроталасних система за дистрибуцију радио и телевизијских програма у сеоским и мањим градским срединама изолованим острвима КДС.

Енергетска инфраструктура

- гасификација свих насељених места;
- експлоатација постојећег лежишта хидротермалног поља "Купиново";
- спровођење основних геолошких и детаљних инжењерско-геолошких истраживања потенцијалних лежишта енергетских извора;
- искоришћавање хидротермалне енергије из постојећих бушотина;
- стимулирати развој и коришћење алтернативних облика енергије, чиме би се знатно утицало на побољшање животног стандарда и заштиту и очување природне и животне средине.

3. ГРАНИЦЕ ЦЕЛИНА И ПОДЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ И ЗОНА ЗАШТИТЕ

Дефинисање граница целина и подцелина посебне намене и зона заштите Обедске баре представља вишеструко сложен поступак. Прихватајући чињеницу да законске одреднице захтевају прецизно утврђивање граница Специјалног природног резервата, у Просторном плану неопходно је извршити и дефинисање специфичних зона утицаја, те по том основу издвојити целине и подцелине. У односу на функционисање и квалитет екосистема Обедске баре, од значаја су услови који регулишу начин коришћења простора (природних ресурса и створених вредности) и активности на знатно ширем простору.

На тај начин уочена је потреба за дефинисањем бар три утицајна подручја:

- зона непосредног утицаја,
- зона утицаја ширег подручја где доминантну улогу имају природни фактори и
- зона утицаја ширег подручја где доминантну улогу имају створене вредности и људске активности, која се простира и изван граница Плана, .

Према томе, утврђивање граница подручја утицаја у сваком сегменту је имало за циљ да задовољи две основне претпоставке: (а) да буде у функцији дефинисања директног утицаја и (б) диференцира простор на начин који ће бити у функцији укупног економског и туристичког одрживог развоја подручја.

С обзиром на сложеност дефинисања граница утицаја на подручје и њихово међусобно преплитање, у претходном поступку израде Плана, било је неопходно утврдити и посебне методолошке поступке. Специфичност подручја захтевала је и дефинисање помоћног истраживачког апарата са циљем да се

одговори на отворена питања функционисања подручја Обедске баре као јединственог екосистема, са једне стране, и начина коришћења простора у ширем окружењу, са друге. Мада је степен детаљности посматрања природног комплекса и радом створених вредности различит, у синтезном поступку доведени су на ниво који је омогућио дефинисање интегралних зона утицаја.

Подручје обухваћено израдом Плана чине две, у просторно-функционалном смислу, различите целине (Реферална карта бр. 1):

подручје СРП Обедска бара (9.880,43 ха);

заштитна зона, односно утицајно подручје које чини простор између границе СРП Обедска бара и границе обухвата Плана (19.550,82 ха).

1. Целина СРП Обедска бара

У оквиру подручја СРП Обедска бара, издвајају се следеће подцелине према природним карактеристикама:

- Обедска бара
- Купинске греде
- Купински кут
- Витојевачко острво и Чењинске греде
- река Сава.

На подручју СРП Обедска бара, Уредбом о заштити су установљена подручја са различитим режимима заштите, која се издвајају као посебна подцелина у оквиру СРП:

- режим заштите I степена површине 324,93 ха,
- режим заштите II степена површине 2.536,22 ха и
- режим заштите III степена површине 7.019,28 ха.

2. Целина заштитне зоне

Ово подручје чине пољопривредно земљиште, шумско земљиште, водно земљиште, грађевинска подручја насеља у обухвату Плана, зоне кућа за одмор, радне зоне изван насеља и површине под међунасељском и регионалном инфраструктуром.

БИЛАНС ПОВРШИНА ПЛАНИРАНИХ ЦЕЛИНА И ПОДЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ, ЗОНА ЗАШТИТЕ И УТИЦАЈНОГ ПОДРУЧЈА

Табела 9: Биланс површина

Р.бр.	НАЗИВ	Површина у ха
1.	СРП Обедска бара	9.880,43
1.1.	ПОДЦЕЛИНЕ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	
	- туристичка зона "Купинске греде"	
1.2.	- туристичка зона " Чењин "	
	- туристичка зона "Грабојевачко - Витојевачко острво"	324,93
		2.536,22
		7.019,28
	ЗОНЕ РАЗЛИЧИТИХ РЕЖИМА ЗАШТИТЕ	
	- режим заштите I степена	
	- режим заштите II степена	
	- режим заштите III степена	
2.	УТИЦАЈНО ПОДРУЧЈЕ	19.550,82
	- пољопривредно земљиште и рибаџи	
	- шумско земљиште	
	- водно земљиште	
	- грађевински рејони насеља	
	- туристички локалитети	
	- радне зоне изван насеља	
	- међунасељска и регионална инфраструктура	

Планом су, као просторно-функционалне подцеле по-себне намене, утврђени туристички локалитети "Купиново", "Обреж" и "Пландиште", као и туристичке зоне Купинске греде, Чењин и Грабојевачко-Витојевачко острво (Реферална карта бр. 3). Туристички локалитети се налазе у оквиру целине заштитне зоне, док се туристичке зоне простиру у оквиру целине СРП Обедска бара.

4. ПОЛОЖАЈ И РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

За планирање села и руралног подручја Обедске баре (које подразумева насеља са припадајућим атарима) неопходно је применити регионални ниво планирања, имајући у виду да појединачна сеоска насеља нису економски, организационо, институционално и кадровски способна за обављање комплексних задатака просторног развоја на принципима одрживог развоја.

Обзиром да су природне вредности Обедске баре добиле и међународну верификацију, регионални аспект развоја планског подручја добио је своју међународну димензију. У том смислу, целокупан комплекс заштите, коришћења и унапређења простора није могуће локализовати само на објекат Обедске баре и његово најуже окружење, јер се морају уважавати захтеви међународних Конвенција и пројеката.

У складу са посматрањем утицајних фактора независно од административних граница, утврђено је да је подручје Обедске баре изложено вишеструким утицајима следећих фактора:

- зона утицаја северно од објекта Обедске баре на територији општина Рума и Пећинци и даље према гребену Фрушке горе;
- утицај реке Саве у свом целокупном току;
- утицај подручја са десне стране реке Саве (територије општина Обреновац, Владимировци и Шабац), са изузетном концентрацијом и неповољним утицајима објеката и активности;
- утицајна зона београдске агломерације, нарочито у област изворишта за снабдевање града водом.

Утицај регионалног окружења на простор Обедске баре стално је присутан и надаље ће, током планског периода битно утицати на стварање услова и могућност очувања те посебно вредне природне средине.

5. НАМЕНА ПОВРШИНА СА БИЛАНСОМ ПЛАНИРАНИХ НАМЕНА И САДРЖАЈА

Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе Обедска бара обухвата површину од 29 431,25 ха која се према режимима заштите дели на:

Табела 10: Обухват Просторног плана према режимима заштите:

	Режими заштите (ха)	%	Предлог измене режима ха	%
Специјални резерват природе	9820,00	33,4	9880,43	33,6
- режим заштите I степена ¹	314,92 ²	1,1	324,93	1,1
- режим заштите II степена	2565,08	8,7	2536,22	8,6
- режим заштите III степена	6940,00	23,6	7019,28	23,9
Заштитна зона СРП	19611,25	66,6	19551,07	66,4
Укупно	29431,25	100,0	29431,25	100,00

Биланс површина подручја Просторног плана према структури коришћења земљишта по катастарским категоријама дат је у следећој табели:

Табела 11: Биланс површина подручја Просторног плана према структури коришћења земљишта по катастарским категоријама у ха

назив КО	шумско	њива	врт	воћњак	виноград	ливада	обрадиво	пашњак	трстици мочваре	необр.	Неплодно	Укупно
Ашања	464.14	3331.14	0.00	20.68	1.70	52.10	3405.65	64.52	0.00	64.52	279.97	4214.29
Купиново	4617.96	1511.35	15.62	32.65	0.13	137.84	1697.62	73.69	794.60	868.29	936.55	8120.44
Обреж	4078.24	2048.92	0.00	4.55	1.60	1.64	2056.72	62.77	0.00	62.77	355.56	6553.30
Огар	1291.78	2422.22	0.00	4.43	1.49	88.61	2516.77	60.79	1.59	62.39	206.75	4077.70
Грабовци	3228.33	2023.07	0.64	22.96	0.95	1.10	2048.74	49.43	0.00	49.43	1138.97	6465.49
Укупно	13680.48	11336.73	16.27	85.28	5.90	281.32	11725.51	311.23	796.19	1107.43	2917.81	29431.25

Основна карактеристика коришћења простора је високо учешће категорије шума и шумског земљишта од 13.680,42 ха или 46,48% укупне површине обухвата Просторног плана.

После категорије шума и шумског земљишта следи категорија обрадивог земљишта (у којој су следеће структуре: њива, врт, воћњак, виноград, ливада), са укупном површином од 11.725,52 ха што износи 39,84% укупне површине обухвата Просторног плана.

³ Површина из Уредбе о заштити СРП "Обедска бара"

⁴ Површина утврђена након исправљања техничких грешака у Уредби о заштити СРП "Обедска бара"

Површина под плодним земљиштем (пољопривредно и шумско земљиште) износи 26.513,43ха што чини 90,09% укупне површине обухвата Плана.

Ови изузетно повољни односи плодног и неплодног земљишта, обрадивог и необрадивог, као и шумског и пољопривредног земљишта биће задржани и у планском периоду.

Укупно подручје обухваћено Просторним планом дели се, према основним категоријама коришћења земљишта у планском периоду, на следеће површине:

Табела 12: Основна намена површина

Основне категорије коришћења земљишта	2004. год. ¹		2024. год.	
	ha	%	ха	%
А. Шумско земљиште	13680,48	46,48	13701,75	46,70
Б. Пољопривредно земљиште ²	11744,42	40,00	11558,15	39,40
В. Водно земљиште (река Сава и објекти водопривредне инфраструктуре)	1652,92	5,62	1652,92	5,62
Г. Непољно земљиште	2353,43	8,00	2518,43	8,25
- грађевински рејон насеља	1073,00	3,64	1073,00	3,64
- радне зоне изван насеља	194,67	0,18	194,67	0,18
- саобраћајни објекти и коридори	151,64	0,52	151,64	0,52
- објекти водопривреде (канал, насипи, црпне станице и др.)	909,24	3,10	909,24	3,10
- рибањаци	-	-	175,00	0,60
- природно непољно земљиште (јаруга, вододерина, спруд...)	24,88	0,08	14,88	0,05
УКУПНО (А+Б+В+Г)	29431,25	100,00	29431,25	100,00

У установљеном обухвату Просторног плана (29431,25 ха) шумско земљиште повећава постојећу површину у односу на пољопривредно земљиште, формирањем ветрозаштитних појасева уз путне коридоре. У планираној намени предвиђени су рибањаци код Обрежа и Јасенска.

У обухвату Просторног плана налази се 5 насеља, лоцираних у заштитној зони Специјалног резервата природе. Границе грађевинских рејона ових насеља су дефинисане важећом просторнопланском и урбанистичком документацијом.

6. ПРАВИЛА КОРИШЋЕЊА, УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА

6.1. УРЕЂЕЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПОДРУЧЈА ПРЕМА УТВРЂЕНОМ РЕЖИМУ ЗАШТИТЕ

Комплекси (подручја) посебне заштите природе:

На подручју СРП "Обедска бара" Уредбом о заштити специјалног резервата природе "Обедска бара" ("Сл. гласник РС" бр. 56/94) успостављени су:

1. Режим заштите I степена који обухвата подручје Дебеле горе.

На подручју режима заштите II степена спроводе се мере утврђене законом који уређује заштиту животне средине, односно забрана коришћења природних богатстава и искључују сви други облици коришћења простора и активности, осим научних истраживања и контролисане едукације.

2. Режим заштите II степена обухвата северни и североисточни део потковице Обедске баре, Купинске греде, Рогозита бару, Костурницу, бару Врбовача, бару Кошарњача, канал Ревеницу, подручје бара и греда Грабовачко-Витојевачког острва, Витојевачке храстове и канал Врањ.

На подручју режима заштите II степена забрањено је:

- промена састава шумских састојина и њихово привредно коришћење,
- пошумљавање бара и ливада,
- вршење свих делатности које мењају услове живота у биотопима, загађивање вода,
- извођење земљаних радова, промена вегетације и сл.,
- лов и риболов осим када је то потребно ради очувања оптималне бројности животиња и заштите од заразних болести,
- сакупљање и коришћење заштићених биљних и животињских врста,

5 Подаци добијени од РГЗ и Служба за катастар непокретности општина које се налазе у обухвату Плана

6 Укупна површина која се налази изван зона кућа за одмор (вијенд зоне) и грађевинских рејона насеља

6. кретање људи без посебних дозвола.

У подручју режима заштите II степена **обезбеђује се:** планска санитарна сеча стабала, узгојни радови за шумске састојине, кошење ливада после 15. јула сваке две до три године, презентација заштићених подручја, праћење стања природних вредности и успостављање мониторинга за научно-истраживачки рад.

Основно обележје Обедске баре је њена Потковица, која представља некадашње активно корито реке Саве.

Поремећај водног режима условљен је затрпавањем одводног канала Ревенице, и сувишним продубљивањем одводног канала Вока, као и одводног канала Ревеница код Цреповца.

3. Границе режима заштите III степена чине спољне границе СРП "Обедска бара" и унутрашње границе површина првог и другог степена заштите. Подручје трећег степена заштите обухвата целокупни преостали простор Специјалног резервата природе који представља такође мозаик разноврсних екосистема који се карактеришу у мањој или већој мери нарушеном структуром животних заједница због разних видова човековог деловања, а који је веома битан за функционисање целокупног простора и очување темељних природних вредности предела. На овом простору се могу обављати све радње и активности предвиђене трећим степеном заштите.

На подручју режима заштите III степена забрањено је:

- пошумљавање бара и ливада,
- сакупљање и коришћење заштићених биљних и животињских врста,
- проширивање површина под еуро-америчким тополама,
- сеча појединачних стабала и група стабала аутохтоних топола и врба старијих од 30 година,
- третирање шума хемијским средствима авио-методом, осим у изузетним случајевима неопходним за заштиту специјалног резервата "Обедска бара",
- на местима гнезђења орла белорепана и црних рода извођење радова и других активности у кругу од 100 метара,
- риболов испред упусно-испусних канала у полупречнику од 100 метара од упуста, односно испуста.

У подручју режима заштите III степена **дозвољава се:** испаша стоке према плану пашарења, извођење хидротехничких радова ради трајног напајања овог резервата водом, активности на побољшању и одржавању еколошких услова, развој ту-

ризма, изградња објеката у традиционалном стилу у циљу презентације основних вредности подручја.

Око заштићеног природног добра утврђена је **заштитна зона**. На подручју заштитне зоне специјалног резервата "Обедска бара" **забрањено је:** упуштање отпадних вода, непланска сеча шума и шумских површина, неконтролисана употреба вештачких ђубрива, као и непланска изградња објеката.

На подручју заштитне зоне, у непосредном контактном подручју са Резерватом дозвољена је изградња само објеката у функцији туризма и рекреације, као и лов и риболов у складу са ловном, односно риболовном основом.

Остале значајне просторне целине

У резервату и заштитној зони постоје и друге значајне просторне целине за очување природних вредности подручја, развој еколошког туризма, производњу здраве хране и друге видове одрживог развоја:

- Купиново са етно-комплексом, Црквом Светог Луке и тврђавом Купиник, који се наслањају на источни крак Потковице и канал Вок;
- хотел "Обедска бара" са околином, у чијој близини се налази Обрешко окно и шума Матијевица;
- отворени предели унутар источног дела Купинских греда, на ливадама Мајке Ангелине, где се налазе остаци манастира Обед;
- шума Матијевица, Кадоница, Висока шума и Лошинци
- слатине северно од Ашање;
- пашњаци код Огара;
- слатине северно од Матијевице ка каналу Јарчина;
- широка бара и Криваја уз Јасенску иза Купинова;
- шума Јасенска са барама;
- слатина у Матијевици.

За све активности које ће се дешавати на наведеним значајним просторним целинама морају се добити услови Завода за заштиту природе Републике Србије.

Коришћење, уређење и заштита природног добра

Коришћење природног добра не сме бити на штету очувања природних вредности, а коришћење природних ресурса мора бити засновано на принципима одрживог развоја.

Коришћење подручја је усмерено на следеће активности у области шумарства, ловства, научно-истраживачких и едукативних програма:

- Експлоатација трске која је један од природних ресурса на Обедској бари, мудрим и трајно одрживим коришћењем може да представља везу између интереса заштите природе и локалне заједнице. Важно питање будућих редовних активности на Обедској бари је организовање експлоатације трске, која сада својом биомасом и продукцијом све више гуши Потковицу и прети да је у скорој будућности потпуно затрпа и исуши.
- Повећање површина под влажним ливадама и пашњацима због ублажавања изузетно негативног утицаја подигнутих засада плантажа топола (преко 5.000 ха) у региону Обедске баре, које су потпуно уништиле влажне ливаде и пашњаке на овом простору и тако десетковале њихов живи свет, а тиме и општи биодиверзитет (заштићеног добра).
- Израда програма и реализација санације канала "Ревеница 1" и "Ревеница 2" ради успостављања повољнијег водног режима у Обедској бари, а који су од великог значаја за правилну цикличност плавења и протока воде кроз Потковицу Обедске баре. Због тога је прворазредни интерес њихова санација и стављање у функцију очувања оптималног водног режима у целом резервату, како у источном (Потковица и Купинске греде), тако и у западном делу (Витојевачко и Грабовачко острво).
- Санација канала Вок ради повољнијег водног режима у

Потковици и Копиту који има основну функцију да уводи воду из Саве када је она у порасту. Много је важнија функција Вок-ка као канала којим се бара готово искључиво празни у летњим месецима. Због тога је за очување што повољнијег водног режима у Потковици и Копиту веома важно регулисање динамике отицања.

- Поновно активирање малог шаранског рибњака код Обрежа који би био значајан за већину птица водених станишта, које спадају међу најугроженије у Европи, а лако би се могао ставити у функцију развоја еколошког туризма и обogaћивања сада сиромашне туристичке понуде.

- Намена планираних засада топола које се по најновијој међународној еколошкој стандардизацији станишта сврставају у агрикултурно земљиште, на источном делу Купинских греда заменити аутохтоним шумама. Плантажне засаде је потребно сасвим изместити из Купинских греда, које са Потковицом чине највреднији део СРП "Обедска бара".

- Усклађивање потреба заштите природе, шумског газдовања и интереса локалног становништва за испашу стоке, посебно свиња у пространим чистим и мешовитим шумама са храстом, било у плавној алувијалној равни (Купинске греде, Јасенска, Чењин, Купински кут, итд) или у сувљим шумама леног платоа (Матијевица, Кадоница, Висока шума, итд.).

У Уредби о заштити Специјалног резервата природе "Обедска бара" из 1994., забрањена је испаша стоке на подручјима под режимом заштите I степена (Дебела гора и део Ливада код Цркве Мајке Ангелине), као и на површинама под режимом заштите II степена (средишњи делови Купинских греда, делови Ширина и Витојевачког и Грабовачког острва). Пашарење је дозвољено на подручјима под режимом заштите III степена. Испаша се може водити само према Плану пашарења.

6.2. КОРИШЋЕЊЕ, УРЕЂЕЊЕ И ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Трајно одрживо управљање и коришћење шумских, биљних, животињских и осталих природних ресурса ће се вршити уз пуно поштовање одредаба из Уредбе о заштити Резервата, што ће на најбољи могући начин избалансирати потребе шумарства као привредне гране и заштите природе, али и других делатности и интереса, посебно у односу на локалну заједницу.

Израда програма управљања природним ресурсима, треба да уважи интересе заштите природе, локалне заједнице и постојећих привредних делатности: шумарство, сточарство, ратарство, риболов, лов, водопривреда, сакупљање шумских плодова, итд.

Коришћење природних ресурса мора бити на принципу одрживости (дрво, трска, барски тресет, лековито биље и споредни шумски производи, туризам, здрава храна, итд.).

Током 1999-2000. године у Потковици Обедске баре су вршена интензивна истраживања налага и квалитета тресета, за потребе студије о могућем комерцијалном коришћењу у оквиру надлежних републичких министарстава и института. Прелиминарни резултати су указали на изузетно велике налагае и квалитет тресета на подручју Обедске баре, па ће у наредном периоду бити озбиљније разматрана могућност чишћења и продубљивања Потковице, управо усмереном и одрживом експлоатацијом тресета.

6.2.1. Пољопривредно земљиште

Земљиште у оквиру обухвата Просторног плана чини изузетан природни ресурс. У СРП "Обедска бара" највеће површине се налазе под шумским земљиштем, а у заштитној зони под пољопривредним и шумским земљиштем.

Коришћење пољопривредног земљишта у оквиру обухвата Просторног плана је условљено прописаним режимима заштите, с обзиром да планско подручје обухвата сва три степена заштите у Специјалном резервату природе и заштитну зону Резервата.

7 регулисано је Уредбом о заштити специјалног резервата природе "Обедска бара" ("Службени гласник Републике Србије", број 56/94)

На подручју под режимом заштите I степена забрањује се свака врста пољопривредне делатности.

На подручју под режимом заштите II степена забрањене су све врсте делатности које мењају услове живота у биотопима, испаша стоке, загађивање вода, извођење земљаних радова, промену вегетације и сакупљање и коришћење заштићених биљних и животињских врста. Изузетно је дозвољено контролисано сакупљање биљних и животињских врста у привредне сврхе у складу са Уредбом о стављању под контролу и промет дивљих биљних и животињских врста ("Службени гласник Републике Србије", број 16/96 и 44/96).

У режиму заштите III степена СРП Обедска бара дозвољена је контролисана испаша аутохтоних врста стоке, пчеларство и сакупљање лековитог биља, али није дозвољено разоривање пашњачких и других површина, као и други видови пољопривредних активности (ратарство, сточарство, воћарство, виноградарство, повртарство и тд.).

У заштитној зони су дозвољене пољопривредне активности уз ограничену примену вештачких ђубрива и других хемијских средстава

6.2.2. Воде

Вода као природни ресурс по правилу врши позитивни утицај на живи свет и окружење, међутим, она такође може бити изузетно деструктивна како због својих природних особина (поплаве, ерозије и др.), тако и због све већег загађивања.

У свим досадашњим активностима корисника простора и широј и ближој околини Обедске баре, спровођене су активности у правцу мењања начина коришћења простора, стварањем што повољнијих услова за коришћење водних потенцијала.

У наредном периоду, неопходно је обнављање природних карактеристика непосредног окружења, стварањем услова за интегрално коришћење, уређење и заштиту водних ресурса.

У том смислу, на простору Обедске баре предвиђена су решења која су у функцији заштите и коришћења вода као јединственог природног ресурса која су детаљније описана у поглављу 6.7.2.

6.2.3. Шуме и шумско земљиште

Шумама и шумским земљиштем у обухвату Просторног плана које припадају Сремском шумском подручју, газдовање се на основу Опште основе и посебних основа газдовања шумама. Шумама у приватној својини ће се газдовати и на основу Опште основе и програма газдовања. Основе и програми се односе на десетогодишње газдовање шумама, а њихово спровођење ће се обезбедити кроз годишње извођачке планове уз уважавање Закона о шумама и ППР Србије.

Све Посебне основе којима се газдује у СРП "Обедска бара" треба усагласити са годишњим програмима заштите и развоја овог подручја, Актом о заштити резервата, Уредбом о заштити природних реткости РС и Рамсарском конвенцијом.

Коришћење шума Специјалног резервата ће бити усаглашено са режимима заштите. То подразумева трајно усклађено коришћење природног ресурса шума засновано на принципима "обазривог" и усклађеног развоја.

Газдовање шумама ће обухватити радове на гајењу, обнављању и заштити шума:

- заштиту шума у подручју I степена заштите;
- планске санитарне сече стабала и узгојне радове за шумске састојине (чишћење, прореде састојина и др. радове) у II степену заштите;

- извођење радова на основу усвојених посебних основа газдовања шумама у III степену заштите;
- све видове коришћења шума у заштитној зони резервата.

На подручју Резервата није дозвољено:

- коришћење природних богатстава и спровођење активности сем научних истраживања и контролисане едукације у I степену заштите;
- промена састава шумских састојина и њихово коришћење (сече обнове) у режиму заштите I и II степена;
- пошумљавање бара и ливада;
- проширивање површина под ЕА тополом у режиму заштите III степена;
- сеча појединачних стабала и групе стабала аутохтоних топола и врба у режиму заштите III степена старијих од 30 година;
- сеча стабала на местима гнезђења орла белорепана и црне роде у кругу од 100м у режиму заштите III степена;
- непланска сеча шума у заштитној зони резервата.

У заштитној зони Специјалног резервата сем радова на планском коришћењу, нези и заштити постојећих шума (шуме ШГ "Ср. Митровица" и Војне установе "Моровић" и осталих корисника), биће спроведени радови на формирању нових површина под шумама:

- формирање нових шумских површина на необраслом шумском земљишту и површинама запуштених пашњака, необрађених и деградираних површина, као и земљиштима непогодним за пољопривредну производњу (VI, VII, VIII бонитетна класа) користећи аутохтоне лишћарске врсте;
- формирање ваншумског зеленила у оквиру пољопривредног комплекса ради повећања приноса у пољопривреди, формирање заштитног зеленила у оквиру линије експропријације уз путеве ради заштите од ветра, наноса снега, поправљања микроклиматских услова и стварања вегетацијских коридора. Заштитно зеленило формирати у виду група аутохтоних лишћара и шибља на међусобном растојању које зависи од ранга саобраћајнице, односно брзине одвијања саобраћаја;
- формирање мањих површина под заштитним зеленилом око депонија комуналног отпада, радних комплекса у атару насеља и подизање ремиза ради пружања заштите дивљачи;
- формирање зелених површина свих категорија у грађевинском рејону насеља која су у обухвату Просторног плана, посебно зелених површина јавног коришћења и заштитног зеленила.

Нове површине под шумама ће се формирати у складу са важећом законском регулативом из области шумарства, водопривреде, пољопривреде и саобраћаја.

За формирање ветрозаштитних и пољозаштитних појасева у оквиру саобраћајне инфраструктуре и пољопривредног земљишта, обавезна је израда пројектне документације којом ће се одредити типови појасева, њихова ширина, међусобна растојања и конкретан избор врста у складу са условима станишта. Препоручују се ажурни појасеви, максималне ширине до 10 м на угроженим локалитетима. Одговарајућом студијом би се оценила оправданост подизања ових појасева, који би били ван коридора путног појаса и заузимали пољопривредно земљиште.

6.2.4. Лов и ловна подручја

У обухвату Просторног плана су ловишта "Купиник" и "Каракуша" (део) којима газдује ЈП "Војводинашуме" ШГ "Сремска Митровица" из Сремске Митровице и ловишта "Срем" ловачког удружења "Сремац" из Руме и ловиште "Обедска бара" истоименог ловачког удружења из Пећинаца.

Правила коришћења, уређења и заштите ловишта ЈП "Војводинашума" подразумевају планско газдовање у складу са Уредбом о заштити СРП "Обедска бара".

То подразумева:

- забрану лова у режиму заштите I степена (ловиште "Купиник");

- санитарни лов у циљу очувања оптималне бројности животиња и спречавања заразних болести у режиму заштите II степена (ловиште "Купиник" и "Каракуша");

- забрану свих делатности које мењају услове станишта у режиму заштите II степена;

- спровођење лова у режиму заштите III степена;

- забрану проширивања површина под ЕА тополама и третирања шума хемијским средствима авио-методом, осим у случајевима заштите резервата у режиму заштите III степена и забрану сече стабала на местима гнезђења орла белорепана и црних рода у кругу од 100 м у режиму заштите III степена.

У складу са ловним основама је неопходно спровођење мера гајења, заштите, одстрела дивљачи и уређивања ловишта:

- заштита ретких и проређених врста дивљачи које су стављене под трајну заштиту;

- гајење главних гајених врста дивљачи (јелен обичан, срна, дивља свиња и фазан) и споредних врста - дивљачи на "природан" начин за отворена ловишта, до постизања њиховог економског капацитета;

- заштита дивљачи од болести, предатора, криволова, елементраних непогода (поплава);

- узгојни и трофејни одстрел дивљачи уз адекватну селекцију грла и фаворизовање фотосафарија и посматрање птица и

- уређивање ловишта изградњом ловно-техничких објеката, ловних објеката, одржавање просека, ловних путева и комуникација у ловишту.

Ловиштима ЈП "Војводинашума" и осталим ловиштима у обухвату Просторног плана ће се газдовати у складу са ловним основама и годишњим плановима газдовања.

У свим ловиштима, уз спровођење основних планских мера у оквиру газдовања ловиштем, биће створени бољи услови за развој ловног туризма.

У ловиштима предвидети и:

- изградњу ловно-техничких објеката у зависности од бројног стања дивљачи, а градити их од природних материјала и уклопити у природни амбијент ловишта;

- оградивање делова ловишта ради интензивног гајења и заштите и лова дивљачи;

- изградњу ловно - производних објеката (фазанерија и прихватишта за фазане);

- подизање ремиза на оним местима у ловишту где нема природних површина које могу да пруже заштиту дивљачи. Подизањем једногодишњих или вишегодишњих засада на мањим површинама у ловишту створити услове који ће пружити уточиште, заклон и исхрану дивљачи. Једногодишње ремизе заснивати од различитих група једногодишњих биљака (легуминоза, властистих трава или коренасто-кртоластих биљака). Вишегодишње ремизе подизати од мешовитих вишеспратних дрвенастих врста у зависности од услова средине. Вишегодишње ремизе ће сем стварања бољих услова за заштиту дивљачи, имати и економску функцију (кроз вредност дрвне масе) и већу концентрацију дивљачи на малом простору;

- изградњу пролаза за ниску и крупну дивљач у оквиру саобраћајне инфраструктуре ради стварања еколошких коридора за њихово кретање.

6.2.5. Риболов и риболовно подручје

Све активности у области риболова ускладити са Уредбом о заштити СРП "Обедска бара".

Коришћење риболовне фауне у виду спортског риболова је могуће у режиму заштите I и II степена, на основу годишњих планова газдовања.

Неопходно је израдити јединствен Средњерочни програм рибарства за риболовно подручје којим газдују ЈП "Војводинашуме" и рибарско газдинство Београд. Након израде овог Програма установити могућност комерцијалног риболова у режиму заштите III степена (река Сава).

Привредни риболов ће се развијати на локалитету Јасенска.

Ради заштите риболовне фауне неопходно је установити везу између канала Вок, Ревеница и реке Саве. Обезбедити мир за повољне услове мрешћења и сезонске миграције рибљих врста.

Посебним програмима испланирати и дефинисати селективни риболов, риболов у научно-истраживачке сврхе и врсте природних реткости, одредити капацитет целог подручја, као и појединих зона за спортски риболов и развој спортско-риболовног туризма (рибњак код Обрежа). Обедску бару укључити у редован пункт за мерење и осматрање вода.

Ради уређивања подручја риболова неопходно је:

- организовати чуварску службу

- уредити риболовна места и

- уредити приступе водотоцима.

6.3. РАЗВОЈ И УРЕЂЕЊЕ МРЕЖЕ НАСЕЉА

Развој и уређење мреже насеља (функционална подручја) произилазе из степена развијености мреже насеља, развојних потенцијала, степена утицаја центара развоја и нивоа интегритетности просторних структура у регији.

Пројекција мреже насеља на посматраном подручју извршена је на основу комплексног сагледавања постојећих и предпостављених природних и створених услова за насељавање на простору обухваћеном Планом. Најзначајнији елементи у пројекцији су били:

- неразвијеност хијерархије насеља по критеријуму агломерације становништва и изразите функционалне диференцијације;

- непостојање изразите просторне доминације насеља градског карактера;

- топографски положај насеља у односу на рељефно-морфолошке целине.

Просторно-функционална организација подручја урађена је са циљем да се обезбеди:

- рационализација управљања и ефикасније обављање послова из домена свакодневних потреба грађана;

- организација јавних служби усклађенија са потребама, могућностима и интересима локалних заједница;

- ефикасније координирање активности и програма локалних заједница.

Простор обухваћен Планом, у складу са критеријумима и циљевима, организује се у оквиру два општинска функционална подручја, са општинским, субрегионалним и регионалним центром као центром вишег реда за дато функционално подручје.

У будућој мрежи насеља на подручју Обедске बारे коју ће чинити 5 насеља, издвајају се 2 групе насеља, без диференцијације у функционалном смислу:

- Купиново, Обреж и Грабовци, као насеља у самој тактој зони са Обедском баром;

- Огар и Ашања, као насеља у окружењу.

Сва насеља су нивоа примарно сеоско насеље, са припадајућом функционалном опремљеношћу. Хијерархијска диференцијација насеља у обухвату Просторног плана постављена је на основу:

- постојеће мреже насеља и центара, положаја и функција појединих насеља;

- величине и капацитета гравитационих зона центара;

- положаја појединих центара у односу на систем постојећих и планираних зона интензивног развоја.

6.4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И УРЕЂЕЊЕ РУРАЛНИХ ПОДРУЧЈА

Планирање села и руралног подручја Обедске बारे полази од начела вишефункционалног/интегралног развоја. Ова кон-

цепција подразумева координацију и комбиновани развој пољопривреде, шумарства и туризма, као и других привредних и услужних делатности.

Улога државе у операционализацији овакве концепције развоја села обухвата:

- интегрисање села у социјални, привредни и културни развој;
- повезивање села у систем насеља и комуникација са центрима вишег реда (ревитализацијом постојеће и изградњом нове инфраструктуре);
- интегрисани развој и уређење села и атара;
- активирање локалних развојних потенцијала сеоског подручја заснованих на домаћинству/газдинству као основној производној и социо-културној категорији на селу.

У планском подручју не предвиђа се повећање грађевинских реона насеља у обухвату Просторног плана. Границе грађевинских реона су утврђене и преузете из важеће просторно-планске и урбанистичке документације. Овим Просторним планом даје се смерница да промене границе грађевинских реона теже оптимизацији целокупног простора обухвата, што би значило да се насеља не повећавају на уштрб пољопривредних површина.

Изградња на грађевинском земљишту у грађевинским реонима насеља у обухвату Просторног плана, одвијаће се према условима утврђеним одговарајућим урбанистичким планом.

Ван грађевинских реона, на територијама катастарских општина у обухвату Плана могуће је градити:

- објекте у функцији туризма, на локалитетима и просторима предвиђеним Просторним планом;
- објекте у функцији пољопривреде (економија, машински парк, производња сточне хране, стакленике, пластенике и сл.);
- објекте путне привреде и саобраћајнице, у оквиру саобраћајних коридора;
- објекте неопходне за спровођење заштите и коришћења Специјалног резервата природе и других заштићених локалитета;
- објекте везане за заштиту од елементарних непогода;
- објекте у функцији инфраструктурних система.

Изградња на туристичким локалитетима и на новопланираним пољопривредним комплексима ће се обавезно вршити на основу предходно урађене урбанистичке документације са детаљном разрадом, којом се дефинишу јавне површине. За остале набројане садржаје ће врста детаљне урбанистичке разраде зависити од планиране локације, постојеће опремљености и др.

Затечена просторна организација насеља посматраних у оквиру Плана пружа могућност одвијања планираних насељских функција које проистичу из њихове будуће улоге у заштити и коришћењу Обедске баре.

С обзиром да у наредном периоду треба искористити веће могућности комплементарног развоја насеља у самој контакт-ној зони са Обедском баром, потребно је извршити одређене просторне реконструкције унутар насеља (Грабовци, Ашања, Огар, а нарочито Обреж и Купиново). За планиране туристичке локалитете Обреж, Купиново и Планиште на Сави, потребно је урадити планове детаљне регулације на основу смерница дефинисаних у наредном поглављу (тачка 6.5.4. Туризам).

Просторно уређење насеља треба да се базира на претпоставци формирања потпуне комуналне опремљености насеља.

6.5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

Просторни размештај привредних капацитета у обухвату Плана има низ ограничења, која проистичу из потребе ускла-

ђивања са режимима заштите овог простора. За све пројекте, у смислу Закона о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Србије", број 135/2004), надлежни орган ће, у складу са Законом, утврдити потребу израде Студије о процени утицаја на животну средину.

6.5.1. Пољопривреда

Развој пољопривреде се, због специфичности подручја, мора посматрати двојачко:

- на простору самог Специјалног резервата природе, као издвојена целина;
- на осталом обухваћеном простору (атарима) као пољопривредно земљиште које се може користити, али тако да не нарушава стабилност укупног екосистема.

Услови за развој пољопривредне производње **на подручју Специјалног резервата природе** утврђени су у складу са планираним режимима заштите.

Развој пољопривредне производње базираће се у северном делу подручја обухваћеног Просторним планом, односно у заштитној зони Специјалног резервата природе. У циљу остваривања предвиђених мера заштите у заштитној зони, развој пољопривредне производње одвијаће се у смеру постепеног преласка конвенционалне пољопривреде на систем биолошког ратарења, што би, дугорочно посматрано требало да обезбеди брже и лакше укључивање производа пољопривреде на тржиште земаља Европске уније.

Наведено реструктурирање пољопривредне производње обезбедиће промене у начину како биљне, тако и сточарске производње.

Карактер сточарске производње биће у функцији производње здравствено безбедне хране и заштите посматраног простора. Развој сточарске производње кретаће се у смеру повећања бројног стања сточног фонда, побољшања расног саства сточног фонда, потпунијег коришћења сировинске базе ратарске производње, рационалнијег коришћења пашњака и ливада. Укупан сточни фонд би требало да достигне вредност од 1-1,5 условног грла стоке /ха ораничне површине у условима наводњавања.

Развој биљне производње засниваће се на:

- изменама у структури сетве у корист веће заступљености легиминоза, крмног биља, поврћа, лековитог, ароматског биља и цвећа;
- смањењу примене хемијских средстава;
- минимализацији обраде земљишта зависно од земљишно-климатских и привредних услова;
- остваривању две сетве годишње, чиме ће се повећати физички обим производње.

У наредном периоду повртарска производња ће се одвијати на знатно већим површинама, при чему је акценат на производњи у заштићеном простору (стакленици и пластеници у КО Купиново који ће користити геотермалне воде из бушотина). Производња у заштићеном простору омогућиће промене у структури биљне производње, повећање приноса и прихода по хектару, практичну примену најновијих научних и техничких решења у овој производњи. Структура производње у затвореном простору биће употпуњена производњом цвећа и украсног биља уз производњу поврћа.

Обезбедиће се услови за подизање рибњака и развој рибарства на подручју Просторног плана, на погодним теренима у КО Купиново и КО Обреж, нарочито на потезу Јасенска.

Значајне могућности пружа и сакупљање природног лековитог биља и шумских плодова, које такође мора бити праћено подизањем погона за конфекционирање и прераду, у непосредном окружењу. Природни услови пружају могућност узгоја ретких врста биљака које би се могле пласирати за реинтродукцију на слична станишта у Европи.

6.5.2 Шумарство

Шуме и шумско земљиште у обухвату Просторног плана чине део Сремског шумског подручја. Сем општекорисних функција шума у планском периоду ће се развијати и њихове производне функције у складу са Актом о заштити, Уредбом о заштити природних реткости РС, Рамсарском конвенцијом и програмима заштите и развоја СРП "Обедска бара", а према важећим шумским основама.

У Резервату, у режимима заштите I, II и III степена однос између обраслог и необраслог шумског земљишта се неће мењати. Производне активности у шумарству ће се одвијати само у режиму заштите III степена.

У заштитној зони резервата се однос обрасло-необрасло шумско земљиште може мењати повећањем површина под шумама на рачун шумског земљишта и VI, VII и VIII бонитетне класе пољопривредног земљишта. Све активности у шумарству ће се одвијати у складу са посебним основама газдовања шумама.

С обзиром на велики привредни значај ових шума очекује се и даље пласман техничког дрвета у предузећа дрвне индустрије у окружењу.

6.5.3. Мала привреда

Поред пољопривреде, која ће и у планском периоду бити најзначајнија привредна делатност, планира се подстицање развоја мале привреде (за производне јединице мањег капацитета које својим функционисањем неће угрожавати животну средину).

У складу са тим одређењем приоритет у развоју капацитета мале привреде имала би насеља у ширем окружењу Обедске баре, а то су Огар и Ашања. Капацитети мале привреде могу се лоцирати на територији читавих насеља, под условом да просторне могућности парцеле то дозвољавају и да својом активношћу (буком, вибрацијама, загађењем воде, ваздуха и земљишта) не утичу негативно на животну средину.

Даљи развој трговине и угоститељства требао би бити усмераван на улагања у опремање и изградњу савремених трговинских капацитета и угоститељско-туристичких објеката, што ће бити условљено порастом животног стандарда и куповном моћи становништва.

Развој капацитета трговине и угоститељства пратиће просторну дистрибуцију становништва, као и развој туристичких локалитета.

6.5.4 Туризам

Основни услови који се морају остварити пре туристичког активирања су: адекватна заштита простора и утврђивање дозвољене намене и оптерећења простора како по врсти, тако и по обиму.

У просторној организацији туризма на подручју Просторног плана, на основу стратешких приоритета за развој одређених облика туризма (еколошко-образовни, културно-манифестациони, спортско-рекреативни, лов и риболов, излетнички и сеоски) издвојене су **туристичке зоне** и **туристички локалитети**.

Туристичка активност је планирана у туристичким зонама А, Б и В. У вези са коришћењем ових туристичких зона важно је развијање одређених активности у туристичким локалитетима у Обрежу, Купинову и на обали Саве (Пландиште).

Туристичка зона А - Купинске греде

- Основна туристичка активност је **разгледање резерватских површина** (у оквиру развоја еколошко-образовног обли-

ка туризма). Приступ овој зони је од хотела "Обреж" чамцем преко Крстоношића окна са изласком у Дебелу гору и Купинске греде. Други излаз у ову зону је од Купинова, поред града Купиника стазом кроз Купинске греде. За туризам је отворено само одељење 1. Дебеле горе које је у III степену заштите, док је остатак Дебеле горе намењен само за научно-истраживачки рад и контролисану едукацију, а не и за масовни туризам. Стаза због тога треба да од Обрешког окна, преко 1. од Дебеле горе, затим између 15. и 14. одељења, па поред баре Велика Рогозита и даље шумском стазом до чворишта одељења 29, 30, 39, 40 где излази на изграђени шумски пут, одакле један крак продужава путем на југ до асфалтног пута Пландиште - Купиново, а други крак ка истоку до цркве Мајке Ангелине и ревитализованих ливада и пашњака. У средини ове зоне налазе се резервати који се разгледају само са уређених осматрачница на границама Резервата. Приликом уређења зоне поштовати правила:

- уређивање стаза са прилазима до бара (основна мера заштите је усмеравање посетилаца на кретање само дуж означених и уређених стаза);
- контролисање броја посетилаца (важно је ограничити број посетилаца у односу на еколошку издржљивост и режим заштите);
- формирање водичке службе (природне вредности биће правилно презентоване путем стручно оспособљене водичке службе);
- организовање чуварске службе;
- уређење зоне вршити према мерама утврђеним Уредбом о заштити СРП Обедска бара.

Туристичка зона Б - Чењин

Туристичка активност у овој зони подразумева **рекреативни туризам**, вожњу еколошким видовима саобраћаја (бициклом или сеоском запрегом) уређеном стазом до обале реке Саве. Туристичка стаза се пружа дуж шумског пута који кружно повезује Обреж - Пландиште - Купиново.

На обали Саве је могуће уредити плажу за купање и излетнички простор. Узводно и низводно од плаже могу се уредити места за спортски риболов.

На улазу у ову зону налази се Обрешки рибњак, који може послужити за одвијање спортског риболова и развијање угоститељских активности. На самом рибњаку поставити и осматрачнице. Приликом уређења зоне поштовати правила:

- уређивање стазе до реке Саве, плаже на Сави, излетничког простора, као и места за спортски риболов и угоститељске активности вршити према мерама заштите из Уредбе о заштити СРП Обедска бара ("Службени гласник Републике Србије", број 56/94);
- организовати чуварску и водичку службу.

Туристичка зона В - Грабовачко-Витојевачко острво

Трећи приступ у Специјални резерват природе Обедска бара налази се код насеља Грабовци. Туристичка стаза се пружа дуж шумског пута који повезује Грабовце са реком Савом наспрам Оридске аде. У туристичку зону укључиће се и крак пута који води уз канал Врањ до Саве. Уређеном стазом кроз шумску просеку може се пешице, бициклом или запрегом (кочијом) доћи до реке Саве. Обала ће се овде уредити за потребе излетничких активности. Уређењем обале остварују се визије на другу обалу Саве и пружа се могућност шетње и посматрања пејсажа. При уређењу ове зоне потребно је поштовати правила:

- уређивање прилаза до Саве кроз шумске просеке вршити према мерама заштите из Уредбе о заштити СРП;
- обележити главне правце кретања;
- организовати чуварску и водичку службу.

Најчешћи посетиоци излетничких пунктова ће бити ђачке екскурзије, па је потребно број посетилаца (места за седење)

прилагодити просечном броју ученика у једном ђачком аутобусу (50). То се односи посебно на локацију "Пландиште" на Сави која има асфалтни пут од Купинова и која је директно повезана као чворна тачка са стазама на правцима до А и Б.

У свакој туристичкој зони формирати излетнички пункт као уређен простор на погодном месту где постоји могућност снабдевања водом и приступ теренским возилом за снабдевање храном, дрвима и одвоз смећа. У уређење простора спада "надстрешница" са столовима и клупама за 50 корисника, "вашариште", "дрвљаник", простор за прихват смећа, пољски ЊЦ, уређена чесма.

Намена му је да се учесницима програма понуди упознавање природних вредности, омогући предах, заклон у случају невремена и ручак у природи.

Поред предложених зона планирано је формирање два локалитета са комплексном понудом:

1. Локалитет Обреж који непосредно належе на насеље Обреж и пут ка Купинову, на самој обали Обедске баре. Одређен је природним условима, као и постојећим објектима. Неопходни садржај локалитета би требало да буде:

- хотел са бунгаловима;
- природњачки музеј са информативно-пропагандним центром;
- објекти непосредне услуге-продавнице пића, брзе хране и сл.;
- камп са централним објектом и плацевима за шаторе или камп приколице;
- спортски терени (мини голф, кошарка, одбојка, тенис) стазе за шетње, јахање, вожњу бицикла, на самој обали привез за чамце на весла,
- цикло-центар - изнајмљивање и сервис бицикала.

Потребно је планирати реконструкцију и повећање квалитета смештаја и услуге у постојећем хотелу и повећање лежаја (мах до 50 - један аутобус), а у исто време планирати проширење капацитета у домаћој радиности у Купинову, Обрежу, Ашањи и Грабовцу.

2. Локалитет Купиново који се налази на крају насеља Купиново и предвиђен је за етно-парк. Површина етно-парка је заштићена просторно-културно-историјска целина и, са остацима средњевековне тврђаве Купиник, чини најстарији део насеља. Од затечених објеката руралне архитектуре неколико објеката су аутохтоне фолклорне вредности, а неколико су без изражених обликовних вредности које треба адаптирати и пренаменити. На локалитету Купиново издвајају се групе садржаја:

- Купиник - средњевековни град;
- етно-парк са управом;
- пратећи садржаји - мањи ресторан и продајни пунктови;
- скелски прелаз за скелу која ће саобраћати између Купинова и насеља Скела на десној обали Саве.

Уређење овог локалитета вршити према условима Завода за заштиту природе, као и Завода за заштиту споменика културе из Сремске Митровице. У оквиру комплекса етно-парка старе сеоске куће и помоћне објекте уредити тако да се за комплекс етно - парка обезбеде и услови за живот домаћинстава етно-парка, као и коначиште за туристе, угоститељски објекат, музеј, летњу позорницу.

3. Локалитет Пландиште који се налази у алувијалној равни реке Саве предвиђен је за развој излетничког туризма. Обала ће се овде уредити за потребе излетничких активности. Уређењем обале остварују се визици на другу обалу Саве и пружа се могућност шетње и посматрања пејсажа.

Гранични капацитет броја посетилаца у туристичким зонама и локалитетима утврђен је на основу збира појединачних

граничних капацитета различитих режима заштите, према условима Завода за заштиту природе Србије.

Појединачни гранични капацитети за целокупни простор обухвата Просторног плана (СРП + заштитна зона) износе:

- у режиму заштите I степена - користи се за научно-истраживачке активности и контролисану едукацију и није предвиђен за посету туриста
- у режиму заштите II степена - 500 једновремених корисника уз пратњу стручног водича
- у режиму заштите III степена - 1500 једновремених корисника
- у заштитној зони - 3000 једновремених корисника.

Укупан капацитет Резервата са заштитном зоном износи 5000 једновремених посетилаца/корисника.

Највећи број туриста потребно је усмерити на ободне делове ван резервата (Обреж, Купиново, Грабовци) где је капацитет посетилаца многостуко већи. Поред смештајних капацитета, нужно је побољшати и структуру угоститељских објеката, тиме што би значајније били заступљени ресторански објекти (данас су заступљене претежно кафане са нижим квалитетом опремљености и услуга). Опремљеност угоститељских објеката такође треба да задовољава међународне стандарде, а имајући у виду претежно сезонски карактер туристичке понуде, потребно је формирати много више капацитета на отвореном простору.

Туристички локалитети треба да буду опремљени и информативним пунктовима, продавницама свакодневне и изузетне куповине (у складу са планираном туристичком понудом).

Локалитети са комплексном туристичком понудом не налази се у резервату већ у његовој **заштитној зони**. Готово сви планирани најважнији туристички садржаји су везани за зону заштите III степена.

Уређење насеља ће се вршити на основу урбанистичке документације, при чијој изради треба узети у обзир планиране туристичке садржаје, дате оријентационо у овом Плану.

За све облике туризма неопходно је обезбедити и квалитетан смештај и одговарајуће пратеће услуге. За све постојеће и планиране локалитете обавезна је израда детаљне урбанистичке документације, са претходно јасно дефинисаним програмима у области туристичке понуде и могућих капацитета.

6.6. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ УСЛУЖНИХ ДЕЛАТНОСТИ И ЈАВНИХ СЛУЖБИ

Организација простора и изградња капацитета намењених услужним делатностима у функцији развоја туризма, одвијаће се уз обавезу обезбеђења услова за реализацију темељних принципа одрживог развоја подручја Обедске баре. Овим се подразумева планирано умерено или ограничено коришћење укупних ресурса подручја, уз формирање атрактивног и туристичким потребама примереног туристичког производа.

Јавне службе ће се развијати у складу са критеријумима датим Просторним планом Републике Србије, како би насеља била опремљена јавним службама у складу са нивоом који узима у мрежи насеља. Обзиром да сва насеља имају најнижи степен у мрежи насеља-примарно сеоско насеље, прерасподелу и развој-јавних служби треба извршити у оквиру ширег функционалног подручја (општински, регионални центар).

Поред улагања у постојеће објекте јавних служби потребно је повећати њихову доступност и то формирањем мобилних јавних служби.

6.7. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, РАЗМЕШТАЈ И КОРИШЋЕЊЕ ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА

6.7.1. Саобраћајна инфраструктура

Изградња планиране мреже путева у оквиру Просторног плана подразумева изградњу саобраћајних капацитета у:

1. окружењу Обедске баре
2. и у оквиру обухвата Просторног плана

Правила грађења за саобраћајну инфраструктуру подразумевају следеће:

3. све регионалне и локалне путеве градити за двосмерни саобраћај са носивошћу за средње тешки саобраћај (регионални путеви) и за средњи саобраћај (локални путеви),

4. сви ови путеви морају имати елементе који им по закону припадају, са ширином коловоза од мин. 6,0 м са једносмерним нагибом коловоза и правилним одводњавањем,

5. у оквиру обухвата Плана дужина и изграђеност путева се минимизира иако су у функцији само прилаза до изграђених туристичких локалитета или простора за стационирање саобраћаја,

6. све интерне приступне саобраћајнице градити за двосмерни саобраћај од савремених конструкција са ширином саобраћајница од мин. 5,5 м са једносмерним нагибом,

7. просторе за паркирање путничких возила градити као стални објекат.

Стални објекти за стационирање возила су паркинзи за путничка возила (димензија 5,0 x 2,5м) од савремених конструкција (бетонских плоча или бехатона), али обавезно у ЕКО изради (свако четврто место је простор за дрвеће) тако да се подигне ниво комфора чувања возила и минимизира негативан утицај паркинг површина на микроклимат и биодиверзитет на животну средину као и сам простор Обедске баре.

Простори за повремено стационирање возила су унапред утврђени простори у зеленом окружењу који ће се само стабилизирати, тако да би могли се повремено укључити у систем паркинг површина у време повремених манифестација.

Остала правила грађења подразумевају:

1. укрштање јавних путева са осталим инфраструктурним објектима (водопривреда, енергетика, везе и др.) треба вршити тако да се не омета одвијање саобраћаја, не угрожава стабилност путева, безбедност и режим саобраћаја на путевима,

2. код укрштања јавних путева са атарским и осталим земљаним путевима, мора се поштовати услов да се земљани путеви који се прикључују на јавне путеве са савременим коловозом, морају изградити са тврдом подлогом у дужини од најмање 50 за за магистрални пут, 40м за регионални пут и 30м за локални пут, рачунајући од ивице коловоза јавног пута и минималне ширине од 5,0 метара,

3. на местима међусобног укрштања јавних путева, прикључења јавног пута на други пут, обезбеђују се троуглови прегледности чије странице износе 120 метара, рачунајући од тачке пресека осовине тих путева, односно осовине железничке пруге,

4. у троугловима прегледности не смеју се подизати засади, градити објекти или вршити други радови који би ометали прегледност јавног пута,

5. у земљишном појасу пута не могу да се граде објекти (стамбени, пословни, помоћни, затим бунари, резервоари, септичке јаме и сл.), осим објеката који служе саобраћају.

6.7.2. Водопривредна инфраструктура

Према стратегији развоја, уређења и заштите планираног подручја, на подручју Обедске баре развијаће се вишенаменски системи, којима се интегрално решавају проблеми коришћења и заштите вода, уређења водних режима и одбране од поплава.

(1) регионални системи за обезбеђивање вода највишег квалитета, за насеља и оне индустрије које захтевају воду тог квалитета,

(2) регионални системи за коришћење, уређење и заштиту речних вода (тзв. речни системи), којима се подмирују остали корисници, и уређују и штите воде.

У складу са стратешким опредељењима, снабдевање водом највишег квалитета, оствариваће се развојем регионалних

система, из којих ће се снабдевати највећи број насеља и само они технолошки процеси у којима је неопходна вода највишег квалитета.

Сремски систем се ослања на два моћна алувиона: дрински, на ушћу Дрине и савски. Значајне издани подземних вода у алувијалним наслагама се простиру дуж леве обале Саве, на потезима Сремска Митровица - Јамена и Јарак - Грабовци, а делом и у Купинском куту, са добром хидрауличком везом са Савом.

Из дринског изворишта вода ће се упућивати преко Богића и Сремске Митровице до -Руме, док се други део насеља Срема снабдева из савског изворишта. Могуће повезивање са београдским системом и новосадским системом.

Око изворишта подземних вода, дефинисати зоне и појасе санитарне заштите изворишта у склопу са Законом о водама ("Службени гласник Републике Србије", број 46/91; 53/93; 67/93; 54/96).

Насеља у обухвату Плана ће се до реализације регионалних система, водом снабдевати из локалних изворишта, уз неопходне реконструкције и доградње система (бунари, резервоари, црпне станице).

Простор Обедске баре припада сремском регионалном систему коришћења, уређења и заштите речних вода. Систем ће се убрзано развијати са реализацијом каналских система који треба да омогуће коришћење транзитних вода на подручју Срема, а предвиђа се реализација постројења за пречишћавање отпадних вода свих већих концентрисаних загађивача, посебно се предвиђа заштита изворишта подземних вода Кленак - Јарак деривацијом и пречишћавањем отпадних вода Сремске Митровице и Руме.

Основни проблем на овом простору је одржати у функцији објекте и режиме који су "наметнути" природи (насипе, дренажни систем, небрањени део приобаља и др.). Природа путем ветра, таласа, вегетације угрожава водопривредне објекте због чега су они предмети - редовног одржавања, интервенција и санација.

У области заштите од вода, предвиђа се завршетак изградње пројектованог насипа од Прогара ка Купинову уз леву обалу Саве, од км 3+100 до км 8+562 (споја канал Вок са Обедском баром). На завршном делу насипа обезбеђена је заштитна висина око 1 м изнад нивоа стогодишње воде.

У подручју заштитне зоне Обедске баре се не планира проширење система за одводњавање, већ само одржавање (чишћење канала од муља и растиња) и евентуалне реконструкције постојећих. Могуће је будуће двонаменско коришћење постојећих система за потребе наводњавања. У резервату је наводњавање као мера забрањена због нарушавања ионако угроженог водног режима.

У циљу освежавања Обедске баре водом из Саве, неопходно је оспособљавање канала Вок за двојну строго контролисану функцију - пуњење и пражњење водом Обедске баре, као и продубљивање западног лука Обедске баре - Ревенице ради омогућавања дотока воде у бару. Предвиђа се и санација самог корита баре.

Са водопривредног становишта, приоритети развоја предметног простора и мере које треба предузети јесу:

- обезбеђивање довода воде у корито Обедске баре, Купинске греде и остала подручја посматраног простора;
- при обнављању воде, вода мора да протиче кроз корито Баре и подручје које захватају лукови Обедске Баре;
- обезбедити да ниво воде достигне 75 m ANV и поплави поред корита Баре и греде у Купинском куту. Обнављање воде обезбедити у пролетњим месецима при високом водостају реке Саве;
- да ниво воде у кориту Обедске баре не буде нижи од 73 m ANV у било ком периоду године. У циљу успоравања истицања воде извршити санацију источног лука корита Обедске баре

на делу између узвишења са старим градом Купиником; Санацију - напашање извршити до коте 73,50 m ANV;

- да се обезбеди могућност промене нивоа воде (колебања водостаја) између 73 и 75 m ANV, у зависности од оптималних услова за развој флоре и фауне.

Уређење отворених канала и регулационих радова на простору Обедске баре, биће дефинисано изразом одговарајуће пројектно-техничке документације и претходним условима Јавног водопривредног предузећа "Воде Војводине" - Нови Сад.

У циљу **заштите вода**, у насељима ће се развијати сепарациони канализациони системи, којима ће се посебно одводити фекалне отпадне воде, а посебно атмосферске отпадне воде.

Основни задатак канализационог система је потпуна хидротехничка санитација урбаних простора. Фекални канализациони системи треба да прикупе и одведу ван територије све отпадне воде формиране при употреби и коришћењу. Канализациони системи су у врло уској вези са водоснабдевањем и представљају функционалну и органску целину са њим. Због тога се канализациони системи морају развијати упоредо са развојем система водоснабдевања.

Индустријске отпадне воде по потреби, решаваће се посебним системима. Зависно од врсте и типа загађене воде вршиће се њихово претходно пречишћавање кроз предtretман, па ће се тек онда ићи на заједничко пречишћавање са санитарном и атмосферском отпадном водом.

Пре упуштања отпадних вода у реципијент предвиђа се њихово пречишћавање на уређајима за пречишћавање отпадних вода. Карактер реципијента предвиђа, односно захтева висок степен пречишћавања. После пречишћавања на уређајима за пречишћавање отпадних вода, пре испуштања у реципијент, концентрација појединих загађујућих материја у ефлуенту мора задовољавати услове које прописује надлежно водопривредно предузеће.

Туристички локалитети и центри ће проблем одвођења отпадних вода решавати преко компактних мини-уређаја за биолошко пречишћавање, или ће се отпадне воде евакуисати у бетонске водонепропусне септичке јаме које ће се периодично празнити аутоцистернама, ангажовањем надлежне комуналне организације, а садржај одвозити на депонију.

Кишну канализацију конципирати за меродавне услове (временски пресек, урбанизованост простора, рачунска киша итд.), а етапно реализовати тако да се изграђена делом рационално уклапа у будуће решење.

Ефикасна заштита од поплава подразумева и реализацију следећих организационих мера:

1. нормативно спречавање неконтролисаних градње у просторима који су угрожени од поплава, применом одговарајућих урбанистичких и планских мера, како се не би повећавале потенцијалне штете од поплава уз конкретизацију водопривредних услова;
2. адекватно одржавање заштитних објеката и система, према унапред дефинисаним плановима,
3. стално ажурирање превентивних и оперативних мера у периоду одбране од великих вода;
4. политиком осигурања имовине, која висину премија условљава и степеном ризика од поплава.

6.7.3. Енергетска инфраструктура

Гасоводна инфраструктура

На предметном подручју планира се изградња разводних гасовода средњег притиска за гасификацију насеља, од планираног гасовода РГ-05-10.

Нафтоводна инфраструктура

На предметном подручју не планира се изградња нафтовода.

Лежишта енергетских извора

Поред експлоатације постојећег лежишта Купиново, на предметном подручју планирају се истражни радови од стране Предузеће НИС Нафтагас-Нови Сад, у истражном простору на основу Решења издатог од Министарства рударства и енергетике.

Бушотине

Простор око бушотине Кур-1/Н, је предвиђен за изградњу бање и купалишта.

Простор око бушотине Кур-2/Н, предвиђен је за изградњу пластеника и стакленика и њихово загревање.

На локалитету око бушотине Кур-3/Н, предвиђен је простор за I фазу истраживања лежишних потенцијала.

Поред експлоатације постојећих хидротермалних бушотина, планирана је изградња низа истражних и контурно истражних бушотина у дефинисаном истражном подручју, које се налази ван граница СРП Обедска бара, у заштитном подручју.

Евентуална изградња објеката који прате енергетских извора (сабирни системи, приступни путеви и сл.) вршиће се на овим истражним односно експлоатационим просторима.

Извори енергије

У наредном планском периоду потребно је стимулисати развој и коришћење алтернативних облика енергије, чиме би се знатно утицало на побољшање животног стандарда и заштиту и очување природне и животне средине.

Приликом развоја и коришћења алтернативних облика енергије, редослед приоритета развоја је: геотермална енергија, биомаса, биогаз, сунчева енергија, енергија ветра.

6.7.4. Електроенергетска инфраструктура

На простору обухваћеном Планом, потребно је у потпуности ревитализовати преносну мрежу у циљу квалитетног и сигурног снабдевања електричном енергијом потрошача.

Потребно је обезбедити довољно капацитета у постојећим ТС 110/20 kV и изградити нове капацитете.

Средњенапонски 35 kV водови прећи ће на 20 kV напонски ниво, а трафостанице 35/10 kV и 35/20 kV задржаће се као 20 kV разводна чворишта.

Целокупна 10 kV мрежа ће се реконструисати за рад на 20 kV напонски ниво. Изградњом дистрибутивних трафостаница 20/0,4 kV напонског преноса и реконструкцијом постојећих 10/0,4 kV обезбедити довољно капацитета за све потрошаче.

Нисконапонску мрежу у свим насељима, као и ону за потребе туристичких и других локалитета, на простору Обедске Баре, потребно је реконструисати и одржавати по плановима надлежних дистрибуција.

На простору обухваћеном Планом задржава се целокупна постојећа преносна мрежа 400 kV и 220 kV. По "Студији дугорочног развоја мреже ЕПС-а на конзумном подручју Војводине", нема планиране 400 kV, 220 kV и 110 kV преносне мреже на планском простору.

Постојећу преносну мрежу на овом подручју потребно је ревитализовати.

Електрична енергија за снабдевање потрошача на подручју Обедске Баре, обезбедиће се из постојеће трафостаница ТС110/20 kV "Пећинци", преко 20 kV мреже и дистрибутивних трафостаница 20/0,4 kV.

Ради обезбеђивања довољног капацитета потребно је у постојећу трафостаницу у наредном периоду уградити још један трафо снаге 31,5 kVA поред постојећег исте снаге.

У насељима ће се изградити нови капацитети дистрибутивних трафостаница 20/0,4 kV, а постојеће трафостанице 10/0,4 kV биће реконструисане за 20 kV напон. Нисконапонску мрежу у свим насељима потребно је реконструисати. У наредном периоду потребно је изградити далековод 20 kV на релацији Грабовци-Огар, ради стварања могућности за резервно напајање Грабоваца.

У свим насељима, туристичким и другим локалитетима потребно је изградити квалитетну јавну расвету.

6.7.5. Телекомуникациона и РТВ инфраструктура

За квалитетно одвијање телекомуникационог саобраћаја на подручју Обедске Баре, потребно је изградити квалитетне спојне путеве оптичким кабловским везама, уз све главне и локалне путне правце.

Систем преноса одвијаће се преко дигиталних аутоматских телефонских централа, које треба поставити у свим насељима. За свако домаћинство обезбедиће се по један директан телефонски прикључак, као и довољан број прикључака за све привредне кориснике, што ће укупно износити око 2600 прикључака.

У свим насељима и на туристичким и другим локалитетима, потребно је изградити примарну и секундарну кабловску мрежу.

Изградњом антенских система и базних станица мобилне телефоније, омогућити рад овог система телекомуникација на целом планском подручју.

У свим насељима за квалитетан пријем и дистрибуцију радио и ТВ сигнала, изградити кабловски дистрибутивни систем (КДС).

На подручју Обедске Баре, у зони од интереса за израду Просторног плана, на основу дугорочног плана развоја предузећа Телеком Србија и Идејног пројекта за изградњу дигиталне комуникационе и транспортне мреже на подручју регионалног чвора Сремска Митровица, предвиђена је изградња оптичких спојних каблова међумесне мреже, уместо постојећих бакарних спојних путева на релацијама :

Платичево-Витојевци-Грабовци,
Доњи Товарник-Огар-Обреж,
Обреж-Купиново-Ашања.

Базне радио станице мобилних телекомуникација планиране су у насељима: Ашања, Грабовци, Купиново, Обреж, Огар, као и ван резервата у складу са Законом за заштиту природе у складу са условима надлежних предузећа за мобилне телекомуникације.

6.8. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Стратешко опредељење развоја подручја обухваћеног израдом Просторног плана усмерено је на реализацију посебних режима заштите просторних целина са значајним природним вредностима и санацију, заштиту и унапређење природних и радом створених вредности, уз очување изворности овог подручја.

У циљу заштите природних ресурса, спречиће се њихова даља деградација унапређењем комуналне инфраструктуре

насеља, увођењем гасификационе мреже, адекватним газдовањем шумама и др.

Заштита ваздуха

Заштита ваздуха ће се обезбедити следећим мерама:

- гасификацијом насеља;
- реконструкцијом и модернизацијом саобраћајне мреже;
- експлоатацијом минералних сировина, уз обезбеђење мера заштите ваздуха у складу са Законом о рударству;
- адекватним улагањем комуналног отпада у складу са важећим Правилником и Националном стратегијом управљања отпадом (Влада Републике Србије), која за регион, на који су усмерене општине Пећинци и Рума (које делом припадају предметном подручју), подразумевају изградњу регионалне депоније у Ср. Митровици са центром за рециклажу, центром за компостирање и формирање трансфер станица у Пећинцима и мреже сабирних центара по насељима;
- одлагање сточних лешева у складу са Правилником и Националном стратегијом управљања отпадом;
- санација постојећих депонија са рекултивацијом;
- формирање свих категорија насељског зеленила и заштитног зеленила дуж саобраћајница, око комуналних објеката, радних зона, економија и на деградираним површинама.

Заштита вода

У контексту заштите вода као природног ресурса, предвиђене су следеће мере:

- за насеља ће се обезбедити вода највишег квалитета из локалних изворишта;
- у насељима ће се изградити сепарациони канализациони системи, посебно за фекалне отпадне воде, а посебно за атмосферске воде, истовремено са развојем система водоснабдевања;
- пре упуштања у реципијент, отпадне воде ће се пречишћавати на уређајима за пречишћавање;
- на туристичким локалитетима проблем одвођења отпадних вода ће се решавати путем комплетних мини - уређаја за пречишћавање отпадних вода;
- вршиће се заштита од поплава адекватним одржавањем објеката и система, који су изграђени у том контексту;
- изградиће се пројектовани насип од Прогара ка Купинову на левој обали Саве;
- вршиће се одржавање система за одводњавање (чишћење канала од муља и растиња) уз евентуалну реконструкцију;
- у циљу освежавања простора Обедске баре водом из Саве оспособиће се канал Вок за двојну, контролисану функцију - пуњење и пражњење и продубиће се западни лук Ревеница, што ће омогућити доток воде у бару;
- извршиће се санација самог корита баре;
- око постојећих и планираних изворишта подземних вода дефинисаће се зоне и појасеви санитарне заштите, у складу са Законом о водама.

Заштита земљишта

У циљу заштите земљишта, спроводиће се следеће мере:

- коришћење пољопривредног и шумског земљишта у складу са Уредбом;
- адекватно одвођење отпадних вода;
- контролисана примена хемијских средстава у пољопривредној производњи и агротехничких мера;
- на местима експлоатације минералних сировина спроводиће се строге мере заштите, у складу са Законом о рударству;
- вршиће се адекватно одлагање комуналног отпада и сточних лешева у складу са важећим Правилницима и Националном стратегијом управљања отпадом;
- формирање заштитног зеленила, посебно на правцима доминантних ветрова и деградираним површинама.

6.9. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Специјални резерват природе "Обедска бара" је проглашен 1994.год. ("Службени гласник Републике Србије", број

56/94) и подељен је у три степена заштите и заштитну зону која се поклапа са обухватом Просторног плана. Исте године је донешена Уредба о заштити резервата ("Службени гласник Републике Србије", број 56/94), која је дефинисала услове управљања и коришћења природних ресурса на овом простору.

Због својих темељних одлика, који јој даје изузетну природну вредност, Обедска бара је добила међународни статус јер је укључена у конвенцију о светски значајним мочварним стаништима (Рамсар, 1977.), као и у списак подручја од изузетног значаја за птице Европе (IBA, IBA-Nº 041-1989 и 2000.). Обедска бара је такође предложена и за номинацију као Резерват Биосфере (UNESCO-МаВ програм) и у току је припрема за упис у Ботанички значајна подручја (IPA).

Многи представници флоре и фауне су стављени под заштиту као природне реткости Уредбом о заштити природних реткости ("Службени гласник Републике Србије", број 50/93), што подразумева најстрожи режим заштите њихових станишта. Поједине биљне и животињске врсте су у фази нестајања, па се као угрожене врсте налазе на листи Црвене књиге флоре Србије.

На простору Специјалног резервата природе "Обедска бара", у циљу интегралне заштите и очувања екосистемских веза и свих темељних природних вредности уз ограничење и контролисане водове коришћења, спроводиће се тростепени режим заштите, везан за одређене површине и локалитете у Резервату, за целокупно подручје Специјалног резервата природе "Обедска бара". Према Уредби о заштити ("Службени гласник Републике Србије", број 56/94) важе следећи режими:

Подручје режима заштите првог степена

Режим заштите првог степена се налази у Купинским гредама, (локалитет Дебела гора). То је центар биолошке разноврсности живог света у СРП "Обедска бара". Основне карактеристике подручја су састојине храста лужњака старости преко 180 година који подсећа на "прашумски" облик шума, а јавља се и сплет мочварних и шумских заједница које обезбеђују изузетну бројност и разноврсност живог света.

За ово подручје, режима првог степена заштите, подразумевају се мере утврђене Законом о заштити животне средине и искључују сви видови коришћења богатства.

Подручје режима заштите другог степена

У режиму заштите другог степена који је установљен на одређеним површинама, либералнији је вид коришћења природних ресурса и то у газдинским јединицама: "Грабовачко-Витојевачко острво", "Обрешке ширине" и "Купинске греде". То су делови Резервата испреплетани барама, депресијама и гредама, где су очувани фрагментирано изворни облици екосистема и очуваног природног предела са присутношћу значајних аутохтоних поплавних шумских заједница. Наведени режим заштите прописује ограничено и строго контролисано коришћење, унапређење и презентацију природних вредности на овим површинама, кроз дозвољене и забрањене активности.

Подручје режима заштите трећег степена

Режим заштите трећег степена прописан је за остале површине Специјалног резервата природе "Обедска бара" који обухвата следеће газдинске јединице: "Купинске греде", "Купински пут", "Грабовачко-Витојевачко острво" и "Чењин-Обрешке ширине".

То су површине са мешовитим аутохтоним састојинама храста лужњака, јасена и граба, чисте састојине храста, јасена и култура ЕА топола (код којих је доста измењена изворна флора и фауна). Поред шума, у подручју трећег степена налазе се и значајна станишта бара, влажних ливада и пашњака. Ове површине заокружују и доприносе укупном очувању еко-

стема, угрожених станишта и појединачних специфичних и јединствених природних реткости.

Опште мере заштите из режима заштите прописаних Уредбом о заштити Специјалног резервата природе "Обедска бара" уградиће се у сва нормативна и планска акта и спроводиће се континуирано. Дозвољене и обавезне радње из наведених режима заштите уграђене су у текст Просторног плана.

Заштитна зона

Уредбом о заштити Специјалног резервата природе "Обедска бара", установљена је и заштитна зона, а наведеном Уредбом прописан је следећи режим у заштитној зони:

Дозвољено је:

- сви видови коришћења шума, лов и риболов;
- туристичко-рекреативне активности;
- коришћење обале за утовар дрвета, уз обавезу да се после тога сидришта врате у првобитно стање;
- сви радови према Правилнику о анализи утицаја објеката, односно радова на животну средину ("Службени гласник Републике Србије", број 61/92 и 47/01)

Забрањено је :

- упуштање отпадних вода;
- непланска сеча шума;
- еконтролисана употреба вештачких ђубрива;
- непланска изградња објеката.

6.10. ЗАШТИТА КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Структура непокретних културних добара

Поступком валоризације извршена је идентификација стечених вредности, а у складу са врстама и категоријама непокретног наслеђа. Стратешке одреднице дефинисане су на основу вредновања целокупног подручја и ужег и ширег окружења.

Просторним повезивањем непокретности идентификоване су просторне целине -зоне заштите непокретног наслеђа изван контекста формалних категорија и врста.

Зоне заштите у оквиру посматраног подручја су:

- А. Зона примарне заштите - део насеља Купиново
- Б. Зона секундарне заштите - заштићена околина осталих непокретних културних добара.

Заштићену околину зоне примарне заштите чине спољне ивице К.П. 285 до 271, спољне ивице К.П. 269, односно за утврђење спољне ивице К.П. 3335, 3336, 3337/1, 3337/2 и 3337/3 КО Купиново.

Заштићену околину непокретности у зони секундарне заштите чине спољне ивице суседних парцела, као и припадајућа парцела на којој се непокретности налазе. Изузетак представљају археолошки локалитети за које заштићена околина није просторно одређена.

Услови заштите непокретних културних добара и евидентираних непокретности које уживају претходну заштиту и њихове заштићене околине

Услови заштите непокретног културног наслеђа односе се на опште одреднице (односе се на евидентиране карактеристике-специфичности насеља) и посебне услове очувања, одржавања и коришћења што подразумева очување свих карактеристика на основу којих је утврђено споменичко својство. Услови заштите односе се на све категорије добара.

Општи услови заштите

Општи услови се односе на непокретна добра по свим врстама и категоријама:

- очување евидентираних визура и непокретних добара као реперних објеката;

- сву планску, урбанистичку и техничку документацију за ове целине радити у складу са условима и мерама заштите непокретног културног добра, утврђеним од стране надлежне службе за заштиту културних добара;

- потребно је очувати старе урбане матрице насеља, са карактеристичним урбаним елементима и регулацијама;

- забрањује се извођење радова који могу угрожити статичку стабилност објекта.

Посебни услови заштите непокретних културних добара и евидентираних непокретности које уживају претходну заштиту

Посебни услови заштите одређују елементе очувања, одржавања и коришћења, као и потребне поступке и ограничења, за сваку од идентификованих зона споменичког наслеђа. Уколико се врше класификације по наведеним критеријумима посебни услови дефинишу преглед добара.

1. Зона примарне заштите - Купиново

Поред наведених општих услова заштите посебни услови садрже:

- очување амбијенталних вредности и просторне организације;

- очување карактеристичних елемената архитектуре, габарита, конструктивних и декоративних елемената екстеријера и ентеријера, карактеристичне материјализације и мобилијара на заштићеним објектима;

- забрана радова који могу угрожити статичку стабилност и споменичка својства објекта;

- дозвољена обнова непокретности под заштитом по појединачним условима;

- дозвољена замена, уклањање или изградња нових објеката који нису обухваћени режимом заштите, у оквиру заштићених парцела и заштићене околине по посебним условима заштите, а у складу са општим и посебним условима.

2. Зона секундарне заштите

Поред наведених општих услова заштите посебни услови су дефинисани у складу са врстама непокретних добара, а примењују се на све категорије добара:

а) Сакрални објекти

- очување карактеристичних елемената архитектуре, габарита, конструктивних и декоративних елемената екстеријера и ентеријера, карактеристичне материјализације и мобилијара;

- забрана радова који могу угрожити статичку стабилност објекта.

б) Објекти грађанске архитектуре

- очување карактеристичних елемената архитектуре, габарита, конструктивних и декоративних елемената екстеријера и ентеријера, карактеристичне материјализације и мобилијара;

- забрана радова који могу угрожити статичку стабилност објекта.

в) Објекти народног градитељства

- чување изгледа, конструктивних и декоративних елемената, материјализације, као и функционалних карактеристика;

- забрана извођења грађевинских радова који могу угрожити статичку стабилност и споменичка својства споменика културе;

- дозвољава се обнова и промена намене непокретности која неће угрожити споменичка својства, а по појединачним условима службе заштите.

д) Меморијални комплекси, споменици и спомен обележја

Идентификоване су три категорије меморијалних целина, споменика и спомен обележја, односно одређени су објекти са очувањем:

- обележја и локације где није могућа замена или дислокација;

- обележја где је могућа дислокација;

- локације где је могућа замена обележја.

ђ) Археолошки локалитети

- који су проглашени за непокретна културна добра дозвољена је изградња инфраструктуре и извођење грађевинских радова уз претходно прибављање појединачних мера заштите и обезбеђивање заштитних археолошких ископавања, праћење радова и адекватну презентацију налаза;

- у зони оних који су евидентирани као непокретности које уживају претходну заштиту забрањује се изградња и промена намене објекта.

3. Услови заштите непокретног наслеђа у зони заштићене околине

Заштита непокретног наслеђа у зони заштићене околине, заснива се на одређивању потребних активности и забрани радова које могу угрожити споменичко својство својом непосредном близином.

Мере заштите заштићене околине непокретних добара и евидентираних добара под претходном заштитом су:

- дозвољено урбанистичко, комунално и хортикултурно опремање, уређење и одржавање;

- очување постојеће уличне матрице и карактеристика просторне организације;

- забрана радова који могу угрожити статичку стабилност објекта;

- забрана подизања објеката који архитектуром, габаритом или наменом могу угрожити споменик културе;

- забрана складиштења отпадних и штетних материја;

- у случају земљаних радова обавезно је археолошко праћење радова;

- у заштићеној околини проглашених археолошких локалитета дозвољена је изградња инфраструктуре и извођење грађевинских радова уз претходно прибављање појединачних мера заштите и обезбеђивање заштитних археолошких ископавања, праћења радова и адекватна презентација налаза.

6.11. КОРИШЋЕЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И АКЦИДЕНТНИХ СИТУАЦИЈА

Мере заштите од елементарних непогода

1. Земљотрес

Мере заштите које су уграђене у просторна решења у овом Просторном плану чине факторе који су од утицаја на смањење повредљивости простора, а уједно и на трансформацију ка бољем уређењу и организацији у оквиру постојећих граница. Овај План даје само оквирне услове за изградњу и организацију насељских површина јер ће се детаљније разрадити на нивоу урбанистичких планова самих насеља. Оквирни услови предвиђени Планом су: задржавање степена изграђености земљишта уз максимални услов до 30%, ограничење густине насељености, спратност објекта, планирање слободних површина за потребе евентуалног измештања и збрињавања становништва, побољшање квалитета стамбеног и грађевинског фонда у насељима уз већи степен опремљености одговарајућом инфраструктуром.

Грађевинско-техничке мере: правилан избор локације за објекте; забрана градње у заштићеним деловима природе, на неподесним теренима, као и строго поштовање и примена важећих законских прописа за градњу на сеизмичким подручјима.

2. Поплаве

Завршетак изградње преосталог дела пројектованог насеља од Прогара ка Купинову трајно ће решити заштиту просто-

ра Јасенска где се река Сава до тада редовно изливала. На завршном делу насипа обезбеђена је заштитна висина од око 1 метар изнад нивоа стогодишње воде. Просторно полагање трасе насипа за одбрану од спољних вода по високим котам терена на делу од Купинова до Обрежа омогућиће да велике воде реке Саве не сметано протичу кроз ниске терене испред, иза и кроз саму Обедску бару. Пуњење и пражњење водом простора Обедске баре омогућиће се оспособљавањем канала Вок за ову строго контролисану функцију.

3. Олујни ветар

Дендролошке мере се сматрају најбитнијим мерама заштите од олујних ветрова које се примењују у организацији и уређењу широк простора, заштити насеља и појединих насељских делова, као и код уређења непосредне околине сваког објекта. Ове мере подразумевају формирање одговарајућих заштитних шумских појасева довољне ширине, планско засађивање група високог дрвећа и шибља у одређеном распореду. Поред свих путева на овом подручју планирано је формирање заштитног зеленила у виду група аутохтоних лишћара и шибља. У грађевинском рејону насеља планирано је повећање зелених површина свих категорија, нарочито зелених површина јавног коришћења и заштитног зеленила. Формирање мањих површина под заштитним зеленилом планирано је и око депонија комуналног отпада, радних комплекса у атару насеља, пољопривредних комплекса и др.

Обзиром да се термоелектране налазе на правцу дувања ветрова и представљају потенцијалну опасност за флору и фауну заштићеног дела природе, Планом је предвиђено да се у наредном периоду прате утицаји ових локалитета како би се у случају потребе предузеле одговарајуће мере заштите.

4. Пожари

У циљу заштите шума и шумског земљишта на подручју Специјалног резервата природе у оквиру радова на заштити шума неопходно је спроводити мере за спречавање појаве пожара:

- направити карту шума по степену угрожености од пожара;
- планирати мере за борбу против потенцијалних изазивача пожара;
- планирати мере биолошко-техничке заштите шума;
- прогнозировати опасност од шумског пожара;
- откривати пожаре осматрањем у шуми;
- изградити и одржавати пожарне путеве;
- обезбедити снабдевање водом за гашење пожара;
- планирати опрему и средства за гашење пожара и
- организовати људство за руковођење гашења пожара.

Такође, Просторним планом је ограничено неконтролисано ширење викенд зона и туристичких локалитета ради заштите постојећих шума нарочито од сече или евентуалних пожара.

Ради заштите од пожара у насељима је поред урбанистичких мера потребно да се примењују и грађевинско-техничке мере заштите од пожара у складу са прописима о изградњи објеката, као и прописи и мере заштите од пожара код електроенергетских и гасних постројења, прилагођавање природних водотокова и уређење сталних црпилишта воде за потребе коришћења гашења пожара.

5. Снежни наноси и поледнице

Планирани заштитни зелени појасеви уз путеве у виду група аутохтоних лишћара и шибља омогућиће заштиту од наноса снега, безбеднији ток саобраћаја у зимском периоду и коришћење еколошког и туристичког потенцијала Обедске баре у том периоду. Пројектном документацијом ће се одредити ширина заштитних појасева, међусобна растојања и конкретан избор врста зеленила.

6. Град и суша

Уколико дође до настајања градобитних облака, не постоје услови да се непогода спречи а ни знатније ублажи, јер није изграђен систем противградне заштите.

Објекти и инсталације противградне заштите планирају се и граде на основу урбанистичких планова нижег реда.

Превентивне мере у случају суше су агротехничке мере као и планирање изградње система за наводњавање на што већим површинама.

6.12. УСЛОВИ ЗА ИЗГРАДЊУ ОБЈЕКТА, УРЕЂЕЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПРОСТОРА

СРП Обедска бара

Подручје СРП Обедска бара стављено је под најстрожи режим заштите (I категорија природно добро од изузетног значаја) и као такво захтева и строге услове за изградњу објеката и уређење земљишта.

У односу на утврђене режиме заштите I, II и III степена, овим Планом се прописују услови за изградњу, уређење и коришћење простора по зонама заштите.

На просторима који се налазе у зони Специјалног резервата природе Обедска бара није дозвољена изградња објеката и инфраструктуре, осим оне која је утврђена овим Планом.

Организација простора подразумева опремање простора само оним садржајима у оквиру туристичких зона који ће омогућити обилазак и краћи одмор. То су надстрешнице, столови, клупе за одмор, видиковци (на одговарајућем локалитету са ког се виде веће шумске површине и простори), брвнаре, путокази и друго.

Такође, дозвољено је у овом простору изградити стазе за бицикле, стазе за јахање, пешачке стазе и сличне садржаје који могу обогатити понуду еколошког и рекреативног туризма.

Услови за изградњу објеката у туристичким зонама и локалитетима

Изградња и опремање објеката намењених рекреацији, на утичком туризму (пристаништа, марине), спортском риболову и слично, мора бити у складу са урбанистичким плановима одговарајуће регулационе разраде и пројектно-техничком документацијом уз поштовање минималних услова у погледу њиховог уређења и опремања (са неопходним пратећим садржајима и санитарно-техничким уређајима). Архитектонска обрада ових објеката може се третирати слободно, са циљем, да се уклопе у пејзаж.

На просторима који су предвиђени за подизање оваквих објеката, слободан терен се мора користити заједнички, без икаквог ограђивања. На овим теренима вегетација је аутохтона и тај пејзаж треба и даље задржати у његовом изворном облику, не уносећи никакве нове врсте.

Подручје заштитне зоне СРП Обедска бара

На подручју заштитне зоне, изван границе СРП Обедска бара, утврђују се следећи услови за изградњу, уређење и опремање простора:

Услови за изградњу на грађевинском земљишту

Изградња на грађевинском земљишту у грађевинском рејону насеља одвијаће се према условима утврђеним одговарајућим урбанистичким планом.

У насељима за која нису донети урбанистички планови изградња ће се одвијати у оквиру постојећих грађевинских рејона у складу са одговарајућим просторним планом (уколико су

тим планом дати услови) и уважавањем услова утврђених овим Планом.

Изградња на грађевинском земљишту изван грађевинског рејона насеља вршиће се према условима утврђеним просторним планом општине или другим одговарајућим плановима.

Услови за изградњу објеката привреде

Изван грађевинских рејона насеља, могу се градити:

- објекти намењени примарној пољопривредној производњи (у складу са Законом о пољопривредном земљишту),
- објекти намењени преради и финалној обради производа пољопривреде (под којима се подразумевају објекти у којима се прерађују пољопривредни производи-повртарска производња, лековито биље, шумски плодови и др.),
- објекти локационо везани за сировинску основу (односи се на минералне сировине, могућност експлоатације геотермалне воде и др.),
- објекти за узгој дивљачи,
- објекти у функцији туризма, спорта, рекреације и трговине (уколико нису у супротности са режимима заштите и основном наменом површина),
- други објекти за које се Студијом о процени утицаја покаже да немају негативног утицаја на животну средину.

Локације за изградњу наведених објеката утврдиће се путем даље разраде овог Плана, кроз израду законом предвиђене планске и урбанистичке документације (урбанистички планови одговарајуће регулационе разраде).

Изградња објеката привреде у грађевинским рејонима насеља вршиће се у складу са условима утврђеним одговарајућим урбанистичким плановима насеља.

Основна правила изградње привредних објеката у насељима су:

- изградњу вршити у оквиру радних зона или појединачних просторних јединица унутар насељског ткива;
- у радне зоне усмеравати капацитете са већим просторним захтевима, капацитете са истим или сличним захтевима у погледу инфраструктурне опремљености и капацитете са специфичним локацијским захтевима (потенцијални загађивачи);
- унутар насељског ткива, на појединачним локацијама, могу се градити капацитети чија технологија рада и обим транспорта не утичу негативно на остале насељске функције (бука, загађење воде, ваздуха, тла);
- на рубовима насеља се, поред објеката мале привреде, могу градити и индустријски објекти мањих капацитета чија технологија рада и обим транспорта не утичу негативно на животну средину. Ове објекте би требало лоцирати у постојећим радним зонама или формирањем нових радних зона које ће бити дефинисане даљом разрадом овог Плана, кроз израду законом предвиђене планске и урбанистичке документације (просторни планови општина и одговарајућа урбанистичка документација). За све објекте који могу имати негативног утицаја на животну средину потребно је израдити Студију о процени утицаја на животну средину, у складу са законским прописима који регулишу ову област.

7. ПРОЦЕНА ЕКОНОМСКЕ ОПРАВДАНOSTИ И СОЦИЈАЛНЕ ПРИХВАТЉИВОСТИ ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ ОБЈЕКТА И ФУНКЦИЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Последњих година је запажено појачано интересовање за влажна станишта и њихове осетљиве екосистеме (какав је и Обедска бара), што је један од разлога за њихово правовремено адекватно очување, сходно еколошком, привредном, научном и културном значају.

Основни задатак израде Просторног плана је утврђивање циљева и концепције организације, уређења, коришћења и заштите планског подручја на **принципима одрживог развоја**,

као и утврђивање одговарајућих мера и инструмената за реализацију планских решења, која морају бити реално остварљива са аспекта процењених развојних потенцијала подручја. Привредни и економски значај специјалног резервата природе базира се на изворним природним ресурсима. Планска решења су заснована на поштовању основних принципа одрживог развоја у влажним подручјима.

Утицај планираних активности на заштићено природно добро реализује се кроз развијање шумарства, лова, сточарства (пашарења), као и кроз неке делатности које имају посебну традицију, а по свом карактеру могу бити изразито значајне за реализацију идеје о одрживом коришћењу ресурса. То су рибарство, прерада трске, контролисано пашарење и коришћење тресета. У пракси све више долази до неговања традиционалних привредних делатности, чији се производи у савременом друштву високо цене због здраве и еколошке компоненте.

У посебну групу делатности које би квалитетним планирањем могле иницирати заштиту ресурса СРП спада туризам. Одрживи и еколошки туризам је једна од великих развојних шанси влажних станишта чије могућности треба користити, како због новчаних средстава којима би се могла финансирати заштита, тако и због еколошке едукације.

Значајан чинилац у одрживом развоју представља локално становништво. Сагледавање повезаности природних ресурса и становништва током прошлости, значајно је за проучавање везе између човека овог поднебља и животне средине којој припада, као и за плански период у коме може бити покретачка спона еколошки заснованог привредног развоја. Демографски трендови у обухвату Просторног плана (као и у читавој Војводини) не иду у прилог одрживом развоју руралних подручја. Исправљање таквог стања мора се решавати превасходно на националном нивоу. Посматрано локално, концепт одрживог развоја може се унапредити кроз јачање свести о неопходности заштите природе и њеног рационалног коришћења путем боље едукације становништва, развијања свести о припадности заштићеном природном добру, спровођења економске политике која ће да пружи потпору онима који своју шансу виде у бављењу једном од привредних активности на бази коришћења ресурса СРП и заштитне зоне. Добро информисано становништво је један од важних фактора квалитетне заштите и одрживог развоја планског подручја.

Утицај планских решења и пропозиција у наведеном смислу по појединим областима је следећи:

● **становништво: задржавање становништва у постојећим насељима** захваљујући развоју привреде и подизању комуналног и друштвеног стандарда на виши ниво чиме би се овом становништву компензирале предности живљења у граду;

● **привреда: подизање укупне привредне развијености подручја, повећање степена запослености и прихода локалног становништва** подстицањем развоја пољопривреде, туризма, шумарства, лова и риболова, мале привреде, занатства и угоститељства као области са изузетно вредним природним предусловима који се могу брзо активирати;

● **пољопривреда: стварање услова** за интензивирање пољопривредне производње у свим њеним сегментима, за ужу специјализацију ка неком од планираних видова производње, за могућност повезивања пољопривредне понуде са туристичким активностима, за повезивање са другим гранама привреде (прерађивачким капацитетима, саобраћај, грађевинарство, туризам);

● **туризам: активирање постојећих природних и створених предуслова за развој туризма у складу са реалним капацитетом простора;**

● **инфраструктура: обезбеђење просторних услова за реализацију планираног развоја мреже и објеката инфраструктурних система;**

● **насеља: подизање комуналног стандарда у целини, развој јавних служби у складу са планираним нивоом насеља у мрежи насеља подручја, развој привредних капацитета;**

● **СРП Обедска бара: обезбеђење потребних услова за за-**

штиту, уређење и унапређење подручја на принципима одрживог развоја, уз поштовање међународних и националних обавеза које регулишу ову област.

8. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ОБЕДСКА БАРА ДО 2022. ГОДИНЕ

8.1. ЛИСТА ПРИОРИТЕТНИХ АКТИВНОСТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Листа приоритетних активности утврђује се за плански хоризонт, а и за прву фазу реализације Просторног плана до 2009. године по секторима активности или областима привређивања.

8.1.1. Заштита животне средине

У контексту заштите и унапређења животне средине предметног подручја, у планском периоду планира се реализација следећих активности:

- обезбедиће се снабдевање насеља водом највишег квалитета;
- изградиће се канализациони системи и уређај за пречишћавање отпадних вода насеља;
- изградиће се пројектовани насип на деоници Саве, од Прогара ка Купинову;
- извршиће се гасификација насеља;
- вршиће се експлоатација минералних сировина. Тресет ће се експлоатисати из корита Обедске баре. Геотермалне воде ће се експлоатисати са лежишта Купиново, ван граница СРП Обедске баре, у заштитној зони, са обезбеђењем свих мера заштите животне средине, у складу са Законом о рударству;
- стимулисаће се развој и коришћење алтернативних облика енергије, са приоритетима: биомаса, биогаз, геотермална енергија, сунчева енергија, и енергија ветра;
- одлагање комуналног отпада ће се вршити у складу са Националном стратегијом управљања отпадом, која је донета од стране Владе Републике Србије, а подразумева изградњу регионалне депоније у Сремској Митровици са центром за рециклажу, центром за компостирање и формирање трансфер станице у Пећинцима и мреже сабирних центара по насељима;
- одлагање сточних лешева ће се вршити у складу са Националном стратегијом и Правилником;
- санација постојећих депонија са рекултивацијом;
- унапредиће се и повећаће се зелени фонд свих категорија насељског зеленила и заштитног зеленила дуж саобраћајница, око комуналних објеката, радних зона, економија и на деградираним површинама;
- вршиће се коришћење пољопривредног и шумског земљишта у складу са Уредбом.

Листа приоритетних активности за период од 2005-2009. године:

- обезбедиће се снабдевање насеља водом највишег квалитета;
- одлагање комуналног отпада ће се вршити у складу са Националном стратегијом управљања отпадом, која је донета од стране Владе Републике Србије, а подразумева изградњу регионалне депоније у Сремској Митровици са центром за рециклажу, центром за компостирање и формирање трансфер станице у Пећинцима и мреже сабирних центара по насељима;
- санација постојећих депонија са рекултивацијом.

8.1.2. Заштита природних добара

У области заштите и унапређења природних добара, у планском периоду планира се покретање пројекта "Санација и ревитализација природних вредности СРП "Обедска бара", који треба да пружи смернице за успостављање низа пројектних задатака, чијом ће се реализацијом спречити реализација недрживих видова коришћења простора и омогућити реша-

вање низа актуелних проблема:

● Водни режим:

- обезбедити одговарајући режим вода кроз израду и реализацију одговарајућег пројекта санације водног режима, путем успостављања бољег контакта између реке Саве и Резервата (Вок и Ревеница) и омогућавања природних протока воде посебно коришћењем природног пада терена долином депресије Ревенице, уз измуљивање дна Потковице (експлоатацијом тресета) и повезивање окана у Потковици системом водених коридора (канала),
- изградити наменске бране (уставе) на издвојеним каналима, уз сезонско нивелисање режима вода у Резервату, посебно нивоа и брзине протока, дужине трајања поплаве и зона плавлености,
- онемогућити реализацију идеја које би додатно нарушиле водни режим у Резервату, као што су промена тока реке Саве (пресецање меандра Купински кут), изградња бране на реци, насипа у плавној зони, као и на даљој изградњи рени бунара, итд.

● Екосистемски диверзитет:

- успоставити оптимални однос између процентуалног учешћа и просторног распореда барске, шумске и ливадске вегетације и њихових заједница, редукцијом површина под плантажама топола и врба, шикарама од багремца, глога и јасена, посебно на површинама које су зарасле током последњих деценија 20. века услед изостанка адекватног управљања простором и поремећеног водног режима. Редовно (уз одрживо и усаглашено коришћење) косити и пашарити влажне и друге ливаде ради спречавања њиховог зарастања багремцом и јасеном;
- смањити појасеве водене, мочварне и жбунасте вегетације уз повећавање отворених водених површина, редукцијом површина под трском и ивама, али са задржавањем појаса трске као фитофилтера (у првој фази посебно за зону Обрешког окна);
- омогућити контролисано обнављање мешовитих шума са храстом лужњаком и спречити даље униформисање шумских површина по саставу, структури, старости и обрсту;
- спречити даље подизање и ширење плантажа клонских топола и других алохтоних врста дрвећа, уз борбу за редукцију постојећих засада и фаворизовање природних шума.

● Специјски диверзитет:

- обезбедити додатне изворе хране за представнике животињског света, грађном наменских рибака и других водних станишта у широј зони око Резервата (пројектовани рибањ у Јасенској и мали, раније постојећи рибањ код Обрежа).

Приоритети заштите природе у периоду 2005. до 2009. године:

- Измена Уредбе о заштити Специјалног резервата природе "Обедска бара" сагласно одредбама датим у Просторном плану Обедске баре (поглавље 1.1. Опис граница Просторног плана).
- Израда одговарајућег Средњерочног програма заштите и развоја, који ће омогућити адекватно провођење прописаних режима заштите и на најбољи могући начин избалансирати потребе заштите природе, привреде (шумарство, пољопривреда, водопривреда) и локалне заједнице (становништво) и тако транспарити примену активног концепта заштите и управљања уз смањивање антагонизма и противречности између њих, уз пуну имплементацију одредница из Просторног плана.
- Поспешити развој одрживог еколошког туризма и довршити грађну информативних центара на Обедској бари (у Купинову и Обрежу) и стављање у функцију (ресторација и одржавање) културно-историјских споменика велике важности који су део наслеђа Резервата (Црква Мајке Ангелине-Манастир Обед, тврђава Купиник, Црква Светог Луке, етно-комплекс у Купинову). Санирати објекат хотела "Обедска бара" и

претворити га у еколошки центар међународног карактера. Значајно унапредити промоцију Резервата у јавности.

- Интензивирање контаката и сарадње са међународним организацијама, посебно бироом Рамсарске конвенције, уз имплементацију те и других значајних конвенција у планским документима и пракси, уз припрему и реализацију низа пројеката на природном добру подржаних од међународних институција и фондација.

- Јачање стручних и материјалних капацитета Стараоца за управљања природним добром, уз формирање посебне организационе јединице за имплементацију одређених из Просторног плана и Програма заштите и развоја.

- Потпуно дислоцирати плантажне засаде конских топола из Купинских греда и Чењина, као и из средишњег дела Купинског кута и Ширина, уз њихову замену природним састојинама са храстом-јасеном-грабом и ливадама, сачувати мешовиту шуму Дебела гора са јединственим биодиверзитетом.

8.1.3. Заштита културних добара

У области заштите непокретних културних добара у планском периоду планира се реализација следећих активности:

- израда документације за све категорије евидентираних непокретних културних добара ради сагледавања постојећег стања и планирања њихове даље заштите;

- истраживање археолошких локалитета и старих насеобина по ободу Обедске баре ради евидентирања, стварања документације и презентације као културолошко и историјско наслеђе;

- истраживање села која гравитирају Обедској бари ради израде пројекта етно-историјског и археолошког парка, његове заштите и даље презентације.

Листа приоритетних активности за период од 2005-2009. године:

- истраживање села која гравитирају Обедској бари ради израде пројекта етно-историјског и археолошког парка, његове заштите и даље презентације.

- стављање у функцију (уз рестаурацију и одржавање) културно-историјских споменика велике важности који се део наслеђа Резервата (Црква Мајке Ангелине-Манастир Обед, тврђава Купиник, Црква Светог Луке, етно-комплекс у Купину)

8.1.4. Заштита шума, шумског земљишта и ловних подручја

У области шумарства ће се спроводити: радови на гајењу и коришћењу шума, радови у оквиру ловног и риболовног газдовања, радови на заштити шума (од ентомолошких и фитопатолошких обољења, од дивљачи, стоке и пожара), коришћење других шумских производа, изградња, одржавање и експлоатација других објеката у шуми, научно истраживачки рад и уређивања шума.

У заштитној зони резервата приоритетни радови су формирање ваншумског зеленила у виду заштитних појасева.

У оквиру СРП "Обедска бара" у области шумарства ће се спроводити радови на гајењу и коришћењу шума у складу са Актом о заштити резервата, Уредбом о заштити природних реткости Републике Србије, Рамсарском конвенцијом, Општом и посебним шумским основама.

У оквиру уређивања шума неопходно је приступити изради Опште основе газдовања за сремско шумско подручје с обзиром да је истекла важност Основе која је донета за период 01.01.1996. - 31.12.2004. Потребно је упоредо приступити изради и посебних основа за газдинске јединице које су обухваћене овим Просторним планом.

Приоритетни радови у периоду 2005-2009. су:

1. у оквиру Резервата неопходни су: очување и заштита шума у режиму I степена заштите, мелиорација шума, обнављање мешовитих шума храстом лужњаком, смањење повр-

шина под ЕА тополом и очување садашњег односа обрасло-необрасло шумско земљиште;

2. ван подручја Резервата формирање ветрозаштитних појасева на угроженим локалитетима уз претходну израду студије и пројектне документације;

3. израда Опште и посебних основа газдовања шумама по истеку њихове важности.

8.1.5. Инфраструктурни коридори

Саобраћајна инфраструктура

Приоритетне активности у области саобраћаја у планском периоду:

Друмски саобраћај

- реконструкција регионалног пута Р-121, Пећинци-Обреж-Купиново, на деоници истог кроз подручје обухвата Просторног плана, у дужини од 18260 м;

- доградња и реконструкција свих локалних путева кроз подручје обухвата Просторног плана у дужини од 33414 м (реконструкција) и 1280 м (доградња) ,

- изградња бициклистичких стаза, у дужини 27001 м;

- изградња нових и текуће одржавање постојећих атарских и шумских путева у дужини од око 70 км.

Водни саобраћај

- израда урбанистичке документације за потребе модернизације постојећих и изградње нових капацитета водног саобраћаја.

Листа приоритетних активности за период од 2005-2009. године:

- текуће и инвестиционо одржавање регионалног пута Р-121;

- реконструкција локалног пута од Купиново до скеле на Сави, у дужини од 1,280 км;

- реконструкција локалног пута Купиново-Прогар у дужини од 4 км;

- реконструкција локалног пута Шимановци-Купиново (Крст у дужини од око 16 км);

- изградња пристана за путничке бродове на Сави, на локалитету у близини скелског прелаза.

Водопривредна инфраструктура

У области водне инфраструктуре у планском периоду планира се реализација следећих активности:

- Завршетак радова на системима водоснабдевања комплетирањем свих објеката у систему.

- Завршетак изградње канализационих система и уређаја за пречишћавање отпадних вода већих насеља.

- Завршетак изградње пројектованог насипа на деоници Саве (локална стација од км 3+100 до км 8+562).

- Оспособљавање канала Вок за двојну, контролисану функцију (пуњење и пражњење), ради освежавања простора Обедске баре водом из Саве и продубљење западног лука Ревенице, како би се омогућио доток воде у бару.

- Санација самог корита баре.

Листа приоритетних активности за период од 2005-2009. године:

- Санациони радови у кориту Обедске баре, као и стварање услова за освежавање воде у кориту баре.

- изградња канализационих система и уређаја за пречишћавање отпадних вода већих насеља (Обреж, Купиново, Грабовци).

- опремање туристичких локалитета (Купиново, Обреж и Пландиште на Сави) инсталацијама водовода и канализације и

објектима и уређајима за пречишћавање отпадних вода.

- иницијална улагања у системе за наводњавање (оспослабавање каналске мреже за одводњавање и за потребе наводњавања и изградња детаљне каналске мреже).

Енергетска инфраструктура

Приоритетне активности у планском периоду:

- гасификација насељених места у обухвату плана Огар, Обреж, Ашања и Купиново, изградњом разводних гасовода и мерно-регулационих станица за свако насељено место, као и изградњом дистрибутивне гасоводне мреже у насељима;

- стимулација развоја и коришћење алтернативних облика енергије (геотермална енергија, биомаса, биогаз, сунчева енергија и енергија ветра), чиме би се знатно утицало на побољшање животног стандарда и заштиту и очување природне и животне средине;

- експлоатације постојећих хидро-геотермалних бушотина Куп-1/X, Куп-2/X и Куп-3/X;

- изградња низа истражних и контурно истражних бушотина на дефинисаном истражном простору.

Листа приоритетних активности за период од 2005. године до 2009. године:

- изградњом разводног гасовода РГ-05-10 и ГМРС "Пећинци", чија се реализација очекује у току 2006-2007 године, створиће се услови за даљу изградњу разводних гасовода и мерно-регулационих станица за насељена места Огар, Обреж, Ашања и Купиново чија се реализација очекује до 2009 године;

- поред експлоатације постојећих хидро-геотермалних бушотина Куп-1/X, Куп-2/X и Куп-3/X, планира се изградња низа истражних и контурно истражних бушотина на дефинисаном истражном простору, чија динамика развоја до 2009. год. је везана за развојне планове НИС-НАФТАГАСА.

Електроенергетска и телекомуникациона инфраструктура

У области електроенергетске инфраструктуре реализоваће се:

- Ревитализација постојеће мреже
- Изградња 400 kV далековода Обреновац-Сремска Митровица 2
- Уградња још једног трансформатора снаге 31,5 kVA у ТС 110/20 kV "Пећинци"
- Изградња далековода 20 kV на релацији Грабовци-Огар, ради стварања могућности за резервно напајање Грабоваца.
- Реконструкција нисконапонске мреже у насељима
- Реконструкција јавне расвете на туристичким локалитетима и у свим насељима.

Листа приоритетних активности за период од 2005-2009. године:

- Изградња далековода 20 kV на релацији Грабовци - Огар, ради стварања могућности за резервно напајање Грабоваца.
- Реконструкција нисконапонске мреже у насељима
- Реконструкција јавне расвете на туристичким локалитетима и у свим насељима

У области телекомуникационе инфраструктуре реализоваће се:

- реконструкција и модернизација постојеће мреже
- развијање дигиталних мрежа са интегрисаним ИСДН
- изградња кабловског дистрибутивног система у свим насељима;
- изградња антенских система мобилних комуникација по плановима развоја надлежних предузећа.
- Изградња оптичких спојних путева

1. Платичево-Витојевци-Грабовци
2. Доњи Товарник-Огар-Обреж
3. Обреж-Купиново-Ашања

Листа приоритетних активности за период од 2005-2009. године:

- Изградња оптичких спојних путева

1. Платичево-Витојевци-Грабовци
2. Доњи Товарник-Огар-Обреж
3. Обреж-Купиново-Ашања

- Уградња дигиталних централа у насељима Грабовци, Обреж, Огар, Купиново, Ашања

8.1.6. Привредне активности

Пољопривреда

Приоритетне активности у планском периоду су:

- израда одговарајућих планских докумената о могућностима развоја оних видова пољопривредне производње за које постоје погодни природни услови посебно ;

- израда пројектне документације за заснивање рибњака на за то погодним теренима у ратарској производњи остварити промену структуре сетве у корист веће заступљености леуминазоа, крмног биља, поврћа, лековитог, ароматског биља и цвећа;

- остваривање знатно веће повртарске производње у стакленицима и пластеницима;

- редукција и строга контрола употребе хемијских средстава за заштиту и вештачког ђубрива;

- интензивирање сточарења на бази пашњачког узгоја и уз увођење гајења аутохтоних раса стоке.

Листа приоритетних активности за период од 2005-2009. године:

- у ратарској производњи остварити промену структуре сетве у корист веће заступљености леуминазоа, крмног биља, поврћа, лековитог, ароматског биља и цвећа;

- остваривање знатно веће повртарске производње у стакленицима и пластеницима;

- редукција и строга контрола употребе хемијских средстава за заштиту и вештачког ђубрива;

- интензивирање сточарења на бази пашњачког узгоја и уз увођење гајења аутохтоних раса стоке;

- развој рибарства на погодним теренима у КО Купиново и КО Обреж.

Све ове активности морају бити пропраћене и проширењем прерађивачких капацитета, јер у непосредном окружењу нема значајнијих могућности за прераду пољопривредних производа.

Туризам

У области туризма у планском периоду планира се реализација следећих активности:

- формирање туристичких зона (Купинске греде, Чењин и Грабовачко-Витојевачко острво) и туристичких локалитета (Обреж, Купиново и Пландиште) са пратећим садржајима, уз очување пејзажно-амбијенталне и еколошке вредности подручја;

- израда етно-еколошког пројекта за туристичку понуду села по ободу СРП Обедска бара;

- маркетиншка презентација потенцијала (проспекти, брошуре, ЦД презентације, наступи на сајмовима);

- формирати одговарајуће предузеће које ће имати задатак да обједини, стандардизује, креира и у сарадњи са туристичким агенцијама презентује туристичку понуду подручја Обедска бара.

Имплементација Просторног плана подручја посебне на-

мене Обедска бара, у области развоја туризма, у периоду 2005-2009. године реализоваће се изградом Средњерочног програма развоја туризма на планском подручју којим ће бити обухваћене планиране активности:

- маркетиншка презентација потенцијала (проспекти, брошуре, ЦД презентације, наступи на сајмовима);
- формирање туристичко-информативних центара у Обрежу и Купинову, као и одговарајућег предузећа које ће имати задатак да обједини, стандардизује, креира и у сарадњи са туристичким агенцијама презентује туристичку понуду подручја Обедска бара;
- планирање водичке и чуварске службе са одговарајућим пунктовима, продавнице сувенира, продавнице еколошки здраве хране.

8.1.7. Социјалне активности и јавне службе

Основно образовање: заступљено је у свим насељима било да постоји основна школа, или се ученици упућују у суседно насеље, што је усклађено са величином насеља, односно бројем ученика. Неопходно је побољшати услове за образовање према важећим прописима и стандардима.

Здравствена заштита: побољшање кадровских, организационих и просторних услова за пружање квалитетнијих услуга обавезне здравствене заштите.

Социјална заштита: обезбеђење просторних услова за потпуни обухват деце у предшколском узрасту.

8.2. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Активности на имплементацији Просторног плана вршиће се преко органа и тела која ће формирати Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине.

Средства за финансирање ових активности обезбедиће се из средстава Републике Србије, АП Војводине, општина Пећинци и Рума, посебних фондова, могућих концесионара, иностраних донатора и спонзора, као и средстава грађана, корисника и инвеститора на подручју Просторног плана.

Сходно томе у имплементацији Просторног плана учествују:

- Републичка агенција за просторно планирање;
- Покрајински секретаријат за архитектуру, урбанизам и градитељство;
- Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој;
- Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине;
- Покрајински секретаријат за привреду;
- Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство;
- Покрајински секретаријат за образовање и културу;
- Покрајински завод за заштиту споменика културе;
- Завод за заштиту природе Србије - Радна јединица у Новом Саду;
- ЈП "Војводинашуме" ШГ "Сремска Митровица";
- ЈП "Воде Војводине" Нови Сад;
- Скупштине општина Пећинци и Рума.

8.3. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Важећи документи

Основни плански документ вишег реда на ком је заснована израда овог Просторног плана је Просторни план Републике Србије чије су одредбе у потпуности испоштоване у смислу просторних решења за ово подручје, основних смерница за ко-

ришћење и уређење шума и шумског земљишта, основних начела и критеријума за заштиту природних добара и заштиту животне средине, концепције развоја села и унапређења квалитета живљења, те дефинисања коридора основних инфраструктурних система. Испоштована је и важећа просторно-планска и урбанистичка документација за ово подручје (просторни планови општина и урбанистички планови).

Због значаја у изради овог Просторног плана потребно је издвојити Програм заштите СРП "Обедска бара" за период 2002-2007. године - ЈП "Војводинашуме" ШГ "Сремска Митровица", Водопривредну основу Републике Србије, као и шумско-привредне и ловне основе за ово подручје.

Нови документи

Даља разрада Плана вршиће се изградом следеће законом предвиђене планске и урбанистичке документације:

1. просторни планови општина (усклађивање постојећих или доношење нових планова),
2. просторно-планска и урбанистичка документација за посебно вредне делове простора (природна и културна добра),
3. просторно-планска и урбанистичка документација за привредне и остале активности у ванграђевинским подручјима насеља, (трасе и објекти инфраструктуре);
4. урбанистички планови насеља,
5. урбанистички планови за зоне у којима су планирани туристички локалитети, пољопривредни комплекси.

Поред наведене документације, овај Просторни план спроводиће се обавезним уграђивањем његових одредби у:

- планове и програме јавних предузећа у области инфраструктуре (саобраћај, водопривреда, електропривреда, телекомуникације и др.);
- планове и програме републичких дирекција (за развој, геолошка истраживања, пољопривреду и шумарство, путеве, екологију и др.);
- планове и програме за развој подручја од посебног интереса (зоне заштићених природних и културних добара и др.);
- посебне планове, програме, пројекте и основе за поједине области (уређење пољопривредног и шумског земљишта, рекултивација деградираних земљишта, заштита животне средине и др.).

Разрада овог Просторног плана вршиће се кроз:

- вишегодишње и годишње програме заштите и развоја СРП Обедска бара;
- посебне пројекте и програме за поједине области (уређење земљишта у насељима, уређење пољопривредног и шумског земљишта, стамбена изградња и др.);
- основе заштите, коришћења и уређења пољопривредног земљишта, као документу који се доноси у циљу рационалног искоришћавања пољопривредног земљишта, унапређења животне средине, производње здраве хране и рејонизације пољопривредне производње
- просторно-планску и урбанистичку документацију.

На основу члана 31. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије, број 47/2003) и члана - ---- Одлуке о доношењу Просторног плана подручја посебне намене СРП ----- ("Службени лист АПВ", број ---- /2005), Републичка агенција за просторно планирање - организациона јединица за територију АП Војводине, Покрајински секретаријат за архитектуру, урбанизам и градитељство, Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој, Покрајински секретаријат за привреду, Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине, Покрајински секретаријат за образовање и културу, Завод за заштиту природе Србије, Покрајински завод за заштиту споменика културе, старалац СРП Обедска бара ЈП "Војводинашуме" ШГ "Сремска Митровица" и Скупштине општина Пећинци и Рума закључују

УГОВОР

О ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СРП ОБЕДСКА БАРА

Члан 1.

Уговорне стране сагласно констатују:

1. да је Скупштина АП Војводине донела Одлуку о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене ("Службени лист АП Војводине", број ----/2005), (у даљем тексту: Одлука), на основу члана 19. став 4. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2003), (у даљем тексту: Закон);

2. да се на основу члана 31. Закона и члана ---- Одлуке, закључује Уговор о имплементацији Просторног плана подручја посебне намене (у даљем тексту: Уговор о имплементацији);

3. да је предмет Уговора о имплементацији, уређивање обавеза уговорних страна у реализацији планских решења за прву фазу спровођења Просторног плана подручја посебне намене СРП Обедска бара за период до 2009. године.

Члан 2.

Уговорне стране предузимају обавезе из Просторног плана које су утврђене за прву фазу реализације Просторног плана за период до 2009. године.

Члан 3.

Остваривање основног Уговора о имплементацији обезбеђује се анексима Уговора или посебним уговорима о примени за утврђене приоритете Плана између надлежних секретаријата, општина, јавних предузећа и других учесника у имплементацији Просторног плана.

Члан 4.

Уговорне стране су сагласне да се о извршењу овог уговора стара Републичка агенција за просторно планирање - организациона јединица за територију АП Војводине.

Члан 5.

Уговорне стране су сагласне да сем у случају да дође до различитих ставова у вези са имплементацијом Просторног плана, Извршном већу АП Војводине упуту о томе информације и предлози доношење одговарајућег закључка, у складу са законом.

Предлог Извршном већу АП Војводине у смислу става 1. овог члана, може да поднесе свака од уговорних страна.

Члан 6.

Овај уговор ступа на снагу даном потписивања свих уговорних страна.

Члан 7.

Овај уговор је сачињен у --- примерка, од којих се по 2 (два) примерка налазе код сваке уговорне стране.

Покрајински секретаријат за архитектуру, урбанизам и градитељство

Секретар

Владимир Зеленовић

Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој
Секретар

Проф. др Золтан Ђармати

Покрајински секретаријат за привреду

Секретар

Синиша Лазић

Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство

Секретар

Даниел Поповић

Покрајински секретаријат за енергетику и минералне силовине

Секретар

Драган Сурдучки

Покрајински секретаријат за образовање и културу

Секретар

Золтан Буњик

Завод за заштиту природе Србије, одељење у Новом Саду

Директор

др Лидија Амиџић

Завод за заштиту споменика културе Сремска Митровица

Директор

Љубиша Шулаја

ЈП "Војводина шуме", ШГ "Сремска Митровица" Сремска Митровица

Директор

Пера Добројевић

Скупштина општине Пећинци

Председник

Живко Марковић

Скупштина општине Рума

Председник

Љубиша Јездимировић

271.

На основу члана 24. став 4. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 47/03 и 34/06) и члана 21. став 1. тачка 2. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", бр. 17/91),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

**ОДЛУКУ
О ИЗРАДИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА
ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА
ПРИРОДЕ "СТАРИ БЕГЕЈ - ЦАРСКА БАРА"**

Члан 1.

Приступа се изради Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј - Царска бара" (у даљем тексту: Просторни план).

Члан 2.

Циљ доношења Просторног плана је утврђивање концепције планских решења, режима и услова коришћења, организације, уређења и заштите Специјалног резервата природе "Стари Бегеј - Царска бара", природних и културно-историјских вредности; очување аутентичности природних вредности подручја; трајно одрживо управљање и коришћење природних ресурса; усмеравање дугорочног развоја подручја, рибарства, туризма, водопривреде, пољопривреде и других активности комплементарних функција презентације Специјалног резервата природе и изградње и уређења насеља, инфраструктурних система и објеката; обезбеђење просторних услова за функционалну интеграцију простора са окружењем.

Члан 3.

Подручје Просторног плана обухвата део територије општине Зрењанин и то: КО Бело Блато, КО Книћанин, КО Лукино Село, КО Перлез и КО Стајићево.

Члан 4.

Концепција Просторног плана биће заснована на студијској и планској документацији, резултатима досадашњих истраживања и постојећој урбанистичкој и развојној документацији.

Члан 5.

Наручилац Просторног плана је Покрајински секретаријат за архитектуру, урбанизам и градитељство, носилац активности је Републичка агенција за просторно планирање - Организациона јединица за територију Аутономне Покрајине Војводине у Новом Саду, а обрађивач Просторног плана је Јавно предузеће за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање "Завод за урбанизам Војводине" Нови Сад.

Члан 6.

Покрајински органи управе, посебне организације, јавна предузећа и установе надлежне за послове заштите животне средине, природе и споменика културе, саобраћаја и телекомуникација, пољопривреде и водопривреде, енергетике и др. доставиће у року од 30 дана од дана ступања на снагу Одлуке о изради просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара" (у даљем тексту: Одлука) све расположиве податке, услове и документацију из делокруга свога рада носиоцу израде Просторног плана, без накнаде.

Члан 7.

Рок за израду просторног плана је 14 месеци од дана ступања на снагу ове Одлуке.

Члан 8.

Средства за израду Просторног плана обезбеђена су у буџету Аутономне Покрајине Војводине.

Члан 9.

Предлог Просторног плана биће изложен на јавни увид у трајању од 30 дана у згради Скупштине општине Зрењанин.

Члан 10.

Саставни део ове Одлуке су Програм за израду Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј - Царска бара" и Одлука о изради стратешке процене утицаја на животну средину Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј - Царска бара" која је донета од стране Републичке агенције за просторно планирање - Организационе јединице за територију Аутономне Покрајине Војводине у Новом Саду бр. 350-81/2006-02 од 15. 05. 2006. године.

Члан 11.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 35-3/2006

Нови Сад, 24. маја 2006. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Бојан Костреш, с.р.

На основу члана 9. став 1. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", број 135/04), члана 6. став 2. и члана 8. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", број 47/03 и 34/06), члана 5. и члана 13. Статута Републичке агенције за просторно планирање ("Службени гласник РС", број 96/03), Републичка агенција за просторно планирање, Организациона јединица за територију Аутономне Покрајине Војводине у Новом Саду, доноси

**ОДЛУКУ
О ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА
НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА
ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СПЕЦИЈАЛНОГ
РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ "СТАРИ БЕГЕЈ - ЦАРСКА БАРА"**

Члан 1.

Овом Одлуком се утврђују разлози за вршење стратешке процене утицаја на животну средину подручја у обухвату Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара" (у даљем тексту: Просторни план), одређују питања и проблеми везани за животну средину, који ће се разматрати у стратешкој процени, утврђују разлози за изостављање појединих питања и проблема везаних за животну средину у плану из стратешке процене, одређују елементи извештаја о стратешкој процени утицаја просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара" на животну средину (у даљем тексту: Извештај о стратешкој процени), одређује носилац израде Извештаја о стратешкој процени и утврђују његове обавезе и одређује начин учешћа заинтересованих органа и организација и јавности у поступку израде и разматрања Извештаја о стратешкој процени.

Члан 2.

Разлози за вршење стратешке процене утицаја на животну средину Просторног плана су сагледавање, процена и утврђивање могућности значајних штетних утицаја на животну средину на основу промена у просторно-функционалној организацији подручја које се планирају Просторним планом, а које могу бити од утицаја на стање животне средине, са проценом мера које је потребно предузети како би се евентуалним могућим значајним штетним утицајима на животну средину спречили, отклонили или смањили на минимум.

Члан 3.

У оквиру стратешке процене разматраће се следећа питања и проблеми везани за животну средину у Просторном плану:

- заштита и праћење стања биљних и животињских врста и њихових станишта;
- очување и унапређење аутохтоних шума;

- очување природних предела, амбијената и пејзажа;
- заштита и обнављање биодиверзитета флоре и фауне (рибљег фонда и птица);
- коришћење шума у складу са режимима заштите;
- усмеравање антропогених утицаја у циљу заштите природе и животне средине и њеног подизања на виши ниво у циљу реализације утврђених режима заштите;
- унапређење комуналне опремљености насеља и туристичких локалитета,
- заштита земљишта од ерозије;
- организовано и контролисано коришћење пољопривредног земљишта;
- савремено управљање комуналним отпадом;
- успостављање новог система организовања активности у контроли загађивача и стању загађености, превентивном деловању и санацији постројењег стања у области водопривреде;
- подређивање система категорисаних путева заштити и очувању Специјалног резервата природе Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара" на животну средину;
- усклађивање експлоатације минералних сировина са режимима заштите, уз примену неопходних мера заштите животне средине;
- дефинисање смерница за очување, одржавање и коришћење непокретних културних добара као и утврђивање нових.

Члан 4.

Разлози за изостављање појединих питања и проблема везаних за животну средину у Просторном плану из стратешке процене, биће садржани у Извештају о стратешкој процени утицаја Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара" на животну средину (у даљем тексту: Извештај о стратешкој процени).

Члан 5.

За потребе израде Просторног плана приступа се изради Извештаја о стратешкој процени.

Елементи Извештаја о стратешкој процени су:

I Полазне основе стратешке процене

II Општи и посебни циљеви стратешке процене и избори индикатора

III Процена могућих утицаја са описом мера предвиђених за смањење негативних утицаја на животну средину

IV Смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину

V Програм праћења стања животне средине у току спровођења Просторног плана (мониторинг)

VI Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене

VII Приказ начина одлучивања, опис разлога одлучујућих за избор датог Просторног плана са аспекта разматраних ва-

ријантних решења и приказ начина на који су питања животне средине укључена у радну верзију предлога просторног плана

VIII Закључци до којих се дошло током израде извештаја о стратешкој процени представљени на начин разумљив јавности

IX Други подаци од значаја за стратешку процену.

Члан 6.

За носиоца израде Извештаја о стратешкој процени одређује се Јавно предузеће за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање "Завод за урбанизам Војводине" Нови Сад, Железничка бр. 6/III (у даљем тексту: Завод).

За израду Извештаја о стратешкој процени Завод ће формирати мултидисциплинарни стручни тим у саставу: дипломирани инжењер архитектуре, дипломирани инжењер грађевине, дипломирани инжењер агрономије, дипломирани инжењер пејзажне архитектуре, дипломирани инжењер машинства, дипломирани просторни планер, дипломирани економиста, дипломирани биолог, дипломирани правник и др.

Завод и стручни тим су у обавези да утврде методологију израде Извештаја о стратешкој процени.

Рок за израду Извештаја о стратешкој процени је 10 месеци од дана доношења ове Одлуке.

Члан 7.

Учесће заинтересованих органа и организација и јавности у поступку израде и разматрања Извештаја о стратешкој процени обезбеђује Републичка агенција за просторно планирање, Организациона јединица за територију Аутономне Покрајине Војводине у Новом Саду.

Оглашавање излагања на јавни увид Извештаја о стратешкој процени спроводи Републичка агенција за просторно планирање, Организациона јединица за територију Аутономне Покрајине Војводине у Новом Саду, истовремено са оглашавањем излагања на јавни увид Предлога Просторног плана, са подацима о времену и месту излагања на јавни увид, начину на који заинтересована правна и физичка лица могу доставити примедбе, времену и месту одржавања јавне расправе, као и друге информације које су од значаја за јавни увид.

Члан 8.

Средства за израду Извештаја о стратешкој процени обезбеђена су Одлуком о буџету Аутономне Покрајине Војводине за 2006. годину ("Службени лист Аутономне Покрајине Војводине", број 19/05).

Број: 350-81/2006-02

Дана: 15. 05. 2006.

Директор

Организационе јединице

Проф. др Предраг Шиђанин, дипл. инж. арх.

ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ "СТАРИ БЕГЕЈ - ЦАРСКА БАРА"

Наручилац активности:

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА АРХИТЕКТУРУ,
УРБАНИЗАМ И ГРАДИТЕЉСТВО**

Покрајински секретар

Владимир Зеленовић, дипл. инж. маш.

Носилац активности:

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РЕПУБЛИЧКА АГЕНЦИЈА ЗА ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ
ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ЗА ТЕРИТОРИЈУ
АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ**

Директор организационе јединице

за територију АПВ

Др Предраг Шиђанин, дипл. инж. арх.

Обрађивач:

ЈП ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ ВОЈВОДИНЕ, НОВИ САД

Е - 2233

Одговорни планер

Драган Дунчић, дипл. пр. планер

Директор

Перица Манојловић, дипл. инж. саобр.

САДРЖАЈ

ТЕКСТУАЛНИ ДЕО	
УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	386
1. ВРСТА ПЛАНСКОГ ДОКУМЕНТА	386
2. РАЗЛОЗИ ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	387
3. ОБУХВАТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	387
4. ПРАВНИ ОСНОВ ЗА УЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	387
5. ПРЕДМЕТ, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	387
5.1 Предмет Просторног плана	387
5.2 Циљеви и задаци израде Просторног плана	387
6. ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ И ОГРАНИЧЕЊА КАРАКТЕРИСТИЧНИ ЗА ПЛАНСКО ПОДРУЧЈЕ	390
6.1. Заштита природе и животне средине	390
6.2. Шуме и шумско земљиште	390
6.3. Мреже насеља	390
6.4. Становништво	390
6.5. Привреда	390
6.6. Заштита непокретних културних добара	391
6.7. Инфраструктура	391
7. ПОТЕНЦИЈАЛИ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА И ЕВЕНТУАЛНИ ПРИОРИТЕТИ РАЗВОЈА	392
7.1 Природни услови	392
7.2. Заштита природе и животне средине	393
7.3. Шуме и шумско земљиште, ваншумско зеленило и ловна подручја	394
7.4. Мреже и функције насеља	394
7.5. Становништво	394
7.6. Привреда	395
7.7. Заштита непокретних културних добара	396
7.8. Инфраструктура	396
8. ПРЕГЛЕД И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И ПОДЛОГА ОД ЗНАЧАЈА ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	396
9. САДРЖАЈ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	396
10. ДИНАМИКА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ОСНОВНИХ ФАЗА ИЗРАДЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	396
11. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	396

СПИСАК ТАБЕЛА, ГРАФИКОНА И КАРАТА У ТЕКСТУ:

- Таб. 1:** Број насеља, број становника 2002. године и површине КО на подручју Просторног плана (стр. 3)
- Таб. 2:** Број становника, просечна стопа раста и индекси старења на подручју Просторног плана (стр. 23)
- Таб. 3:** Неопходне подлоге за израду Плана (стр. 27)

- Граф. 1:** Структура коришћења земљишта према катастарским културама (стр. 7)
- Граф. 2:** Режим заштите СРП "Стари Бегеј - Царска бара" (стр. 21)
- Карта 1:** Хидрографска карта Војводине - Извод, 1987. (стр. 17)
- Фото-документа-ција:** ЈП Завод за урбанизам Војводине Нови Сад

ГРАФИЧКИ ДЕО:

1. Топографска карта са границом обухвата Плана
2. Обухват Просторног плана подручја посебне намене СРП "Стари Бегеј - Царска бара" 1:50.000
3. Основне информације о простору

ПРИЛОГ ПРОГРАМА:

- Уредба о заштити специјалног резервата природе "Стари Бегеј - Царска бара", "Службени гласник Републике Србије", бр. 56/94)

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Програм израде Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара" (у даљем тексту: Програм) урађен је у складу са одредбама члана 25. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2003) и члана 29. Правилника о садржини и изради планских докумената ("Службени гласник Републике Србије", број 60/2003).

Предмет Програма је израда просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара" (према Уредби о заштити специјалног резервата природе "Стари Бегеј -Царска бара", "Службени гласник Републике Србије", бр. 56/94) који због својих опште познатих природних вредности има верификован међународни статус (укључењем у Конвенцију о светски значајним мочварним стаништима - Рамсар 1996. године, као и у Списак подручја од изузетног значаја за птице Европе - ИВА од 1989. године).

Програм је саставни део Одлуке о изради Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара".

1. ВРСТА ПЛАНСКОГ ДОКУМЕНТА

Чланом 19. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2003), прописано је да се просторни план подручја посебне намене доноси за подручје које због својих карактеристика има посебну намену, која захтева посебан режим организације, уређења, коришћења и заштите простора, као и за подручје одеђено Стратегијом.

Чланом 168. Закона о планирању и изградњи, прописано је да ће се до доношења Стратегије просторног развоја Републике Србије примењивати одредбе Просторног плана Републике Србије. Просторним планом Републике Србије у поглављу VII "Примена и спровођење Просторног плана Републике Србије", тачка 5. "Доношење просторних планова за уже просторне целине" утврђена су подручја за која ће се доносити просторни планови подручја посебне намене до 2010. године, у које су сврстана и подручја природних резервата.

У складу са наведеним одредбама Закона о планирању и изградњи и Просторног плана Републике Србије, за подручје Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара" потребно је урадити просторни план подручја посебне намене,

са следећим називом: **Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара"** (у даљем тексту: **Просторни план**).

С обзиром на међународни и национални значај овог подручја **предлаже се израда стратешке процене утицаја Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара" на животну средину**, у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Србије", бр. 135/2004).

2. РАЗЛОЗИ ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Основни разлог за израду и доношење Просторног плана је стварање услова за реализацију националних интереса у области заштите и очувања природних вредности, као и њиховог адекватног културолошког и туристичког коришћења у оквиру Специјалног природног резервата.

Полазно начело које дефинише циљ и предодређује методологију израде Просторног плана изражено је следећом хијерархијом развојних интереса Републике Србије, локалне средине и тржишта, према главним функцијама и активностима подручја:

одрживо очување, унапређење, заштита и културолошко коришћење природе, природних и културних вредности у оквиру Специјалног природног резервата. У планирању заштите, развоја и уређења претежно природних простора, утврђивање капацитета простора представља обавезно начело;

одрживи развој туризма заснован на природним и створеним потенцијалима туристичке регије;

одрживи развој активности на начин који не угрожава вредности резервата природе (рибарство, пољопривреда, шумарство, водопривреда занатство и домаћа радиност, активности друштвеног стандарда насеља);

остале активности прилагођене претходним категоријама активности.

Просторни план ће представљати приоритетан плански документ за управљање заштитом и развојем обухваћеног подручја.

Потребно је дефинисати функције различитог нивоа значаја (локални, регионални, републички) и њихов развој ускладити са режимима заштите, унапређења, уређења и коришћења природне средине. Имајући у виду основни циљ израде Просторног плана потребно је у домену развоја привреде утврдити хијерархију циљева и интереса, те на основу тога хијерархију функција и активности, како у области комплексних, тако и у области супротстављених активности.

3. ОБУХВАТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Обухват подручја Просторног плана одређен је површинама територија целих катастарских општина на чијем подручју се налази Специјални резерват природе "Стари Бегеј- Царска бара" и заштитна зона, бројем обухваћених насеља и бројем њихових становника према Попису 2002. године.

Табела 1: Број насеља, број становника 2002. године и површине КО на подручју Просторног плана

Укупна површина подручја обухваћеног израдом Про-

Насеље-КО	Бр. становника	Површина (ха)
Бело Блато	1477	3103
Книћанин	2034	5024
Лукино Село	598	5196
Перлез	3818	10308
Стајићево	1999	2057
Укупно	9926	25688

сторног плана износи 25.688 ха и обухвата 5 насеља општине Зрењанин са укупно 9.926 становника. Површина Специјалног резервата природе "Стари Бегеј - Царска бара" износи 1.676 ха. Заштитна зона Специјалног резервата природе "Стари Бегеј - Царска бара" обухвата површину од 7.532 ха.

Обухват и граница заштићеног подручја дат је на графич-

ком приказу "Обухват Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Стари Бегеј-Царска бара" у размери 1: 50 000.

4. ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Правни основ за израду Просторног плана подручја посебне намене СРП Стари Бегеј - Царска бара садржан је у одредбама:

- Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије", бр. 47/03),
- Правилника о садржини и изради планских докумената ("Службени гласник Републике Србије", бр. 60/03),
- Закона о просторном плану Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", бр. 13/96).

Просторни план такође мора бити усаглашен и са одредбама других закона и подзаконских аката којима се на одређени начин (посредно или непосредно) регулишу различите активности у простору.

5. ПРЕДМЕТ, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

5.1. Предмет Просторног плана

Предмет Просторног плана је заштита, развој, организација и уређење подручја Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара", као природне, привредне, насеобинске, културолошке и туристичке целине.

Уредбом о заштити Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара", (Службени гласник Републике Србије, број 56/94) подручје Старог Бегеја-Царске баре је стављено под заштиту ради очувања мозаик-комплекса барско мочварних, шумских, ливадских, степских и слатинастих екосистема са разноврсним и богатим живим светом и стаништем многих ендема, субендема, реликата биљних и животињских врста панонског простора".

Административна заштита и међународни значај

Прва одлука о званичној правној заштити донета је 1955. године, када је Војтина млага која представља део поплавног комплекса око реке Бегеј, проглашена пределом изузетних природних лепота. Након тога је 1986. године проглашен Регионални парк "Стари Бегеј" у оквиру кога је установљен и строги резерват природе "Царска бара".

Уредбом Владе Републике Србије од 1994. године проглашен је Специјални резерват природе "Стари бегеј - Царска бара", који је сврстан у I категорију као подручје од изузетног значаја за Републику, што према IUCN критеријумима одговара категорији IV - Habitat and Species Management Area.

Ово подручје је још 1965. године формално стекло међународни значај тиме што је уврштено на IUCN листу европских и северноафричких водених станишта од међународног значаја као локалитет под називом "Царска бара". Након тога је 1989. године овај комплекс уврштен у списак највреднијих станишта за птице Европе (ИБА- N⁰ 036). Круна међународног признања и подршке овом заштићеном природном добру је његово званично увршћивање 1996. године на списак мочвара од највећег светског значаја, по Рамсарској конвенцији.

Интернационална конвенција о мочварама - Рамсарска конвенција једна је од најефикаснијих конвенција на глобалном нивоу везаних за заштиту биолошке разноврсности. ИБА пројекат је део Bird Life International који је један од четири Рамсар партнера. Један од циљева Рамсарске конвенције је формулисање и имплементација националне стратегије управљања мочварним подручјима, као и управљање и промовисање мудрог коришћења у складу са принципима одрживог развоја.

5.2. Циљеви и задаци израде Просторног плана

Основни циљ израде Просторног плана је стварање планског основа за организовани просторни развој, заштиту и уређење Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара".

ра".

Задатак Просторног плана јесте да се помире интереси заштите природног добра, рибарства, туризма, водопривреде, пољопривреде и осталих корисника простора.

Са аспекта *заштите природе и животне средине* основни циљ израде Просторног плана је спровођење заштите овог природног феномена и њено постављање на виши ниво, у циљу реализације утврђених режима заштите, са усмеравањем људских активности у наведеном контексту.

Због изузетних природних вредности, које указују на јединственост подручја националних и европских размера, присутне људске делатности и могућности заштите и коришћења овог простора, основни циљеви Просторног плана треба да буду:

- очување јединствености, изворности и аутентичности природних вредности подручја,
- трајно одрживо управљање и коришћење природних ресурса уз поштовање Уредбе о заштити СРП "Стари Бегеј-Царска бара" ("Службени гласник РС", бр. 56/94),
- усклађивање шумских основа са другим законским актима и Уредбом о заштити Резервата,
- успостављање оптималног односа између шумске, барске и ливадске вегетације и њихових заједница, редукцијом површина под инвазивним врстама,
- заштита и обнављање диверзитета флоре и фауне (рибљег фонда и птица),
- обезбеђење одговарајућег режима вода ради унапређења стања свих екосистема.

У обухвату Просторног плана циљеви заштите животне средине су:

- решавање проблема водоснабдевања становништва, као и одвођење отпадних вода насеља,
- селективна и контролисана примена хемијских средстава заштите и минералних ђубрива у пољопривреди,
- заснивање ваншумског зеленила, пољозаштитних појаса дуж инфраструктурних коридора,
- санитарно одлагање комуналног отпада и отпада животињског порекла,
- рекултивација свих деградираних површина (дивље депоније, ...).

Циљеви у области **шумарства, ваншумског зеленила и ловне фауне** у оквиру Резервата:

- заштита и обнова шума, уз успостављање мониторинга,
- успостављање оптималног односа између шума, барске и ливадске вегетације, редукцијом површина под инвазивним шумским врстама,
- побољшање станишних услова шума кроз побољшање хидролошких услова,
- заштита, гајење, лов и одржавање ловишта на принципу трајности газдовања ловним ресурсом и заштита ретких и угрожених врста,
- усклађивање дозвољених видова коришћења природних ресурса (шуме и ловна фауна) са потребама заштите и очувања природног добра уз развијање принципа одрживог развоја.

Циљеви у области шумарства и ловне фауне ван Резервата:

- повећање површине под шумама,
- унапређење постојећих шума,
- повећање површина под ваншумским зеленилом и
- унапређење услова за развој ловне фауне.

Основне циљеве и смернице за будући **развој и размештај насеља** на подручју обухвата Просторног плана сачињавају:

- уравнотежен популациони раст по појединим насељима, те постизање оптималне густине насељености у насељима у зависности од укупних просторних потенцијала;
- подстицање даљег развоја постојећих насеља, уз усмера-

вање промена у структури делатности (са циљем да се остваре што повољнији односи између привредних и непривредних делатности) и квалитативно побољшање услова живота;

- повећање нивоа социо-економске развијености подручја;
- подстицање развоја сеоског и еко туризма и развоја терцијарних делатности, посебно у области снабдевања и пружања услуга за задовољавање разноврсних потреба становништва и посетилаца (туриста).

Основни циљеви развоја **становништва** су спречавање даљег погоршања виталних карактеристика популације применом комбинованих мера демографске политике и политике регионалног развоја, као и заустављање депопулације у насељима овог подручја.

Ради стварања услова за динамичнији развој насеља утврђују се следећи циљеви:

- обезбеђење просторних услова за отварање нових радних места у насељима у складу са циљевима привредног развоја, чиме би се створили услови за задржавање становништва у насељима;
- обезбеђење адекватних просторних услова за школовање, здравствене услуге, социјалну заштиту деце и одраслих, реализацију културних потреба становништва и подизање нивоа комуналног стандарда, чиме би се овом становништву (нарочито млађим контингентима) компензовале предности живљења у граду.

У области **привреде** потребно је:

- развојну политику дефинисати у складу са принципима рационалног коришћења и заштите постојећих природних ресурса и добара,
- обезбедити услове за реализацију квалитативних промена у сеоским насељима у смислу њиховог бржег економског и социјалног развоја, интегрисаног развоја и уређења села и атара, побољшања комуникације са центрима вишег реда, стимулсања и активирања развојних потенцијала сеоских домаћинства,
- формирање стабилне и развијене привредне структуре ревитализацијом постојећих и развојем нових капацитета заснованих пре свега на сировинској основи овог подручја (прерада трске) и на примени чистих и еколошки одрживих технологија.

Пољопривреда представља доминантну привредну грану на овом простору, с тога је неопходно изнаћи решења за даљи развој пољопривреде уз поштовање прописаних правила заштите СРП Стари Бегеј-Царска бара. Становништво у насељима у обухвату Просторног плана бави се претежно пољопривредном производњом, као основном или допунском делатношћу.

У приложеној структури коришћења земљишта према катастарским културама приказани подаци се односе на:

- шумско земљиште,
- обрадиво земљиште (њиве, вртови, воћњаци, виноград и ливаде),
- необрадиво земљиште (рибњаци, мочваре, трстици, мочваре и пашњаци),
- неплодно земљиште (грађевински реони, природно неплодно земљиште).

Задатак Просторног плана у области пољопривреде мора да буде изналагање могућности за остварење одрживог развоја биљне и анималне производње у непосредној близини једног врло осетљивог екосистема.

Посебна пажња мора се посветити очувању постојећег пољопривредног земљишта уз појачану контролу коришћења земљишта, као и уз контролу свих мелиоративних радова на посматраном подручју како, због неправилног коришћења зе-

мљишта или несавесног газдовања водопривредним објектима, не би дошло до нарушавања агроекобиоценозе на овим просторима.

Анализом постојећег стања уочавају се специфичности у пољопривредној производњи на простору обухваћеним Просторним планом и то:

- доминирају ораничне површине ван простора заштитне зоне СРП Стари Бегеј-Царска бара,
- у заштитној зони постоји интензиван узгој рибе у рибњацима Ечка,
- значајне површине заузима производња у заштићеним условима (пластеници).

Пројекција развоја *туризма* вршиће се на основу валоризације природних и антропогених вредности подручја. Основни циљ развоја туризма је спровођење трајно усклађеног туризма уз контролисање обима кретања посетилаца. Овакав вид туризма ће задовољити мере и режиме заштите, као и исплативост организовања туристичких активности, тј. "одрживи развој туризма", односно одговоран туризам који се пријатељски односи према природној и културној баштини подручја.

Циљеви израде Просторног плана у области туризма су:

- утврђивање конкретних праваца развоја оних облика туризма које је могуће развијати у складу са условима заштите природе, на основу размештаја туристичких локалитета, објеката и праваца кретања туриста и досадашњих истраживања, планова развоја и искустава;
- утврђивање граничног капацитета простора Специјалног резервата природе Царска бара за презентацију јавности.

У наредном периоду развијаће се они облици и врсте туризма, који за базу имају природне и културно-историјске мотиве овог подручја. Објективно, постоје услови за развој научно-истраживачког, културно-образовног, ловног, риболовног, рекреативног и транзитног туризма, усмереног ка туристичким атрактивностима СРП Стари Бегеј-Царска бара. Материјална база туризма мора бити богатија и разноврснија како би представљала елеменат атрактивности понуде.

У циљу поштовања амбијенталних вредности предметног подручја обезбедиће се услови за формирање целине Етно-еко комплекса у заштитној зони СРП, који ће својим многостраним функцијама покренути одрживи развој подручја.

Основни циљеви у области *заштитне непокретних културних добара* односе се на:

- очување и заштиту утврђених и евидентираних непокретних културних добара као и утврђивање нових;
- истраживање и заштиту археолошких локалитета;
- валоризацију и заштиту споменика културе, пре свега народног градитељства и сеоске архитектуре;
- дефинисање смерница за очување, одржавање и коришћење непокретних културних добара;
- адекватну презентацију и укључивање непокретних културних добара у туристичку понуду.

У области *саобраћајне инфраструктуре* основни циљеви су дати у оквиру стратешких опредељења ППР Србије, а они се могу исказати кроз:

- обезбеђење услова за интегрални приступ (друмом и водом) до овог природног добра са обезбеђењем комфора за све облике туристичке понуде;
- укључивање потенцијала Дунава, Тисе и Београда у домену путничког превоза заинтересованих комитената;
- утврђивање рута немоторних кретања у оквиру воденог огледала СРП "Стари Бегеј-Царска бара", како би се обезбедило ниво визуелног ефекта доживљавања флоре и фауне;
- стварање оптималне саобраћајне мреже категорисаних и некатегорисаних путева у окружењу СРП "Стари Бегеј-Царска бара" уз уважавање свих европских стандарда и простор-

но-функционалних и еколошких критеријума за одржавање еколошких параметара и карактеристика животне средине и одрживог развоја овог специфичног подручја;

- усклађивање развоја саобраћајне инфраструктуре, како би се остварили оптимални услови заштите животне средине, нарочито у домену противпожарне заштите-спречавања настанка акцидентних ситуација;
- у оквиру уређених простора афирмисати "здраву" шетњу посетилаца и хендикепираних лица кроз пријатан амбијент и пејсаже који красе Специјални резерват природе;
- у оквиру уређених локалитета омогућити доступност комуналних и ургентних возила.

Простор непосредно око СРП "Стари Бегеј-Царска бара" треба уредити тако да се што више приближи популацији пешака и деце. У оквиру овог простора постоје услови за формирање тзв. "оазе здравља", јер амбијент нетакнуте природе у многоме погодује остварењу овог циља.

Циљеви дугорочног развоја *водопривреде* су следећи:

- утврђивање и одржавање оптималног водног режима влажних станишта;
- измуљавање дела корита Старог Бегеја;
- одржавање проточности канала који повезује Царску Бару са Старим Бегејом;
- рационално коришћење вода, а нарочито вода за пиће;
- приоритет у коришћењу вода има планска рационализација потрошње и виšekратно коришћење вода у технолошким процесима;
- побољшање снабдевања водом свих корисника;
- изградња система за одвођење отпадних вода;
- пречишћавање отпадних вода;
- осигурање повољног режима коришћења и заштите подземних вода;
- усаглашавање развоја система водовода и канализације са потребама;
- заштита квалитета подземних и површинских вода;
- заштита насеља, индустријских комплекса и пољопривредних површина од спољних и унутрашњих вода;
- ревитализација система за наводњавање.

Дугорочном концепцијом развоја *енергетске инфраструктуре*, утврђују се смернице развоја, синхронизује њен развој са свим активностима на овом подручју и тиме обезбеђују најповољнији услови за развој, живот и рад људи, заштиту животне средине и очување природних вредности.

Основни циљ развоја енергетске инфраструктуре је функционално коришћење и штедња необновљивих ресурса и штедња произведене енергије, стимулисање примене нових технологија производње енергије, нарочито оних које доприносе рационалном коришћењу и заштити животне средине, као и коришћења обновљивих извора енергије.

У области енергетике утврђују се следећи појединачни циљеви:

- гасификација на бази усклађених концепција гасификације и топлификације, у сврху задовољавања потреба широке потрошње;
- рационално коришћење и штедња необновљивих ресурса и штедња произведене енергије,
- стимулисање примене нових технологија производње енергије,
- смањење конфликта између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине (насеља, становништво, земљиште итд.) и предузимање одговарајућих мера за санирање негативних последица (програми рекултивације/ревитализације, отклањање штета итд.).

У области *електроенергетске инфраструктуре* постављају се следећи циљеви:

- обезбедити квалитетну и сигурну испоруку електричне енергије диктирану потрошњом у наредном периоду за све потрошаче на обухваћеном подручју;

- у потпуности ревитализовати преносну мрежу;
- обезбедити коридоре за нову преносну мрежу;
- обезбедити довољно капацитета ТС 110/20 kV;
- у насељима, туристичким и рекреационим пунктовима изградити квалитетну спољну расвету по захтевима ЈСО;

изградња електроенергетске мреже у зонама са прописаним режимима заштите мора бити прилагођена и диктирана истим.

У области **телекомуникационог и РТВ система** циљеви су следећи:

- обезбедити потребан број телефонских прикључака за све кориснике, домаћинства у насељима и привредне субјекте;
- обезбедити мрежу високог квалитета, поузданости и расположивости изградњом јединствене транспортне мреже;
- изградити међумесни телекомуникациони систем ПТТ, за осигурање квалитета међумесних веза довољног капацитета;
- положити оптичке каблове уз све важније путне правце и омогућити савремен систем преноса до свих корисника;
- заменити дотрајалу опрему и модернизовати мрежу, да би се обезбедило поузданије и квалитетније функционисање телекомуникационог система ПТТ и услови за увођење савремених услуга;
- увести нове телекомуникационе услуге увођењем оптичких каблова у месне мреже;
- увести мобилне услуге засноване на радио преносу;
- изградити модерне приступне кабловске мреже, за обезбеђење широкопојасних сервиса;
- развој јавних, комерцијалних и локалних радио и ТВ програма, уз константно праћење и укључивање нових технологија у складу са светским трендовима;
- осигурање коридора за телекомуникационе каблове дуж свих нових и постојећих путева, а посебно дуж магистралне мреже;
- осигурање коридора за РР везе;
- изградња микроталасних система за дистрибуцију радио и телевизијских програма у сеоским и мањим градским срединама изолованим острвима КДС.

6. ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ И ОГРАНИЧЕЊА КАРАКТЕРИСТИЧНИ ЗА ПЛАНСКО ПОДРУЧЈЕ

6.1. Заштита природе и животне средине

Подручје обухвата Просторног плана налази се под непресталим утицајем различитих фактора, који доводе до деградације природних вредности и животне средине.

Основни проблеми у области **заштите природе** који су карактеристични за подручје Специјалног резервата природе су:

- нарушен водни режим у Резервату што већ годинама уназад иницира сталну потребу за измуљивањем водотока ради обезбеђивања стабилности екосистема,
- неусклађеност између режима заштите и коришћења простора Резервата (ненаменско коришћење простора у оквиру Резервата),
- хроничан недостатак финансијских средстава за спровођење програма заштите и развоја.

У обухвату Просторног плана, са аспекта заштите животне средине, присутни су следећи проблеми:

- снабдевање становништва водом за пиће неодговарајућег квалитета,
- неизграђена фекална канализација у насељима,
- угроженост водотока отпадним водама,
- неадекватно одлагање комуналног отпада и отпада животињског порекла,
- недостатак површина под ваншумским зеленилом.

6.2. Шуме и шумско земљиште

Основни проблеми у области шума и шумског земљишта у оквиру СРП су:

- неповољан однос између површина под шумама, ливадама и барама,
- присуство инвазивних врста (амерички јасен и пајасен и др. врсте) које угрожавају аутохтоне врсте и аутентичност природних екосистема,
- нарушен водни режим који изазива нестабилност екосистема.

Основни проблеми у области шума и шумског земљишта ван СРП су:

- мала шумовитост,
- неравномерна распрострањеност шума које су сконцентрисане уз водотоке (Бегеј, Тису и Дунав),
- неразвијене категорије ваншумског зеленила (ветрозащитно и пољозащитно зеленило).

6.3. Мрежа насеља

Постојећи проблеми и ограничења за даљи развој подручја обухваћеног Просторним планом у области мреже насеља односе се на:

- неразвијеност хијерархије насеља по критеријуму агломерације становништва због веома мале густине насељености (38.64 ст/км² у односу на 94 ст/км² за подручје АП Војводине);
- ниска густина мреже насеља (1,9 насеља/100 км² у односу на 2,2 насеља/100 км² на подручју АП Војводине) и непостојање изразите просторне доминације насеља у обухвату Просторног плана, због близине Зрењанина коме гравитирају сва насеља;
- неконтролисано ширење насеља, првенствено везано за тзв. викенд изградњу.

6.4. Становништво

Основни проблеми и ограничења у развојном смислу везани за становништво овог подручја су:

- изражена тенденција старења популације;
- демографско пражњење насеља;
- смањивање категорије радно способног становништва у укупном, при чему ова категорија има лошу старосну и образовну структуру.

6.5. Привреда

Основни проблеми и ограничења везани за развој привреде планског подручја проистичу из:

- дугорочног одсуства развојне политике примерене његовим потенцијалима и потребама те, сходно томе, и одсуства адекватних управљачких мера;
- значајног корпуса проблема везаних за становништво као непосредни развојни фактор (виталне карактеристике, старосна структура, образовна структура...);
- дејства специфичних фактора током 90-тих година прошлог века (чије последице до данас нису елиминисане), који су условили погоршање пословних резултата, смањење финансијског, као и слабење развојног потенцијала привреде подручја.

Пољопривредна производња на подручју обухваћеном изградњом Просторног плана одвија се на три различите просторно-функционалне целине:

- подручје СРП;
- подручје заштитне зоне и
- остале површине у обухвату Плана.

Пољопривредна производња на подручју СРП Стари Бегеј - Царска бара је оптерећена проблемима које условљава спровођење режима заштите екосистема Стари Бегеј-Царска бара.

Највећи део заштитне зоне чине површине рибака, од чијег функционисања директно зависи укупан еколошки статус Специјалног резервата природе.

На осталим површинама у обухвату Плана проблеми пољопривредне производње се односе на:

- земљишта нижег бонитета од осталих на подручју Војводине (ритска, мочварна и заслањена земљишта заузимају око 50% површина што представља додатно ограничење за постизање високих приноса у савременој пољопривредној производњи),

- климатска ограничења са неправилним распоредом падавина током вегетационог периода, честом појавом сушних година, релативно високим нивоом подземних вода, и појавом голомразице у току зиме.

Потребно је организовање производње коју је могуће спроводити уз редуковану примену пестицида и минералних ђубрива како би се избегли могући негативни утицаји на сам резерват.

Могућности развоја **туризма** много су веће од остварених резултата о чему сведочи и свега 2100 ноћења у хотелу "Сибил" у 2004. години¹

У досадашњем развоју туризма нису довољно искоришћени: повољан геосаобраћајни положај, употреба локалних културно-етнолошких мотива и историјског наслеђа као туристичког ресурса, као ни могућност смештаја туриста у капацитетима домаће радиности.

6.6. Заштита непокретних културних добара

Проблеми и ограничења у области заштите непокретних културних добара односе се на:

- недостатак истраживања и угроженост евидентираних археолошких локалитета;
- успорену динамику истраживања и вршења одговарајућих конзерваторских радова;
- недовољну туристичку и медијску презентацију непокретних културних добара.

6.7. Инфраструктура

У функционисању **саобраћајне инфраструктуре** проблем представља непостојање тзв. саобраћајне политике односно стратешких опредељења који би кумулисали све правце развоја и афирмације оваквих локалитета у остварењу оптималне користи за цело друштво, али и очувању свих природних вредности СРП "Стари Бегеј- Царска бара". Просторно присутни капацитети водног саобраћаја нису довољно укључени у систем прилаза и боравка у оквиру СРП. Оцењује се да је саобраћај недовољно укључен у укупну афирмацију овог простора, јер је овај простор недовољно заступљен у оквиру туристичке понуде.

Оценом створених услова на подручју Царске баре констатовано је да је досадашњи развој створио следеће проблеме у области **водопривреде**:

- неогдговарајући водни режим праћен лошим квалитетом воде са великом количином растворених органских материја и муља,
- процес еутрофизације, зарастање влажних ливада и отворених водених огледала;
- недовољна снабдевеност квалитетном водом становништва насеља, производних, услужних и пољопривредних структура,
- неизграђеност и непостојање система одвођења отпадних вода као и третман отпадних вода (ППОВ),
- недовољна изграђеност мреже уличних отворених канала за прихват атмосферских вода, и
- незаштићеност водних ресурса од загађивања.

Насељска комунална инфраструктура

Насеље *Бело Блајно* водом се снабдева са насељског изворишта које се налази у северозападном делу насеља. Кота терена изворишта је 74,50 мАНВ, а захваћене су воде водоносних средина плиоцена. Просечна експлоатација у протеклом периоду износи 1,5 l/s, а квалитет подземних вода не одговара нормативима за воду за пиће због знатно повећаног укупног остатка испаравања и садржаја гасова.

Водоснабдевање *Книћанина* врши се из изворишта које се налази на југоисточној периферији насеља. Кота терена изворишта је око 76,00 мАНВ, а захватају се воде из основног водоносног комплекса. Просечна експлоатација је око 3,0 l/s, а квалитет не задовољава у потпуности нормативе због повећаног садржаја гвожђа. Ниво подземних вода је констатован на око 5 метара од површине терена.

Организовано снабдевање водом насеља *Перлез* одвија се преко изворишта лоцираном западно од села на којем су избушена три бунара, а захватају се воде водоносних средина плиоцена. Кота терена изворишта је 73,50 мАНВ, а просечна експлоатација износи око 6 l/s. Квалитет подземне воде не задовољава нормативе за воду за пиће због повећаног укупног сувог остатка испаравања, органских материја, натријум, хлорида, гвожђа и других компонената преко МДК.

Насеље *Стајићево* се снабдева водом за пиће каптирањем подземних вода основног водоносног комплекса са два бунара на изворишту у централном делу насеља. Кота терена изворишта је око 79,00 мАНВ, а просечна експлоатација износи око 3 l/s. Квалитет подземних вода не задовољава нормативе за воду за пиће, због повећаног утршка KMnO_4 , натријума, а делимично и гвожђа изнад МДК. Ниво подземних вода у напуштеном бунару у насељу, износио је 5,5 метара од површине терена.

Становништво насеља *Лукино Село* се водом снабдева преко микроводовних заједница за чија изворишта се не располаже подацима.

Ниједно насеље у обухвату Просторног плана нема изграђен канализациони систем, већ се отпадне воде из домаћинства евакуишу путем непрописно изведених септичких јама ограниченог капацитета, чиме се директно угрожава животна средина.

Одвођење сувишних атмосферских вода је регулисано преко отворене каналске мреже положене уз уличне саобраћајнице, а крајњи реципијент је каналска мрежа система за одводњавање. Каналска мрежа је обрасла растињем и не одржава се.

У области **енергетске инфраструктуре** на подручју обухвата Просторног плана постоји изграђена гасоводна инфраструктура у насељу Стајићево, док остала насеља још увек нису гасификована. Постојећи капацитети и изграђеност гасоводне мреже на територији општине Зрењанин, пружају могућност њеног проширења и даље изградње у циљу гасификације свих насеља на простору обухвата плана Царске баре.

Снабдевање **електричном енергијом** потрошача на простору обухваћеном Просторним планом обезбеђено је из трафостаница ТС 110/20 kV "Перлез". Изграђен је 110 kV далековод број 1148 Перлез -Зрењанин 2.

Већи део преносне мреже је одговарајућег квалитета. Целокупно подручје се напаја са 20 kV напонског нивоа. Капацитети изграђених трафостаница такође су незадовољавајући, тако да је потребно у наредном периоду повећати инсталисану снагу трафоа и изградити нове капацитете. Секундарна (нисконапонска) мрежа непосредно напаја потрошаче и може се констатовати да покрива сва насељена места, као и појединачне туристичке локалитете.

Постојећа нисконапонска мрежа је највећим делом ваздушна, кабловски начин напајања углавном је заступљен у већим градским насељима. Реконструкција нисконапонске мреже у насељима је делимично извршена, те је потребно у потпуности исту извршити.

Јавна расвета у насељима, као и на туристичким локалитетима није потребног нивоа.

Телекомуникациона инфраструктура на планском подручју, којом су обухваћени телекомуникациони објекти, теле-

фонске централе, спојни путеви и примарна мрежа у насељима, већим делом, и по квалитету, и по капацитету је на задовољавајућем нивоу. Секундарна мрежа није на задовољавајућем нивоу, велики део је изграђен надземно и недовољног је капацитета.

У насељима је извршена аутоматизација и дигитализација телекомуникационе опреме и система. Спојни путеви између телефонских централа остварени су оптичким кабловима уз главне путне правце, а мањим делом радио-релејном везом.

Месна **ТТ мрежа** у већини насеља такође није осавремењена, секундарна мрежа је углавном још увек ваздушна. Преко простора у обухвату Просторног плана прелазе радио-релејни коридори:

- телекомуникационог система веза "Телекома":
- Зрењанин-Београд;
- Зрењанин-Перлез;
- Зрењанин-Бело Блато;
- Зрењанин-Чента;
- kV мобилних телекомуникација "Мобтела":
- Тител-Ечка;
- Тител-Ковачица;
- Тител-Чента и
- kV коридор РТС:
- Иришки Венац-Орловат.

7. ПОТЕНЦИЈАЛИ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА И ЕВЕНТУАЛНИ ПРИОРИТЕТИ РАЗВОЈА

7.1. Природни услови

Географски положај

Специјални резерват природе "Стари Бегеј-Царска бара" налази се у средњем Банату у Војводини, на територији општине Зрењанин, у међуречју Тисе и Бегеја. Налази се близу главних урбаних центара Србије (Београд и Нови Сад), а свега 10 км јужно од Зрењанина. Специјални резерват природе "Стари Бегеј-Царска бара" има облик латиничног слова "S" благо повијеног у правцу североисток-југозапад. Специјални резерват природе "Стари Бегеј-Царска бара" обухвата подручја делове катастарских општина Бело Блато, Книћанин, Лукино Село, Стајићево, Перлез и Стајићево.

Специјални резерват природе, чувен пре свега по птицама, представља аутентичан и репрезентативан сплет барско-мочварних станишта са фрагментима степских и слатинских биотопа, који сви заједно дају целовиту слику о његовим природним вредностима. Најважнији локалитети који се налазе унутар резервата су Ботошки рит, Царска бара, Фаркашки рит, Тигањница, Равеница и Перлеска бара. Непосредно уз северне и западне границе резервата, налази се комплекс рибањка "Ечка", који је по својој величини један од највећих у Европи.

Рељефне карактеристике

У геоморфолошком погледу на подручју обухваћеном Просторним планом издвајају се две целине:

- алувијална раван и
- лесна тераса.

Алувијална равна представља најнижи терен у Војводини и простире се између река Тисе и Бегеја и даље јужно уз реку Тису. На оваквом земљишту изграђена су насеља Бело Блато, Лукино Село и Книћанин. Алувијалне равни су ниже од лесне терасе за 7 до 10 м, са надморском висином од 70 до 77 м.

Лесна тераса се простире на надморској висини од 78 до 83 м и простире се од алувијалне равни Тисе према истоку. На овом земљишту, а на подручју обухвата Просторног плана, налазе се насеља Перлез и Стајићево.

Хидролошке карактеристике

Површинске воде овог подручја чине реке Дунав, Тиса, Стари Бегеј, Пловни Бегеј, језера формирана као рибањаци, и баре.

Дунав протиче границом атара Книћанина на стационачи од км 1206+040 до км 1215+000, а на стационачи км 1214+500 се улива Тиса, која представља и западну границу општине Зрењанин.

Бегеј је најзначајнија притока Тисе у нашој земљи, а састоји се од два крака: Старог Бегеја и Пловног Бегеја, који се код Клека спајају образујући Бегеј, који се код Книћанина улива у Тису.

Просторни план обухвата део тока Бегеја од км 20, па до ушћа у Тису, затим 8 система за одводњавање, који се наслањају на 4 катастарске општине, који припадају детаљној каналској мрежи: "Мужља-Лукино Село", "Бело Блато", "Книћанин-Чента", "Петра Бара", "Стајићево", "Рибњаке", "Царска Бара", "Мужља" (са постојећим објектима) и корито старог Бегеја.

Карта 1. Хидрографска карта Војводине- извод, ХС ДТД, Нови Сад, 1987

Канал Бегеј представља растеретни крак, у периоду одводњавања, магистралног канала Нови Бездан - Ботош, зависно од водостаја Тисе у Тителу. На овом каналу налази се устава код Стајићевог на стационачи км 9+700, која заједно са уставом Ботош и Орловат, регулише минималне пловне дубине у Бегеју до Клека и канала Нови Бечеј - Ботош у периоду малих вода, а у периоду одводњавања, затвара улаз високих Тиских вода у Бегеј. Унутрашње воде на овом потезу процењују се на 10 м³/с. Корито Пловног Бегеја наслања се на корито Старог Бегеја у кога се уливају неки од система за одводњавање са овог подручја.

Хидрољвор "Стајићево" је решен са једним отвором од 24,5 м, на том месту формира водну степену са диригованим водним режимом према Зрењанину. Низводно од хидрољвора "Стајићево", па до ушћа Бегеја влада природни-тиски режим. Максимална рачуната пропусност хидрољвора је 310 м³/с воде Бегеја у Тису.

Водостаји се крећу у границама:

Горња вода	
- максимални	77,14 мАНВ
- минимални	74,00 мАНВ
- радни, најдуже трајања	74,10-74,50 мАНВ

Доња вода (Тиса)	
- максимални	77,60 мАНВ
- минимални	68,94 мАНВ

Канал Бегеј је плован за двотрачну пловидбу пловила до 1000 тона носивости. Максимална пловна висина износи 6,0 м изнад максималног водостаја. Максимална пловна ширина је 25 м, а дубина 2,1 м. Преводница "Стајићево" може да преводи пловила максималне дужине 85 м и ширине 11,6 м.

Водопривредни објекти на територији који обухвата Просторни план су:

1. Насип
 - насип уз десну обалу Бегеја до уставе Стајићево Д.20.1.
 - насип уз леву обалу Бегеја Д.17.3.
 - насип уз десну обалу канала низводно од уставе и уз Тису узводно од ушћа Бегеја у Тису Д.17.2.

Ширина круне насипа на десној страни Бегеја узводно од хидрољвора је 4 м, а низводно 5 м, косина насипа према каналу 1:3 на оба дела, а косина насипа према заштићеном терену на поменутом делу је 1:7, почевши од круне насипа до терена. Лева обала има ширину круне насипа 10 м, са нагибом према Бегеју 1:3, а према рити 1:2.

2. Црпне станице

- Мужља-постоје две станице, капацитета 5,5 м³/с,
- Телп - капацитета 3,0 м³/с,
- Ечка - за снабдевање рибањка (нема података о капацитету),

- Бело Блато - капацитета 4,5 m³/s,
- Петра Бара - капацитета 0,5 m³/s.

3. Хидроћвор Стајићево, описан је у ранијем тексту.

4. Пијезометри

На територији обухвата Просторног плана налази се 6 пијезометара, а од тога је само један у функцији, а налази се 1 км, источно од насеља Перлез (бр. 214).

На подручју се налази и већи број флувијалних језера насталих радом речне ерозије и акумулације Тисе, Бегеја и Тамиша током алувијума. Њихови басени су уствари напуштена речна корита, рукавци и меандри. Мелиорационим радовима током XVIII века, читав простор је уређен и регулисан, тако да је на простору изнад северних граница Резервата формирано укупно 16 језера ради узгоја рибе. Највећа по својој површини су Бело (540 ha), Коча (344 ha), Мика (340 ha), Брана (82,5 ha), Јоца (535 ha) и Шовајка (162 ha).

Царска бара представља мртвају Бегеја, коју је река изградила током холоцена. Пре регулисања Бегеја и изградње рибака, река је за време поплава таласа плавила просторни рит. Већа количина воде, која је отицала ка Тиси, нападала је леву, вишу обалу лесне терасе, усецајући доста дубоко корито. Након регулисања, северно од његовог најновијег корита, уобличио се у неколико бара (Царска бара са Вајтином млаком, Тигањица, Мале баре и Перлеска бара).

Укупна дужина Царске Баре износи 1500 метара, ширина 700 метара, а површина 447 ha. Просечна дубина воде у језеру износи 0,9 метара у пролеће и почетком лета, до 0,4 метра током лета. У појединим дужим сушним периодима пресушује и том приликом се вода вештачки пребацује у Царску Бару. Овакве хидролошке одлике у комбинацији са климом и другим еколошким условима, резултирали су присуством разноврсног биљног и животињског света, због чега је Царска Бара заштићена режимом I степена заштите.

Царска Бара воду добија површинским притоцањем из Бегеја, односно из рибака, излучивањем падавина на акваторију и подземним притоцањем из фреатске издани.

Воду губи површинским отицањем, испаравањем, подземним отицањем и изливањем у рибаке. Због оваквог начина храњења, мале надморске висине и дубине, као и под утицајем степскоконтиненталне климе, највећи део комплекса баре је обрастао трском, шеваром и низијском шумом. Нагомилавањем остатака барског биља, образовани су у води слојеви тресе. Због велике количине растворених органских материја, вода у бари је тамно мрке боје.

У северном делу Резервата, непосредно изнад Царске Баре, налази се мањи рукавац, познат као Стари Бегеј који је у II степену заштите. Површински је спојен са Старим Бегејом, одакле се углавном и снабдева водом.

Тигањица је бара у северном делу Резервата и тешко је приступачна, обзиром да је већим делом обраста трском, а налази се у режиму заштите I степена. У јужним деловима Резервата, укљештена између Старог и Пловног Бегеја, налази се Перлеска Бара која се такође налази у режиму I степена заштите.

Подземне воде

Фреатске воде сачињавају воду која лежи у порозном земљишту до првог водонепропусног слоја. Фреатска издан се храни инфилтрацијом из падавина, инфилтрацијом из Тисе, Бегеја и Тамиша. Горњи ниво ове издани варира у зависности од годишњег доба, климатских и метеоролошких услова, водостаја у Бегеју, Тамишу и Дунаву. После дуготрајних киша и топљења снега, горња површина издани је близу топографске површине, а у најнижим деловима алувијалне равни избија и на саму површину. У периоду од пролећа до лета, фреатска издан се на простору јужно од Лукиног Села до Тисе и упића Бегеја налази на дубини од 1,0 метра, а северно и североисточно од Лукиног Села се налази на дубини од 1,0 до 1,5 метра. Већу дубину фреатске воде имају у атарима Лукијева и Ечке где се налази на дубини и преко 3,0 метра. Ове издани су обично ло-

шег квалитета, подложне су загађивању и неповољне су са аспекта коришћења у водоснабдевање.

Дубина подземне фреатске воде у појасу око СРП "Царска Бара" се креће од 1 до 2,5 метра. Многобројне депресије на топографској површини су испуњене изданском водом, што је узрок постојања многобројних бара. Издан је најплићи у мају, а најдубља у октобру и новембру. Режим подземних вода је у зависности од речног режима, претежно тиског режима, у чијој се алувијалној равни Резерват налази.

Артешке издани карактеришу се појавом у више водоносних хоризоната. На ширем подручју Зрењанина утврђено је 5 водоносних хоризоната. Први је на дубини од 35 до 60 метара, а налази се у дилувијалним наслагама. Други се јавља на дубини од 60 до 80 метара, а одвојен је од претходног глиновитим слојем дебљине 6 до 20 метара. Овај хоризонт има највећу дубину на подручју Зрењанина, према северу благо тоне, а према југу се издиже, а вода садржи већу количину гвожђа и суви остатак. Четврти водоносни хоризонт је на дубини од 135 до 195 метара, а пети се налази на дубини од око 250 метара.

Сеизмика

Према сеизмичким условима и сеизмолошкој карти, која приказује очекивани максимални интензитет земљотреса за повратни период од 100 и 200 година, подручје обухваћено Просторним планом налази се у зони 7⁰ MCS скале.

Клима

Клима на овом подручју има континентално обележје које карактеришу топла лета, хладне зиме и мала количина падавина.

Најнижа средња месечна температура је у месецу јануару и износи -1,6°C. Највиша средња месечна температура је у месецу јулу и износи 22,6°C. Температурна амплитуда има вредност 24,2°C.

Анализа просечних годишњих честина ветрова показује да је на овом подручју доминантан ветар из југоисточног правца (кошава) који има највећу учесталост појављивања у октобру, новембру, фебруару и марту. Уједно, ово је и ветар који постиже највећу брзину која износи 5,28 m/sec у пролећним месецима и 4,87 m/sec у зимским месецима. Северозападни ветрови имају мању учесталост у односу на кошаву, претежно дувају лети и у пролеће и, у већини случајева, доносе влажан ваздух, облачност и падавине. Средња годишња брзина ових ветрова износи 3,13 m/sec.

Педологија

Педолошки састав земљишта настао је под утицајем више педогенетских фактора: Геолошког састава, рељефа, воде, климе, вегетације и утицаја људских активности. На подручју обухваћеном Просторним планом уочавају се чак 22 типа, варијетета и форме земљишта.

Основни представници педолошких типова сврставају се у 5 основних категорија:

- чернозем,
- алувијално-делувијална земљишта,
- ливадске црнице,
- ритска и мочварна земљишта,
- слатине.

7.2. Заштита природе и животне средине

Потенцијал планског подручја представља СРП "Стари Бегеј-Царска бара" који чини аутентичан мозаичан сплет језерско-рибачких, речних, барских, мочварних, ливадских, слатинских, степских, шумских и ораничних екосистема, са изузетно богатим екосистемским и специјским биодиверзитетом. Екосистемски и специјски диверзитет СРП "Стари Бегеј-Царска бара" представља једну од њених темељних вредности. У оквиру резервата је описано око 500 биљних врста панонског,

понтског, медитеранског и континенталног флорног елемента, са израженим ендемизмом и реликтношћу, од којих је 9 биљних врста природних реткости. Поред биљних врста укупно је доказано богатство осталих група: фауне птица 250 врста, сисара 50, водоземаца 11, гмизаваца 5, риба 24, велики број инсеката и фитопланктона 328.

Специјални резерват природе "Стари Бегеј - Царска бара" је проглашен 1994. године ("Службени гласник Републике Србије", бр. 56/94), и подељен је у три степена заштите (графикон 2), на укупној површини од 1.676 ha, са јасно дефинисаним дозвољеним и недозвољеним радњама којима се штите еколошке вредности простора, његова биолошка разноврсност и омогућава мудро коришћење природних ресурса. Установљена је и заштитна зона која обухвата 7.532 ha. За званичног стараоца резервата именовано је АД Рибарско газдинство "Ечка" из Лукиног села.

Приоритети развоја у области заштите природних добара су:

- припрема и реализација адекватних програма заштите и развоја од стране стараоца уз уважавање интереса локалне заједнице,
- коришћење простора за развој еко туризма, рекреацију, едукацију, стручно усавршавање и реализацију истраживачких програма,
- могућност производње еколошки здраве хране и одржавање традиционалних начина привређивања и коришћења простора.

Приоритети у области заштите животне средине су:

- снабдевање становништва водом одговарајућег квалитета,
- изградња атмосферске и фекалне канализације,
- подизање ваншумских и пољоштитних појасева у циљу заштите пољопривредног земљишта,
- успостављање повољног водног режима ради стабилности екосистема,
- укључивање насеља у систем регионалног одлагања отпада.

7.3. Шуме, шумско земљиште, ваншумско зеленило и ловна подручја

Потенцијали планског подручја су шуме, шумско земљиште и ловна фауна Резервата као и шуме, шумско земљиште и ловна фауна на простору који је у директном контакту са Резерватом, а налази се у обухвату Плана. Укупне површине под шумама према катастарским подацима из 1992. године износи 972,15 ha што чини 3,58% шумовитости укупног подручја.

Шуме, шумско земљиште и ловна фауна Резервата

На подручју СРП "Стари Бегеј - Царска Бара", носиоци управљања и коришћења шума и шумског земљишта у укупној површини од 388,29 ha су ЈП "Војводинашуме" ШГ "Банат" - ШГ Зрењанин и ВДП "Средњи Банат". Укупно обраста површина шумом од 257,56 ha чини шумовитост Резервата од 15,36%.

На простору Резервата заступљена је вегетација ритских шума. На нижим теренима заступљене су шумске заједнице врба, а на вишим теренима топола, аутохтоног и антропогеног порекла. У подрасту се јављају амерички јасен, багр, купина и трска.

Резерват се налази у оквиру ловишта "Бегеј" које припада ловачком удружењу из Зрењанина. У ловишту су заступљене бројне врсте сисара и птица, као и ретке и угрожене врсте (ви-

дра, дивља мачка, текуница и др.) које су на попису Црвене књиге.

Приоритети у области развоја шумарства и ловства на подручју Резервата:

- реализација општих циљева заштите и развоја подручја којима би се обезбедила трајна заштита шумских екосистема биљних и животињских реткости и аутентичности пејзажа.
- рационално и вишенаменско коришћење шума, лов и риболов у складу са Уредбом о заштити специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара", "Службени гласник Републике Србије", бр. 56/94).

Шуме, шумско земљиште, ваншумско зеленило и ловна фауна ван Резервата

На простору ван Резервата, у оквиру његове заштитне зоне и остатка простора у обухвату Плана, површине под шумама се највећим делом налазе уз водотоке Тисе и Дунава. Овим шумама газдује ВДП "Средњи Банат" из Зрењанина. Површине под шумама и шумским земљиштем чине 583,86 ha а шумовитост је 2,27%. Шуме окружења сем неравномерног распореда карактерише и слаба повезаност са шумама Резервата.

На простору обухвата Плана је ловиште "Бегеј" ловачког удружења из Зрењанина.

Приоритети развоја шума, ваншумског зеленила и ловног подручја ван Резервата су:

- подизање нових шумских површина и унапређење општекорисних функција постојећих шума,
- подизање ваншумског зеленила, посебно уз каналску и путну мрежу и заштитног зеленила на свим деградираним површинама,
- стварање вегетацијских коридора којима би се повезале шумске површине у атару са шумама Резервата и омогућио проток биљних и животињских врста и повећање бројности и структуре дивљачи уз очување ретких и угрожених врста.

7.4. Мрежа и функције насеља

Потенцијали развоја ширег подручја у области мреже насеља односе се на:

- дефинисање смерница за развој истих типова насеља у хијерархији, које се односе првенствено на развој привредних активности, организацију јавних служби, везе са суседним насељима;
- коришћење природних потенцијала којима располажу насеља (рибњаци, плодно земљиште, близина Царске баре, организовани лов и риболов, укључивање у туристичку понуду сеоски туризам и сл.);
- могућност комплементарног развоја насеља и Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара", уз усаглашеност са условима заштите и коришћења овог природног добра.

7.5. Становништво

Карактеристике становништва као непосредног развојног фактора представљају у извесном смислу ограничавајући услов, чији се утицај, уз одговарајуће мере демографске политике, као и супституцију другим развојним факторима, може елиминисати.

За читав период 1948-2002. година, за сва обухваћена насеља, евидентирано је опадање укупног броја становника као и значајно повећање индекса старења.

Табела 2: Број становника, просечна стопа раста и индекс старења на подручју Просторног плана

Насеље	Број становника			Просечна стопа раста		Индекс старења	
	1948	1991	2002	1948-2002	1991-2002	1971	2002
Бело Блато	2159	1762	1477	-0,71	-1,62	0,51	0,90
Книћанин	5977	2230	2034	-2,02	-0,84	0,20	0,90
Лукино Село	1007	652	598	-0,97	-0,79	0,41	0,80
Стајићево	1133	2061	1999	+1,06	-0,28	0,16	0,90
Перлез	4528	3888	3818	-0,32	-0,17	0,62	1,20
Укупно	14804	10593	9926	-0,74	-0,59	0,41	0,98

Без обзира на овакве тенденције могуће је одговарајућим мерама, утицати на побољшање квалитета становништва као основног развојног фактора (побољшање старосне и образовне структуре), што уз одговарајуће структурне промене, пре свега у пољопривреди, може да елиминира или ублажи неадекватну структуру и припремљеност постојеће популације да одговори стандардима савременог развоја у области пољопривреде и туризма.

7.6. Привреда

Најважнији привредни потенцијали овог подручја су пољопривреда, рибарство и заштићене природне вредности валоризоване кроз туризам и услужне делатности.

У том смислу туризам се јавља као приоритетна област кроз чији развој на адекватан и комплексан начин могу да се валоризују производи пољопривреде, рибарства и шумарства, као и производи и услуге низа пратећих делатности - угоститељства, занатства, мале привреде и домаће радиности.

Потенцијали пољопривредне производње у обухвату Просторног плана су:

- релативно повољан земљишни фонду ван границе СРП,
- традиција у производњи ратарских и повртарских култура,
- традиција у рибарству и могућности унапређења ове гране пољопривреде,
- могућности за развој неконвенционалних видова биљне и анималне производње,
- повећање сточног фонда и даљи развој сточарства,
- близина прерађивачких капацитета (кланице, млинови, шећеране итд.).

У наведеном периоду неоподно је установити приоритете у развоју пољопривреде у обухвату Просторног плана који се односе на:

- дефинисање производних програма у зонама заштите и ван њих,
- унапређивање рибарства,
- стварање просторних услова за подизање нивоа пољопривредне производње,
- промена структуре сетве,
- специјализација по појединим гранама производње,
- подизање нових трајних засада на посматраном подручју,
- подизање нивоа финализације пољопривредних производа.

Највећа постојећа и потенцијална туристичка вредност подручја је раритетност, аутохтоност и релативна очуваност природних карактеристика Специјалног природног резервата Стари Бегеј-Царска бара.

Врсте туризма и обим кретања посетилаца биће дефинисане тако да задовоље услове и режиме заштите, истовремено поштујући Рамсарску Конвенцију, Конвенцију о биодиверзитету (*међународне смернице о биодиверзитету и развоју туризма*), као и *Европску повељу о туризму*.

Приоритети развоја туризма на простору СРП Стари Бегеј-Царска бара су развој:

- рекреативног туризма,
- едукативно-еколошког туризма,
- научно-истраживачког и фото-сафари туризма (bird-watching),
- спортско-риболовног и ловног туризма
- културно-образовног туризма.

Развој **Етно-еко комплекса** са својим подцелинама: Инфо центар са објектима сеоског туризма, Визиторски центар, Туристичко-рекреативни центар и Еколошко-едукативни центар

имаће велики значај за развој одрживог туризма на подручју обухвата Просторног плана. Поједине целине Етно-еко комплекса одражавају културно наслеђе и треба да допринесу развоју привреде и туризма, пре свега на локалном, али и на регионалном нивоу. Иницијатор ових активности су МЗ Бело Блато и Друштво за неговање културне и природне баштине "Царска бара-Бело Блато" у сарадњи са органима и службама јединица локалне самоуправе и територијалне аутономије. У реализацији ће учествовати средства из националних извора, као и међународни фондови, а реализоваће се у склопу регионалног уређења простора између Дунава и Тисе у периоду 2007-2013.године.

7.7. Заштита непокретних културних добара

Потенцијале непокретних културних добара на овом простору чине археолошка налазишта и појединачни објекти културе који су стављени под претходну заштиту. Приоритети развоја ће се односити на презентацију већ истражених непокретних културних добара у туристичке сврхе.

7.8. Инфраструктура

Потенцијал простора СРП "Стари Бегеј- Царска бара" у погледу *саобраћајне инфраструктуре* огледа се у могућности уређења појединих садржаја у оквиру рубног предела кроз афирмацију немоторних облика кретања.

Основни потенцијали планског подручја СРП "Стари Бегеј- Царска бара" је нетакнута природна средина и амбијент водене површине са пуно пејсажних и амбијенталних вредности, са стаништима ретких птица што се ретко може срести на овим нашим просторима, али и околни простор који валоризује природни и амбијент са свим вредностима непроцењиве природне баштине.

Овакав квалитет животне средине треба афирмативно приближити што већем броју љубитеља природе а нарочито деци како би им усадили љубав према природним вредностима и биодиверзитету.

Потенцијал простора СРП "Стари Бегеј- Царска бара" се огледа у могућности уређења појединих садржаја у оквиру рубног предела кроз афирмацију немоторних облика кретања.

Постојећи саобраћајни потенцијал мреже се лако може модификовати изградњом и доградњом појединих сегмената, како би смањење дужине рута приступа могло да има утицај на повећање броја посетилаца из околних градских агломерација.

Приоритети у области *водопривредне инфраструктуре* на овом подручју су активности које ће унапредити стање животне средине на подручју Резервата и створити услове за развој и очување биљног и животињског света. То су прописивање и одржавање оптималног водног режима влажних станишта, измуљивање дела корита Старог Бегеја и одржавање проточности канала који повезује Царску Бару са Старим Бегејом.

Као приоритети у области снабдевања водом и одвођења вода, издваја се организовано и контролисано снабдевање квалитетном водом становништва насеља у обухвату Плана, као и изградња канализационих система и одговарајућих постројења за пречишћавање отпадних вода.

У области *енергетске инфраструктуре* приоритет развоја гасоводне инфраструктуре је гасификација свих насеља на планском подручју, прикључењем овог подручја на гасоводни систем Републике, изградњом доводно-разводног гасовода. Природи гас за планиране потрошаче ће се обезбедити проширењем постојеће и изградњом гасоводне мреже на територији општине Зрењанин.

Приоритет развоја енергетске инфраструктуре представља коришћење алтернативних облика енергије. Неопходно је стимулисање развоја и коришћења алтернативних облика енергије (геотермална енергија, биомаса, енергија ветра, сунчева енергија, биогаз).

У области *електроенергетске инфраструктуре* потребно је обезбедити двострано напајање, у циљу квалитетног и сигурног снабдевања електричном енергијом потрошача.

Потребно је обезбедити довољно капацитета у постојећим ТС 110/20 kV и изградити нове капацитете.

Нисконапонску мрежу у свим насељима, као и ону за потребе туристичких и других локалитета, на подручју Просторног плана, потребно је у потпуности реконструисати.

За квалитетно одвијање *телекомуникационог саобраћаја* на подручју Просторног плана, потребно је изградити квалитетне спојне путеве оптичким кабловским везама, уз све главне и локалне путне правце.

Систем преноса треба да се одвија преко дигиталних аутоматских телефонских централа довољног капацитета, које треба поставити у свим насељима. За свако домаћинство обезбедити по један директан телефонски прикључак, као и довољан број прикључака за све привредне кориснике.

У свим насељима и на туристичким и другим локалитетима, потребно је изградити примарну и секундарну кабловску мрежу.

У свим насељима за квалитетан пријем и дистрибуцију *радио и ТВ* сигнала, изградити кабловски дистрибутивни систем (КДС).

Изградити антенске системе базних радио - станица по плановима развоја надлежних предузећа у КО Перлез, КО Книћанин, КО Стајићево, КО Бело Блато и КО Лукино Село, како би се омогућио рад овог система телекомуникација на целом планском подручју.

8. ПРЕГЛЕД И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И ПОДЛОГА ОД ЗНАЧАЈА ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

За израду Просторног плана релевантни су следећи просторни планови:

- Просторни план Републике Србије, 1996.
- Просторни план општине Зрењанин, Завод за урбанизам, просторно планирање и изградњу Зрењанин-Зрењанин, 1986. године;
- Урбанистички план месне заједнице Бело Блато, Завод за урбанизам, просторно планирање и изградњу Зрењанин-Зрењанин, 1983. године;
- Урбанистички план месне заједнице Лукино Село, Завод за урбанизам, просторно планирање и изградњу Зрењанин-Зрењанин, 1983. године;
- Урбанистички план месне заједнице Стајићево, Завод за урбанизам, просторно планирање и изградњу Зрењанин-Зрењанин, 1983. године;
- Урбанистички план месне заједнице Перлез, Завод за урбанизам, просторно планирање и изградњу Зрењанин-Зрењанин, 1983. године;
- Урбанистички план месне заједнице Книћанин, Завод за урбанизам, просторно планирање и изградњу Зрењанин-Зрењанин, 1983. године.

За израду Просторног плана на располагању је обимна библиографија стручних радова о простору Специјалног резервата природе Стари Бегеј-Царска бара од којих истичемо:

- Предлог за заштиту природног добра "Стари Бегеј-Царска бара", као специјалног резервата природе, Нови Сад, Завод за заштиту природе Србије, 1993. године,
- Група аутора: "Рибњак Ечка", ПМФ-Институт за географију, Нови Сад, 1992. године,
- проф. др П. Томић, проф. др Ј. Ромелић: "Неки аспекти неповољног утицаја Бегеја на строги природни резерват Царска бара", ПМФ-Институт за географију, Нови Сад,
- мр Владимир Стојановић: "Примена концепта одрживог развоја у специјалним природним резерватима Војводине", докторска дисертација, ПМФ-Департаман за географију, туризам и хотелијерство, Нови Сад, 2004. год.

Након израде студије *"Предлог за заштити природног добра "Стари Бегеј-Царска бара", као специјалног резервата природе"*, рађене у Заводу за заштиту природе Србије 1993. године, донета је Уредба о заштити специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара". С обзиром да је од 1993. до да-

нас дошло до промена екосистемских услова који утичу на биодиверзитет (појачана еутрофикација последњих година, појачани антропогени утицаји), предлаже се израда Студије заштите и унапређења специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара" ради анализе и валоризације постојећег стања на основу које ће се формирати стратегија заштите и унапређења СРП.

За потребе израде Програма прибављене су *топографске карте* размере 1:25000, 1:50000 и прегледни катастарски планови размере 1:10000, који ће бити коришћени и за израду Просторног плана. За израду Просторног плана неопходно је прибавити и статистички преглед коришћења земљишта по културама и класама од надлежне службе РГЗ.

Табела 3: Неопходне подлоге за израду Просторног плана

Општина	Катастарска општина	Топографске карте	Прегледни план
		1:5 000 1:25 000 1:50 000	1:10 000
Зрењанин	Бело Блато		3
	Книћанин	"	1
	Лукино Село	"	4
	Перлез	"	3
	Стајићево	"	2

9. САДРЖАЈ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара", у складу са чл. 16, 21 и 22 Закона о планирању и изградњи (Службени гласник Републике Србије /03) садржи:

ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

I Полазне основе

1. Опис границе подручја Просторног плана;
2. Обавезе, услове и смернице из планских докумената вишег реда и суседних подручја;
3. Скраћени приказ постојећег стања (природни ресурси, становништво, мрежа и функције насеља, рурална подручја, привредне делатности, услужне делатности и јавне службе, саобраћај и инфраструктурни системи, животна средина, природна и културна добра и др.);
4. Ограничења и потенцијали подручја Просторног плана.

II Циљеви просторног развоја

1. Општи и посебни циљеви;
2. Циљеви развоја по појединим областима.

III Границе целина и подцелина посебне намене и зона заштите

IV Положај и регионални аспекти развоја подручја посебне намене

V Намена површина посебне намене са билансима планираних намена и садржаја

VI Правила коришћења, уређења и заштите планског подручја

1. Уређење и коришћење подручја према утврђеном режиму заштите;
2. Коришћење и заштита природних ресурса;
3. Развој и уређење мреже насеља;
4. Просторни развој и уређење руралних подручја;
5. Просторни развој и размештај привредних делатности;
6. Просторни развој и размештај услужних делатности и јавних служби;

7. Просторни развој, размештај и коришћење инфраструктурних система;

8. Заштита животне средине;

9. Заштита природних и културних добара;

10. Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље и заштиту од елементарних непогода.

VII Процена економске оправданости и социјалне прихvatљивости планираних активности, објеката и функција посебне намене

VIII Имплементација просторног плана

1. Листа приоритетних активности за имплементацију Просторног плана;

2. Учесници у имплементацији Просторног плана;

3. Мере и инструменти за имплементацију Просторног плана;

4. Уговор о имплементацији Просторног плана.

ГРАФИЧКИ ДЕО

Графички део Просторног плана садржаће **рефералне карте** у размери 1: 50 000, и то:

1. Посебна намена простора;

2. Мрежа насеља, функција, јавних служби и инфраструктурних система;

3. Природни ресурси, заштита животне средине и природних и културних добара.

10. ДИНАМИКА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ОСНОВНИХ ФАЗА ИЗРАДЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Фазе израде Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара" јесу:

I Стратегија развоја планског подручја и

II Предлог Просторног плана

Израда и доношење Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара" одвијаће се по следећој динамици:

I СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА

1. Израда радне верзије Стратегије развоја планског подручја

(интерпретација резултата анализе постојеће документације за планско подручје и резултата урађених експертиза по различитим областима; опис стања, потенцијала и ограничења на планском подручју; предлог основних и посебних циљева; предлог основних правила коришћења, уређења, заштите и развоја планског подручја; евиденција и могућност решавања конфликта у простору на принципима одрживог развоја; варијанте развоја; смернице за избор приоритета и приоритети развоја; други елементи од значаја за израду просторног плана)

Рок: 4 месеца

2. Стручна контрола Стратегије развоја планског подручја и усаглашавање ставова надлежних министарстава, посебних републичких организација, органа територијалних јединица, локалне самоуправе и корисника простора

Рок: 1,5 месец

3. Израда финалне верзије Стратегије развоја планског подручја

Рок: 0,5 месеци

II ПРЕДЛОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

4. Израда радне верзије Предлога Просторног плана

Рок: 2,5 месеца

5. Стручна контрола радне верзије Предлога Просторног плана

Рок: 1,0 месец

6. Израда финалне верзије Предлога Просторног плана

Рок: 0,5 месеци

7. Обављање јавног увида

Рок: 1 месец

8. Израда Просторног плана

Рок: 0,5 месеци

9. Поступак прибављања сагласности на Предлог Просторног плана у складу са Законом

Рок за израду Просторног плана је **14 месеци** од дана ступања на снагу Одлуке о изради Просторног плана.

11. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Израда Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Стари Бегеј-Царска бара" врши се по следећим фазама за које потребна средства износе:

1. Програм за израду Просторног плана СРП Стари Бегеј-Царска бара

2. Стратегија развоја планског подручја

УКУПНО (1+2)

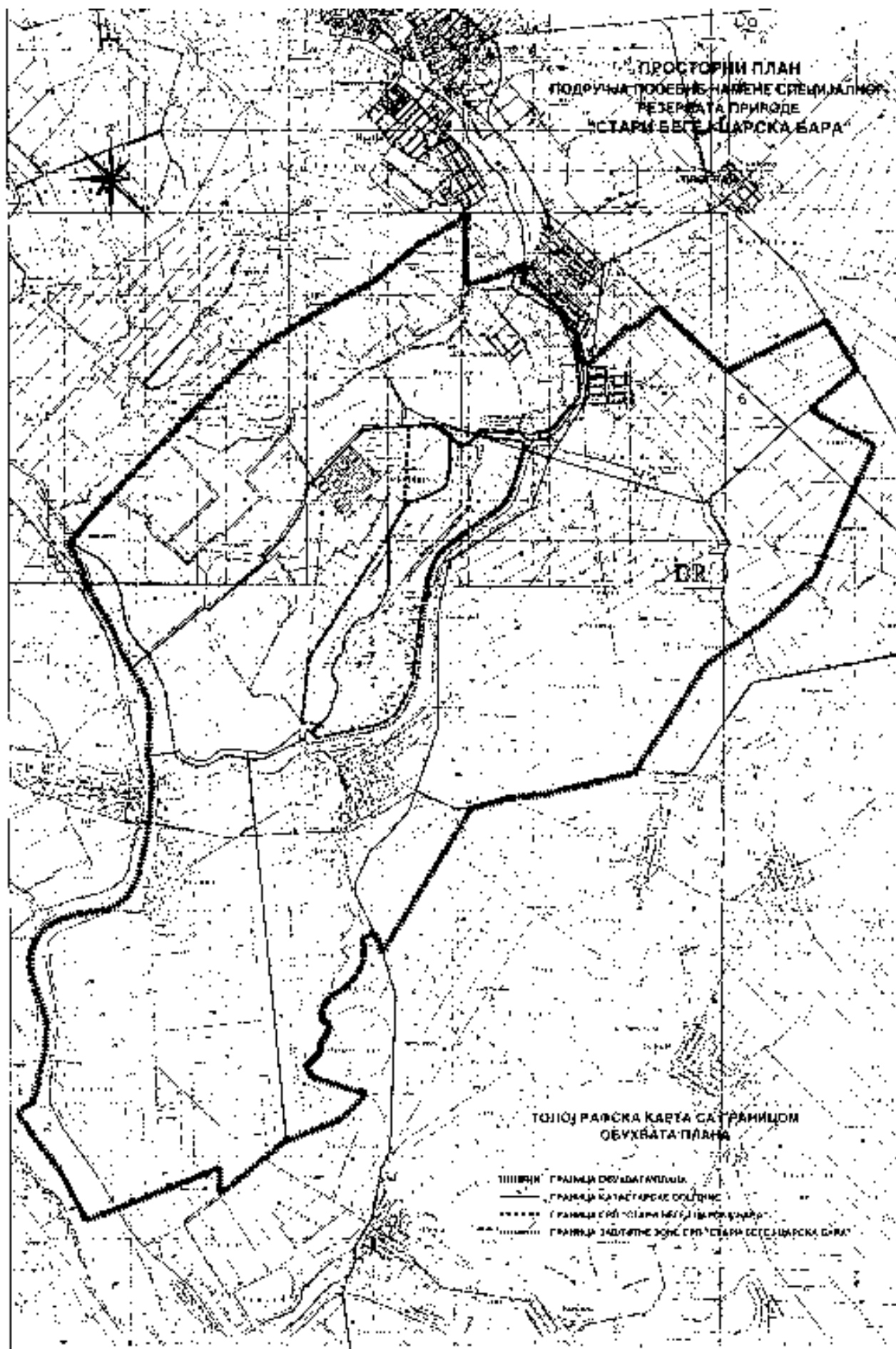
3 400 000,00 дин

3. Предлог Просторног плана СРП Стари Бегеј-Царска бара

УКУПНО (3)

2 000 000,00 дин.

Укупно потребна средства за израду Просторног плана (1+2+3) износе **5 400 000,00 дин.**

272.

На основу члана 21. став 1. тачка 2. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Сл. лист АПВ", бр. 17/91), и члана 7. и 185., а у вези са чланом 452. став 2. Закона о привредним друштвима ("Службени гласник РС", бр. 125/04),

Скупштина АП Војводине на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

**ОДЛУКУ
О "ДНЕВНИК" ХОЛДИНГ АКЦИОНАРСКОМ
ДРУШТВУ ЗА НОВИНСКО-ИЗДАВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ**

Члан 1.

"Дневник" Холдинг акционарско друштво за новинско-издавачку делатност које је основано Одлуком о оснивању Новинско-издавачког штампарског јавног предузећа "Дневник" ("Сл. лист АПВ", бр. 18/91), Одлуком о давању сагласности на организовање НИШЈП "Дневник" у Холдинг корпорацију - јавно предузеће "Дневник" ("Сл. лист АПВ", бр. 1/94), Одлуком о "Дневник" Холдинг јавном предузећу за новинско-издавачку делатност ("Службени лист АПВ", бр. 3/99, 8/2001, 7/2002, 18/2002, 5/2004, 10/2004) усклађује своју делатност са Законом о привредним друштвима и наставља са радом као "Дневник" Холдинг акционарско друштво за новинско-издавачку делатност, у складу са законом и овом одлуком.

Ова одлука садржи одредбе о:

- 1) оснивачу,
- 2) пословном имену и седишту,
- 3) делатностима;
- 4) означавање да ли је друштво отворено или затворено;
- 5) износу основног капитала, уписаног и уплаћеног, и начину његовог уношења, односно облику у коме се уноси улог;
- 6) броју акција и њиховој номиналној вредности,
- 7) броју акција сваке врсте и класе које су уписане и изда-те;
- 8) органима, заступању и одлучивању,
- 9) општим актима
- 10) заштити животне средине,
- 11) другим питањима која су од значаја за несметано обављање делатности за коју је "Дневник" Холдинг основан.

Члан 2.

Аутономна Покрајина Војводина оснивач је "Дневник" Холдинг акционарског друштва за новинско-издавачку делатност (у даљем тексту: "Дневник" Холдинг).

Члан 3.

Пословно име "Дневник" Холдинга је: "Дневник" Холдинг акционарско друштво за новинско-издавачку делатност, Нови Сад.

Скраћено пословно име је: "Дневник" Холдинг а.д, Нови Сад.

Седиште је у Новом Саду, Булевар ослобођења 81.

Члан 4.

"Дневник" Холдинг је оснивач АД "Дневник-Пољопривредник" и АД "Дневник-Редакција Дневник" као и друштва са ограниченом одговорношћу: ДОО "Дневник - Штампарија" - ДОО "Дневник - Промет" и - ДОО "Дневник - Новине и часописи" и саоснивач "Дневник - Војводина прес" д.о.о. и "Дневник - Продаја" д.о.о.

Члан 5.

"Дневник" Холдинг акционарско друштво за новинско-издавачку делатност послује као затворено акционарско друштво, када се за то стекну услови.

Члан 6.

Делатност "Дневник" Холдинга је 74150 - холдинг послови. "Дневник" Холдинг обавља и послове за повезана друштва која обављају неке од наведених делатности:

- 22110 издавање књига, брошура, музичких књига и других публикација.

- 22120 издавање новина

- 22130 издавање часописа и сличних периодичних издања

- 22150 остала издавачка делатност

- 22210 штампање новина

- 22230 књиговезачки и завршни радови

- 22240 репродукција и слагање

- 22250 остале активности у вези са штампањем

- 52470 трговина на мало књигама, новинама и писаним материјалом,

- 72200 пружање савета и израда компјутерских програма

- 72300 обрада података

- 72400 изградња база података

- 72600 остале активности у вези са компјутерима.

У обављању холдинг послова друштво обавља и: рачуноводствене и књиговодствене послове и послове и послове контроле, саветодавне послове у вези са порезом, опште правне и кадровске послове, консалтинг и менаџмент послове и друге послове по захтеву повезана друштва.

"Дневник" Холдинг може да обавља и друге делатности, утврђене Статутом, а у складу са законом.

Члан 7.

"Дневник" Холдинг има основни капитал у износу од 650.990.000,00 динара, који је у целости уписан, унет и уплаћен.

На основу капитала имају учешће:

1) Аутономна Покрајина Војводина у износу од 346.300.000,00 динара, што чини 53,20% учешћа у основном капиталу и

2) Република Србија у износу од 304.690.000,00 динара што чини 46,80% учешћа у основном капиталу.

"Дневник" Холдинга је издао 65.099 обичних акција на име, номиналне вредности, на дан издавања, од 10.000,00 динара и то:

1) Аутономној Покрајини Војводини 34.630 акција

2) Републици Србији 30.469 акција.

Уписана, уплаћена и унета средства чине имовину "Дневник" Холдинга.

Члан 8.

За своје обавезе у правном промету "Дневник" Холдинг, одговара целокупном својом имовином.

"Дневник" Холдинг не одговара за обавезе повезаних друштва, а повезана друштва не одговарају за обавезе "Дневник" Холдинга.

Члан 9.

Органи "Дневник" Холдинга су: Скупштина, Управни одбор, Извршни одбор и Надзорни одбор.

Начин избора као и начин рада органа "Дневник" Холдинга ближе се уређује Статутом "Дневник" Холдинга и Пословником о раду сваког органа.

Члан 10.

Скупштину акционара "Дневник" Холдинга чине овлашћени представници Акционара, Аутономне Покрајине Војводине и Републике Србије.

Скупштина "Дневник" Холдинга има 19 чланова.

Чланови Скупштине бирају надлежни органи акционара у броју који је сразмеран њиховом учешћу у основном капиталу.

Скупштина акционара има председника.

Члан 11.

Скупштина "Дневник" Холдинга:

1) доноси статут "Дневник" Холдинга;

2) доноси акта пословне политике;

3) доноси акта којима ће се ближе уредити услови и начин обављања делатности "Дневник" Холдинга;

4) усваја годишње извештаје: управног одбора, ревизора и надзорног одбора;

5) одлучује о употреби и распоређивању остварене добити, односно покрићу губитака;

6) одлучује о повећању капитала "Дневник" Холдинга и висини улагања у основна средства "Дневник" Холдинга;

7) одлучује о износу и структури резерви сигурности;

8) бира и разрешава чланове Управног одбора;

9) одлучује о статусним променама и променама правне форме "Дневник" Холдинга;

10) бира и разрешава ревизора;

11) доноси план развоја и програм рада "Дневник" Холдинга;

12) доноси пословник о свом раду;

13) обавља и друге послове утврђене овом одлуком, законом којим се уређује правни положај привредних друштава и Статутом "Дневник" Холдинга.

По доношењу одлука из надлежности Скупштине "Дневник" Холдинга, саставља се и потписује записник, а донете одлуке уписују се у књигу одлука.

Члан 12.

Управни одбор има председника и десет чланова.

Чланови Управног одбора бира и разрешава Скупштина "Дневник" Холдинга.

Четири члана Управног одбора бирају се из реда запослених у "Дневник" Холдингу, на начин утврђен Статутом.

Чланови Управног одбора "Дневник" Холдинга бира Скупштина "Дневник" Холдинга на свакој годишњој Скупштини, а могу бити бирани и на било којој ванредној Скупштини која је сазвана ради тог избора.

Члан 13.

Управни одбор "Дневник" Холдинга надлежан је нарочито за одлучивање о питањима које се односе на:

1) контролу тачности финансијских извештаја и информација;

2) управљање развојем друштва и стратегијом и надзирањем извршних директора и администрације друштва;

3) утврђивање или одобравање пословног плана друштва;

4) сазивање седнице Скупштине акционара и утврђивање предлога дневног реда;

5) даје и опозива прокуру;

6) утврђивање предлога одлука Скупштине акционара и контрола њиховог спровођења;

7) утврђивање вредности акција и друге имовине у складу са овим законом;

8) избор и разрешење извршних директора, одобравање услова уговора које друштво закључује са њима и утврђивање њихове накнаде;

9) утврђивање износа и дана дивиденде, дана плаћања и поступка плаћања дивиденди,

10) доношење одлука о другим питањима у складу са овим законом, оснивачким актом или Статутом.

О питањима из свог делокруга Управни одбор одлучује већином гласова присутних чланова.

У случају једнаке поделе гласова, одлучујући је глас председника Управног одбора.

Члан 14.

Чланове Извршног одбора бира Управни одбор "Дневник" Холдинга.

Чланови Извршног одбора су извршни директори.

Делокруг Извршног одбора укључује спровођење одлука Управног одбора "Дневник" Холдинга и сва питања повезана са вођењем послова и текућим пословима "Дневник" Холдинга, осим питања која су у надлежности Управног одбора и Скупштине "Дневник" Холдинга.

Делокруг рада и број чланова Извршног одбора ближе се одређује Статутом "Дневник" Холдинга.

Члан 15.

Генерални директор "Дневник" Холдинга је председник Извршног одбора. Генералног директора "Дневник" Холдинга бира и разрешава Скупштина АП Војводине.

Члан 16.

Надзорни одбор "Дневник" Холдинга има 7 (седам) чланова. Чланове Надзорног одбора бира и разрешава Скупштина "Дневник" Холдинга. Три члана Надзорног одбора бирају се из реда запослених у "Дневник" Холдингу, на начин утврђен Статутом.

Надзорни одбор "Дневник" Холдинга извештава Скупштину "Дневник" Холдинга о следећем:

1) рачуноводственој пракси, извештајима и пракси финансијског извештавања "Дневник" Холдинга и његових повезаних друштава;

2) усклађености пословања "Дневник" Холдинга са законским и другим захтевима регулаторних тела;

3) квалификованости, независности и способности независног ревизора друштва;

4) уговорима склопљеним између "Дневник" Холдинга и чланова Управног одбора "Дневник" Холдинга, као и са повезаним лицима у смислу овог закона.

Надзорни одбор контролише и расправља са Управним одбором "Дневник" Холдинга, када то сматрају потребним и о:

1) избору и накнади за рад ревизора;

2) веродостојности и потпуности финансијских извештаја друштва и предлога за расподелу добити и друга плаћања акционарима;

3) веродостојности и потпуности извештавања акционара друштва о финансијским и другим чињеницама;

4) усклађености организације и деловања друштва са кодексом понашања;

5) целисходности пословне политике друштва и њене усклађености са законом;

6) поступању по приговорима акционара, органа друштва или других лица.

Надзорни одбор подноси извештај Скупштини акционара на свакој годишњој скупштини акционара, а на ванредној Скупштини ако то Скупштина од њих затражи.

Члан 17.

Општи акти "Дневник" Холдинга су Статут и други општи акти којима се на општи начин уређују питања битна за рад "Дневник" Холдинга.

Статут је основни општи акт "Дневник" Холдинга који садржи основне одредбе о пословању и управљању "Дневник" Холдинга и одредбе о другим питањима од значаја за рад и пословање "Дневник" Холдинга, у складу са законом.

Други општи акти "Дневник" Холдинга морају бити у сагласности са Статутом.

Члан 18.

Ако "Дневник" Холдинг заврши пословну годину са губитком, губитак се покрива из средстава "Дневник" Холдинга.

Губитак "Дневник" Холдинга који се не може покрити на начин из става 1. овог члана покрива се смањењем основног капитала "Дневник" Холдинга, у складу са законом.

Члан 19.

"Дневник" Холдинг може да обавља делатност која обухвата прераду и ускладиштење материја опасних и штетних по здравље и животну средину, а које настају у поступку обављања редовне делатности, кад надлежни орган утврди да "Дневник" Холдинг испуњава услове у погледу техничке опремљености, заштите на раду и унапређења животне средине, као и друге прописане услове.

Члан 20.

"Дневник" Холдинг је дужан да своју организацију, Статут и опште акте усклади са овом одлуком, у року од 60 дана од дана ступања на снагу ове одлуке.

Лица која је Скупштина АП Војводине у складу са Одлуком о "Дневник" Холдинг акционарском друштву за новинско-издавачку делатност ("Службени лист АПВ", бр. 3/99, 8/2001, 7/2002, 18/2002, 5/2004, 10/2004) именовала за чланове Скупштине "Дневник" Холдинга као и генерални директор "Дневник" Холдинга, настављају са радом до истека мандата.

Члан 21.

Даном ступања на снагу ове одлуке престају да важе: одредбе Одлуке о "Дневник" Холдинг акционарском друштву за новинско-издавачку делатност ("Службени лист АПВ", бр. 3/99, 8/2001, 7/2002, 18/2002, 5/2004, 10/2004) и Одлука о именовању председника и чланова Надзорног одбора "Дневник" Холдинг акционарског друштва за новинско-издавачку делатност ("Службени лист АПВ", бр. 5/05 и 2/06).

Члан 22.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 023-21/2006.

Нови Сад, 24. маја 2006. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Бојан Костреш, с. р.

273.

На основу члана 21. став 1. тачка 2. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", бр. 17/91), а у вези са чланом 14. и чланом 101. Закона о јавном информисању ("Службени гласник РС", број: 43/03 и 61/05),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

**ОДЛУКУ
О ПРЕНОШЕЊУ ОСНИВАЧКИХ ПРАВА
НАД НОВИНАМА "ПОЉОПРИВРЕДНИК"**

Члан 1.

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине преноси оснивачка права над новинама "Пољопривредник" на "Дневник-Пољопривредник" а.д., Нови Сад, Булевар ослобођења 81.

Новине "Пољопривредник" су двонедељне новине за пољопривреду и село.

Члан 2.

Даном ступања на снагу ове Одлуке "Дневник-Пољопривредник" а.д., Нови Сад преузима оснивачка права над новинама "Пољопривредник".

Члан 3.

"Дневник-Пољопривредник" а.д. ће, у року 30 дана од дана ступања на снагу ове Одлуке ускладити општа акта са одредбама ове Одлуке и изабрати одговорног уредника новина "Пољопривредник".

Одговорни уредник новина "Пољопривредник" ће обављати послове одговорног уредника до избора одговорног уредника новина "Пољопривредник", у складу са општим актима "Дневник-Пољопривредник" а.д.

Даном избора одговорног уредника из става 2. овог члана,

престаје да важи Одлука о избору одговорног уредника новина "Пољопривредник" ("Службени лист АП Војводине број: 4/02).

Члан 4.

Надзор над спровођењем ове одлуке вршиће покрајински орган управе надлежан за информисање.

Члан 5.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу АП Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 023-20/2006.

Нови Сад, 24. мај 2006. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Бојан Костреш, с. р.

274.

На основу члана 21. став 1. тачка 2. и тачка 7. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број 17/91), Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године донела је

**ОДЛУКУ О ОСНИВАЊУ КАНЦЕЛАРИЈЕ
ЗА ИНКЛУЗИЈУ РОМА**

Члан 1.

У циљу унапређења положаја Рома у области образовања, запошљавања, здравства, становања, људских и других права, као и стварања услова за укључивање Рома у све сфере друштвеног, јавног и политичког живота у Аутономној Покрајини Војводини (у даљем тексту: Покрајина), оснива се Канцеларија за инклузију Рома (у даљем тексту: Канцеларија).

Оснивач Канцеларије је Аутономна Покрајина Војводина. Средства за оснивање канцеларије обезбеђују се у буџету Покрајине.

Члан 2.

Канцеларија има својство правног лица, са правима, обавезама и одговорностима утврђеним законом, овом одлуком и статутом.

Канцеларија послује као установа, у складу са Законом о јавним службама.

Члан 3.

Канцеларија послује под називом: "Канцеларија за инклузију Рома", Нови Сад.

Седиште Канцеларије је у Новом Саду, Булевар Михајла Пупина 25.

Члан 4.

Канцеларија за своје обавезе одговара целокупном својом имовином (потпуна одговорност).

Члан 5.

Средства за рад Канцеларије обезбеђују се из:

- 1) буџета Аутономне Покрајине Војводине;
- 2) накнада (средстава) од корисника услуга и других прихода које оствари обављањем послова из своје делатности;
- 3) донација, прилога и спонзорства домаћих и страних правних и физичких лица;
- 4) других извора, у складу са законом.

У случају престанка рада Канцеларије, преостала средства припадају оснивачу.

Члан 6.

Делатност Канцеларије обухвата:

- бављење имплементацијом, надзирањем и применом Стратегије за интеграцију Рома и реализацијом акционих планова на територији Покрајине;
- координацију различитих пројеката за интеграцију Рома у којима би учествовали поједини ресорни Покрајински секретаријати;
- остваривање координације са Националним саветом ромске националне мањине, Саветом за интеграцију Рома у Покрајини и са одговарајућим организацијама и органима на међународном нивоу;
- подстицање и унапређење женских и људских права Рома и Ромкиња на територији Покрајине;
- праћење остваривања процеса интеграције Рома у Покрајини;
- обављање стручних и административно-техничких послова везаних за реализацију одређених пројеката и праћење њихове имплементације;
- припремање аналитичке документације за планирање и програмирање активности у вези са интеграцијом Рома у Покрајини;
- остваривање сарадње и консултација са владиним и невладиним организацијама и органима у области интеграције Рома и унапређења њиховог положаја;
- реализацију пројеката који су засновани на циљевима дефинисаним у Стратегији за интеграцију Рома и акционим плановима;
- координирање примене и остваривања домаћих и међународних програма за интеграцију и унапређење положаја Рома;
- организовање семинара, саветовања, округлих столова о питањима везаним за активности интеграције Рома;
- информационо-документациону делатност и вођење евиденција у погледу интеграције Рома на територији Покрајине;
- праћење и прикупљање информација у вези са мерама које се у СЦГ и другим земљама предузимају у циљу унапређења стручног рада у погледу интеграције Рома;
- оспособљавање и усавршавање стручњака у области интеграције Рома.

22100 - издавање књига, брошура и других публикација
 22130 - издавање часописа и сличних периодичних издања
 22150 - остала издавачка делатност
 72200 - пружање савета и израда компјутерских програма
 72300 - обрада података
 72400 - изградња база података
 74140 - консалтинг и менаџмент послови
 74402 - остале услуге рекламе и пропаганде
 74840 - остале пословне активности на другом месту непоменуте

Канцеларија може у складу са статутом обављати и друге делатности уз сагласност Извршног већа Аутономне Покрајине Војводине.

Члан 7.

Канцеларија је дужна да активно учествује у спровођењу политике надлежних органа Покрајине.

Покрајина преко својих органа врши надзор и остварује права у погледу обављања делатности због којих је Канцеларија основана у складу са законом, актима Покрајине и статутом Канцеларије.

Члан 8.

Органи Канцеларије су: директор, управни одбор и надзорни одбор.

Директора, председника и чланове управног, председника и чланове надзорног одбора, именује и разрешава Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине.

Мандат директора, председника и чланова управног одбо-

ра, председника и чланова надзорног одбора, траје четири године са могућношћу поновног избора.

Члан 9.

До именовања директора Канцеларије, послове и овлашћења директора обављаће вршилац дужности директора Тајана Перић.

Члан 10.

За директора Канцеларије може бити именовано лице које има најмање високо образовање и најмање три године радног искуства у области људских и мањинских права.

Члан 11.

Директор:

- 1) представља и заступа Канцеларију;
- 2) организује и руководи радом Канцеларије;
- 3) извршава одлуке Управног одбора и предузима мере за њихово спровођење;
- 4) стара се о законитости рада Канцеларије;
- 5) предлаже програм рада;
- 6) предлаже акте које доноси управни одбор;
- 7) доноси акт о унутрашњој организацији и систематизацији радних места, на који даје сагласност Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине;
- 8) врши и друге послове утврђене законом и статутом.

Члан 12.

Ближи услови за именовање и разрешење директора, чланова управног и надзорног одбора биће уређени статутом Канцеларије.

Члан 13.

Управни одбор Канцеларије има председника и 6 чланова, од којих Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине два члана именује из реда запослених у Канцеларији, а осталих пет из реда стручњака из области запошљавања, здравства, образовања, људских и мањинских права и родне равноправности.

Члан 14.

Управни одбор:

- 1) доноси статут Канцеларије;
- 2) доноси годишњи програм рада;
- 3) усваја финансијски план;
- 4) усваја финансијски извештај о пословању;
- 5) усваја завршни рачун;
- 6) доноси опште акте;
- 7) доноси пословник о раду;
- 8) обавља и друге послове утврђене законом, актима Аутономне Покрајине Војводине и статутом.

Одлуке из става 1 тач. 1), 2), 3) и 5) овог члана доносе се уз сагласност Извршног већа Аутономне Покрајине Војводине.

Члан 15.

Надзорни одбор Канцеларије има председника и два члана, од којих Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине једног члана именује из реда запослених у Канцеларији, а остала два из реда истакнутих стручњака у области мањинских и људских права.

Члан 16.

Надзорни одбор:

- 1) прегледа завршни рачун и извештаје о пословању и утврђује да ли су сачињени у складу са прописима;
- 2) доноси пословник о раду;
- 3) обавља и друге послове утврђене законом и статутом.

О резултатима извршеног надзора, надзорни одбор обавештава Скупштину Аутономне Покрајине Војводине и Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине.

Члан 17.

Канцеларија подноси извештај о пословању Скупштини Аутономне Покрајине Војводине и Извршном већу Аутономне Покрајине Војводине најмање једанпут годишње.

Члан 18.

За обављање појединих стручних послова из своје надлежности Канцеларија може ангажовати друга правна или физичка лица.

Члан 19.

Права, обавезе и одговорности запослених радника у Канцеларији остварују се у складу са законом, колективним уговором и општим актима.

Члан 20.

Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине именоване председника и чланове управног, председника и чланове надзорног одбора и директора Канцеларије у року од 30 дана од дана ступања на снагу ове одлуке.

Управни одбор Канцеларије дужан је да у року од 30 дана од дана именовања донесе статут и друга акта неопходна за упис Канцеларије у надлежни регистар.

Члан 21.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 021-2/06
Нови Сад, 24. мај 2006. године

Председник
Скупштине АП Војводине,
Бојан Костреш, с. р.

275.

На основу члана 21. тачка 2, а у вези са чланом 10. тачка 13. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист Аутономне Покрајине Војводине", број: 17/91),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине на седници одржаној 24. маја 2006. године донела је

ОДЛУКУ

О КРИТЕРИЈУМИМА ЗА УТВРЂИВАЊЕ СТАТУСА НЕРАЗВИЈЕНИХ И НЕДОВОЉНО РАЗВИЈЕНИХ ОПШТИНА У АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ

I УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Садржина одлуке

Члан 1.

Овом одлуком одређују се критеријуми за утврђивање статуса неразвијених и недовољно развијених општина у Аутономној Покрајини Војводини (у даљем тексту: Покрајина).

Разлози за утврђивање статуса

Члан 2.

У циљу равномерног развоја подручја Покрајине приликом доделе буџетских средстава, поред развијености, води се рачуна и о стратегији и перспективама развоја Покрајине, међуопштинској и међурегионалној комуникацији и сарадњи, стању комуналне и привредне инфраструктуре, развојним и другим квалитативним елементима који утичу на статус разви-

јености општине.

II КРИТЕРИЈУМИ РАЗВИЈЕНОСТИ

Члан 3.

Статус неразвијене и недовољно развијене општине утврђује се по сваком од следећих критеријума: критеријум економске развијености, демографски критеријум и критеријум запослености.

Поступак оцењивања развијености и утврђивање статуса општине врши се посебно за сваки критеријум из става 1. овог члана на основу показатеља и граничних вредности за те показатеље на начин утврђен овом одлуком.

III КРИТЕРИЈУМ ЕКОНОМСКЕ РАЗВИЈЕНОСТИ

Показатељи

Члан 4.

Критеријум економске развијености мери се следећим показатељима: кориговани народни доходак по становнику, текући приходи буџета општине по становнику, промет у трговини на мало по становнику и учешће друштвеног производа од пољопривреде, лова, шумарства и водопривреде у укупном друштвеном производу.

Граничне вредности и услови за утврђивање статуса економски неразвијене општине

Члан 5.

Граничне вредности за утврђивање статуса неразвијене општине по показатељима критеријума економске развијености су следеће:

Општина стиче статус економски неразвијене општине

ПОКАЗАТЕЉ	ГРАНИЧНА ВРЕДНОСТ
Кориговани народни доходак по становнику	вредност мања од 50% просека Покрајине
Текући приходи буџета општине по становнику	вредност мања од 50% просека Покрајине
Промет у трговини на мало по становнику	вредност мања од 50% просека Покрајине
Учешће друштвеног производа од пољопривреде, лова, шумарства и водопривреде у укупном друштвеном производу	вредност већа од 150% просека Покрајине

ако по најмање три показатеља критеријума економске развијености спада у неразвијене.

Граничне вредности и услови за утврђивање статуса економски недовољно развијене општине

Члан 6.

Граничне вредности за утврђивање статуса недовољно развијене општине по показатељима критеријума економске развијености су следеће:

ПОКАЗАТЕЉ	ГРАНИЧНА ВРЕДНОСТ
Кориговани народни доходак по становнику	вредност између 50% и 60% просека Покрајине
Текући приходи буџета општине по становнику	вредност између 50% и 60% просека Покрајине
Промет у трговини на мало по становнику	вредност између 50% и 60% просека Покрајине
Учешће друштвеног производа од пољопривреде, лова, шумарства и водопривреде у укупном друштвеном производу	вредност између 140% и 150% просека Покрајине

Општина стиче статус економски недовољно развијене општине ако по најмање три показатеља критеријума економске развијености спада у недовољно развијене или ако по два показатеља овог критеријума спада у неразвијене.

IV ДЕМОГРАФСКИ КРИТЕРИЈУМ

Показатељи

Члан 7.

Демографски критеријум се мери следећим показатељима: густина насељености, стопа негативног природног прираштаја и обухват деце дечијим додатком.

Граничне вредности и услови за утврђивање статуса демографски неразвијене општине

Члан 8.

Граничне вредности за утврђивање статуса неразвијене општине по показатељима демографског критеријума су следеће:

ПОКАЗАТЕЉ	ГРАНИЧНА ВРЕДНОСТ
Густина насељености	вредност мања од 50% просека Покрајине
Стопа негативног природног прираштаја	вредност већа од 150% просека Покрајине
Обухват деце дечијим додатком	вредност већа од 150% просека Покрајине

Општина стиче статус демографски неразвијене општине ако по најмање два показатеља демографског критеријума спада у неразвијене.

Граничне вредности и услови за утврђивање статуса демографски недовољно развијене општине

Члан 9.

Граничне вредности за утврђивање статуса недовољно развијене општине по показатељима демографског критеријума су следеће:

ПОКАЗАТЕЉ	ГРАНИЧНА ВРЕДНОСТ
Густина насељености	вредност између 50% и 60% просека Покрајине
Стопа негативног природног прираштаја	вредност између 140% и 150% просека Покрајине
Обухват деце дечијим додатком	вредност између 140% и 150% просека Покрајине

Општина стиче статус демографски недовољно развијене општине ако по најмање два показатеља демографског критеријума спада у недовољно развијене или ако по једном показатељу овог критеријума спада у неразвијене.

V КРИТЕРИЈУМ ЗАПОСЛЕНОСТИ

Показатељи

Члан 10.

Критеријум запослености се мери следећим показатељима: стопа запослености, стопа незапослености и стопа активитета радне снаге.

Граничне вредности и услови за утврђивање статуса неразвијене општине према критеријуму запослености

Члан 11.

Граничне вредности за утврђивање статуса неразвијене општине по показатељима критеријума запослености су следеће:

ПОКАЗАТЕЉ	ГРАНИЧНА ВРЕДНОСТ
Стопа запослености	вредност мања од 50% просека Покрајине
Стопа активитета радне снаге	вредност мања од 60% просека Покрајине
Стопа незапослености	вредност већа од 150% просека Покрајине

Општина стиче статус неразвијене општине према критеријуму запослености ако по најмање два показатеља овог критеријума спада у неразвијене.

Граничне вредности и услови за утврђивање статуса недовољно развијене општине према критеријуму запослености

Члан 12.

Граничне вредности за утврђивање статуса недовољно развијене општине по показатељима критеријума запослености су следеће:

ПОКАЗАТЕЉ	ГРАНИЧНА ВРЕДНОСТ
Стопа запослености	вредност између 50% и 60% просека Покрајине
Стопа активитета радне снаге	вредност између 60% и 70% просека Покрајине
Стопа незапослености	вредност између 140% и 150% просека Покрајине

Општина стиче статус недовољно развијене општине према критеријуму запослености ако по најмање два показатеља овог критеријума спада у недовољно развијене или ако по једном показатељу спада у неразвијене.

VI ПОСТУПАК ДОНОШЕЊА ОДЛУКЕ

Члан 13.

Најкасније до 1. марта текуће године покрајински секретаријат надлежан за послове демографије доставља покрајинском секретаријату надлежном за послове финансија последње званичне податке за показатеље демографског критеријума, а покрајински секретаријат надлежан за послове рада и запошљавања податке за показатеље критеријума запослености.

Покрајински секретаријат надлежан за послове финансија најкасније до 1. априла текуће године, на основу последњих званичних података, оцењује развијеност општине по критеријумима утврђеним овом одлуком и доставља Извршном већу Аутономне Покрајине Војводине извештај о резултатима оцењивања са предлогом општина које у наредној години стижу статус неразвијених, односно недовољно развијених општина.

Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине доноси одлуку о утврђивању статуса неразвијених и недовољно развијених општина у Покрајини најкасније до 30. априла текуће године за наредну годину.

VII ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 14.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 40-37/06
Нови Сад, 24. мај 2006. године

Потпредседник
Скупштине АП Војводине,
Борислав Новаковић, с.р.

276.

На основу члана 21. став 1. тачка 2. а у вези са чланом 10. став 1. тачка 3. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број 17/91),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

ОДЛУКУ

О НАЧИНУ УТВРЂИВАЊА СВОЈСТВА ЛИЦА КОЈА САМОСТАЛНО ОБАВЉАЈУ УМЕТНИЧКУ ИЛИ ДРУГУ ДЕЛАТНОСТ У ОБЛАСТИ КУЛТУРЕ НА ТЕРИТОРИЈИ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

Члан 1.

Овом одлуком уређује се начин утврђивања својства лица која самостално обављају уметничку или другу делатност, у смислу закона, у области културе, на територији Аутономне Покрајине Војводине.

Члан 2.

Извршно веће АП Војводине на основу критеријума утврђених посебним актом утврђује која удружења и савези (у даљем тексту: удружења) основани на територији Аутономне Покрајине Војводине предлажу својства лица која самостално обављају уметничку или другу делатност у области културе у складу са Законом.

Члан 3.

Удружења на основу својих мерила утврђују предлог својства лица које самостално обавља уметничку или другу делатност из области културе.

Покрајински орган управе надлежан за област културе, доноси одлуку о утврђивању својстава лица које самостално обавља уметничку или другу делатност из области културе у року од 60 дана од дана подношења предлога.

Члан 4.

Удружења воде евиденцију лица за које је на основу његовог предлога покрајински орган управе надлежан за област културе утврдио да има статус лица које самостално обавља уметничку или другу делатност у области културе.

У евиденцију из става 1. овог члана уписује се датум када је лице почело самостално да се бави одређеном делатношћу, врста делатности, као и датум престанка вршења делатности.

Удружење издаје уверење о чињеницама уписаним у евиденцију.

Члан 5.

Извршно веће АП Војводине одредиће удружења из члана 2. ове Одлуке у року од 30 дана од ступања на снагу ове Одлуке.

Члан 6.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 022-9/06

Нови Сад, 24. маја 2006. год.

Потпредседник
Скупштине АП Војводине
Борислав Новаковић, с. р.

277.

На основу члана 94. став 6., а у складу са чланом 92. Закона о радиодифузији ("Службени гласник РС", бр. 42/02, 97/04 и 76/05),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

ОДЛУКУ

О ИМЕНОВАЊУ ПРОГРАМСКОГ ОДБОРА РАДИОДИФУЗНЕ УСТАНОВЕ ВОЈВОДИНЕ

I

За чланове Програмског одбора Радиодифузне установе Војводине именују се

1. НЕМАЊА АЛЕКСИЋ, адвокат, на предлог Савета Републичке радиодифузне установе,
2. МИРА БАЊАЦ, драмска уметница, на предлог Савета Републичке радиодифузне установе,
3. АРПАД ВИЦКО, преводилац, на предлог Савета Републичке радиодифузне установе,
4. ВЛАДИМИР ГВОЗДЕН, књижевни критичар, на предлог Савета Републичке радиодифузне установе,
5. НЕНАД ГРУЈИЧИЋ, књижевник, на предлог Савета Републичке радиодифузне установе,
6. ЈОВАН ЗИВЛАК, књижевник, на предлог Савета Републичке радиодифузне установе,
7. СВЕТИСЛАВ ЈОВАНОВ, драматург, на предлог Савета Републичке радиодифузне установе,
8. РИТА КИНКА, музички уметник, на предлог Савета Републичке радиодифузне установе,
9. РАДЕ МИЉОЈКОВИЋ, књижевник, на предлог Савета Републичке радиодифузне установе,
10. др ДРАГО ЊЕГОВАН, кустос музеја, на предлог Савета Републичке радиодифузне установе,
11. проф. др МИРОСЛАВ ПЛАНЧАК, на предлог Савета Републичке радиодифузне установе,
12. ВЛАДИМИР ЦРЊАНСКИ, новинар, на предлог Савета Републичке радиодифузне установе,
13. др БУРА МУЧЕНСКИ, специјалиста интерне медицине, посланик у Скупштини АП Војводине
14. МИЛАН МИЦИЋ, професор историје, посланик у Скупштини АП Војводине
15. СЕНИША КОЈИЋ, новинар, посланик у Скупштини АП Војводине
16. МАЈА СЕДЛАРЕВИЋ, професор српског језика и књижевности, посланик у Скупштини АП Војводине
17. др ТОТ ТИВАДАР, офтамолог, посланик у Скупштини АП Војводине
18. БУШ ОТО, новинар, посланик у Скупштини АП Војводине

II

Ову Одлуку објавити у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 020-19/06.

Нови Сад, 24. мај 2006. год.

Председник
Скупштине АП Војводине
Бојан Костреш, с. р.

278.

На основу члана 2. а у вези са чланом 65. став 1. Закона о утврђивању одређених надлежности Аутономне Покрајине ("Службени гласник РС", број 6/02) и члана 21. став 1. тачка 2. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број 17/91),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

ОДЛУКУ

О ИЗМЕНИ ОДЛУКЕ О НАЧИНУ РАДА СТУДЕНТСКИХ ЦЕНТАРА СА СЕДИШТЕМ НА ТЕРИТОРИЈИ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ

Члан 1.

У Одлуци о начину рада студентских центара са седиштем на територији Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број 18/02), у члану 6. став 4. се брише.

Члан 2.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 022-10/2002.

Нови Сад, 24. маја 2006. год.

Потпредседник
Скупштине АП Војводине
Борислав Новаковић, с. р.

279.

На основу члана 2. а у вези са чланом 65. став 1. Закона о утврђивању одређених надлежности Аутономне Покрајине ("Службени гласник РС", број 6/02) и члана 21. став 1. тачка 2. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број 17/91),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

**ОДЛУКУ
О ИЗМЕНИ ОДЛУКЕ О НАЧИНУ РАДА ДОМОВА
УЧЕНИКА И СРЕДЊИХ
ШКОЛА СА ДОМОМ УЧЕНИКА СА
СЕДИШТЕМ НА ТЕРИТОРИЈИ АУТОНОМНЕ
ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ**

Члан 1.

У Одлуци о начину рада домова ученика и средњих школа са домом ученика са седиштем на територији Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број 10/03), у члану 4. став 4. се брише.

Члан 2.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 6-6/2003.

Нови Сад, 24. маја 2006. год.

Потпредседник
Скупштине АП Војводине
Борислав Новаковић, с. р.

280.

На основу члана 21. тачка 2. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број 17/91), и члана 32. став 1. и 5. и члана 149. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", број 62/2003, 64/03, 58/04, 62/04 и 101/05),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

**ОДЛУКУ
О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ОДЛУКЕ О БРОЈУ,
СТРУКТУРИ И ПРОСТОРНОМ
РАСПОРЕДУ СРЕДЊИХ ШКОЛА ЧИЈИ ЈЕ ОСНИВАЧ
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА**

Члан 1.

У Одлуци о броју, структури и просторном распореду средњих школа чији је оснивач Аутономна Покрајина Војводина ("Службени лист АПВ", број 7/2005), у члану 3. у одељку Севернобанатски округ, код општине Кикинда, тачка 3. мења

се и гласи: "Средња стручна школа "Милош Црњански"; у одељку Јужнобанатски округ, код општине Ковин, тачка 1. мења се и гласи: "Гимназија и економска школа "Бранко Радичевић"; у одељку Јужнобанатски округ, код општине Панчево, тачка 7. мења се и гласи: "Техничка школа "23. мај"; у одељку Севернобачки округ, код општине Бачка Топола, тачка 1. мења се и гласи: "Гимназија и економска школа "Доситеј Обрадовић"; у одељку Западнобачки округ, код општине Озаци, тачка 1. мења се и гласи: "Гимназија и економска школа "Јован Јовановић Змај"; у одељку Сремски округ, код општине Стара Пазова у тачки 4. алинеја 1. се брише, и код општине Шид, у тачки 2. додаје се нова алинеја 4. која гласи "електротехника".

Члан 2.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 022-21/2006.

Нови Сад, 24. маја 2006. год.

Потпредседник
Скупштине АП Војводине
Борислав Новаковић, с. р.

281.

На основу члана 21. став 1. тачка 2. а у вези са чланом 12. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број 17/91) и члана 4. и 13. Закона о јавним службама ("Службени лист АПВ", број 42/91, 71/94 и 79/2005),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

**ОДЛУКУ
О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ОДЛУКЕ О ОСНИВАЊУ
ЗАВОДА ЗА КУЛТУРУ ВОЈВОДИНЕ**

Члан 1.

У Одлуци о оснивању Завода за културу Војводине ("Службени лист АПВ", број 10/03) у члану 13. став 1. тачка 1. речи: "на који сагласност даје Скупштина Војводине АП Војводине", бришу се.

У истом члану став 2. брише се.

Члан 2.

После члана 13. додаје се нов члан 13а. који гласи:

"Члан 13а.

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине даје сагласност на Статут Завода.

Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине даје сагласност на Финансијски план, Завршни рачун и Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Заводу".

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 022-23/2003.

Нови Сад, 24. маја 2006. год.

Потпредседник
Скупштине АП Војводине
Борислав Новаковић, с. р.

282.

На основу члана 21. тачка 10. Статута Аутономне Покрајине Војводине,

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

**ОДЛУКУ
О ДОПУНИ ОДЛУКЕ О ИЗБОРУ ПРЕДСЕДНИКА
И ЧЛАНОВА ОДБОРА СКУПШТИНЕ АУТОНОМНЕ
ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ**

I

У Одлуци о избору председника и чланова Одбора Скупштине Аутономне Покрајине Војводине ("Сл. лист АПВ", број: 27/04, 9/05, 19/05 и 3/06) и делу I, врше се следеће допуне:

1. У тачки 7. - Одбор за буџет и финансије бира се
- Милан Алексић, за члана Одбора,
2. У тачки 15. - Одбор за административна и мандатно-имунитетска питања бира се
- Ото Буш, за члана Одбора.

II

Ову Одлуку објавити у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 020-19/2004.
Нови Сад, 24. мај 2006. год.

Председник
Скупштине АП Војводине
Бојан Костреш, с. р.

283.

На основу члана 21. тачка 2. Статута Аутономне Покрајине Војводине, ("Службени лист АПВ", број 17/91) и члана 217. Пословника Скупштине Аутономне Покрајине Војводине,

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

**ОДЛУКУ
О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ОДЛУКЕ О
ПОСЛАНИЦИМА НА СТАЛНОМ РАДУ У СКУПШТИНИ
АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ**

I

У Одлуци о посланицима на сталном раду у Скупштини Аутономне Покрајине Војводине ("Сл. лист АПВ", број: 30/04, 32/04, 4/05, 9/05, 10/05 и 17/05) у тачки I, престаје да важи алинеја:

- " - Саво Добранић, председник Одбора за прописе",
док се у тачки II додаје нова алинеја, која гласи:
" - Александра Сујић, Покрет снага Србије".

II

Ову Одлуку објавити у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 020-50/04.
Нови Сад, 24. мај 2006. год.

Председник
Скупштине АП Војводине
Бојан Костреш, с. р.

284.

На основу члана 21. тачка 2. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број 17/91) и члана 8.

Одлуке о образовању Покрајинског савета за безбедност ("Службени лист АПВ", број 4/05, и 14/05),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

**ОДЛУКУ
О ИЗМЕНИ И ДОПУНИ ОДЛУКЕ О ИМЕНОВАЊУ
ЧЛАНОВА ПОКРАЈИНСКОГ САВЕТА
ЗА БЕЗБЕДНОСТ**

I

Мајор Милорад Кнежевић и пуковник Милован Ковачевић, разрешавају се дужности члана Покрајинског савета за безбедност, именовани Одлуком о измени и допуни о именовању чланова Покрајинског савета за безбедност ("Службени лист АПВ", број 4/05, и 14/05), са даном доношења ове одлуке

II

За члана Покрајинског савета за безбедност именују се:
- генерал мајор Младен Курибак, начелник Управе полиције Министарства унутрашњих послова Републике Србије и
- пуковник Драгомир Обрадовић, саветник Министарства унутрашњих послова Републике Србије.

III

Ову Одлуку објавити у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 020-17/05
Нови Сад, 24. мај 2006. год.

Председник
Скупштине АП Војводине
Бојан Костреш, с. р.

285.

На основу члана 21. став 1. тачка 2. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број 17/91) и члана 4. став 4. Одлуке о начину рада домова ученика и средњих школа са домом ученика са седиштем на територији Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број 10/03),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

**ОДЛУКУ
О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ НА ГОДИШЊИ ПРОГРАМ
РАДА ГИМНАЗИЈЕ СА ДОМОМ УЧЕНИКА
ЗА ТАЛЕНТОВАНЕ УЧЕНИКЕ "БОЉАИ" У СЕНТИ
ЗА ШКОЛСКУ 2005/2006. ГОДИНУ**

Члан 1.

Даје се сагласност на Годишњи програм рада Гимназије са Домом ученика за талентоване ученике "Бољаи" у Сенти за школску 2005/2006. годину, који је донео Школски одбор Гимназије са Домом ученика за талентоване ученике "Бољаи" у Сенти, на седници одржаној 1. септембра 2005. године.

Члан 2.

Ову Одлуку објавити у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 022-8/2006.
Нови Сад, 24. маја 2006. год.

Потпредседник
Скупштине АП Војводине
Борислав Новаковић, с. р.

286.

На основу члана 21. тачка 2. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број 17/91) и члана 7. став 2. Одлуке о оснивању Фонда за развој Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број 4/02, 7/02, 15/02 и 3/06),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

**ОДЛУКУ
О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ НА ОДЛУКУ
О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА СТАТУТА ФОНДА
ЗА РАЗВОЈ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ**

Члан 1.

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине даје сагласност на Одлуку о изменама и допунама Статута Фонда за развој Аутономне Покрајине Војводине, коју је донео Управни одбор Фонда за развој Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 23. марта 2006. године.

Члан 2.

Ова Одлука објавиће се у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 016-1/2002.
Нови Сад, 24. мај 2006. год.

Потпредседник
Скупштине АП Војводине
Борислав Новаковић, с. р.

287.

На основу члана 21. став 1. тачка 2. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број 17/91) и члана 10. став 2. Одлуке о оснивању Гаранцијског фонда Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број: 17/03 и 3/06),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

**ОДЛУКУ
О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ НА ОДЛУКУ
О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА СТАТУТА
ГАРАНЦИЈСКОГ ФОНДА АУТОНОМНЕ
ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ**

Члан 1.

Даје се сагласност на Одлуку о изменама и допунама Статута Гаранцијског фонда Аутономне Покрајине Војводине,

коју је донео Управни одбор Гаранцијског фонда Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 13. априла 2006. године.

Члан 2.

Ова Одлука објавиће се у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 02-5/04.
Нови Сад, 24. мај 2006. год.

Председник
Скупштине АП Војводине
Бојан Костреш, с. р.

288.

На основу члана 21. Статута Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", број 17/91) и члана 8. Одлуке о Јавном предузећу "Форум - Издавачка делатност" за издавање књига и часописа ("Службени лист АПВ", број: 12/2001 и 3/2006),

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине, на седници одржаној 24. маја 2006. године, донела је

**ОДЛУКУ
О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ НА ИЗВЕШТАЈ
О ФИНАНСИЈСКОМ ПОСЛОВАЊУ ЈАВНОГ
ПРЕДУЗЕЋА "ФОРУМ - ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ"
ЗА ИЗДАВАЊЕ КЊИГА И ЧАСОПИСА НОВИ САД
ЗА 2005. ГОДИНУ**

Члан 1.

Даје се сагласност на извештај о финансијском пословању Јавног предузећа "Форум - Издавачка делатност" за издавање књига и часописа Нови Сад за 2005. годину, који је донео Управни одбор Јавног предузећа "Форум - Издавачка делатност", на седници одржаној 22. фебруара 2006. године.

Члан 2.

Ова Одлука објавиће се у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

Скупштина Аутономне Покрајине Војводине

01 Број: 023-17/06.
Нови Сад, 24. мај 2006. год.

Председник
Скупштине АП Војводине
Бојан Костреш, с. р.

САДРЖАЈ

Ред. број	Предмет	Страна	Ред. број	Предмет	Страна
Скупштина Аутономне Покрајине Војводине					
269.	Одлука о доношењу Просторног плана подручја посебне намене специјалног резервата природе Делиблатска пешчара	285	ученика са седиштем на територији Аутономне Покрајине Војводине		406
270.	Одлука о доношењу Просторног плана подручја посебне намене специјалног резервата природе Обедска бара	342	280. Одлука о изменама и допунама Одлуке о броју, структури и просторном распореду средњих школа чији је оснивач Аутономна Покрајина Војводина		406
271.	Одлука о изради Просторног плана подручја посебне намене специјалног резервата природе "Стари Бегеј - Царска бара"	384	281. Одлука о изменама и допунама Одлуке о оснивању Завода за културу Војводине		406
272.	Одлука о "Дневник" Холдинг акционарском друштву за Новинско-издавачку делатност	399	282. Одлука о допуни Одлуке о избору председника и чланова Одбора Скупштине Аутономне Покрајине Војводине		407
273.	Одлука о преношењу оснивачких права над новинама "Пољопривредник"	401	283. Одлука о изменама и допунама Одлуке о посланицима на сталном раду у Скупштини Аутономне Покрајине Војводине		407
274.	Одлука о оснивању Канцеларије за инклузију Рома	401	284. Одлука о измени и допуни Одлуке о именовању чланова Покрајинског савета за безбедност		407
275.	Одлука о критеријумима за утврђивање статуса неразвијених и недовољно развијених општина у Аутономној Покрајини Војводини	403	285. Одлука о давању сагласности на Годишњи програм рада Гимназије са Домом ученика за талентоване ученике "Бољаи" у Сенти за школску 2005/2006. годину		407
276.	Одлука о начину утврђивања својства лица која самостално обављају уметничку или другу делатност у области културе на територији Аутономне Покрајине Војводине	405	286. Одлука о давању сагласности на Одлуку о изменама и допунама Статута Фонда за развој Аутономне Покрајине Војводине		408
277.	Одлука о именовању Програмског одбора Радиодифузне установе Војводине	405	287. Одлука о давању сагласности на Одлуку о изменама и допунама Статута Гаранцијског фонда Аутономне Покрајине Војводине		408
278.	Одлука о измени Одлуке о начину рада студентских центара са седиштем на територији Аутономне Покрајине Војводине	405	288. Одлука о давању сагласности на Извештај о финансијском пословању Јавног предузећа "Форум - Издавачка делатност" за издавање књига и часописа Нови Сад за 2005. годину		408
279.	Одлука о измени Одлуке о начину рада дома ученика и средњих школа са домом				

ОГЛАШАВАЊЕ НЕВАЖЕЋИМ - ИЗГУБЉЕНИХ ИСПРАВА: 250 ДИНАРА

Уплата на жиро рачун број 355-1002794-07 "Дневник - НОВИНЕ И ЧАСОПИСИ" ДО Нови Сад. Текст огласа са потврдом о уплати (примерак или фотокопија уплатнице) слати на адресу: "Дневник - Новине и часописи" ДО, Нови Сад, Булевар ослобођења 81.

Издавач: Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине. Одговорни уредник: Ксенија Јовановић, телефон: 487-0000. Штампа ДОО "Дневник-Штампарија", Редакција: "Дневник-Новине и часописи" ДО - "Службени лист АПВ" Нови Сад, Булевар ослобођења 81. Телефон: 525-875, телефакс: 621-747, Служба претплате - телефон: 624-754. Жиро рачун "Дневник-Новине и часописи" ДО број 355-1002794-07 са назнаком за "Службени лист АПВ".